

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ
ՏԱՐԵԳԻՐԳ

1926

ANNUAIRE
FRANCO-ARMÉNIEN

Ա. ՏԱՐԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԱՍԻՍ ՏԳԱՐԱՆԻ-ՓԱՐԻԶ
Edition MASSIS.— 208 bis, Rue Lafayette, PARIS (10°)

ՅՐԱՆՍԱՀԱՅ
Տ Ա Ր Ե Գ Ի Ր Ք
— 1926 —
ANNUAIRE
FRANCO-ARMÉNIEN

Ա. Տ Ա Ր Ի

— Ծ —

ՕՐԱՑՈՅՑ - ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ. — ԱԶԳ. ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԵՒ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐ. — ՀԱՅԱՀԱՏ ԿԵԳՐՈՆՆԵՐ. —
ՊԻՏԱՆԻ ՖՐԱՆՍ. ՕՐԷՆՔՆԵՐ ՈՒ ԿԱՆՈՆՆԵՐ. —
ՊԱՏՄԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԵՂԱՐՈՒԵՍԱԿԱՆ
ԵՒ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆՆԵՐ. —
ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ ԵՒ ԶԲՕՍԱՆՔՆԵՐ. —
ՖՐԱՆՍԱ ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ ՀԱՅՈՑ

ՀԱՍՑԻՆԵՐԸ. —

ԵԼԴՆ.

— Ծ —

ՀՐԱՏԱՐԱԿ. ՄԱՍԻՍ ՏՊԱՐԱՆԻ
208 bis Rue Lafayette, PARIS

— Ծ —

A l'association A.R.A.M.,
de la part de la famille MANGUIAN
en souvenir d'Henri.

Marseille le XXI/IV/2001

ARCHIVES A.R.A.M.

ԱՅՍ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ

Դէպքերը այնպէս բերին որ Ֆրանսա դառնայ Եւրոպայի ամենակարեւոր հայ գաղութը իր 50.000ի մտեցող բնակչութեամբ, որուն մեծ մասը աշխատաւոր: Ուր որ Հայ կայ, հին կը սկսի հանրային կեանքն ու ազգային գործունէութիւնը:

Ֆրանսա էջը կրնար բացառութիւն կազմել, եւ արդէն շարժման նախանշանները կուտան հայ բեմն ու կազմակերպութիւնները եւ լրագիրները որոնց թիւը օրէ օր կ'աւելնայ:

Այս նորազարթ կեանքին արտայայտութիւնները պարտաւորիչ կը դարձնէին նաեւ ստեղծումը ՏԱՐԵԳԻՐՔԻ մը որ գար ոչ միայն Ֆրանսահայ գաղութին ներքին կեանքը պատկերացնելու, այլ հաղորդակցական կապ մը ստեղծելու մէկ կողմէն Եւրոպայի մէջ ցրուած գաղութներուն եւ միւս կողմէ ընդհանուր հայութեան հետ:

Փարիզ եղաւ եկեղեցական վարչական կեդրոնը Եւրոպայի մեծ գաղութին, փարիզ կ'ըլլայ լրագրական կեդրոն մը իր հինգ հայ թերթերով, փարիզ կ'ոչուած է ըլլալու հայ մտաւորական կեդրոն մը արտասահմանի հայութեան համար:

Այս տարի հապճեպով եւ փոքրածաւալ լոյս կ'ընծայենք ՖՐԱՆՍԱՇԱՅ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, բայց զայն կարդացողները պիտի ըմբռնեն անոր ձգտումը որ է՝ նշանակել այս գաղութին մէջ արժնոցող ու ապրող ամէն արժէք, քաջալերել, ի մի հաւաքել, մէկ պատկերաշարի մէջ ամփոփել ու երեւան հանել հին ժամանակներէն մինչեւ մեր օրերը Հայոց գործերը այս երկրին մէջ, տալ Ֆրանսահայ բարեկամութեան կապերը պատմական շրջաններէն մինչեւ այսօրուան աշխատաւորական բազմակներու օժանդակութեան դրուագները, ամրապնդելու ջանալ Հայոց դիրքը այս աշխուհական երկրին մէջ եւ փոխադարձաբար մեր հարեակիցներուն

մէջ վառ պահել այն սէրը որ կ'ապրի միշտ հանդէպ ասպետական համբաւով Ֆրանսական ժողովուրդին, եւ որ այնքան ուժեղ է որ ամէն Հայ իր մտաւոր ու երկրորդ հայրենիքն կը նկատէ Ֆրանսան, եւ չէ՞ որ, համաշխարհային պատերազմի ահաւոր ըրպէին մենք չի վարանեցանք մեր գոյութիւնը անհաշիւ նետել դաշնակիցներու նժարին մէջ...:

Մենք պիտի ջանանք Ֆրանսահայ գաղութին ամէն դասակարգերու վիճակն ու ձգտումները պատկերացնել այս հատորին մէջ, ծառայել գաղութին մէջ ազգային ոգին պահպանման, զանազան խուլ անկիւններու անցուղարձերէն տեղեակ պահել ընդհանրութիւնը, վերջապէս սպասաւորել անկազմակերպ ու խառնակ այս հայ բազմութեան կազմակերպութեան, դասաւորման եւ բիւրեղացման աշխատանքներուն:

Զուտ վաւերագրական (documentaire), ժամանակագրական նիւթերուն պիտի խառնենք հայութեան ընդհանուր կացութեան լայն գիծերը, տարիին նորոյթներն ու դէպքերը, գեղարուեստականին հետ օգտակարը եւ ուսուցչականին քով զուարճալիքն ու զբօսանքը, եւայլն:

... Բայց արդէն սովորական յառաջաբաններու պերճաբանութիւններուն ենք տարուեր. կը դադրեցնենք մեր խօսքը, այն ցանկութեամբ թէ իցի՛ւ կարենայինք լրացնել այն պէտքը, որուն կոչումն ունի այսպիսի ձեռնարկ մը:

ՕՐԱՑՈՅՑ - ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԹՈՒԱԿԱՆ 1926

ԲՈՒՆ ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ

ՏՆԺԸ = 4418 — ՏՆԺԸ = 4419

ԵՒ

ՏՕՄԱՐԱԿԱՆ ԹԻՒ ՀԱՅՈՑ

ՌՅՀԵ = 1375 — ՌՅՀԶ = 1376

	ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1 ՈՒՐԲԱԹ ԿԱՂԱՆԴ
	ՅՈՒՆՈՒԱՐ 2 ՇԱՐԱԹ Ս. Բարսեղ
	ՅՈՒՆՈՒԱՐ 3 ԿԻՐԱԿԻ

<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 4 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 5 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՀՐԱԳԱԼՈՅ</p>	
<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 6 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԾՆՈՒՆԴ</p>	
<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 7 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՄԵՆԵՐՈՅ</p>	
<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 8 ՈՒՐԲԱԹ</p>	
<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 9 ՇԱԲԱԹ</p>	
<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 10 ԿԻՐԱԿԻ</p>	

	<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 11 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 12 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 13 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ Տօն Անուանա Կղզուծեան</p>
	<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 14 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ Յովն. Կարապետ</p>
	<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 15 ՈՒՐԲԱԹ</p>
	<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 16 ՇԱԲԱԹ</p>
	<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 17 ԿԻՐԱԿԻ</p>

<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 18 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ Ս. ԱՆՏՈՆ ԵՎ ՊԱՐԱՄ</p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 19 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՆԿՈՆԵՔ ԵՓԵՏՈՍԻ</p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 20 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 21 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ Ս. ԿԻՐԱԿՈՍ</p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 22 ՈՒՐԲԱԹ</p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 23 ՇԱԲԱԹ Ս. ԱԹՄԱՆԱՍ ԵՎ ԿԻՐԵՂ</p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 24 ԿԻՐԱԿԻ ԲԱՐԵԿԵՆՂԱՆ ԱՂԱՉԱՆՈՐԱՅ</p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

	<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 25 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ Պահք Առաջաւորաց</p>
	<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 26 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 27 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 28 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 29 ՈՒՐԲԱԹ Յճան Մարգարէ</p>
	<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 30 ՇԱԲԱԹ Ս. Սարգիս</p>
	<p>ՅՈՒՆՈՒԱՐ 31 ԿԻՐԱԿԻ</p>

<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ Ատովմանց Զօրաւարաց</p>	
<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ 2 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ Սուքիասեանց Վկայից</p>	
<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ 3 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ 4 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ Ոսկեանց Քահանայից</p>	
<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ 5 ՈՒՐԲԱԹ</p>	
<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ 6 ՇԱԲԱԹ Ս. Սահակ Պարթեւ.</p>	
<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ 7 ԿԻՐԱԿԻ</p>	

	<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ</p> <p>8</p> <p>ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ Ս. Մարկոս</p>
	<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ</p> <p>9</p> <p>ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ Ղ Ե. Լուկանց Քահանայից</p>
	<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ</p> <p>10</p> <p>ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ</p> <p>11</p> <p>ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ Վ. արղանանց</p>
	<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ</p> <p>12</p> <p>ՈՒՐԲԱԹ</p>
	<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ</p> <p>13</p> <p>ՇԱԲԱԹ</p>
	<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ</p> <p>14</p> <p>ԿԻՐԱԿԻ Բարեկենդան</p>

<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ 15 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ Ա. օր. Մեծ Պրց.</p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ 16 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ 17 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ</p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ 19 ՈՒՐԲԱԹ</p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ 20 ՇԱԲԱԹ Ս. Թէոդորոս</p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ 21 ԿԻՐԱԿԻ Բ. Քառամարդց.</p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

	<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ</p> <p>22</p> <p>ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ</p> <p>23</p> <p>ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ</p> <p>24</p> <p>ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ</p> <p>25</p> <p>ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ</p> <p>26</p> <p>ՈՒՐԲԱԹ</p>
	<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ</p> <p>27</p> <p>ՇԱԲԱԹ</p> <p>Ս. ԿԻՐԵՂ</p> <p>Ե. ԱՆՆԱՅ</p>
	<p>ՓԵՏՐՈՒԱՐ</p> <p>28</p> <p>ԿԻՐԱԿԻ</p> <p>Գ. ՔԱՌԱՆՈՐԴԳ.</p> <p>ԱՆՈՒԱԿԼԻՆ</p>

<p>ՄԱՐՏ 1 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՄԱՐՏ 2 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՄԱՐՏ 3 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՄԱՐՏ 4 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՄԱՐՏ 5 ՈՒՐԲԱԹ</p>	
<p>ՄԱՐՏ 6 ՇԱԲԱԹ Ս. Յովհաննէս Հալապեո</p>	
<p>ՄԱՐՏ 7 ԿԻՐԱԿԻ ՏՆՈՒԵԱԻՆ</p>	

	<p>ՄԱՐՏ 8 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՄԱՐՏ 9 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՄԱՐՏ 10 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՄԱՐՏ 11 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՄԱՐՏ 12 ՈՒՐԲԱԹ</p>
	<p>ՄԱՐՏ 13 ՇԱԲԱԹ Քառասուն Մանկունք</p>
	<p>ՄԱՐՏ 14 ԿԻՐԱԿԻ Դատաւորին</p>

<p>ՄԱՐՏ 15 ԵՐԿՈՒՇԱՌԹԻ</p>	
<p>ՄԱՐՏ 16 ԵՐԵՔՇԱՌԹԻ</p>	
<p>ՄԱՐՏ 17 ՉՈՐԵՔՇԱՌԹԻ</p>	
<p>ՄԱՐՏ 18 ՀԻՆԳՇԱՌԹԻ</p>	
<p>ՄԱՐՏ 19 ՈՒՐԲԱԹ</p>	
<p>ՄԱՐՏ 20 ՇԱՌԱԹ Ս.Գր. Լուսաւորք. Մուտն ի վերապն</p>	
<p>ՄԱՐՏ 21 ԿԻՐԱԿԻ Գալստեան</p>	

	<p>ՄԱՐՏ 22 ԵՐԿՈՒՇԱՐԹԻ</p>
	<p>ՄԱՐՏ 23 ԵՐԵՔՇԱՐԹԻ</p>
	<p>ՄԱՐՏ 24 ԶՈՐԵՔՇԱՐԹԻ</p>
	<p>ՄԱՐՏ 25 ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ</p>
	<p>ՄԱՐՏ 26 ՈՒՐԲԱԹ</p>
	<p>ՄԱՐՏ 27 ՇԱՐԱԹ Յարուծեան Ղազարու.</p>
	<p>ՄԱՐՏ 28 ԿԻՐԱԿԻ ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ</p>

ՄԱՐՏ 29 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ (Ա.ազ)	
ՄԱՐՏ 30 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ (Ա.ազ)	
ՄԱՐՏ 31 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ (Ա.ազ)	
ԱՊՐԻԼ 1 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ (Ա.ազ) ՈՒՆԵՄԱՅ	
ԱՊՐԻԼ 2 ՈՒՐԲԱԹ (Ա.ազ) ԹԱՂՈՒՄ	
ԱՊՐԻԼ 3 ՇԱԲԱԹ (Ա.ազ) ՃՐԱԳԱԼՈՅ	
ԱՊՐԻԼ 4 ԿԻՐԱԿԻ ԶԱՏԻԿ	

	<p>ԱՊՐԻԼ</p> <p>5</p> <p>ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՄԵՆԵԼՈԳ</p>
	<p>ԱՊՐԻԼ</p> <p>6</p> <p>ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ Գ. ՕՐ ԶԱՍԿԻ</p>
	<p>ԱՊՐԻԼ</p> <p>7</p> <p>ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱԻԵՏՈՒՄ</p>
	<p>ԱՊՐԻԼ</p> <p>8</p> <p>ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ԱՊՐԻԼ</p> <p>9</p> <p>ՈՒՐԲԱԹ</p>
	<p>ԱՊՐԻԼ</p> <p>10</p> <p>ՇԱԲԱԹ Ս. ՅՈՎԻԱՆՆԷՍ ՄԿՐՍԻԿ</p>
	<p>ԱՊՐԻԼ</p> <p>11</p> <p>ԿԻՐԱԿԻ ՆՕՐ ԿԻՐԱԿԻ</p>

<p>ԱՊՐԻԼ 12 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ԱՊՐԻԼ 13 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ԱՊՐԻԼ 14 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ԱՊՐԻԼ 15 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ԱՊՐԻԼ 16 ՈՒՐԲԱԹ</p>	
<p>ԱՊՐԻԼ 17 ՇԱԲԱԹ</p>	
<p>ԱՊՐԻԼ 18 ԿԻՐԱԿԻ Աշխարհամար.</p>	

	<p>ԱՊՐԻԼ 19 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ԱՊՐԻԼ 20 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ԱՊՐԻԼ 21 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ԱՊՐԻԼ 22 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ԱՊՐԻԼ 23 ՈՒՐԲԱԹ</p>
	<p>ԱՊՐԻԼ 24 ՇԱԲԱԹ</p>
	<p>ԱՊՐԻԼ 25 ԿԻՐԱԿԻ ԿԱՐՄԻՐ ԿԻՐԱԿԻ</p>

ԱՊՐԻԼ 26 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ	
ԱՊՐԻԼ 27 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ	
ԱՊՐԻԼ 28 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ	
ԱՊՐԻԼ 29 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ	
ՄԱՅԻՍ 30 ՈՒՐԲԱԹ	
ՄԱՅԻՍ 1 ՇԱԲԱԹ	
ՄԱՅԻՍ 2 ԿԻՐԱԿԻ ԵՐԵԱՄԱՆ Խաչ	

	<p>ՄԱՅԻՍ 3 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՄԱՅԻՍ 4 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՄԱՅԻՍ 5 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՄԱՅԻՍ 6 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՄԱՅԻՍ 7 ՈՒՐԲԱԹ (ԽՂԱՐԵՆԷՎ)</p>
	<p>ՄԱՅԻՍ 8 ՇԱԲԱԹ</p>
	<p>ՄԱՅԻՍ 9 ԿԻՐԱԿԻ ԿԱՐՄԻՐ ԿԻՐԱԿԻ</p>

<p>ՄԱՅԻՍ 10 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՄԱՅԻՍ 11 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՄԱՅԻՍ 12 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՄԱՅԻՍ 13 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ Համբարձում</p>	
<p>ՄԱՅԻՍ 14 ՈՒՐԲԱԹ</p>	
<p>ՄԱՅԻՍ 15 ՇԱԲԱԹ</p>	
<p>ՄԱՅԻՍ 16 ԿԻՐԱԿԻ</p>	

	<p>ՄԱՅԻՍ 17 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՄԱՅԻՍ 18 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՄԱՅԻՍ 19 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՄԱՅԻՍ 20 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՄԱՅԻՍ 21 ՈՒՐԲԱԹ</p>
	<p>ՄԱՅԻՍ 22 ՇԱԲԱԹ</p>
	<p>ՄԱՅԻՍ 23 ԿԻՐԱԿԻ Հոգեգալուստ</p>

ՄԱՅԻՍ 24 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ	
ՄԱՅԻՍ 25 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ	
ՄԱՅԻՍ 26 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ	
ՄԱՅԻՍ 27 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ	
ՄԱՅԻՍ 28 ՈՒՐԲԱԹ	
ՄԱՅԻՍ 29 ՇԱԲԱԹ	
ՄԱՅԻՍ 30 ԿԻՐԱԿԻ Եղիա Մարգարէ	

	<p>ՄԱՅԻՍ</p> <p>31</p> <p>ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՀԷՓԻՄԻԱՆԳ ԿՈՍԱՆԱԳ</p>
	<p>ՅՈՒՆԻՍ</p> <p>1</p> <p>ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԳԱՅԼԱՆԵԱՆԳ ԿՈՍԱՆԱԳ</p>
	<p>ՅՈՒՆԻՍ</p> <p>2</p> <p>ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՅՈՒՆԻՍ</p> <p>3</p> <p>ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՅՈՎԾԱՆՈՒ ԿԱՐԱՎԵՈ</p>
	<p>ՅՈՒՆԻՍ</p> <p>4</p> <p>ՈՒՐԲԱԹ</p>
	<p>ՅՈՒՆԻՍ</p> <p>5</p> <p>ՇԱԲԱԹ Ս. ԳՐ. ԼՈՍԱՈՐԸ. ԵՆԻ Ի ՎԻՐԱՎԵՆ</p>
	<p>ՅՈՒՆԻՍ</p> <p>6</p> <p>ԿԻՐԱԿԻ ՏՈՆ ԵԿԵՂԵԳՈՅ</p>

<p>ՅՈՒՆԻՍ 7 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ Ս. Մանկանց Բեռնեղէմի</p>	
<p>ՅՈՒՆԻՍ 8 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ Նուսնա եւ Մանա</p>	
<p>ՅՈՒՆԻՍ 9 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՅՈՒՆԻՍ 10 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՅՈՒՆԻՍ 11 ՈՒՐԲԱԹ</p>	
<p>ՅՈՒՆԻՍ 12 ՇԱԲԱԹ Մեծին Ներսէսի Հայրապետին</p>	
<p>ՅՈՒՆԻՍ 13 ԿԻՐԱԿԻ</p>	

	<p>ՅՈՒՆԻՍ</p> <p>14</p> <p>ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՅՈՒՆԻՍ</p> <p>15</p> <p>ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՅՈՒՆԻՍ</p> <p>16</p> <p>ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՅՈՒՆԻՍ</p> <p>17</p> <p>ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԹԱՐԻԿԱՅ ՐՉԿԼԻՆ</p>
	<p>ՅՈՒՆԻՍ</p> <p>18</p> <p>ՈՒՐԲԱԹ</p>
	<p>ՅՈՒՆԻՍ</p> <p>19</p> <p>ՇԱԲԱԹ ԳԻՆՈՆԵՂԽԱՐԱՅ ԳՐ. ԼՆԱՍԱՐՉԻ</p>
	<p>ՅՈՒՆԻՍ</p> <p>20</p> <p>ԿԻՐԱԿԻ</p>

<p>ՅՈՒՆԻՍ 21 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ Ս. Անտոն եւ. Անիքոս</p>	
<p>ՅՈՒՆԻՍ 22 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ Դանիէլ Մարգարէ</p>	
<p>ՅՈՒՆԻՍ 23 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՅՈՒՆԻՍ 24 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ Ս. Սախակ եւ. Ս. Մեսրոպ</p>	
<p>ՅՈՒՆԻՍ 25 ՈՒՐԲԱԹ</p>	
<p>ՅՈՒՆԻՍ 26 ՇԱԲԱԹ</p>	
<p>ՅՈՒՆԻՍ 27 ԿԻՐԱԿԻ Գիւտ Տփոյ</p>	

	<p>ՅՈՒՆԻՍ</p> <p>28</p> <p>ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ Ղուճկեանոսի Քահանային</p>
	<p>ՅՈՒՆԻՍ</p> <p>29</p> <p>ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ Զաքարիա Մարգարէին</p>
	<p>ՅՈՒՆԻՍ</p> <p>30</p> <p>ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՅՈՒԼԻՍ</p> <p>1</p> <p>ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ Եղիաէ Մարգարէ</p>
	<p>ՅՈՒԼԻՍ</p> <p>2</p> <p>ՈՒՐԲԱԹ</p>
	<p>ՅՈՒԼԻՍ</p> <p>3</p> <p>ՇԱԲԱԹ Երկրոսասան Առաքելոյ</p>
	<p>ՅՈՒԼԻՍ</p> <p>4</p> <p>ԿԻՐԱԿԻ</p>

<p>ՅՈՒԼԻՍ 5 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՅՈՒԼԻՍ 6 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՅՈՒԼԻՍ 7 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՅՈՒԼԻՍ 8 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՅՈՒԼԻՍ 9 ՈՒՐԲԱԹ</p>	
<p>ՅՈՒԼԻՍ 10 ՇԱԲԱԹ</p>	
<p>ՅՈՒԼԻՍ 11 ԿԻՐԱԿԻ ՎԱՐԴԱՎԱՌ</p>	

	<p>ՅՈՒԼԻՍ 12 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՄԵՆԵՐԳ</p>
	<p>ՅՈՒԼԻՍ 13 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՅՈՒԼԻՍ 14 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՅՈՒԼԻՍ 15 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԵՍՅԻ ՄԱՐԳԱՐԷ</p>
	<p>ՅՈՒԼԻՍ 16 ՈՒՐԲԱԹ</p>
	<p>ՅՈՒԼԻՍ 17 ՇԱԲԱԹ Ս. ԹԱՂԷՈՍ ԵՆ Ս. ՍԱՆՂՈՒԽԱՆ</p>
	<p>ՅՈՒԼԻՍ 18 ԿԻՐԱԿԻ</p>

<p>ՅՈՒԼԻՍ 19 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ Ս. ԿԻՎՐԻԱՆՈՍ</p>	
<p>ՅՈՒԼԻՍ 20 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ Ս. ԱԹԱՆԱԳԼԻՆԷ</p>	
<p>ՅՈՒԼԻՍ 21 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՅՈՒԼԻՍ 22 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՅՈՒԼԻՍ 23 ՈՒՐԲԱԹ</p>	
<p>ՅՈՒԼԻՍ 24 ՇԱԲԱԹ Ս. ԱՐԻՍՏՈՎԵՍ Ե. ՎՐՈՂԱՆԷՍ</p>	
<p>ՅՈՒԼԻՍ 25 ԿԻՐԱԿԻ</p>	

	ՅՈՒԼԻՍ 26 ԵՐԿՈՒՇԱՐԹԻ
	ՅՈՒԼԻՍ 27 ԵՐԵՔՇԱՐԹԻ
	ՅՈՒԼԻՍ 28 ԶՈՐԵՔՇԱՐԹԻ
	ՅՈՒԼԻՍ 29 ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ Ս. ԷԼՎԻՍ ԵՒ ԱՔԱՎԻ
	ՅՈՒԼԻՍ 30 ՈՒՐԲԱԹ
	ՅՈՒԼԻՍ 31 ՇԱՐԱԹ
	ՕԳՈՍՏՈՍ 1 ԿԻՐԱԿԻ

ՕԳՈՍՏՈՍ 2 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ Ս. Վաղան	
ՕԳՈՍՏՈՍ 3 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ Ե.գլինէ Կոյս	
ՕԳՈՍՏՈՍ 4 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ	
ՕԳՈՍՏՈՍ 5 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ	
ՕԳՈՍՏՈՍ 6 ՈՒՐԲԱԹ	
ՕԳՈՍՏՈՍ 7 ՇԱԲԱԹ	
ՕԳՈՍՏՈՍ 8 ԿԻՐԱԿԻ	

	<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 9 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 10 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 11 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 12 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 13 ՈՒՐԲԱԹ</p>
	<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 14 ՇԱԲԱԹ Ս. Շողակաթ</p>
	<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 15 ԿԻՐԱԿԻ</p>

<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 16 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՄԵՆԵԼՈԳ</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 17 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 18 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 19 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 20 ՈՒՐԲԱԹ</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 21 ՇԱԲԱԹ</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 22 ԿԻՐԱԿԻ</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

	<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 23 ԵՐԿՈՒՇԱՐԹԻ</p>
	<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 24 ԵՐԵՔՇԱՐԹԻ Ս. Յովակիմ Ե. Աննա</p>
	<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 25 ԶՈՐԵՔՇԱՐԹԻ</p>
	<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 26 ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ Երեմիա Մարգարէ</p>
	<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 27 ՈՒՐԲԱԹ</p>
	<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 28 ՇԱՐԱԹ Ս. Թովմաս Ե. Շմառն</p>
	<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 29 ԿԻՐԱԿԻ Գիւտ Գուռոյ</p>

<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 30 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ Ս. Ստեփաննոս Ույնեցի</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>ՕԳՈՍՏՈՍ 31 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 3 ՈՒՐԲԱԹ</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 4 ՇԱԲԱԹ</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 5 ԿԻՐԱԿԻ</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 6 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ
	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 7 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 8 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԾՆՈՒՆՂ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԱԿ
	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 9 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 10 ՈՒՐԲԱԹ
	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 11 ՇԱԲԱԹ
	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 12 ԿԻՐԱԿԻ ԽԱՉՎԵՐԱՅ

<p>ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ</p> <p>13</p> <p>ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՄԵՆԵՐԿ</p>	
<p>ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ</p> <p>14</p> <p>ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ</p> <p>15</p> <p>ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ</p> <p>16</p> <p>ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ</p> <p>17</p> <p>ՈՒՐԲԱԹ</p>	
<p>ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ</p> <p>18</p> <p>ՇԱԲԱԹ</p>	
<p>ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ</p> <p>19</p> <p>ԿԻՐԱԿԻ</p>	

	<p>ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ</p> <p>20</p> <p>ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ Ս. Մամաս</p>
	<p>ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ</p> <p>21</p> <p>ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ Ս. Փեփրոն և Շուշան</p>
	<p>ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ</p> <p>22</p> <p>ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ</p> <p>23</p> <p>ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ Ս. Բարաղամ և Երանոս</p>
	<p>ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ</p> <p>24</p> <p>ՈՒՐԲԱԹ</p>
	<p>ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ</p> <p>25</p> <p>ՇԱԲԱԹ Ս. Գեորգ</p>
	<p>ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ</p> <p>26</p> <p>ԿԻՐԱԿԻ Վարազայ Խաչ</p>

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 27 ԵՐԿՈՒՇԱՐԹԻ Ս. Գաւիթ	
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 28 ԵՐԵՔՇԱՐԹԻ	
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 29 ԶՈՐԵՔՇԱՐԹԻ	
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 30 ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ Ս. Սահակ եւ Համալսապ	
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1 ՈՒՐԲԱԹ	
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2 ՇԱՐԱԹ	
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 3 ԿԻՐԱԿԻ	

	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 4 ԵՐԿՈՒՇԱԲՈՒ Ս. ԵՐԱՆՈՍ
	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 5 ԵՐԵՎՇՆԱԲՈՒ
	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 6 ԶՈՐԵՔՇՆԱԲՈՒ
	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 7 ՀԻՆԳՇՆԱԲՈՒ Ե.ՎՐԱԲԵԱՅ ԿՈՒՍԻՆ
	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 8 ՈՒՐԲԱՌ
	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 9 ՇԱԲԱՌ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՅԻ
	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 10 ԿԻՐԱԿԻ

<p>ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 11 ԵՐԿՈՒՇԱՐԹԻ</p>	
<p>ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 12 ԵՐԵՔՇԱՐԹԻ Ս. Սնանկա</p>	
<p>ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 13 ԶՈՐԵՔՇԱՐԹԻ</p>	
<p>ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 14 ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ</p>	
<p>ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 15 ՈՒՐԲԱԹ</p>	
<p>ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 16 ՇԱՐԱԹ Ս. Մատթէոս և. Մարկոս</p>	
<p>ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 17 ԿԻՐԱԿԻ</p>	

	ՇՈԿՏԵՄԲԵՐ 18 ԵՐԿՈՒՇԱՔԹԻ
	ՇՈԿՏԵՄԲԵՐ 19 ԵՐԵՔՇԱՔԹԻ
	ՇՈԿՏԵՄԲԵՐ 20 ԶՈՐԵՔՇԱՔԹԻ
	ՇՈԿՏԵՄԲԵՐ 21 ՀԻՆԳՇԱՔԹԻ
	ՇՈԿՏԵՄԲԵՐ 22 ՈՒՐԲԱԹ
	ՇՈԿՏԵՄԲԵՐ 23 ՇԱՔԱԹ
	ՇՈԿՏԵՄԲԵՐ 24 ԿԻՐԱԿԻ ԳԻՆՈ ԽԱՋ

<p>ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 25 ԵՐԿՈՒՇԱՐԹԻ</p>	
<p>ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 26 ԵՐԵՔՇԱՐԹԻ</p>	
<p>ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 27 ԶՈՐԵՔՇԱՐԹԻ</p>	
<p>ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 28 ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ</p>	
<p>ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 29 ՈՒՐԲԱԹ</p>	
<p>ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 30 ՇԱՐԱԹ Ս. Յովնանէս Ոսկերբան</p>	
<p>ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 31 ԿԻՐԱԿԻ</p>	

	<p>ՆՈՅՏՄԲԵՐ 1 ԵՐԿՈՒՇԱՐԹԻ Ս. Ստեփաննոս</p>
	<p>ՆՈՅՏՄԲԵՐ 2 ԵՐԵՔՇԱՐԹԻ</p>
	<p>ՆՈՅՏՄԲԵՐ 3 ԶՈՐԵՔՇԱՐԹԻ</p>
	<p>ՆՈՅՏՄԲԵՐ 4 ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ</p>
	<p>ՆՈՅՏՄԲԵՐ 5 ՈՒՐԲԱԹ</p>
	<p>ՆՈՅՏՄԲԵՐ 6 ՇԱՐԱԳ Հրեշտակապետաց</p>
	<p>ՆՈՅՏՄԲԵՐ 7 ԿԻՐԱԿԻ</p>

<p>ՆՈՅՏԱԲԵՐ 8 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ Ս. Մինաս</p>	
<p>ՆՈՅՏԱԲԵՐ 9 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՆՈՅՏԱԲԵՐ 10 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՆՈՅՏԱԲԵՐ 11 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՆՈՅՏԱԲԵՐ 12 ՈՒՐԲԱԹ</p>	
<p>ՆՈՅՏԱԲԵՐ 13 ՇԱԲԱԹ</p>	
<p>ՆՈՅՏԱԲԵՐ 14 ԿԻՐԱԿԻ</p>	

	<p>ՆՈՅՄԲԵՐ</p> <p>15</p> <p>ԵՐԿՈՒՇԱԲՈՒ</p>
	<p>ՆՈՅՄԲԵՐ</p> <p>16</p> <p>ԵՐԵՔՇԱԲՈՒ</p>
	<p>ՆՈՅՄԲԵՐ</p> <p>17</p> <p>ԶՈՐԵՔՇԱԲՈՒ</p>
	<p>ՆՈՅՄԲԵՐ</p> <p>18</p> <p>ՀԻՆԳՇԱԲՈՒ Սնարձաթ ԲՅՂԿԱԳ</p>
	<p>ՆՈՅՄԲԵՐ</p> <p>19</p> <p>ՈՒՐԲԱԹ</p>
	<p>ՆՈՅՄԲԵՐ</p> <p>20</p> <p>ՇԱԲԱԹ ՏՕՆ ԱՄԵՆԱԴՆ ՍՐՐՈԳ</p>
	<p>ՆՈՅՄԲԵՐ</p> <p>21</p> <p>ԿԻՐԱԿԻ ԲՆՃԱԿՐՈՒՄՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԺՈՒԿՆԻ</p>

<p>ՆՈՅՏՄԲԵՐ 22 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՆՈՅՏՄԲԵՐ 23 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՆՈՅՏՄԲԵՐ 24 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՆՈՅՏՄԲԵՐ 25 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ՆՈՅՏՄԲԵՐ 26 ՈՒՐԲԱԹ</p>	
<p>ՆՈՅՏՄԲԵՐ 27 ՇԱԲԱԹ</p>	
<p>ՆՈՅՏՄԲԵՐ 28 ԿԻՐԱԿԻ</p>	

	<p>ՆՈՅԵՄԲԵՐ</p> <p>29</p> <p>ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ՆՈՅԵՄԲԵՐ</p> <p>30</p> <p>ԵՐԵՔՇՈՒԲԹԻ</p>
	<p>ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ</p> <p>1</p> <p>ԶՈՐԵՔՇՈՒԲԹԻ</p>
	<p>ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ</p> <p>2</p> <p>ՀԻՆԳՇՈՒԲԹԻ Ս. Բազարառ</p>
	<p>ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ</p> <p>3</p> <p>ՈՒՐԲԱԹ</p>
	<p>ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ</p> <p>4</p> <p>ՇՍԲԱԹ Ս. Թաղէոս եւ Բարդուղիմէոս</p>
	<p>ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ</p> <p>5</p> <p>ԿԻՐԱԿԻ</p>

<p>ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 6 ԵՐԿՈՒՇԱՐԹԻ</p>	
<p>ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 7 ԵՐԵՔՇԱՐԹԻ</p>	
<p>ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 8 ԶՈՐԵՔՇԱՐԹԻ</p>	
<p>ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 9 ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ ՅԳՐԱԹԻՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԺԱԺՆԻ</p>	
<p>ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 10 ՈՒՐԲԱԹ</p>	
<p>ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 11 ՇԱՐԱԹ Ս. ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ</p>	
<p>ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 12 ԿԻՐԱԿԻ</p>	

	<p>ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 13 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 14 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 15 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 16 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ</p>
	<p>ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 17 ՈՒՐԲԱԹ</p>
	<p>ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 18 ՇԱԲԱԹ Ս. Յակոբ Մծբնայ Հյւպոս.</p>
	<p>ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 19 ԿԻՐԱԿԻ</p>

<p>ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 20 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 21 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ Ս. Արգար</p>	
<p>ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 22 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ</p>	
<p>ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 23 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ Դաւիթ Մարգարէ</p>	
<p>ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 24 ՈՒՐԲԱԹ</p>	
<p>ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 25 ՇԱԲԱԹ Ս. Ստեփաննոս</p>	
<p>ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 26 ԿԻՐԱԿԻ</p>	

ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐ

ԾՆՈՒՆԴ	Զորեքշաբթի	Յունուար	6
Ս. Սարգիս	Շաբաթ	»	30
Վարդանանց	Հինգշաբթի	Փետրուար	11
Բուն Բարեկենդան	Կիրակի	Փետրուար	14
ԶԱՏԻԿ	Կիրակի	Սպրիլ	4
Աւետուհի Ս. Աստուածածնի	Զորեքշաբթի	»	7
Երեւման Խաչ	Կիրակի	Մայիս	2
ՀԱՄԲԱՆՆԵՐ	Հինգշաբթի	»	13
Հողեղալուստ	Կիրակի	»	23
ՎՍՐԴԱՎՍՈՒ	Կիրակի	Յուլիս	11
Վերափոխումն Ս. Աստուածածնի	Կիրակի	Օգոստոս	15
ԽԱՉՎԵՐՍՅ	Կիրակի	Սեպտեմբեր	12
Վարդապետ Խաչ	Կիրակի	»	26
Ս. Հրեշտակապետք	Շաբաթ	Նոյեմբեր	6
Ս. Յակոբ Մծբնայ	Շաբաթ	Դեկտեմբեր	18

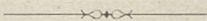
ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐ

Premier Janvier (կաղանդ)	Ուրբաթ	Յունուար	1
Épiphanie (Մկրտումիւն)	Զորեքշաբթի	»	6
Annonciation (Աւետումն Ս. Ածնի.)	Հինգշաբթի	Մարտ	25
Vendredi-Saint (Ասագ Ուրբաթ)	Ուրբաթ	Սպրիլ	2
Pâques (Զատիկ)	Կիրակի	»	4
Fête de Jeanne d'Arc (Ժան ա'Արք)	Կիրակի	Մայիս	9
Ascension (Համբարձում)	Հինգշաբթի	»	13
Pentecôte (Պէնտէկոստէ)	Կիրակի	Մայիս	23
Fête Nationale (14 Juillet) (Ֆրանսական Ազգային տօն)	Զորեքշաբթի	Յուլիս	14
Assomption (Վերափոխում)	Կիրակի	Օգոստոս	15
Toussaint (Ամենայն Սրբոց)	Երկուշաբթի	Նոյեմբեր	1
Fête de la Victoire (11 Novembre) (Բ'նոյհ. պատերազմի յաղթնկի. տօն)	Հինգշաբթի	»	11
Noël (Ծնունդ)	Շաբաթ	Դեկտեմբեր	25

ԱԶԳԱՅԻՆ - ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա այժմ եղած է հայ կարեւոր գաղթավայր մը, վասնզի Իզմիրի աղէտէն յետոյ Փոքր-Ասիոյ եւ Պոլսոյ վախտական Հայերու ստուար թիւ մը հոս լեցուեցաւ, եւ օր օրի աւելնալու վրայ է, նկատելով աշխատաւոր բազուկներու պէտքը այս երկրին մէջ:

Հայութեան թիւը Ֆրանսայի մէջ կը հասնի մօտ 50 հազարի, որով Արեւմտեան Եւրոպայի հայ գաղութներուն ծանրութեան կեդրոնն է Ֆրանսա: Այս պատճառով իսկ՝ անհրաժեշտ կը դառնար ազգային մեծ կազմակերպութեան մը պէտքը:

Ամենայն Հայոց Հայրապետը նկատի ունենալով այս անհրաժեշտութիւնը իր 1925 Փետր. 20 թուակիր եւ 79 թուահամար կոնդակով Եւրոպայի Հայոց համար կաթողիկոսական պատուիրակ եւ Մայր Աթոռի ներկայացուցիչ կարգեց Տ. Գրիգորիս Եպսկ. Պալաքեանը — որ եպիսկոպոսանալու համար հոն գացած էր — հրահանգելով կազմակերպել Եւրոպայի ցան ու ցրիւ ու անկազմակերպ գաղութները, Ֆրանսայէն մինչեւ Բուրնիա, Անգլիայէն մինչեւ Հունգարիա: Հայրապետական կոնդակը կը հրահանգէր մասնաւորաբար բանալ եկեղեցիներ ու դպրոցներ և ստեղծել ամէն կարգի հաստատութիւն՝ գոհացնելու ժողովուրդին հոգեւոր-ընկերային պէտքերը, նպատակ ունենալով պահպանել այդ հալածական բազմութեանց մէջ ազգային ոգին ու պայքարել ապագայնացման վտանգին դէմ:

Տ. Պալաքեան Եպսկ. Ապրիլին Եւրոպա դառնալով իրեն կեդրոն ընտրեց իր առաքելութեան շրջանակին ամէ-

նէն բազմամարդ վայրը՝ Փարիզը և զայն կորիզ նկատելով ձեռնարկեց կազմակերպութեան:

Նկատելով որ կանոնաւոր մարդահամար չկար հրաւիրելու համար Պատգամաւորական ժողով, գոյութիւն ունեցող ազգային կազմակերպութեանց մասնակցութեամբ կազմեց առժամեայ թեմական Կեդրոնական Վարչութիւն մը, որուն պաշտօնն է Կաթողիկոսական Պատուիրակին օգնել Եւրոպայի թեմին կազմակերպութեան և ընթացիկ գործերու կարգադրութեան աշխատանքին մէջ:

Ահաւասիկ առժամեայ թեմական խորհուրդին անդամներուն ցանկը.—

Տեարք՝ Ներսէս Օհանեան, Մ. Պապաշանեան, Լ. Բաշալեան, Տքթ. Վ. Թորգոմեան, Ա. Զօպանեան, Յ. Ամատունի, Մամէօ խան Ներսէսեան, Տքթ. Ալլահվէրտի որդի, Մ. Զայլաք, Բրօֆ. Ատոնց, Վ. Թագւորեան և Արդկոտոս Կէվրէկ:

Որպէսզի ժողովուրդը իր ամուսնական խնդիրներուն համար մինչեւ էջմիածին ու Պոլիս դիմելով դժուարութեանց չենթարկուի, կազմուեցաւ Կեդրոնական Դատաստանական Խորհուրդ մը, հետեւեալ կերպով.—

Տ. Վուամշապուկ Եպս. Քիպարեան (նախագահ), Տ. Վահան Խոյեան, Բարթող Ա. Թագըմեան, Գրիգոր ձէպլէմեան քահանաները, և Տեարք Բրօֆ. Ալաշանեան, փաստաբան փլիպպոսեան և առեւարտական Մ. Գալուստեան:

Դպրոցական գործը ըլլալով առաջին կարգին վրայ, Պալաքեան Սրբազան ձեռնարկեց կրթական ֆօնտի մը հանդանակութեան գոր կը յուսայ մինչեւ 200,000 Քր.ի հասցնել: Որպէսզի հայաշատ կեդրոններու մէջ բացուելիք վարժարաններու ուսումնական ու մատակարարական վերին հսկողութիւնը կատարուի առանձին մարմինի մը կողմէ, կազմուեցաւ Կեդր. Կրթական Խորհուրդ մը որուն անդամներն են Տեարք Մ. Ս. Գաւիթ Բէկ (ատենապետ), Գ. Բարունակեան (ատենադպիր), Արամ Թահմեան, Ա. ձէվա-հիրեան, Ա. Թերզիպաշեան, Բենիամին Մատէնեան և Պ. Պալէնց:

Կաթողիկոսական պատուիրակութեան իրաւագէտ խորհրդականութիւնը անձնութրաբար ստանձնած է ծանօթ փաստաբան Պ. Մ. Զայլաք:

Կաթողիկոսական պատուիրակութեան սահմանին մէջ
կան այժմ եօթը հովուական շրջանակներ, 3 Ֆրանսա,
(Բարիզ, Լիօն, Մարսէյ), 2 Անգլիա (Լոնտոն և Մանչէսթըր)
1 Վիեննա (Սևասրիա, Եուհօ-Սլավիա, Հունգարիա և Զե-
խօ-Սլովաքիա), 1 Իտալիա: Հոգեւոր կազմակերպութիւն
չունին զեռ, Պելճիքա, Գերմանիա, Զեխօ-Սլովաքիա, Հուն-
գարիա, Եուհօ Սլավիա և Բոլոնիա:

1.— ՓԱՐԻԶ

25 Տարիէ ի վեր Փարիզի զաղութին հոգեւոր հովին է
Տ. Վոսմաշապուհ Եպսկ. Քիպարեան որ տարուան ընթաց-
քին եպիսկոպոսանալու երթալով, Հայաստանի մէջ ցաւալի
արկածի մը հետեւանքով ստիպուեցաւ հիւանդանոց մնալ
և հազիւ նոր տարիին սկիզբները կը վերադարնայ իր հօտին
զլուխը:

Փարիզի եկեղեցիին մէջ կը քահանայազորօն
Տ. Վահան Խոյեան, Բարթոյ Թագրմէտան, Գրիգոր ձէպէ-
ճեան, Արիստղոմ Թորոսեան եւ Թովմաս Մնացականեան քա-
հանաները:

Եկեղեցիին մատակարարական մարմինն է Հոգաբար-
ձութիւնը զոր կ'ընտրէ հին զաղութէն եկեղեցական տուրք
վճարողներու Ընդհ. Ժողովը: Արզի հոգաբարձութեան ան-
դամներն են, Տեառք՝ Արամ ձէվահիրձեան (ատենապետ):
Խաչատուր Ներսէսեան (գանձապահ), Արմենակ Համբար-
ձումեան, Արոկտոս Կէվրէկ եւ Յակոբ Գալրպէտեան:

Եկեղեցիին ունի երկու երաժշտական խումբ, մին միա-
ձայն Պ. Մ. Ճէրահեանի առաջնորդութեամբ և միւսը՝ բազ-
մաձայն՝ Պ. Նշան Սէրքօեանի վարչութեամբ:

Փարիզի հոգեւոր շրջանակին մէջ կը մտնեն հիւսիսա-
յին Ֆրանսա, Փարիզի արուարձանները և հարաւակողմէն
մինչեւ Տիֆօն:

Այս հովուական շրջանակին մասին ու է մարդահա-
մար տեղի ունեցած չէ:

Փարիզի շրջանակին մէջ շատ թերի է կազմակերպու-
թիւնը: Ուեէ վարժարան չկայ: Միայն Ալֆօրվիլ գիւղին

Ֆրանսական վարժարանին հայ տղոց համար ուսուցչուհի մը յատկացուած է հայերէնի իբր վարժուհի:

Փարիզի Հայոց եկեղեցին գեղեցիկ հայոճ կառուցուածք մըն է, արդիւնք միլիոնատէր հանգուցեալ Ադեքսանդր Մանթաշեանի բարեգործութեան, և կը գտնուի 15, Rue Jean Goujon.

2.— ՄԱՐՍԷՅԼ

Մարսէլի նախապատերազմեան քանի մը հարիւրեակ հայութիւնը այսօր կը հասնի շուրջ 10.000ի քաղաքին մէջ, իսկ հովուական շրջանակին մէջ 16.000ի:

Նոր գաղթականութիւնը իր մէջէն ծնունդ տալով ազգային կազմակերպութեանց յաջողած է հաստատել սիրուն մատուռ մը և վարժարան մը 90, Rue Stanislas Torentis.

Մարսիլիոյ 2000ի չափ գաղթականները ամփոփուած են Քան Օտօ ըստած կայանը ուր հաստատած են նաև մատուռ մը և «Արարա» ազգ. վարժարանը:

Մարսիլիոյ հոգեւոր հովին է Երուսաղեմական Տ. Մամբրէ վրդ. Գալփաեան, իսկ քահանաներն են՝ Տ. Կարապետ Երեւանեան, Գէորգ Նիզամեան, Սահակ Շամլեան (Քան Օտօյի հովիւ), Եղիշէ Գասպարեան և Ռաթուլ Գեղունի:

Եկեղեցիին և դպրոցին մատակարարական մարմինն է Հոգաբարձութիւնը զոր կը կազմեն՝ Տեարք Հայկազուն Գուլումեան, Մկրտիչ Սահամեան, Արամ Խէքէեան, Ղ. Զպուքեան, Միհրան Տէրտէրեան, Թննիկ Պալթաեան, Յարուժիւն Գարամանեան և Միհրան Զարդարեան:

Իսկ թեմին ընդհանուր գործերուն յանձանձման համար գոյութիւն ունի առժամեայ Ազգ. Միութիւն մը զոր կը կազմեն Տեարք՝ Յովի. Սահամեան, Վրդանէս Ղազարեան, Ա. Արզումանեան, Գալփաքեան, Շահպաղլեան, և Տ. Պողոսեան:

Կազմուած է յատուկ Յանձնաժողով մը զբաղելու համար եկեղեցիի և դպրոցի շէնքերուն գնման և գաղթականաց համար նոր կայանի մը վարձման գործով. այս նպատակով Պալաքեան սրբազան հանգանակութեան ձեռնարկած, 40.000 ֆր. գոյացուցած և շարունակութիւնը թողած է Յանձնաժողովին:

Դպրոցին կըթական զործով զբաղելու համար Ուսումնական Խորհուրդը կը կազմեն Տեարք վ. Ղազարեան, Գալփաքճեան և Զամհարեան:

Մարսիլիոյ մօտակայ Սէն Լու և Սէն Ժիւլիէն գիւղերուն մէջ վարժարաններ բանալու ձեռնարկուած է և կաթողիկոսական պատուիրակութիւնը այս մտօք զումարներ զրկած է հոն:

Իսկ Քան Օտօ ունի բոլորովին առանձին վարչութիւն, Հոգաբարձութիւն, Մատակարարական Մարմին, Տնօրէնութիւն և Տիկնանց Բարեսիրաց Միութիւն:

Ասոնց և Մարսէլի մէջ գտնուող ուրիշ Մարմիններու մասին պիտի զրենք առանձինն:

Մարսէլի հովուական շրջանակը կը բովանդակէ հարաւային Ֆրանսան ամբողջ, Նիսէն մինչեւ Պօռտօ իր մէջ առնելով Պոռլ արև Ռօն, Վառ, Ալփ Մարիթիմ, Վօքլիւզ, Վերին Կառօն, Թարն է Կառօն, Լօ է Կառօն, Փէրս, Ավէյրօն, Ժիոնա գաւառները ևլն.:

3.— ԼԻՕՆ

Լիօն ուր առաջ հազիւ տասնեակ մը Հայեր կը բնակէին, այժմ կան շուրջ 3000, իսկ հովուական շրջանակով՝ 9000ի չափ:

Այս տարի շնորհիւ Ազգ. Միութեան ջանքերուն կարելի եղաւ վարձել և հաստատել մատուռ մը Ֆուայէ Լիօնէի մէջ, Av. Berthelot, որուն կից պիտի հաստատուի նաեւ մանկապարտէզ նախակրթարան մը:

Լիօնի մէջ կը քահանայազործեն Տ. Մկրտիչ Արսլանեան և Գէորգ Գաւիթեան քահանաները:

Ազգ. Միութեան անդամներն են՝ Տեարք Ս. Կարապետ օլլու (նախագահ), Սերովբէ փափազեան (ատենապետ), Պօլոս Թիւլպէնտճեան (ատենադպիր), ցարովիւն Պօլեան (գանձապետ), Աբրահամ Զարմաքեան, Պետրոս Ֆէրմանեան և Մելքոն Մելքոնեան:

Ազգ. Միութիւնը տակաւ կը կազմէ մասնաձիւղեր իրեն ենթակայ հայաշատ վայրերու մէջ և իբր սկզբնաւու-

բութիւն՝ մանկապարտէզ նախակրթարան մը հաստատած է Տէսինի մէջ եւ որու վարժուհիին թոշակը կը վճարէ Կաթող. Պատուէրակութիւնը:

Լիօնի հովուական շրջանակը կը կազմէ Կեդրոնական Ֆրանսան, իր մէջ բովանդակելով Ռօնի, Իզէրի, Լուառի, Բիւ տը Տօմի, Տրօմի, Սօն է Լուառի, Արտէշի նահանգները եւայլն:

Լիօնի ազգային ուրիշ մարմիններու և ընկերակցութեանց համար պիտի խօսինք առանձին էջով մը:

Քանի որ կը խօսնք եկեղեցական կազմակերպութեան վրայ, աւերորդ ջրլար ամբոխ տեղեկութիւններ տակ Կաթողիկոսական Պատուիրակութեան իրաւասութեան տակ իյնող երոպական գաղութին միւս վայրերուն մասին ալ.—

ԼՈՆՏՈՆ.— Կան 900ի չափ Հայեր: Ս. Սարգիս եկեցին կառուցանել տուած է և ծախքերը կը հոգայ Պ. Գալուստ Կիւլպէնկեան: Հոգեւոր հովիւն է Տ. Գրիգոր Ծ. Վրդ. Գուսան: Եկեղեցին ունի Խնամակալութիւն մը, իսկ զազութային գործերով կը զբաղի ընդհ. ժողովէն բղխած առանձին Մարմին մը: Կան նաեւ Միացեալ Ընկերութիւնը, Հօկ, Հայ Տիկնանց Միութիւն, Երիտասարդաց Միութիւն և Աղքատախնամ Մարմին մը: Լոնտոնի եկեղեցիին հասցէն է.— Armenian Church, Iverna Gardens, London, W. 8.

ՄԱՆՉԷՍթԻ.— Լիվրբուլի և Սաութփօրդի հետ ունի 450ի չափ հայ: Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին շինուած է 1870ին: Հոգեւոր հովիւն է Տ. Դեւոնդ Եպս. Գուրեան: Եկեղեցին ունի եռանգամ Հոգաբարձութիւն մը, իսկ զազութին գործերը կը վարէ Երեսփ. ժողովը: Կան նաեւ Հայուհեաց Միութիւն մը և Երիտասարդաց Ակումբ մը: Եկեղեցիին հասցէն է.—

Armenian Rectory, 229 Upper Brook Street, Manchester.

ՎԻՆՆԱ.— 250 Հայեր կան: Նոր հաստատուեցաւ մատուռ մը: Հոգեւոր հովիւն է նորընծայ Սահակ Վրդ. Գէորգեան որ պաշտօն ունի հովուելու նաև Պէլկրատի, Բրակի և Բէշթայի Հայերը: Կայ համայնքային վարչութիւն մը որ կը վարէ զազութին գործերը: Հասցէն է.— Armenische Kirche, I. Dominikanerbastei 10, Wien.

ԻՏԱԼԻԱ.— Մօտ 600 Հայեր, մեծ մասամբ Միլանօ և մաս մըն ալ Պառի, ուր (Հ.Նազարեանց և Ե. Արմէն գորգի գործարան մը հաստատած են): Հոգեւոր հովիւն է Տ. Եղիշէ քհնյ. Տ. Պարսամեան: Պաշտամունքը կը կատարուի անգլիքան եկեղեցիին մէջ: Կայ ազգային վարչութիւն մը: Քահանային հասցէն է.— 31 Corso Italia, Milano.

ՊԵՂՃԻՔԱՆ.— Պրելքսէլի և Անվէրսի մէջ կան 600ի չափ Հայեր: Մատուռ հաստատելով հոգեւոր հովիւ հրաւիրելու ծրագիր կայ: Կան գաղութային վարչութիւն մը, Հայ Ակումբ մը, Հայ Տիկնանց Միութիւն և Է. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղ մը: Հասցէ.— Comité Arménien, 94 Rue de Louvain, Bruxelles.

ԳԵՐՄԱՆԻԱ.— Շուրջ 600 Հայեր, մեծագոյն մասը Պերլին: Եկեղեցի և հովիւ չկայ: Կայ մասնաւոր մարմին մը գաղութային գործերով զբաղող որուն անունն ու հասցէն է Armenische Vertrauensstelle (Schwabischestr. 7. Berlin w. 30).

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ.— Շուրջ 100 Հայեր մայրաքաղաքին Պոլտափեշտի մէջ: Եկեղեցի չկայ: Վիեննական Միութարեանց մատուռէն կ'օգտուին: Ծանօթ Հայու մը հասցէն.— Dr. Ilia Hovhannessian, Godollo, Budapest.

ԵՈՒԿՕ-ՍԼԱՎԻԱ.— Հարիւրեակ մը Հայեր մեծ մասամբ Պելկրատի մէջ: Եկեղեցի չկայ: Ծանօթ Հայու մը հասցէն.— Sava Giorgévitch — Arménien, Skopljanska 16, Belgrade.

ՉԵԽՕ-ՍԼՕՎԱՔԻԱ և ԲՈՂՈՆԻԱ.— Այս գաղութներու մասին առայժմ ի ձեռին չունինք ու և է տեղեկութիւն:

Տ. Տ. ԳԷՈՐԳ Ե.
Կանթողիկոս Ամենայն Հայոց

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ

ՇԱՆՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՐԱՄԿ ՎԱՅՐԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ազգային յայտնի գործիչ Տըթ. Արմենակ բարսեղեան որ այս տարուայ ընթացքին ուսումնասիրական պատյոտ մը կատարեց միջին ու հարաւային հրանսայի մէջ, խիստ յաջեկան տեղեկագիր մը յանձնած էր նաեւ կանոնադրական Պատուիրակութեան: Տ. Գրիգորիս Ս. եպս. Պալատեան այս տեղեկագրին մէկ պատճէնը մեզ տրամադրելու հանձնութիւնն ունեցած ըլլալով, անոր Բ. մասը կը հրատարակենք իբր իրական պատկերը Բարիզէն դուրս գտնուող հայաշատ վայրերու:

Ա.— ԼԻՅՆԻ ՇԻՋԱՆ

1.— LYON (Rhône). Ունի 3000 ի չափ հայուքիւն որ ցրուած է քաղաքին ամէն կողմը: Մեծամասնութիւնը Berliet ինքնաշարժի գործարանին մէջ կ'աշխատի: Սակաւութիւ են մանր առեւտուրով զբաղողները. իսն քսնի մը արհեստաւորներ, գերձակ, կոշկակար, սաիրիչ, սրտնք ուրիշի մօտ կ'աշխատին: Խանութպաններու կամ ճաշարան պահօղներու թիւը մէկ տասնեակը չանցնիր: Կան նաեւ ճինէն հաստատուած եւ լու գործ ունեցող Հայեր:

Ազգային կազմակերպութիւն մը գոյութիւն ունի, որ առ ալժմ կը շարունակէ Ազգային Միութիւն անունով վարել քաղաքին գործերը, ջանքեր թափելով մօտիկ շրջաններու վրայ ալ տարածել իր ազդեցութիւնը: Ունի մատուռ եւ քահանայ մը: Գարոց մը հաստատուելու ծրագիրը միայն գոյութիւն ունի առ ալժմ: Կան զանազան միութիւններ. Հ. Մ. Ը. Մ., Մասիս, Հ. Օ. Կ. եւ Կարմիր Խաչ սրտնք հանրային կեանքի մը գոյութեան արտայայտութիւններն են:

2.— PONT DE CHERUY (Isère). Լիոնէն մօտ մէկ ժամ հեռու: Ունի 400—450 ի չափ հայուքիւն մը, մեծ մասը ընտանիքաւով:

Աշխատող ալյրերու թիւը կը հասնի մօտաւորապէս 200 ի: Ամէնքն ալ գործ գտած են ելեկտրական թեւեր պատրաստող գործարանին մէջ, որ համախումբ բնակութեան դիւրութիւններ ալ տուած է:

Ալգաւային առանձին կազմակերպութիւն չունին առ այժմ, իրենց գործերը Լիօն կը տեսնուին: Իրենց համար հեղինակութիւն ունեցող մարմնի մը պէտքը զգալի է: Կայ երիտասարդի մը հաստատած մէկ դասընթացքը, որուն կը հետեւին ֆրանսական վարժարան յաճախող պզտիկները, իրենց մայրենի լեզուն սորվելու համար: Նոյն երիտասարդը հաստատած է նման դասընթացք մը աշխատող պատանիներու եւ աղջիկներու համար: Երկու դասընթացքներն ալ ձրի են, բայց կը գտնուին նախնական վիճակի մէջ: Կայ Հ. Օ. Կ. ի մարմին մը որ անուշով միայն գոյութիւն ունի:

3.— DECINES (Isère). Լիօնէն կէս ժամ հեռու: Կայ 250 ի չափ հայրութիւն մը, մեծ մասը կիներ եւ աղջիկներ: Ալյրերու թիւը կը հասնի 60 - 70 ի: Ամէնքն ալ կ'աշխատին արուեստական մետաքս շինող գործարանին մէջ եւ ունին համախումբ բնակութիւն գործարանատիջ տրամադրած շէնքերուն մէջ:

30 ի համող պլտիկներուն համար ունին դպրոց մը, որուն սրահը տրամադրած է գործարանատէրը, իսկ ուսուցչին օրապահիկը կը հոգայ Ալգաւային Միութիւնը, կապուած Լիօնի համառուն մարմնին:

4.— St. CHAMOND (Loire). Հայրութեան թիւը կը հասնի 1000 ի, մեծ մասը ընտանիքաւոր: Աշխատող ալյրերը կը կազմեն մօտաւորապէս կէսը: Գրեթէ բոլորն ալ կ'աշխատին երկաթի գործարանին մէջ: Այս քաղաքը Լիօնէն մօտ երկու ժամ հեռու է:

Կան հայրենակցական միութիւններ եւ բարեգործական նպատակով հաստատուած ընկերութիւններ: Ալգաւային Միութիւն մը կազմուած է վերջերս, գործարանատէրը տաղաւարներ տրամադրած է հայ աշխատաւորներուն, ինչպէս նաեւ սրահ մը դպրոցի համար, ուր միմիայն ֆրանսերէն լեզուով տեղի կ'ունենան դաստանդութիւնները:

5.— St. ETIENNE (Loire). Կէս ժամ հեռու Սէն-Շամօնէն. կայ 5-600 ի չափ հայրութիւն, շատերը ընտանիքաւոր: Մօտաւորապէս 250 ի համող ալյրերը կ'աշխատին մեծ մասով անուիի հանքին մէջ: Կան կօշիկի գործարաններու մէջ աշխատողներ ալ, ինչպէս եւ սակաւաթիւ արհեստաւորներ:

Վերջերս կազմուած է Ալգաւային Միութիւն մը, որ առ այժմ պիտի վարէ տեղւոյն գործերը, մինչեւ ընտրութիւններով ընդհանուր կազմակերպութեան մը գլուխ դաւը: Գպրոց կամ որ եւ իցէ դասընթացք գոյութիւն չունի, թէեւ պէտքը զգալի է:

6.— LORETTE (Loire). 8 քիւմէթր հեռու Սէն-Շամփնէն: Կայ 50ի չափ հայուէիւն, որուն մօտ 30ը այր: Սմէնքն ալ կ'աշխատին գործարանները կամ երկաթուղիի գծին վրայ:

7.— CLERMONT-FERRAND (Puy de Dôme). 5-6 ժամ հեռու Սէն-Շամփնէն գէպի արեւմուտք: Հաղիւ 35ի չափ Հայեր կան, բուլոնն ալ գործուոր:

8.— VIENNE (Isère). Ունի 500ի համարող հայուէիւն մը, մեծ մասը ամուրի: 300ի չափ այրերը մեծ մասով կ'աշխատին կոշիկի եւ կաշիի գործարաններուն մէջ: Համեմատաբար քիչերը աշխատանք գտած են կերպասեղէնի գործարանին մէջ:

Վերջերս կազմուած է Ազգային Միութիւն մը, կապուած Լիօնի: Գարոց չկայ, թէեւ պահանջը զգալի է: Հ. Մ. Ը. Մ. եւ Հ. Օ. Կ. րւնին մասնաձեւերը, վերջինը շատ սահմանափակ շրջանակով:

9.— GRENOBLE (Isère). Ունի հաղիւ 30ի չափ հայուէիւն մը, ցրուած քաղաքին ամէն կողմը:

10.— LANCEY (Isère). Կընտպէն 1 ժամ հեռու գիւղաքաղաք մը, ուր կան 250ի չափ Հայեր, մեծ մասը ընտանիքաւոր: 100էն աւելի այրերը կ'աշխատին թուղթի գործարանին զանազան բաժիններուն մէջ:

Ազգային որ եւ է կազմակերպութիւն գոյութիւն չունի: Առաջին այցելութեանս միջոցին փափաք յայտնեցին Ազգ. Միութիւն մը կազմելու, կապուած Լիօնի: Մինչեւ իսկ այս նպատակով ընտրուեցաւ յանձնաժողով մը, բայց երկրորդ այցիս տեղեկացայ որ թէ' այդ յանձնաժողովը եւ թէ Լիօնի Ազգ. Միութիւնը անտարբեր են մնացեր եւ գործը գլուխ չէ եկեր:

11.— VALENCE (Drôme). Ունի 1000է աւելի հայուէիւն մը, մեծ մասը ընտանիքաւոր: Այս թուին մօտաւորապէս կէսը կազմող այրերը կ'աշխատին երկաթեղէնի գործարանին մէջ. կան փոքրաթիւ արհեստաւորներ եւ մասնաւոր պլտիկ գործեր ունեցողներ:

Հնդհանուր ազգային բնոյթ կրող ու եւ է կազմակերպութիւն գոյութիւն չունի: Կան 2 Միութիւններ՝ Հ. Մ. Ը. Մ. եւ Հ. Օ. Կ. որոնք շատ սահմանափակ շրջան կ'ընդգրկեն: Մօտաւորապէս 80 փոքրիկներ կը յաճախեն Ֆրանսական վարչարան եւ չունին հայերէն սորվելու որ եւ է պատեհութիւն:

12.— ROMANS (Drôme). Վալանսէն կէս ժամ հեռու քաղաք մը, որ ունի կաշիի եւ կոշիկի գործարաններ: Հայուէիւնը կը հասնի 22ի, մեծ մասը ամուրի: Բուլոնն ալ կ'աշխատին կաշիի գործարանին մէջ:

Այստեղ Լսեցի որ 4 հայ որբուհիներ կը գտնուին Ռոմանի մօտ

Տ. ԳՐԻԳՈՐԻՍ ԵՊՍ. ՊԱՍՄ.ՔԵԱՆ

Կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց

դանուած վանքի մը մ'ալյրապետներուն քով: Ժամանակ մ'ը տեղւոյն
Հայերը կ'այցեւեն եղեր ալդ որբուհիներուն, բայց վերջերս սկսեր են
դժուարութիւններու հանդիպիլ, այնպէս որ այժմ' անոնց մասին որ
եւ է տեղեկութիւն չունին: Բրենց այցելութեան վերջին շրջաննե-
րուն նկատեր են օտարացումի նշաններ:

13.— LE PEUZIN (Ardèche). Վալանտէն 2 ժամ հեռու: Լիօն-Մարտէյլ գծի Livron կայարանէն սկսող երկրորդական գծի մը վրայ կը գտնուի այս փոքր քաղաքը, ուր հաստատուած են 300-350 ի չափ Հայեր, մեծ մասը ընտանիքաւոր: Կ'աշխատին երկաթի գործարանին մէջ:

Ոչ ազգային կազմակերպութիւն ունին, ոչ ալ դպրոց, կամ դայն փոխարինող հաստատութիւն մը:

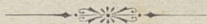
14.— L'ARGENTIÈRES (Ardèche). Լը Բուզէնտէն ոչ շատ հեռու քաղաք մը, ուր մօտ 100 Հայեր կան, մեծ մասով կին ու աղջիկ, որոնք կ'աշխատին մեծաքօի մանուարաններուն մէջ: Այրերը կ'աշխատին ճամբաներու վրայ: Ով որ Մանարանին հետ ունեցած պայմանագրութիւնը կը լրացնէ, կը ձգտի աւելի կեդրոն տեղեր:

Ազգային որ եւ է կազմակերպութիւն գոյութիւն չունի:

15.— CREUSOT (Saône et Loire). Լիօնէն 180 քիլոմէթր գէպի հիւսիս ինկած քաղաք մը, որուն մօտերը ուրիշ հայաբնակ վայրեր չկան առ այժմ: Ունի 350-400 ի չափ հայութիւն մը, հաւաքուած գլխաւորաբար վերջին ամիսներու ընթացքին: 170 ի հանող այրերը կ'աշխատին երկաթի գործարանը:

Չկայ ազգային որ եւ է կազմակերպութիւն եւ ոչ ալ դպրոց կամ ասոր նման որ եւ է հաստատութիւն, հակառակ 50 է աւելի դպրոցական տարիքի մէջ եղող փոքրահասակներու գոյութեան:

Լիօնի եւ անոր շուրջը ինկած հայաբնակ վայրերու հայութեան թիւը կը հասնի ուրեմն 7800-8000 ի:

Բ.— ՄԱՐՍԵՅՅԻ ՆՐՋԱՆ

1.— MARSEILLE (Bouches du Rhône). Իր արուարձաններով եւ Բէմբ Օտոյով միասին ունի 13.000 ի մօտ հայութիւն, որուն մեծագոյն մասը կ'ապրի քաղաքին մէջ, մեծ մասով կեդրոնացած որոշ թաղամասեր: Հակառակ Ազգ. Միութեան մէկ ու կէս տարիէն աւելի ունեցած կեանքին, կանոնաւոր մարգահամարի սկիզբն անգամ չէ գրուած: Մեր հայրենակիցներու մէկ կորեւոր մասը կ'աշխատի գործարաններու մէջ (շաքարի, կոշիկի): Բաւական բազմաթիւ են նաեւ խանութպաններն ու սեփական որ եւ է գործ ունեցողները. այսպէս կան 45 հայ նպարավաճառներ, 10 ի չափ պանդոկ պահողներ, 15 ի չափ ճաշարան ունեցողներ, արհեստաւորներ — դերձակ, կոշիկակար, սփրիչ — սեփական գործով կամ ուրիշի մօտ աշխատող, ինչպէս նաեւ սփրի վրայ առեւտուրով զբաղողներ: Հինէն հաստատուած հայ գաղութին մէջ կան մեծ առեւտրականներ:

Աղբալին գործերը կեդրոնացած են Աղբալին Միութեան ձեռքը, որուն ազդեցութեան շրջանակէն տարօրինակութեամբ դուրս մնացած է Քէմբ Օտոյի կայանը: Անշուշտ, վերջինը կրնայ ունենալ իր ներքին վարչութիւնը, քանի որ 1800ի հասնող համախումբ հայութիւն մը կը ներկայացնէ եւ 380ի չափ աշակերտութիւն ունեցող մանկապարտէզ ու նախակրթարան մը կը պահէ: Քայց այդ ներքին վարչութիւնը պէտք է ենթակայ ըլլայ տեղւոյն աղբալին իշխանութեան, որ իր կարգին կ'ենթարկուի Կեդրոնական Բշխանութեան:

Աղբալին Միութիւնը հաստատած է եկեղեցի եւ դպրոց: Վերջինը ունեցած է 130ի չափ երկու աշակերտութիւն: Այսքան փոքր թիւը համեմատելով քաղաքին հայ աղբաբնակչութեան թիւին հետ, պէտք է բացատրել մէկ կողմէն շէնքի փոքրութեան, միւս կողմէն ալ շատ մը հայրենակիցներու դպրոցին թաղէն հեռու ընտելութիւն հաստատած ըլլաւուն, ինչ որ կը դժուարացնէ մանուսնգ փոքրահասակներուն աղբալին դպրոց յաճախելը: Անհրաժեշտ է գոնէ ուրիշ երկու թաղերու մէջ հիմնել մանկապարտէզ եւ նախակրթարանի առաջին երկու կարգերը, ուրկէ ելլողները կրնան շարունակել իրենց ուսումը Մայր նախակրթարանին մէջ:

Կան ընդհանուր բնօրթ կրող շատ մը կազմակերպութիւններ ու հայրենակցական միութիւններ, Կարմիր Խաչ, Հ. Օ. Կ., Հ. Մ. Ը. Մ. երիտասարդական ու պատանեկան միութիւններ, որոնց անունը գոնէ ենթադրել կուտայ աղբալին եւուն կեանք մը, ինչ որ դժբախտաբար չի համապատասխաներ իրականութեան: Հոս հաստատուած է նաեւ Դպրոցատէր Տիկնանց վարժարանը, որ ունի նախակրթարան եւ արհեստանոցի բաժին՝ գորգաշինութեան, ձեռագործի եւ կար ու ձեւի բաժիններով:

2.— MARTIGUES (Bouche du Rhône). Մարտէլէն $\frac{3}{4}$ ժամ հեռու քաղաք մը, ուր 300ի չափ Հայեր կան, ընտանիքաւոր եւ ամուսնի հաւասարապէս: 150ի չափ այրերը կ'աշխատին երկաթի գործարանին մէջ. 2-3 հոգի կան մասնաւոր գործով զբաղող, ճաշարան, լուսանկարչարան:

Ունէին տեղական միութիւն մը, որ կազմաւորուած վիճակ մը ունէր: Վերջերս որոշեցին ունենալ աղբալին միութեան մասնաձիւղ մը եւ կանգուիլ Մարտէլի համանուն մարմինին:

3.— ARLES (B. du R.). Մարտէլէն մօտ 2 ժամ հեռու: Տեղւոյն վրայ քաղաք տեղեկութիւններու համաձայն, այս քաղաքին մօտիկները ժամանակին գոյուեր են բաւական Հայեր, բոլորն ալ ցրուած քաղաքէն 10-15 քիլոմէթր հեռու ինկած ագարակներու մէջ: Այժմ ալ այդ ագարակներուն մէջ ցրուած կան 100ի չափ Հայեր, որոնք սակայն առաջին առիթով կը թողուն այդ տեղերը եւ

կանցնին Մարտէյլի կամ Լիօնի շրջանները: Օգոստոսի սկիզբները 15 ի չափ Հայեր ազարակներէն փոխադրուած էին Արլ եւ կը ջանալին իրենց ինքնութեան թուղթերու գործը կարգադրել, որպէսզի անցնին ուրիշ շրջաններ: Պէտք է գիտնալ որ այս շրջանի հայութիւնը Յունաստանէն բերուած է ազարակներու մէջ աշխատելու պայմանով, ուստի եւ իրենց ինքնութեան թուղթերը կը մնան տեղական իշխանութիւններու կամ ազարակատէրերու մօտ, մինչեւ պայմանաժամին լրանալը: Ինծի հանդիպող մէկ քանին կը գանգատէին իրենց վիճակէն, յայտնելով որ նախագէտ իրենց ցոյց տրուած պայմաններէն տարբեր վերաբերումի ենթարկուած են, օգտագործելով իրենց լեզու չգիտնալը: Գժբախտաբար հայ միջնորդներ իրենց տխուր դերը ունեցած են այս գործին մէջ, ըստ ենթականերու աստիճան:

4.— GARDANNE (B. du R.). Կան 450-500 Հայեր, մեծ մասը ընտանիքաւոր: Մօտ 200 ի հասնող ալրերէն գրեթէ ամէնքն ալ կ'աշխատին քաղաքէն 4-5 քիլոմետր հեռու գտնուող ամուխի հանքերուն մէջ: Հանքատէրերը աշխատանցներու մօտերը շինած ու գործաւորներու տրամադրած են աժանագին բնակարաններ, այնպէս որ մեծ մասը կեդրոնացած են այս շրջանին մէջ, ուր կայ նաեւ հայկական սրճարան մը եւ հայ նպարավաճառ մը:

Հակառակ Մարտէյլէն մէկ ժամ հեռու գտնուելուն ուղգային որ եւ է կաղմակերպութիւն գոյութիւն չունի: Երբ առաջին անգամ այցելելու հանրութեան խօսեցայ 90 ի չափ ներկաները փախաք յայտնեցին կաղմելու Աղգ. Միութեան մասնաձիւղ մը եւ կապուելու Մարտէյլի: Յանձնախումբ մըն ալ ընտրեցին յարաբերութեան մտնելու համար Մարտէյլի Աղգային Միութեան հետ: Երկրորդ այցիս տեղեկացայ որ ինձմէ յետոյ Մարտէյլէն գացեր են երկու պարոններ, որոնք աղգային որ եւ է կաղմակերպութիւն ունեցողն դէմ են խօսեր: Երբ ներկայ եղող փոքրաթիւ հասարակութենէն կը հարցնեն թէ ո՞վ իրենց պատիկներուն համար դպրոց կը բանայ, կամ երբեմն իրենց քահանայ կը դրկէ, ճառախօս պարոնները կը յայտարարեն որ իրենք վիճաբանելու չեն եկած, հետեւաբար իրենց միտքերուն համաձայն եղողները կրնան մնալ, միւսները մեկնիլ: Հետեւանքը կ'ըլլայ այն՝ որ հաղիւ 5-6 հոգի կը մնան պարոններուն մօտ, բայց միւս կողմէն յանձնախումբը ձեռնիթափ կ'ըլլայ, տեղւոյն վրայ պառակտում չառաջացնելու անհիմն մտահոգութեամբ եւ կ'որոշէ սղասել մինչեւ աղգային ընդհանուր կաղմակերպութեան համար ըլլալիք ձեռնարկները:

5.— LA CIOTAT (B. du R.). Կը գտնուի Մարտէյլի եւ թուրքերու միջեւ, վերջինէն կէս ժամ, իսկ առաջինէն 1 ու կէս ժամ

հեռու: Ունի 250-300ի չափ հալուածիւն մը, որուն 150ի համար ալյուրը բոլորն ալ կ'աշխատին տեղւոյն նաւարանին մէջ:

Զկայ ազգային որ եւ է կազմակերպութիւն: 1-2 երիտասարդներ փորձեր էին միութիւն մը կազմել, բայց ձախողեր էին: Ես առիթը ունեցայ խօսելու մօտ 70 հայրենակիցներու ներկայութեան, որմէ ետքը փափաք յայտնեցին ունենալու ազգային մարմին մը, կապուած Մարտէյլի: Յանձնաժողով մըն ալ ընտրուեցաւ, որպէսզի յորտեքութեան մասնէ Մարտէյլի Ազգային իշխանութեան հետ: Յետոյ տեղեկացայ որ յանձնաժողովին մէջ անհամաձայնութիւններ են ծագեր եւ գործը վիժեր է:

6.— TOULON եւ LA SEYNE - s - MER (Var): Մարտէյլ - Նիս գծին վրայ, Մարտէյլէն 2 ժամ հեռու, ծոցի մը երկու կողմը: Իրարու հետ թրամուէյով եւ նաւային սպասարկութեամբ միացած այս երկու քաղաքներուն մէջ կը գտնուին մօտաւորապէս 300 հայեր, որոնց մեծագոյն մասը Հա Սէյն կը բնակի եւ կ'աշխատի այստեղի նաւարաններուն մէջ:

Գոյութիւն ունէր տեղական Միութիւն մը, որ վերջերս սկսաւ կապեր հաստատել Մարտէյլի Ազգային Միութեան հետ, ի հարկին անոր աջակցութիւնը ունենալու համար:

7.— NICE (Alpes Maritimes).— Կան 300ի չափ հայեր, ամուսնացած եւ ամուրի, որոնք կ'աշխատին շինութիւններու եւ ճամբաներու վրայ մեծ մասով, մասամբ ալ գործարաններու մէջ: Ազգային որ եւ է կազմակերպութիւն չկայ, թէեւ պահանջը կը զգան բոլորն ալ: Անոր պատճառն այն է որ հայ գաղթականները շարս կը նեղուին տան վարձքերէն եւ այս պատճառով ալ սկսած են քաղաքին ծայրը Madeleine կոչուած վայրին մէջ հողեր գտնել եւ սեփական տնակներ շինել, միմիանց օգնելով: Անոր համար ալ աշխատանքի ժամերէն դուրս բոլոր ազատ ժամերն ու վայրիտանները, մէջը ըլլալով կիրակի եւ տօն օրերը, նուիրուած են այս նպատակին: Յուլիս 14ին արդէն իսկ շինուած էին տասնէն աւելի փոքրիկ անակներ, որոնց թիւը մինչեւ Հոկտ. — Նոյեմբեր կը յուսային հասցնել 25էն աւելի, որմէ յետոյ կը խորհէին նոյն թաղին մէջ հաստատել հայրիական դպրոց մը եւ մատուց մը:

Մշտապէս Նիս հաստատուած մեծահարուստ Պ. Յովհ. Նահապետեան ամէն կարգի աջակցութիւն ցոյց տուած է այն շրջանին, երբ հայ գաղթականները նոր են սկսեր գալ ու հաստատուիլ Նիս: Ես առիթն ունեցայ իրմէ իսկ իմանալու թէ ինչպէս ձմեռը, երբ բազմաթիւ մեծահարուստ հայեր կ'այցելէն Նիս, ինք փորձած է հաւաքական ուժերով նպատել գաղթականութեան բնակարանի պայմանները թեթեւցնելու համար, բայց գտեր է շատ սպառ

Տ. Վ.ՌԱՄՇԱՊՈՒՀ ԵՊՍ. ՔԵՊԱՐԵԱՆ
Հոգեւոր Հովիւ Հայոց Բարիզի

ընդունելութիւն մը: Իր կարծիքով, ձմրան ամիսներուն բարձր-
ատոիճան հոգեւորականի մը ներկայութիւնը Նիսի մէջ կուտայ նիւ-
թական մեծ առաւելութիւններ թէ տեղւոյն եւ թէ առ հասարակ
Յրանալի ազգային ձեռնարկներուն ի նպաստ:

8.— BOLLEINE (Vaucluse). Մարտէյլ-Լիօն գծին վրայ, Մար-
սէյլէն 3 ժամ հեռու ինկած այս քաղաքին մէջ կան 350-400 ի չափ
Հայեր, որոնց մէկ կարեւոր մասը ամուրի: Ասոնց մէջէն 200ի հաս-
նող չափահաս տղերքը կ'աշխատին աղիւսի գործարանին մէջ: Չունին
ազգային որ եւ է կազմակերպութիւն:

Մարտէյլի եւ շրջաններու հայութեան ընդհանուր թիւը կը
հասնի մօտաւորապէս 15,000 ի:

Գ.— ՀԱՐԱԻ-ԱՐԵԻՍՏԵԱՆ ԵՐԶԱՆ

1.— TOULOUSE (Haute Garonne).— Ունի 60 ի չափ հայութիւն
մը, մեծ մասով աշխատուոր: Կան ուսանողներ եւ ֆրանսերէն թեր-

Թի մը (Télégramme) մէջ խմբագրի պաշտան ունեցող Հայրենակից մը, Հայ կաթուղի, որ կապեր ունի պաշտօնական շրջանակներու հետ:

Գլխավորաբար այս վերջինին ջանքերով կազմուած է Ազգային Միութեան նմանող ընկերութիւն մը, որ կապ կը պահէ տեղական իշխանութիւններուն հետ եւ կ'օժանդակէ նորեկ Հայրենակիցներու:

2.— CASTELSARRASIN (Tarn & Garonne). Ունի 160 ի չափ Հայրենութիւն, որուն մօտակարայէս 70ը այրեր, որոնք կ'աշխատին տեղւոյն երկաթի գործարանին մէջ: Մեծ մասը ընտանիքաւոր են, որոնց գործարանատէրը աժանաչին բնակարաններ արամագրած է:

Ժամանակ մը հիմուներ է տեղական բարեգործական միութիւն մը, որ կազմաւուծուեր է կարծ կեանք մը ունենալէ յետոյ: Ազգային որ եւ է կազմակերպութիւն չկայ:

3.— FUMEL (Lot & Garonne). Կան 250 ի չափ Հայեր: Փորձեր են միութիւն մը կազմել, բայց կուտարութեան հետ յարաբերութիւն պահողը կտրուներ է իբր Համայնավար, որմէ յետոյ այստեղի Հայրենութեան արգիւտներ է որ եւ է հուսարոյթ կամ կազմակերպութիւն:

4.— AUCH (Gers). Բաղաքին մէջ կան 22 չափահաս որբեր, որոնք մօտ 2 տարի առաջ բերուեր են Սուրիայէն ազարակներու մէջ եւ գիւղացիներու մօտ (Gers նահանգ) աշխատելու համար: Սկիզբները ցրուած են եղբր բաւորն ալ գիւղերը, բայց ժամանակի ընթացքին 22ը յաջողեր են քաղաք գալ եւ գտնել զբաղում մը ու արհեստ կամ՝ որ եւ է ծառայութիւն: Բացի Օշի 22էն, Ժերս նահանգի գիւղերը ցրուած վիճակի մէջ կը գտնուին այժմ 120 որբեր, որոնք մինչեւ չափահաս դառնալը ստիպուած են մնալ իրենց գտնուած տեղերը եւ զբաղիլ երկրագործութեամբ: Ասոնք կը ստանան ամէն ինչ (մնուդ, հագուստ) իրենց տէրերէն, եւ շաբաթական 5 ֆրանք գըրպանի ծախք, իսկ ամսական 80 ֆրանք ալ իրենց հաշուին կը դրուի ինստիտուտի մատուցող, չափահաս դառնալու պարագային ստանալու պայմանով: Ասանց հսկողութիւնը յանձնուած է Օշի կառավարական պաշտօնեաներէն մէկուն, առանց որուն որ եւ է փոփոխութիւն չի կրնար մտնել այս աղաներու վիճակին մէջ, ըլլայ այս փոփոխելի աղոց կամ տէրերուն կողմէ: Գիւղերը ցրուածները սչ միայն նիւթապէս աւելի լայն պայմաններ ունին քաղաքի մէջ հաստատուածներէն, որոնք ոչինչ կրնան ինայել, այլ եւ ամէնքն ալ աւելի առողջ են քաղաքը եղողներէն, թէեւ իրենք գիւղական աշխատանքը ծանր կը գտնեն եւ օր առաջ ազատիլ կ'ուզեն, բայց շուտով չեն կրնար, որովհետեւ շատերը իրենց տարիքը փոքր գրեւ տուած են, որուն համար ալ ստիպուած են 21 տարեկան ըլլալէ յետոյ ալ մնալ 2-3 տարի, մինչեւ արձանագրութեան համաձայն գտնեն այդ տարիքը:

Ամէնքն ալ կը փափաքին տարիքի սրբաբունութիւն մը, զոր իրենց միջոցներով հնարաւորութիւն չունին ընելոս:

Մանր աշխատանքէն եւ 2-3 տարի աւելի մնալէն անոնց սպաւնացող վտանգը հեռզհեռէ իրենց ազգային նկարագիրը եւ լեզուն կորսնցնելու անխուսափելիութիւնն է, եթէ շարունակուի ներկայ դրութիւնը: Այս պարագան նկատի ունենալով, կիրակի օր մը հաւաքեցի ոչ միայն քաղաքը գտնուողները, այլ եւ գիւղերէն գալու հնարաւորութիւն ունեցողները եւ իօտեցոյ իրենց լեզուն եւ ազգային նկարագիրը պահելու համար միջոցներ ձեռք առնելու անհրաժեշտութեան մասին: Իրենց փափաքին վրայ կազմուեցաւ Երիտասարդական Միութիւն մը, յատուկ ծրագիր-կանոնագրով, որուն համաձայն այս նահանգին մէջ ցրուած 142 հայ պատանիներն ու երիտասարդները իրարու հետ պիտի ջանան սերտ կապ հաստատել, հայերէն թերթեր ու գիրքեր ստանալ եւ կարգալ իրենց մայրենի լեզուն, ազգային ոգին ու գիտակցութիւնը պահել: Եւ որպէսզի ասանք մօտիկ մարմնի մը հետ կապուած ըլլան, իրողութիւնը պարզեցի թուուելի Ազգային Միութեան, որ ուրախութեամբ յանձնառու եղաւ հետաքրքրուել այս չնփահաս օրբերով եւ իր ձեռքէն եկած օժանդակութիւնը ցոյց տալ անոնց, ի հարկին անոնց համար գիւմուսներ ալ կատարելով ազգային եւ պետական բարձր մարմիններու:

5.— DECAZEVILLE (Aveyron). Այս քաղաքէն 4-5 քիլոմէթր հեռու կը գտնուին անուխի հանքեր, ուր կ'աշխատին նաեւ Հայեր: Հանքերուն մօտ շինուած են բնակարաններ, որոնցմէ նպաստուար պայմաններով կ'օգտուին ընտանիք ունեցող գործաւորները: Հայերու թիւը կը հասնի 100 ի, որուն կէսը այրեր, մնացածը կին եւ պղակի:

Ազգային որ եւ է կազմակերպութիւն գոյութիւն չունի:

6.— BORDEAUX (Gironde), Կան 30-35 Հայեր ցրուած քաղաքին մէջ: Չունին որ եւ է հաւաքական կեանք:

Հարուարեւմտեան շրջանի մէջ վերոյիշեալ 6 վայրերը ցըրուած, իրարմէ եւ միւս շրջաններու հայութիւնէն բոլորովին կտրուած վիճակի մէջ կը բնակին ու կ'աշխատին մօտաւորապէս 750 Հայեր: Նկատի ունենալով ասոնց հեռուութիւնը Լիոնի եւ Մարսէլի շրջաններէն, առանց նկատի առնելու իրենց փոքր թիւը, անհրաժեշտ է արտակարգ միջոցներ արամադրել, քահանայ մը յատկացնելով ու փոքրերուն համար գաւառնիթացքներ հաստատելով: Այս վայրերուն մօտիկները կան փոքր վայրեր, ուր, 10-15 Հայեր ցրուած են, ըստ վերոյիշեալ տեղերէն քաղած տեղեկութիւններու:

Եթէ ամփոփել ուզենք Միջին, Հարաւային եւ Հարաւ-Արեւմտեան Յրանապի զանազան վայրերուն մէջ հաստատուած Հայերուն

ընդհանուր թիւը, կը ստանանք՝

Լինն եւ շրջանները	8.000
Մարտէյլ եւ շրջաններ	15.000
Արեւմտեան նահանգներ	750
	<hr/>
	23.750

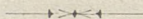
Եթէ 1250 հաշուենք այն Հայերուն թիւը, որոնք նոյն շրջաններուն մէջ ցրուած են եւ որոնց յիշատակութիւնը կարելի չէ եղած ընել շատ փոքր հաւաքակաճութիւն կողմէնուն պատճառով, կ'ունենանք մօտաւորապէս 25.000 ի համարը հայութիւն մը:

(Բարիկի շրջանը այս թիւին մէջ չէ):

ԳՐՏ. Ա. ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ

15 Սեպտեմբեր 1925

Ի Ի Ս Կ Ի Ի Տ Ա Ր

Իմ գիւղըս միշտ՝ իր լայնարձակ երկինքով,
իր արտերուն յըղուկիւնովը հանդարտ,
Աղբիւրներուն տըղայութեամբը թոճով,
եղերքներով, լեռներով լուրջ ու զբւարթ՝

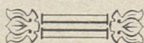
Ուր որ երթամ կը դառնայ շուրջը մտքիս,
Ծովահայեաց Ֆամբաներուն մէջ իրեն՝
Մերթ կը բռնէ յոգնած աչքերս ու հոգիս,
Մերթ կը փըչէ սրաիս մէջ հով մ'իր հովէն . . . :

Իր տըղոցմով գիւղըս կ'ածէր ու կ'երգէր.
կը սարսըռար իր սէրերով ծաղկաւետ.
Կ'օրհնանայնէ՛ր իր ծերերուն շրթանց հետ . . . :

Եւ գիւղըս, Տէ՛ր, հիմա ի՛նչ զով զեփիւռներ
Հով արեւներ, ծով ստուերներ կը տեղայ
Իմ հոն թողած, իմ հոն թաղած՝ սրտիս վրայ . . . :

ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԱՆ

Յուլիս 1925, Գաշիքէ:

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱԼԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅ ՌԻՍԱՆՈՂ
ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻՆ ԲԱՐԻՁՈՒ

(ՄԱՀՈՒԱՆԸ ԵՑԹԱՆԱՍՈՒՆԵՒՀԻՆԳ-ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Խօսիլ կամ զրել Հայ ուսանողի մը մասին, ուսանողի մը՝ որ եօթնամասունեակնդ տարի առաջ արդէն իր հրաժեշտը տուած է աշխարհիս, զուցէ զարմանալի թուի և թերեւս հարցուի իսկ թէ ի՞նչ կրնայ ըրած ըլլալ այն, որ պէսզի արժանի ըլլայ այսօր յուշարար տօնի:

Ուսանող մը հունտ մ'է, սերմ մը՝ որ ապագայ բեղմնաւորութեան է նախասահմանուած. յղի մ'է այն, եթէ երբեք ներելի է այսպէս ըսել, որ նշանակուած է զեղեցիկ պտուղներ իր ծոցէն արտադրելու:

Այս խորհրդածութեամբ անա ինձ նիւթ կ'առնեմ այսօր Հայ ուսանող մը վաղամեռիկ, մեծ ապագայ խոստացող և մեծ յոյսեր տուող, սրուն անունը սերտիւ կապուած է ժամանակակից հայ բժշկական բարեշրջումին, այն է՝ ֆրանսական բժշկութեան մուտքը և ծաւալումը Հայ Ազգին մէջ:

*
*
*

Մեր հին և հնագոյն բժիշկներէն օրինաւոր վիայականի տէր եղողները, իրենց ուսումը ընդհանրապէս Իտալիոյ համալսարաններուն մէջ կ'առնէին. իտալական բժշկութիւնն էր որ կը տիրէր մեր մէջ. ֆրանսական բժշկական համալսարան յաճախելու խորհուրդը ո՛չ մէկ Հայ չէր ունեցած մինչեւ այն օրը՝ երբ Մեծն Լաէնէք (*) ֆրանսացի այդ անուանի բժիշկը՝ 1819 ին հնարեց Auscultationը (Ականջա-

(*) Լաէնէք ծնած է 1781 ին եւ մեռած 1826 ին:

դրոււթիւն)ը, այսինքն ականջով սիրտը և թոքերը մտիկ ընելու գործողութիւնը:

Թոքերն ու սիրտը քննելու այս հրաշալի միջոցը, որ բժշկական արուեստին մէջ մեծ յեղափոխութիւն մը առաջ բերաւ, և որով տիեզերքի բժշկութիւնը ղեռ մինչև հիմա կը վարի, երբ Յրանսայէն դուրս ամէն կողմ տարածուիլ ու հռչակուիլ սկսաւ, ամենագոյի բժիշկներ երամովին Փարիզ թափեցան՝ Լաէննէքեան զիւտին և զրութեան համանալու ասոնց հետ հայ բժիշկ մ'ալ գտնուեցաւ, Տօքթ. Բաւլաքի Շաշեանն էր այն (*), զաւակը՝ արքունի բժիշկ Մանուէլ Շաշեանի (**), և թողը՝ Սուլթանական բժիշկ Պօղոս Շաշեանի (***), որոնք 17—18րդ. դար և մինչև 19րդ. դարու սկիզբը Հայ բժշկութեան փառքն ու պարծանքը եղած են Կ. Պոլսոյ մէջ:

*
**

Բաւլաքի Շաշեան Բատուայի բժշկական համալսարանէն կը վկայուէր 1830 Օգոստոս 14ին: Հօրը խորհրդով անմիջապէս կ'անցնէր Փարիզ և մէկ երկու տարի հոն մնալով, նշանաւոր վարպետներէ կը սորվէր Auscultationը և ինքը կ'ըլլար առաջինը որ Կ. Պոլսոյ բժշկական դասին մէջ ի գործ կը դնէր և սովորական կ'ընէր ղէպի 1833ին:

Եւ այսպէս՝ Լաէննէքեան զրութիւնը կամ զիւտը պատճառ կ'ըլլար, որպէսզի Իտալ բժշկութիւնը, հակառակ որ Մ'օսկանեիի և Բայեիվիի պէս նշանաւոր բժիշկներու ստեղծագործութիւնն էր, տակաւ առ տակաւ տեղի տար ֆրանսականին, ու Հայ ուսանողներ սկսէին հետզհետէ զիմել Յրանսա, բժշկական արուեստը հոն սովորելու:

Բաւլաքի Շաշեանէ յետոյ Բարիզ գացող Հայ ուսանողները եղած են՝ ղէպի 1834ի վերջերը, Գասպար Սինապեան (Գասպար պէյ) և Սերովբէ Վիչէնեան (Սէրվիչէն էֆէնտի). բայց ասոնք՝ առանց բժշկական համալսարանը արձանագրուելու, կը ստիպուին թողուլ Բարիզը, որովհետեւ հիւանդ կ'ըլլան և բժիշկներու խորհուրդով գաղջ կլին-

(*) Տե՛ս կենսագր. «Հանդէս Ամսօրեայ» Վիեննա 1894 Դեկտ. էջ 379:
(**) » » » » » 1894 Ապրիլ էջ 118:
(***) » » » » » 1893 Օգոստ. էջ 248:

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՆԵԱՆ

մայի մը տակ ապրելու պէտք ունենալուն, կը փոխադրուին Բիզա, և ա՛լ այն տեղի բժշկական վարժարանը կը շարունակեն և հոն կ'աւարտեն իրենց ուսումը:

*
* * *

Ասոնցմէ անմիջապէս վերջը Բարիզ եկած է ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՆԵԱՆ անուն պատանին, որ օրինաւոր արձանագրութիւն առնելով, եղած է անդրանիկ պաշտօնական Հայ աշակերտը բժշկական համալսարանին և պիտի ըլլար նաև անդրանիկ Հայ շրջանաւարտ բժիշկը բարիզեան (*), եթէ

(*) Հոս հարկ է յիշատակել թէ, Սերովբէ Վիշէնեան եւ Գասպար Սինապեան Բիզա բժիշկ վկայուելէ յետոյ, դարձեալ Բարիզ կը դառնան աւելի կատարելագործուելու, եւ Սինապեան կը յաջողի մէկ տարուան մէջ համալսարանին քննութիւնները անցընել եւ 1843 ին նոր վկայական մը առնելով ըլլալ Բարիզէ վկայուած առաջին հայ բժիշկը: Վ. թ.

(«Հանդէս Ամսօրեայ» 1893, էջ 334 եւ 1896, էջ 33)

մահուան մանգաղը զինքը տարածած չհնձէր կեանքի 28րդ. գարունին մէջ:

Ծնած էր նա Կ. Պոլիս 1823 Ապրիլին: Իր սկզբնական կրթութիւնը և ուսումը ծննդավայրին մէջ ստանալով, կը զրկուի Բարիգ. հոն բաւական ժամանակ նախապատրաստուելէ յետոյ, 1842 ին կ'արձանագրուի բժշկական համալսարանը, ինչպէս ցոյց կուտան անոր տոմարները, զորս թղթատելու արտօնութիւնը ունեցայ վերջերս:

Ժրաջան աշխատութեամբ կը հետեւի բժշկութեան բոլոր ճիւղերուն, փայլուն ու յաջողակ քննութիւններով ուսանողական ընթացքը կը բոլորէ և երբ կը պատրաստուի Տոքթորայի ակարտական ճառը թոքախտութեան վրայ գրելու, ինքը նոյն միջոցին թոքային ծանր հիւանդութենէ մը կը բռնուի, և չկարենալով ազատիլ անկէ, երկու երեք տարի հիւժական վիճակի մէջ կ'անցընէ և վերջ ի վերջոյ կը կնքէ կեանքը՝ 1851 Նոյեմբեր 20 ին (*):

***

Բժշկական համալսարանին մէջ Յարութիւն Պալեանի ընկեր՝ ուսումնական կ'ըլլան քիչ յետոյ Նահապետ Ռուսինեան (**) և Յովսէփ Պէյրան (***), որոնց առաջինը բժիշկ կը վկայուէր 1849 ին և երկրորդը 1850 ին: Ասոնցմէ վերջը հետզհետէ կուգային հոն աշակերտիլ Մօզեան, Թազուրեան, Արզուման, Զայեան, Խօրասանճեան և կը վկայուէին 1854-1859 տարիներուն:

Սակայն Յարութիւն Պալեանի ուսանողութեան շրջանին, մանաւանդ 1846 ին, ուրիշ հայ ուսանողներ պակաս չէին Բարիգի մէջ (****), ինչպէս Յարութիւն Գարեգին Տատեան (Ներթին բաշա) մեքենականութեան համար, Ստեփան Սերվերեան՝ ճարտարապետութեան համար, Գրիգոր Աղաթոն՝ երկրագործութեան համար, Մկրտիչ Միւսէնտիսեան և Աբրահամ Սախայեան նկարչութեան համար և Յովհան:

(*) «Մասիս» Կ. Պոլիս 1852, Ա. տարի թիւ 4, 23 Փետրվար:

(**) «Հանդէս Ամսօրեայ» Վիեննա 1892 Մարտ, էջ 69:

(***)   »   »   »   1895 Մարտ, էջ 88:

(****) «Հայաստան» Կ. Պոլսոյ Ա. տարի թիւ 2, 6 Յուլիս 1846:

նէս Սինանեան՝ ղեղազործութեան համար (*):

Ուսանողական այս ընտիր խումբին հետ Բարիզ կը գտնուէին նաեւ Խաչատուր Պուէտ Միսաքեան, Խաչատուր Պարտիզպան, Կարապետ Իւթիւճեան, Յակոբ Պալեան, Ե. Ոսկանեան, Յովսէփ Շիշմանեան (Ծերենց) և ուրիշ ուսումնական հայեր:

Ասոնց ժամանակն էր որ Մուրատեան վարժարանը 1846 Յունուարին Բատուայէն կը փոխադրուէր Բարիզ և Լամարթինի խիստ պերճախօս մէկ ճառովը կը բացուէր ու կը հաստատուէր Rue Monsieurի 12 թիւը կրող շքեղ պալատին մէջ, ուր փայլուն տարիներ բոլորելէ, ազգին ալ յոյժ պատուաբեր դաւակներ հասցնելէ յետոյ, պիտի դադրէր Ֆրանքո-բրուսիական պատերազմին պատճառաւ և փոխադրուէր Վենետիկ, թոյլ տալով, աւա՛ղ, որ իրեն սեփական շէնքն ալ ծախուէր յետոյ (**):

* * *

Այդ միջոցին էր, 1849ին, Ֆրանսական յեղափոխութեան վաղորդայնին, որ Բարիզ գտնուող հայ ուսանողութիւնը ղեղեցիկ վաղափարը կ'ունենար հաստատելու ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ անուն ընկերութիւն մը, որուն նպատակն էր «Պատարել Հայաստանի յաւաքդիմութեանը եւ ամէն տեւասակ կարօտութեանը» (***) . հիանալի, վսեմ նպատակ, որուն

(*) Այս վերջինս Յ. Պալեանի խիստ մտերմօր եւ սրտակիցն էր, թէեւ անկէ բաւական տարի առաջ եկած Բարիզ: Ճիշդ 12 տարի ամենայն չարքաշութեամբ աշխատելով ղեղազործութեան վկայականը առած, երբ կը պտորատուէր դառնալ Կ. Պոլիս, յանկարծ ենթակայ կ'ըլլայ թոքային ծիւրիչ հիւանդութեան եւ իր երեսնասարկ կեանքը կը կնքէ Բարիզի մէջ 1847ին: (Տես «Հայաստան» Կ. Պոլսոյ, թիւ 17—132, Հոկտեմբեր 23, 1848, եւ «Մտտեաց Ազաւնի» Բարիզ 1857, էջ 142):

(**) Բարիզի Մուրատեան վարժարանին շէնքը անվթար կը մնայ մինչեւ այսօր, ինչպէս նաեւ իր սիրուն դարաստանը, որ կը յառաջանայ Boulevard des Invalides մեծ պողոտային վրայ:

Երբեմնի Մուրատեան վարժարանի այդ շէնքը այցելեցի ես վերջերս. աղջիկներու դիշերօթիկ դպրոց է եւ սեպհականութիւնն է Ֆրանսացի զօրապետ Général de Castelneau ի: Տ. Վ. Յ. թ

(***) «Արշալույս Արարատեան» Զմիւռնիոյ, Ժրգ. տարի, թիւ 366, 23 Յունիս 1850:

նախաձեռնարկները աւելի բժշկական ուսանողները կ'ըլլա-
ին: Այդ ընկերութեան ատենապետն էր Յակոբ Արզուման,
որ բժիշկ կը վկայուէր 1858 ին և նոյն տարին վաղաժամ
կը մեռնէր Կ. Պոլսոյ մէջ. ատենադպիրն ալ էր Յովսէփ
Շիշմանեան, որ Բիզա կը փոխադրուէր իր բժշկական ու-
սումը հոն աւարտելու:

Գաբրիէլ Վ. Ալվազովսքի, Ամբրոսիոս և Խորէն Գալ-
ֆաեան վարդապետները, ինչպէս նաեւ Հ. Սարգիս Վ.
Թէոդորեան և ուրիշներ Մուրատեան վարժարանին մէջ կը
դասախօսէին, և այսպէս՝ ֆրանսական ոստանին մէջ հայ
կրթութեան ու ազգային գրականութեան եզակի վառա-
րան մը կը կերտուէր:

Եւ այս պատմական շահեկան շրջանին կը փայլէր
ահա Յարութիւն Պալեանը, որ ազգային ամենակերպ շար-
ժումներուն թէև չէր խնայեր իր լաւ թեւադրութիւնները,
իր ուսումնական ու բարոյական աջակցութիւնը, բայց զըժ-
բախտաբար չէր կրնար գործօն դեր մը ունենալ անողոք
հիւանդութեանը երեսէն և կը խամբէր վարդի մը պէս հա-
զիւ առաւօտեան շողը ծծած:

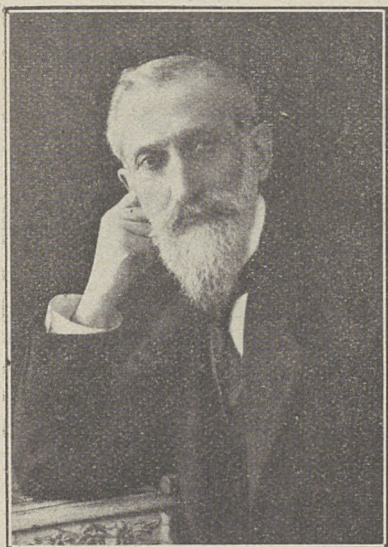
*
**

Անոր մահը մեծ վիշտ կը պատճառէ այն ատենի Բա-
րիզաբնակ սակաւաթիւ հայ զագութիւն, որ կ'որոշէ շքեղ
յուզարկաւորութիւն մը ընել, բայց չի յաջողիր, և ահա՛ թէ
ինչո՛ւ:

Բարիզի մէջ այն ժամանակը լուսաւորչական հայ քա-
հանայ չգտնուելուն, Պալեանի բարեկամները դիմում
կ'ընեն Մուրատեան վարժարանը վարող Մխիթարեան
Հայրերուն, որոնք կը յօժարին թէև յուզարկաւորութիւն
կատարել, բայց Բարիզի Արքեպիսկոպոսին և կամ Բարիզ
բնակող և ազգասիրութեան տիտղոսով պիտակուած Գա-
պառաճեան հայ կաթողիկ վարդապետին հրամանը կ'ուզեն:
Կը դիմեն ասոնց, որոնք սառն անգթութեամբ կը մերժեն
կատարել հէզ Պալեանի յուզարկաւորութեան արարողու-
թիւնը, առարկելով թէ ան Հոռմէազաւան չէր (*). Լատին

(*) «Բուրսոտան Ս. Սահակեան» Կ. Պոլիս 1852, Բ. տարի,
Ապրիլ, թիւ 4:

ՏՕԲԹ. Վ.Ա.ՇՐԱՄ Յ.ՊՈՐԳՈՄՄԵԱՆ

պատժուելու սպառնալիքներ՝ որոնց Այվազովսքի վարդապետ անտարբեր մնալով հանդերձ, վերջ ի վերջոյ կը ստիպուի հեռանալ Մխիթարեան Միաբանութենէն, որուն մատուցած էր գնահատելի ա՛յնքան ծառայութիւններ և վերադառնալ գիրկը իր Մարենի Եկեղեցիին, անոր ընտիր և բազմաբողիւն մէկ Եպիսկոպոսը հանդիսանալու համար ապա:

*
**

Մինչ այս մինչ այն, Յ. Պալեանի մարմինը կը մնայ զբերթէ անթաղ, կը փոխադրուի Père Lachaise ու կը պահուի առժամանակեայ տեղ մը (***): Ճիշտ վեց տարի կը մնայ հող, մինչեւ որ 1857 ին հանգուցեալին եղբայրը Աբխաղով Պալեան Բարիզ գալով, մեծահանդէս յուղարկաւորութիւն

(*) «Մասիս» Կ. Պոլիս, Ա. տարի թիւ 4, 1852 Փետր. 23:

(**) «Մասեաց Աղանի» Բարիզ 1857, էջ 142:

(***) «Մասեաց Աղանի» Բարիզ, Գ. տարի 1858 Յունուար: էջ 24:

մը կատարել կուտայ Շահնագարեան կարապետ վարդապետին (*), որ 1854էն ի վեր Բարիզի հայ զաղութին հոգեւոր հովիւ կարգուած էր, և Rue de Tournon նորահաստատ հայկական մատուռին մէջ ալ հոգեհանգստեան պատարագ և պաշտօն կատարել տալով, վաղամեռիկ բժիշկ հարազատին մարմինը ամփոփել կուտայ Բէռ-Լաշէզի՝ յատուկ պընուած գերեզմանի մը մէջ:

Բարիզի այն ատենի հայութիւնը և հայ ուսանողութիւնը կը հետեւին անոր դազազին, Շահնագարեան վարդապետ կը կնքէ Պալեանի վերջին քնարանը և քիչ լետոյ Աքիստղոմ Պալեան վրան կը կանգնէ գեղեցիկ շիրիմ մը հայերէն ու ֆրանսերէն կրկին վերաառուլթեամբ, որոնք ժամանակին տղուած են Բարիզի Մասեաց Աղաւնի հանդէսին մէջ (**), և զորս ես ալ երկիցս հրատարակեցի՝ նախ Հանդէս Ամսօրեայի (***) և ապա Գարման թերթին մէջ (****). ահաւասիկ ատոնք.—

ԱՐՁԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿԻ
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱԼԵԱՆՑ

Ծնեալ 'ի ՌՄՂԲ

Մեռանէր 'ի ՌՅ Նոյեմբերի

ԶՈՇ ՏԱՍԱՆՑ ԱՄԱՅ ԱՆԽՈՆՁ ՎԱՍՏԱԿԱՅ

Ի ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆ ՓԱՐԻՋՈՒ

Մինչ մերձ կայր Պսակին ընդունելոյ

A LA MÉMOIRE
DE PASCAL BAILLIAN

Né en 1823

Décédé le 20 Novembre 1851

Après dix années d'Etudes à la Faculté de Paris

Victime de son travail opiniatre

Au moment de le voir couronné d'un entier succès

(*) «Անդ»

(**) «Մասեաց Աղաւնի» 1858, Դ. տարի Յունուար, էջ 24:

(***) «Հանդէս Ամսօրեայ» Վիէննա, 1895 Մարտ, էջ 88:

(****) «Գարման» Կ. Պոլիս 1921, Թիւ 11—12, էջ 135:

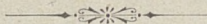

Հայերէն արձանագրութիւնը երկաթաղէր փորագրուած է, մէջի թուականները հայկական են. առաջինը կը համապատասխանէ Ռ. Մ. Հ. Բ. (1272) + 551 = 1823 թուականին և երկրորդը Ռ. Յ. (1300) + 551 = 1851 ին, ինչպէս կը յայտնէ արդէն ֆրանսերէնը:

Փարիզ.

ՏՕԲԹ. ՎԱՀՐԱՄ Յ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ

ՅԱՆՈԹ.— Ներկայ յօդուածը մէկ մասն է Բարիզի Հայ Բժշկական Միութեան մէջ Տօքթ. Վ. Թորգոմեանի կատարած մէկ յոյժ շահեկան բանաստուծեան: Հ. Բ. Միութիւնը մտադիր է վերաշինել Պալեանի շիրիմը, որ աւերակ վիճակի մէջ կը գտնուի:

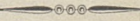
ՆՇԱՆԱԻՈՐ ՀԱՅԵՐ

.....

Թէ մեր հիները որչափ նախանձախնդիր էին կարեւոր Հայերը ծանօթացնել Եւրոպայի, ապացոյց է ասոր Vapereauի երեւելի Dictionnaire des Contemporains հսկայ հատորը՝ որուն 1870 ի և 1888 ի 4րդ. և 5րդ. տպագրութիւններուն մէջ կը գտնանք հետեւեալ 24 հայերու անունները, իրենց կենսագրութիւններով:

1. Յակոբ Կրճիկեան	13. Պօղոս պէյ Տիւզ
2. Գաբրիէլ Վ. Ալվազովսքի	14. Միհրան պէյ Տիւզ
3. Յովհաննէս Ալվազովսքի	15. Հ. եղ. Հիւրմիւզ
4. Արղուծեանց երկայնարագուկ	16. Ղալիպեան
5. Հ. Արսէն Բագրատունի	17. Յովհաննէս Լազարեան
6. Յարութիւն Պիլէզիկեան	18. Միրզա Մանուկ պէյ
7. Ամբրոսիոս Վ. Գալֆանեան	19. Ներսէս Շահազիզ
8. Խորէն Վ. Գալֆանեան	20. Նուպար Բաշա
9. Տատեան Յովհաննէս պէյ	21. Բժիշկ Սերվիլէն
10. Տատեան Պօղոս պէյ	22. Չամուրճեան (Տերոյեւց)
11. Տավուռ Կարապետ Բաշա	23. Հ. Սարգիս Թէոդորեան
12. Տիւզեան Յովհաննէս ջէլէպի	24. Հ. Գէորգ Հիւրմիւզ

Յաջորդ տարուան կը թողունք յիշեալ հայերուն յատկացուած կենսագրական տեղեկութիւնները ծանօթացնել մեր ընթերցողներուն:

ՀԱՅ ՊԱՏԱՐԱԳԸ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԳՈՆԿՐԵԻՆ ԱՌՋԵԻ

1914ին Երաժշտական միջազգային հինգերորդ թօնկրէն Փարիզ գումարուած էր: Այս առթիւ Կոմիտաս Վրդ. որ այն ատեն Փարիզ էր, կազմակերպեց հայկական պատարագ մը որուն ներկայ եղան համաժողովին անդամները՝ Հայ եկեղեցիին մէջ: Մէջտեղը կեցողն է Տ. Բարկէն Եպս. Կիւէսէրեան, աջակողմը՝ Տ. Վառժապուհ Վրդ., ձախակողմը՝ Կոմիտաս Վրդ.: Գպիրներէն մին է՝ Պ. Ա. Շահմուրատեան, իսկ սարկաւագներէն մին՝ Օր. Մ. Բարայեան: **Musica** հանդէսը որմէ կ'արտատպենք այս նկարը, հետեւեալ հատուածը գրած էր այս առթիւ. —

«Յունիս ճի իրիկունը ժան Կուժօն փողոցի հայ եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցաւ, ի պատիւ Երաժշտական համաժողովի անդամներուն, հայածէս պատարագ մը՝ թօնկրէին ամենագիտուն եւ ամենագործօն մէկ անդամին՝ Գեր. Կոմիտաս Վրդ. ի կողմէ, ինքն ալ նշանաւոր երգիչ մը: Հոն ունկընդորուցան ինքնատիպ նկարագրով Երաժշտական գործեր, զորս երգեցին Օր. Բարայեան որ սրբազան տաղերը կը վաւուռէ միսթիքական տատրակի մը պէս եւ Պ. Շահմուրատեան, որուն յորդեակ ձայնը զուտ մետաղական հնչիւն մը ունի»:

ՀԱՅ ԱՎՆԱՎԱՃԱՌ ՄԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

ԺԷ. ԴԱՐՈՒՆ

ՌԱՅԱՅԷԼ ՌՈՒՓԼԻ

ԺԷ. դարը Յրանսայի Հայոց պատմութեան մ'էջ կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ, ինչպէս կը հաստատեն Փարիզի մատենադարաններուն մ'էջ մ'եր կատարած պրպտուցները: Անծանօթ մնացած եւ շատ երկար տարիներէ ի վեր փոշիներու տակ թաղուած Հին գիրքեր եւ վաւերաթուղթեր բաւական լոյս կը տփռեն մ'եր պատմութեան այդ խիստ հետաքրքիր շրջանին վրայ: Ու մ'ենք հպարտութեամբ կը տեղեկանանք թէ այդ դարու սկիզբէն ի վեր բազմաթիւ Հայ վաճառականներ այցելած են Յրանսա, այս երկրի ժողովուրդին ծանօթացնելով Արեւելքի արտադրութիւնները եւ փոխադարձաբար Արեւելք տարած են եւրոպական ապրանքները: Մ'եր Հայրենակիցները ջերմ ընդունելութիւն գտած են Յրանսայի օրուան վարիչներէն, մանաւանդ Ռիշ-լիէօի եւ Քոլպէռի նման պետական մարդերէ, որոնք Յրանսայի մեծագոյն փառքերը կը կազմեն, եւ որոնք Հայ վաճառականները քաջալերելով Հակառակ բնիկ ժողովուրդի հալածանքներուն, երկրին ծառայելու եւ առեւտուրը զարգացնելու համոզումը ունեցած են: Հայերը իբրեւ Հին վաճառական ժողովուրդ, շատ բան սորվեցուցած են Եւրոպացիներուն: Կարգ մը Հայեր անմահ անուն ձգած են Յրանսայի մ'էջ եւ նոյն իսկ եղած է Հայ մ'ը, որուն համար Յրանսացիները մեծ քաղաքի մը մ'էջ կանգնած են արձան մ'ը, որ մինչեւ այսօր ալ կանգուն կը մնայ:

ԺԹ. դարուն Յրանսա եւ մանաւանդ Փարիզ հաստատուած Հայերը, որ կը կազմեն Հին գաղութը, այս երկրին մ'էջ իրենց գիրքն ու Հարստութիւնը շինած են շնորհիւ անոր, որ անոնք առաւելապէս նուիրուած են ադամանդի վաճառականութեան եւ սկիբրչութեան: Սակայն չկարծուի թէ Յրանսայի մ'էջ Հայերու այս առեւտուրը նոր երեւոյթ է: Դեռ ԺԷ. դարուն մ'ենք կը տեսնենք Հայեր, որոնք սկնալվաճառութեամբ կը զբաղէին այս երկրին մ'էջ:

Ադամանդը Հին դարերէ ի վեր ծանօթ էր եւ կը հանուէր Հնդկաստանի մ'էջ: Հին պատմիչներ, մանաւանդ Մարքո Փօլօ կը

վկային ասոր: Սակայն ազամանդի մասին ամէնէն մանրակրկիտ եւ ճշգրիտ տեղեկութիւններ հաղորդող հեղինակն է Փրանսացի Ժան-Պաթիսթ Թալէռնիէ (1605 — 1689), որ վեց անգամ Արեւելք ճամբորդած է, այցելելով նաեւ Հայաստան ու Հնդկաստան: Թալէռնիէ

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ինձի հետեւեցան եւ եկան Եւրոպա, մանաւանդ Փարիզ, Վենետիկ, Հոլանտա, հազիւ Թէ գեղեցիկ քար մը կը տեսնուի. բոլորն ալ պզտիկ են: Մեծ բախտ է եթէ անոնք բերին գեղեցիկ քար մը. ամէնէն գեղեցիկները 12 կամ 13 քրատ կը կշռեն):

Թալէռնիէն եղած է առաջին Եւրոպացին որ այցելած է Հնդկաստանի ազամանդի հանքերը՝ Կոլքոնտա, Քոլլար եւն., ուր 1645 ին 60,000 գործաւոր գտած է: Արդէն մինչեւ 1725 Թուականը, երբ Պրազիլիոյ մէջ Մինաս Ժերաէսի հանքերը գտնուեցան, ամբողջ աշխարհի ազամանդը կը հայթայթէին Հնդկաստանի եւ Պոռնէօ կղզիին հանքերը:

Վերի հատուածէն կ'երեւի որ Հայերը Ժէ. դարու կէսին Եւրոպա բերած են ազամանդ եւ թանկագին քարեր: Դժբախտաբար շատ քան չգիտցուիր այդ առոււտուրով զբաղող վաճառականներուն մա-

կը հետ Հնդկաստանէն Յրանսա բերած է մեծ քանակութեամբ ազամանդներ, որոնցմէ երեք միլիոն ֆրանք արժողութեամբ ծախած է Լուզովիկոս ԺԴ. ի: Ժէ. դարուն գրի առնուած անանուն յիշատակագիր մը — հրատարակուած կրօնաւոր Ռաֆայէլ տը Մանսի («L'estat de Perse en 1660») գիրքին վերջը եւ որ մեր կարծիքով պէտք է Թալէռնիէի գրչէն ելած ըլլայ, — մանրամասնօրէն կը յիշէ այն սպրանքները զորս Հայերը կը բերէին Յրանսա կամ անկէ կը տանէին: Ի մէջ այլոց հոն կը կարդանք հետեւեալ տողերը. —

«Առաջին համբողջութեանս ատեն, Եւրոպայի մէջ միայն գեղեցիկ քարեր կը տեսնուէին, բայց յորմեհետէ այս հայ վաճառականները եւ ուրիշ ազգեր

Պ. ՍԻՄՈՆ ՓԻՐՈՆՍԵԱՆ
Փարիզի ներկայացուցիչ
Անդրկովկասի Խորհրդային
Հանրապետութեանց

Պ. Լ. ԳԱՒԹԵԱՆ
Խորհրդական
Խորհրդային հանրապետութեանց
Փարիզի ղեկավարատան

սին: Միայն Լուբովիկոս ժԳ.ի օրով Պետական Խորհուրդին (Conseil d'Etat du Roi) կողմէ Սէն ժէռմէն ան Լէյի մէջ, 19 Օգոստոս 1678 ին տրուած դատավճիռէ մը կը տեղեկանանք թէ այդ օրերուն Յրանսա կը գտնուէր Պարսկաստանցի Հայ մը Ռաֆայէլ Ռուփլի (Raphael Ruply) անունով, որ ակնավաճառութեամբ կը ղբաղէր: Ահա՛ թէ ինչ կը պատմէ այդ վաւերաթուղթը, որուն տակ ստորագրած են Լուբովիկոս ժԳ. եւ Քուլպէռ. —

Ռաֆայէլ Ռուփլի Պարսկաստանէն Մարտիլիա բերած էր կարգ մը սպրանքներ, թանկագին քարեր, երեսուն կտոր ազամանդ եւ մատանիներ: 1675 Յուլիս 23 ին Մարտիլիոյ մօտ Փէնի մաքսատան մէջ այս բոլորը կը գրաւուին երեք հոգիի կողմէ. ասանք են՝ Ժան Մարթինօն (Լանկասօքի եւ Փրովանսի նահանգներուն գլխաւոր հարկահա-

ւաքը), Պրիւկիէ (Փէնի մաքսատան պաշտօնեայ) եւ Շափիւի (դէտ, որոնք այդ գրաւումը կատարած են յանուն Նիքօլա Սօնիէի, որ Ծրանայի բոլոր նաշանդներու տուրքերու կապալաւուն էր: Մեր հայրենակիցը կը բողոքէ այս վերջնոյն, որ իր կարգին կը հրամայէ իր ստորագաս պաշտօնեաներուն՝ գրաւած իրերը վերագարձնել տիրոջ: Մարդիկը կ'երեւի չէին յուսար որ օտարականի մ'ը շահերը պիտի սաշտպանուէին իրենց մեծաւորին կողմէ, քանի որ արդէն ձեռքէ հանած էին իրենց գրաւած ազամանդները: Սակայն երբ այս հրամանը կը ստանան, կը փութան Ռուփլիին յանձնել երկու տուփի մէջ 24 փոքր եւ 7 մեծ ազամանդներ, որոնք շատ չնչին գումար մ'ը կը ներկայացնէին: Ռուփլի նախ Մարսիլիոյ մէջ կը դիմէ Փրովանտի նաշանգապետ Ռոլյէի (*), սակայն չկրնար սեւէ արգիւնք ձեռք բերել: Մեր հայրենակիցը յուսահատող մարդ չէ: Խնդիրը կը հետապնդէ շարունակ, ի վերջոյ Փարիզ գալով Արքայական Խորհուրդին (Conseil Royal) առջեւ դատ կը բանայ, բողոքելով որ վերագարձուած քարերը իր վրայէն գրաւուածները չէին: Գործը բաւական կ'երկարի: Արքայական Խորհուրդը 1678 Յուլիս 15 ին դատովձիւ կ'արձակէ ի նպատակ Ռուփլիի, հրամայելով «գրաւումէ ազատել 1675 Յուլիս 23 ին գրաւուած սպրանքները, մատանիները, ազամանդներն ու թանկագին քարերը» եւ կը դատապարտէր յիշեալ Սօնիէն եւ իր երաշխաւորները, ինչպէս նաեւ Մարթինօնը, Պրիւկիէն եւ Շափիւին միասնաբար, նոյնիսկ Մարթինօնը, Պրիւկիէն եւ Շափիւին անձնապէս, Ռուփլիին վերագարձնելու անոր պատկանող երեսուն ազամանդները, եթէ անոնք կան, հակառակ պարագային՝ անոնց իսկական արժէքը: Այդ արժէքը պիտի նշանակէ Ռուփլի պաշտօնական երգումով, որուն պարտաւոր են հաւատալ հակառակորդները, պայմանաւ որ 50,000 «լիվր» էն աւելի չըլլայ: Այդ մարդիկը կը դատապարտուին նաեւ միասնաբար 10,000 «լիվր» քնսուց հատուցում վճարելու Ռուփլիի ասկէ զատ տասը հազար «լիվր» ալ պիտի վճարեն իբրեւ դատական ծախք:

Այս վճիւրը Սօնիէի եւ իր երաշխաւորներուն կը հաղորդուի 2 Օգոստոսին: Ռուփլի՝ թագաւորի խորհրդական եւ Արքայական Խորհուրդի անգամ Փիւսուռի առջեւ կը ստորագրէ պաշտօնական երգմնագիրը, որուն համաձայն, այդ ազամանդները Պարսկաստանէն Եւրոպա բերուելէ առաջ իրեն արժած են 20,750 «էքիւ»: Երգմնագիրը նայն մարդոց կը յանձնուի յաջորդ օրը՝ 3 Օգոստոս 1678 ին:

Սօնիէ եւ երաշխաւորները Պետական Խորհուրդին դիմելով կը խնդրեն որ այս դատապարտութիւնը անգրադաւանայ իրենց ստորագաս

(*) Այս աջն Ռուլլէն է որ 1680 ին փակել տուած էր Սոդոմնի Լեոննեանի Մարսիլիոյ տպարանը:

պաշտօնեաներուն՝ Մարթինոնի, Պուիւկիէի եւ Շափիւիի վրայ, քանի որ բուն յանցաւորները անոնք են: Պետական Խորհուրդը իրաւացի կը դառնէ այս պաշանջը եւ այս վերջինները կը դատապարտէ վճարելու մեր հայրենակցին դրամները. իսկ եթէ չվճարեն եւ Սօնիէ աւ երաշխաւորները տոկոսին Ռուսիլիին վճարում ընէն, այն ատեն Մարթինոն, Պուիւկիէ եւ Շափիւի իրենց մեծաւորներուն պիտի հատուցանեն ոչ միայն Ռուսիլիին տրուած գումարը, այլ եւ անոր տոկոսը: Այս վճիււրը դատապարտեալներուն հաղորդել կարելի չըլլար, որովհետեւ հակառակ Օգոստոսի 5 ին, 6 ին, 7 ին եւ 8 ին կատարուած պաշաօնական փնտռութիւններուն, անգամներէ կը դառնան եւ Ճան՝ Մարթինոնի եղբայրը Միշէլ Մարթինոն դատարանի նստիւրակին կը յայտնէ թէ անոնք Փարիզէն մեկնած եւ հեռացած են, «խուսափելու համար յիշեալ Ռուսիլիի բռնութիւններէն եւ սպառնալիքներէն:»

Ռուսիլիի հոգը չէ սակայն, քանի որ Սօնիէ եւ երաշխաւորները մէջտեղն են եւ ձեռքի դատավճիռն ալ շատ զօրաւոր է: Օրինական եւ անհասական միջոցներով շարունակ կը ձանձրացնէ զանոնք եւ ի վերջոյ կը յաջողի գանձել եօթանասուն հազար «Լիւր», իբրեւ փոխարժէք ազամանդներուն, եւ իբրեւ վրասուց հատուցում իր Փարիզ բնակութեան եւ քիչ ծախքերուն. սակէ դատ 120 «Լիւր» ալ կը վճարուի իրեն՝ իբր տոկոս եւ դատավճիռի գործադրութեան ծախք:

Պետական Խորհուրդը 19 Օգոստոս 1678 ի դատավճիռով կ'որոշէ որ յիշեալ երեք անձերը Սօնիէի եւ երաշխաւորներուն դարձնեն Ռուսիլիի վճարուած այս կրկնակ գումարները իրենց տոկոսով միասին, հակառակ արարագոյնն պիտի բանտարկուին:

Այսպէս կը վերջանայ այս հետաքրքրաշարժ դատավարութիւնը, որ երեք տարի տեւած էր, եւ՝ հայ տկնաւածաւը կը տիրանայ իր արդար իրաւունքին:

ՀՐԱՆՏ-ՍՍՄՈՒԷԼ

ՀԱՅՈՒ ՍԵ ԱՐՁԱՆԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Ասիկա արձանը չէ կիլիկիոյ վերջին Թագաւորին, որուն շիրիմը կը գտնուի Սէն-Տրնիի եկեղեցիին մէջ եւ որ ամենուն ծանօթ է: Միակ հալը որ իր արձանը ունի Ֆրանսայի մէջ, Ալթունեան անուն մեր այն հայրենակիցն է որ Ֆրանսա մտցուց առաջին անգամ տորոնի (*Garance*) մշակութիւնը, կարմիր գոյնի համար: Այս մշակութիւնը այնքան մեծ բարիք մը եղաւ, որ երախտագէտ Ֆրանսացիներ մահուրէն յետոյ անոր արձանը կանգնեցին Ավինտոնի մէջ, ուր կը մնայ մինչեւ այժմ:

Ալթունեանի մագին ընդարձակօրէն կը խօսինք յաջորդ տարուան տարեցոյցին մէջ:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՅԵՐԷՆԱԳԷՏՆԵՐ

Ներդրացի հայերէնագէտներու շրջանը կը սկսի մեր Կիլիկեան հարստութեան ժամանակներէն. իսկ մասնաւորապէս Յրանացի հայերէնագէտներու շրջանին հիմը դրած է Լակրուզ, ժ.հ. րդ. դարուն:

Ժամանակագրական կարգով յիշենք բոլորն ալ:

1.— MATHURIN VEYSSIERE de la CROZE ծնած է 1661 ին ի Նանտ:

Հմուտ զանազան լեզուներու եւ հեղինակ բազմաթիւ երկասիրութեանց, Լակրուզ եղած է արդիւնաւոր հայերէնագէտ մը: Բը հայաբխասական նշանաւոր երկասիրութիւններն են՝

Ա.— Պատմութիւն Քրիստոնէութեան յեթովպիա եւ ի Հայս.

Բ.— Բաւարան հայ լեզուի. անտիպ.

Գ.— Գանձ Լակրուզեան նամակաց, լի հայաբխասական տեղեկութիւններով:

2.— GUILLAUME de VILLEFROY ծնած է 1690 ին ի Պարիս, եւ մեռած է 1777 ին: 1716 ին ձեռնադրուած է քաջանայ, եւ ինքզինքը նուիրած է արեւելեան լեզուներու որոնց կարգին նաեւ հայերէնի ուսման: Գրած է՝

Ա.— Յուցակ հայ գրագրաց Արքունի Մատենադարանին.

Բ.— Նոյն ցուցակին վրայ դիտողութիւնք.

Գ.— Շարականներէ ոմանց թարգմանութիւնք.

Դ.— Հայերէն Լեզու, անտիպ քերականութիւն հայերէնի:

3.— SIMÉON - PIERRE LOURDET, աշակերտ Վիլֆրուայի, ծնած է 1729 ին ի Լիոն, եւ մեռած է 1799 ին: Քաջանայ ձեռնագրուելէ ետք ընտրուած է ուսուցիչ եբրայերէնի: Բը հայերէնը կատարելագործած է Վենետիկի Միսիթարեանց քով, 1785 ին:

Լուրդէ՝ մեր Աստուածաշունչի լեզուին եւ թարգմանութեան հիանալով հայերէնի վրայէն լատիներէնի թարգմանած է Ս. Գիրքը, որ մինչեւ հիմա անտիպ կը պահուի Միւնիխէնի Արքունի Մատենադարանին մէջ:

Գրած է նաեւ հայերէնէ լատիներէն ընդարձակ բաւարան մը, նոյնպէս անտիպ:

Այս երեք նշանաւոր հայերէնագէտներէ ետք՝ մեր լեզուն պաշտօնապէս աւանդուիլ սկսաւ նորահաստատ Արեւելեան Լեզուաց Գըպ-

Ֆրանսացի հայագէտ
ՎԻՔՏՕՐ ԼԱՆԿԼՈՒԱ

Բ.— Հատակոտորք Արշակունեաց պատմութեան, որ Լոյս տեսած է իր մեռնելէն տարիներ ետք, 1850 ին:

Գ.— Յովիան Կաթողիկոսի Պատմութիւն Հայոց, Ֆրանսերէնի թարգմանուած, որ նոյնպէս Լոյս տեսած է մահուանէն ետք:

Դ.— Ասիական Օրագրին եւ Իմաստնոց Օրագրին մէջ գրած է պատմական եւ մատենախօսական բազմաթիւ յօդուածներ:

Այս նշանաւոր հայերէնագէտը թողած է նաեւ ուրիշ կարեւոր աշխատութիւններ, որոնք ցարգ անտիպ կը մնան գծաթատաբար:

Սէն-Մարտէնի դասընկերներէն էր՝

5.— BELLAUD, որ յետոյ քաջանոյ ձեռնագրուեցաւ: Ասիկա գրած է՝

Փորձ հայկական լեզուի տիպոսոյ՝ հայերէնի քերականութիւն մը, որ տպուած է 1812 ին:

6.— P. E. LE VAILLANT de FLORIVAL, Արեւելեան Լեզուաց

րոցին մէջ, սրուն առաջին ուսուցիչն եղաւ Յակոբ Շահան Զրպետեան (+ 1835), եղեսացի սղգայինը, 1798 ին:

Այս թուականէն սկսեալ՝ Ֆրանսացի բոլոր հայերէնագէտներն այս դպրոցէն անցան, ինչպէս՝

4.— J. SAINT - MARTIN, հանճարեղ աշակերտ Շահան Զրպետի, ծնած է 1791 ին ի Պարիս, եւ մեռած է 1832 ին: Սէն-Մարտէն եղած է Ֆրանսացի հին եւ նոր հայերէնագէտներէն ամենէն նշանաւորը, սրուն գործերը մինչեւ հիմա չեն կորնցուցած իրենց նորութիւնը: Հայագիտութեան մէջ դարագլուխ կազմող իր գլխաւոր երկասիրութիւնն է՝

Ա.— Հայաստանի վրայ պատմական եւ աշխարհագրական յիշատակարանք, երկշատոր գործը, տպգր. 1818 - 19: Գրած է նաեւ՝

Դպրոցին մէջ անմիջական յաջորդն եղաւ Զրպետի, 1830 ին: Իր
գլխավոր գործերն են՝

Ա.— Մովսէս Խորենացիի Հայոց Պատմութեան ֆրանսերէն
թարգմանութիւնը, Հայերէն բնագրով եւ պատմական ու աշխարհա-
գրական ծանօթութիւններով: Ասոնց կը յաջորդեն Հայաստանի աշ-
խարհագրութեան, պատմութեան ու մատենագրութեան, ինչպէս նաեւ
եւրոպացի Հայերէնագէտներու մասին գրուած չորս գլուխներ:

Բ.— Եզնիկ Կորացիի «Ռեդգէմ աղանդոց» ֆրանսերէն թարգ-
մանութիւնը:

7.— Զլորիվալի մեռնելէն ետք Արեւելեան Դպրոցին մէջ Հա-
յերէնի ուսուցիչ կարգուեցաւ՝

EDOUARD DULAURIER, ծնեալ ի 1807, Տուլուզի մէջ. իսկ
մեռած է 1881 ին:

Պէտք ենք ըսել թէ, Դիւլորիէ եւ Բրոսէ՝ Սէն - Մարտէնէն
ուելի Հայագիտական գործեր արտագրած են թէեւ, բայց ո՛չ մէկը
Հաւասարած է Սէն - Մարտէնի իտր եւ բազմակողմանի հմտութեան,
Հակառակ այս վերջինիս նկատմամբ Հ. Ղուկաս Վ. Ինժիճեանի կա-
տարած անյաջող քննադատութեան: Դիւլորիէ գրած է՝

Ա.— Միքայէլ Ատրիի ժամանակագրութեան մէկ մասին ֆրան-
սերէն թարգմանութիւնը.

Բ.— Մատթէոս Ուռհայեցիի ժամանակագրութեան ֆրանսերէն
թարգմանութիւնը.

Գ.— Հետազոտութիւնք հայկական ժամանակագրութեան վրայ.

Դ.— Հաւարումն Խաչակրաց պատմիչներու, — Հայ վաւերա-
գիրներ.

Ե.— Ուսումնասիրութիւնք հին Հայաստանի պատմական երգերու
եւ ժողովրդական ասանդութիւններու.

Զ.— Պարբերական թերթերու մէջ գրուած Հայերէնագիտական
շատ մը յօդուածներ:

8.— MARIE - FÉLICITÉ BROSSET ծնած է 1802 ին .ի Պարիս,
եւ մեռած է 1880 ին: Բրոսէ՝ Դիւլորիէի նման անխոնջ արտագրող
մը եղած է: Իր հրատարակութեանց թիւը կարելի է հարիւրներով
հաշուել, որոնց մէջէն կը յիշեմ միայն գլխավորները:

Ա.— Տեղեկագիրք հնախօսական ճանապարհորդութեան մը վրայ,
տախտակներով.

Բ.— Անիի աւերակները, տախտակներով.

Գ.— Հաւարումն Հայոց պատմագիրներու.

Դ.— Երկու հայ պատմիչք. — Կիրակոս Գանձակեցի եւ Ուխտա-
նէս Եղեացի, ֆրանսերէն թարգմանութիւն.

Եւ Հայ պատմիչներու եւ առհասարակ Հայ մատենագիրներու

Ֆրանսացի հայագէտ
Ա. ՄէՅՅԷ

Ե. — Հուսարումն հին եւ նոր Պատմագրաց Հայոց.

Զ. — Միքայէլ Ասորիի ժամանակագրութեան ֆրանսերէն թարգմանութիւնը, եւ

Պարբերական թերթերու մէջ հրատարակուած զանազան ուսումնասիրութիւններ:

10. — EUGÈNE BORÉ ծնած է 1809 ին յԱնտէ, եւ մեռած է 1878 ին:

Բորէ ատրի մը (1834—35) Արեւելեան Լեզուաց Գլխային մէջ Հայերէնի ամբիւնը գրուած է խիստ յաջողութեամբ: Իր գլխավոր գործերն են՝

Ա. — Արեւելք գաշոյ ուղևորի մը թղթակցութիւնը եւ յիշատակարանը.

Բ. — Նկարագրութիւն Հայաստանի, պատկերազարդ, որ Լոյս տեսած է **Univers Pittoresque** ի հատորներէն մէկուն մէջ (1836).

Գ. — Մովսէս Կաղանկատուացիի Աղուանից պատմութեան ֆրանսերէն թարգմանութիւնը:

11. — EVARISTE PRUD'HOMME ի (+ 1870) գլխավոր գործերն են՝

մասին ընդարձակ ուսումնասիրութիւններ, հրատարակուած զանազան թերթերու մէջ:

9. — VICTOR LANGLOIS ծնած է 1829 ին ի Դիեպ, մեռած է 1869 ին: Իր ուսումնասիրած է Արեւելեան Լեզուաց Գլխային մէջ, եւ 1852-53 ին ֆրանսական կուսակցութեան կողմէ զրկուած է Կիլիկիա, ուսումնասիրութեան համար, որուն արդիւնքը՝ 1861 ին հրատարակած է այս վերնագրով.

Ա. — Ուղևորութիւն ի Կիլիկիա եւ ի լերինս Տարսուս: Գրած է նաեւ՝

Բ. — Ընդհանուր դրամագիտութիւն Հայաստանի.

Գ. — Միջին դարուն մէջ Հայաստանի դրամագիտութիւնը.

Դ. — Գանձարան հայկական հրովարտակներու..

Ա.— Արիստակէս Լատիվերոացիի պատմութեան ֆրանսերէն թարգմանութիւնը, եւ

Բ.— Զենոր Կլակի Տարօնայ պատմութեան ֆրանսերէն թարգմանութիւնը:

12.— J. A. GATTEYRIAS ծնած է 1855 ին. մեռած է 1883 ին: Աշակերտած է Արեւելեան Լեզուաց Գալոցին: Գրած է ծաւալով փոքր բայց շատ կարեւոր աշխատութիւն մը՝

Հայաստան եւ Հայք, որ ամփոփ պատմութիւնն է Հայոց ազգին եւ էր գրականութեան, տպ. 1882 ին: Թրանսերէնի թարգմանած է՝

Վահան Գովթնացիի վրայ գրուած ողբը, որ լոյս տեսած է «Ասիական Օրագրին» մէջ (շար Է, հտ. ԺԶ):

13.— PAULIN MARTIN (+ 1892) քահանան եղած է ճմուռ հայերէնագէտ մը, որ կրցած է ֆրանսական Ազգային Մատենադարանի Հայերէն ձեռագիրներու ցուցակ մը պատրաստել, որ շատ ընտիր եւ ընդարձակ գործ մըն է, բայց անտիպ կը մնայ:

14.— AUGUSTE CARRIÈRE Արեւելեան Լեզուաց Գալոցին մէջ յաջորդած է Դիւլորիէի:

Կարիէր հուշակաւոր եղած է Մովսէս Խորենացիի Հայոց Պատմութեան քանի մը կէտերուն վրայ հրատարակած անաչտու քննադատութիւններով, որոնք անցեալ իննսուսական թուականներուն մեծ ազմուկ հանած են հրատարակի վրայ, Խորենացին վերջնականապէս տանկելով Ե.րդ դարէն դէպի Է.րդ դարու վերջերը եւ կամ Ը.րդ դարու սկիզբները:

15.— BOYER քահանան, եւ

16.— ÉTIENNE QUATREMÈRE.

Ասոնք հայերէնագէտներու հին, անհետացած հոյլը կը կազմեն: Իսկ նոր հայերէնագէտներէն յիշենք՝

JOSEPH REBY, ROBERT GAUTHIOT եւ Տիկին Կ. Յ. Բատմաջեան, որոնք աշակերտած են ինձ. FRANCOIS TOURNEBIZE եւ LOUIS MARIÈS Յիսուսեան կրօնաւորները, ERMONI քահանան, PAUL TEILLET հիւպատոսը, A. MEILLET եւ F. MACLER ուսուցչապետները, որոնց մասին պիտի գրէ ապագայ պատմութիւնը:

Կ. Յ. ԲԱՍՄԱԶԵԱՆ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՅ-ԿԱԹՈՒԿ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Փարիզի մէջ հինէն ի վեր հաստատուած են ցանցառ թիւով հայ-կաթողիկներ, որոնք բարեկեցիկ վիճակ ունին: Անոնց թիւին սակաւութեան պատճառաւ ոչ մէկ ձեռնարկ եղած էր կազմակերպուելու. կար միայն անպաշտօն քահանայ մը, հոգեւոր պէտքերու համար: Սակայն երբ վերջին տարիներու դէպքերուն բերումով, զաղթականական հոսանքը Փարիզ նետեց նաեւ կաթողիկ հասարակութենէն բազմաթիւ հայրենակիցներ, անհրաժեշտ տեսնուեցաւ Փարիզի մէջ ստեղծել ժողովրդապետութիւն մը և 1923ի վերջերը Պոլսոյ պարտիարքարանին ու Հոռմի որոշումով Փարիզի թեմին ժողովրդապետ նշանակուեցաւ Հ. Պետրոս Բէտիճեան՝ եկեղեցական և վարչական իրաւասութիւններով:

Գաղատիոյ առաջնորդ Գրիգոր եպօսկ. Պահապանեան Փարիզի Հայ-կաթողիկներուն կպիսկոպոսն է:

Այժմ Փարիզ և շրջակաները գտնուող հայ-կաթողիկներու թիւն է մօտ 4000: Բոլորն ալ կ'աշխատին և ինքնապահ դարձած են: Մարտիլիոյ հայ-կաթողիկներուն թիւն է մօտ 2000. անոնք ալ կազմակերպուած են: Լիոն եւս ունի ժողովրդապետութիւն մը, բայց հոն մեծ թիւ մը չեն ներկայացներ:

Գաղութը կը բազմայ եկեղեցի մը ունենալ. Փարիզի արքեպիսկոպոս Կարախնալ Տիւլուա խոստացած է առանձին եկեղեցի մը տալ իրը սեփականութիւն. մինչեւ այդ տրամադրուած է 128, Ռիւ տիւ Պաք, Միսիօն Էլթրանժէռի մատուոր: Ասկէ զատ Փարիզի գանազան եկեղեցիներուն մէջ կը կատարուի հայերէն կրօնական արարողութիւն: Հակառակ հասարակութեան կարեւոր մէկ մասին թրքախօս ըլլալուն, եկեղեցիի մէջ քարոզները կը տրուին հայերէն:

Կազմած են աղքատախնամ փոքրիկ մարմին մը որ նորեկ գաղթականներուն կ'օգնէր նիւթապէս: Հիմա նիւթական միջոցները պակասած և կարօտեալներու թիւը նուազած ըլլալով, այդ մարմինն գործունէութեան վերջ տրուած է: Ժողովրդապետութիւնը օժանդակած է իրեն զբոսող կարօտ և հիւանդ գաղթականներու, որոնցմէ 30է աւելին տեղաւորուած են հիւանդանոցներու մէջ:

Կայ ֆրանսացի ազնուական տիկիներէ կազմուած յանձնախումբ մը, որ գործ կը հայթայթէ գաղթականներուն, մանաւանդ հայ աղջիկներու և կիներու:

Ուրիշ մարմին մըն ալ՝ նոյնպէս բաղկացած ֆրանսացի տիկիներէ՝ Փարիզի բոլոր հիւանդանոցները այցելելով կը մխիթարէ հայ հիւանդները և անոնցմէ հոգեւոր ծառայութեան պէտք ունեցողներու մասին տեղեկութիւն կուտայ ժողովրդապետին, որպէսզի ոչ մէկ հիւանդ կամ մեռել առանց քահանայի չի մնայ:

Վերջերս ձեռնարկուած է նաև կազմութեանը վարչական ժողովի մը՝ հին գաղութի կարող և բարեկեցիկ անդամներէն՝ խորհրդակցական հանգամանքով:

Ասոնցմէ գատ, հայկական դատը Ֆրանսացիներուն ծանօթացնելու համար կազմակերպուած են հրապարակային բանախօսութիւններ Փարիզի գանազան թաղամասերուն մէջ, որոնց ներկայ եղած է ֆրանսացի ժողովուրդին այն զասակարգը, որ բնաւ գաղափար չունի Հայերու և հայկական դատի մասին:

Փարիզի գաղութին վիճակը թույլատու չէ ցերեկեայ նախակրթարաններ բանալու, որով անհրաժեշտ կը համարին ունենալ գիշերօթիկ վարժարան մը և կը փափաքին որ Մխիթարեանները Փարիզ գան և այսպիսի ձեռնարկ մը գլուխ հանեն:

ՄՏԱ ԾՈՒՄՆԵՐ

Օրէնքը այն օղակն է որ իրարու կը զօրէ բնութիւնն ու մարդկային պայմանաբաւութիւնները: Այն անհատը որ կը խզէ այդ օղակը, կը կոչուի ջարագործ. իսկ այն ազգը որ զայն կը խորտակէ, կը նկատուի ամենագործ:

ԳՐԻՄԻԹԷԼ

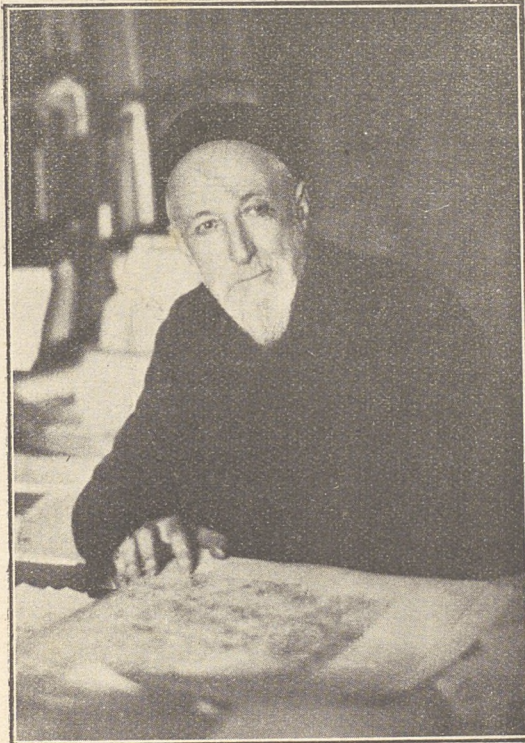
ԱՐԲԱ ՏՇԼԱՐԻԻ

Մեր ցեղին եւ դատին լաւագոյն բարեկամներէն մին կորսնցուցինք Աբբա Տըլարիւի (Abbé Delarue) մահուամբը, որ տեղի ունեցաւ գեկտեմբեր 22 ին:

Ինք՝ այն դժբախտաբար սակաւամիւլ եւրոպացիներէն

էր որոնք խորապէս կը գգան մեր ժողովուրդին եղած անսահման անիրաւունքիւնը եւ կ'աշխատին գոնէ կարելի եղածին չափ ամօքել մեր թըշուառութիւնը:

Այդ Յիսուսեան կրօնաւորը, որ փարիզի լաւագոյն բնտանիքներէն մէկուն կը վերաբերէր (իր երկու եղբայրները զորավար են) եւ որ ամէն տեղ մուտք ունէր, առիթ չէր կորսնցներ իր ձայնը բարձրացնելու մեզի ի նպաստ: Շրպարակաւ (յիշենք իր փարիզ

կատարած բանախօսութիւնները մոգական լապտերով) թէ մասնաւոր դիմումներով, եւ իբր քարտուղար Արեւելքի քրիստոնեաներուն օգնութեան ջանձնաժողովին, անդուլ կը յիշեցնէր մեր իրաւունքները եւ այն օգնութեան պարտքը

մեզի ի նպաստ որ կը ծանրանայ եւրոպացիներուն վրայ: Իր մտածումն էր թէ Հայերը օտարականներ չեն Ֆրանսայի մէջ եւ իբր այն իրաւունք ունին առանձին պաշտպանութեան: Անշուշտ իր այս դատողութեան մէջ բաժին ունէր իր Ֆրանսացի հայրենասէրի մտահոգութիւնը, որով կ'ուզէր Ֆրանսայի մէջ երկրորդ հայրենիք մը ստեղծել մեզի համար, բայց միանգամայն կ'առաջնորդուէր ան՝ մեր ցաւերը նուազեցնելու իր բուն եւ մարդկային բաղձանքէն: Եւ այդ միտմով էր սր այդ 72 տարեկան ծերունին անդուլ անդադար կ'աշխատէր մէկուն օգնութիւն մը հասցնելու, ուրիշին գործ մը գտնելու, եւ ամէնուն վրայ հրաւիրելու կառավարութեան եւ երկրին լիովի եւ վստահալից բարեացակամութիւնը:

•—•

ԿԵԱՆՔԻՍ ԵՐԳԸ

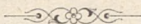
Ունայնութեա՛մբ, դառնութեա՛մբ՝
Օրբս կ'անցնի — գարնան ամպ...
Երազներո՛վ, պատրանքո՛վ՝
Օրբս կ'անցնի — աշնան հով...
Ու տաժանքով անբարիք՝
Օրբս կ'անցնի — փոթորի՛կ...
Օր չը տեսայ... օրն ա՛յս է...
Մահն ամէն օր կըսպասէ...

Ապրի՛լ կ'ուզեմ, խորանա՛լ... ,
Կուրծքի մը վրայ միռանա՛լ... ,
Սիրե՛լ, սիրուի՛լ, լիանա՛լ... ,
Աստուածներուն միանա՛լ... :
Ծովակ, լուսին, կոյս, նաւակ...
Բերել մարգրիտ, աստղ ու նուագ...
Ըսել.— «Առէ՛ք, գանձս ա՛յս է,
Իսկ Մահն ինձ թող ըսպասէ... :»

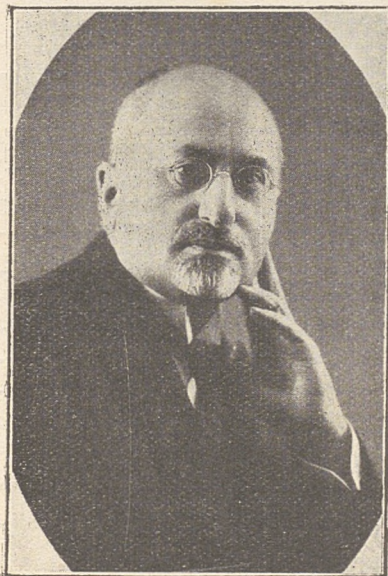
ՆՇԱՆ ՊԵՆԿՈՒՇԼԵԱՆ

“ ԶՕԿ „ Ը ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Հայրենիքի Օգնութեան Կօմիտէն (Նօկ) որուն կեդրոնը կը գտնուի Հայաստան, այն մարմինն է որ նպատակ ըրած է իրեն ոչ միայն արտասահմանի հայութեան նիւթական օժանդակութիւնն ապահովել հայրենիքի վերաշինութեան

ՏՕԲԹ. ԿԱՄՍԱՐԱԿԱՆ

սուրբ գործին, այլ և բարոյական ու հոգեկան կապ մը հաստատել ազգային երկու մեծ զանգուածներուն միջև, որուն մին Արագածի ստորոտն է, իր աւանդական հողին վրայ, իսկ միւսը՝ աշխարհի չորս կողմը ցանուցիր, ամէն երկնքի տակ տարագիր:

Ուրեմն Նօկը կոչուած է ազգային հզօր ազդակ մը դառնալու և ծանր ըլլալով իր պարտականութիւնը, պէտք ունի ամէն հայու, մասնաւորաբար ամէն ոչ կուսակցական հայու անկեղծ մասնակցութեան:

Դիտելի է որ, Նօկը թէև և հազիւ տարուան մը կեանք ունի, բայց արդէն տակաւ իր ճիւղերը կ'ար-

*Ահաւասիկ շօկի կազմերուն մասին տեղեկութիւններ.—
ՅՐԱՆՍՍՅԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԻԻՆ*

*Տիկնայք՝ Զ. Եսայեան, փուշման, Թր. Տ. Կամսարական,
և Տեարք՝ Տ. Բուդաղեան, Գ. Թահմազեան, Ս. Թէրզիպաշ-*
եան, Ե. Կարիկեան, Ե. ձիւ-
*նէրեան, Ս. Պապաշանեան,
Ս. Քարեան:*

ՄԿՐՏԻՉ ՎԱՐԳԱՆԵԱՆ

Պօտոսեան, Գ. Յակոբեան, Յ. Պօյաճեան:

*ԲԻԻՐԱԿ, 30 անդամով: Վարչութիւնը կը կազմեն
Տեարք՝ Շահպազեան, Սողիկեան, Սապանճեան, Ժ. Պօյա-*
ճեան, Սիմոնեան:

Շօկը Յրանսայի զաւանսերուն մէջ ունի 9 մասնա-
ճիւղ, հետեւեալ կերպով.—

*ԼԻՅՆ, 250 անդամով: Վարչութիւնը կը կազմեն
Տեարք՝ Ե. Իշխանեան, Ս. Աչքբեցեան, Ս. փանոսեան,
Պ. Արզումանեան, Ս. Գանիէլեան, Ս. Գալֆաեան, Գ. Գալ-*
*լագեան, Ա. Տէր Գէորգեան, Ա. Ալթունեան, Յ. Պէնլեան,
Ա. Տերունեան:*

*Շօկի Յրանսայի Կեդր.
Վարչութիւնը հաստատած
է յատուկ զբասկնեակ մը
Բարիզ, 7, Rue de l'Isly, և
իր թերթը կը համարուի
Երեւան Եռօրեան:*

*Փարիզի մէջ ունի Ե-
րեք մասնաճիւղ՝ որոնք
են.—*

*ՇԷՆ, 40 անդամով:
Վարչութիւնը կը կազմեն՝
Թր. Շ. Յակոբեան, և Տեարք
Կ. Գ. Արապեան, Պ. Տէմիր-*
ճեան, Քիրիշճեան և Եար-
տրմեան:

*ՇԻՐԱԿ, 100 անդա-
մով: Վարչութիւնը կը կազ-
մեն Տեարք՝ Վ. Կարապետ-*
եան, Ս. փորթուգալեան, Պ.

ՎԻԷՆ, 40 անդամով: Վարչութիւնը կը կազմեն Սր. Նաճարեան, Տեարք՝ Կ. Զլժակեան, Ն. Գաւրիթեան, Ս. Պօլոսեան, Ժ. Յակոբեան, Ի. Փափագեան, Մ. Գանիէլեան:

ՍԷՆթ Էթիէն, 90 անդամով: Վարչութիւնը կը կազմեն Տեարք՝ Յ. Սուճեան, Ե. Անսուրեան, Կ. Միաբանեան, Մ. Յովակիմեան, Մ. Մինասեան, Գ. Վախանեան, Յ. Պալճեան, Ս. Տիլէկեան, Յ. Զալճեան:

ՊՕՐԲԵՐ, 50 անդամով: Վարչութիւնը կը կազմեն Տեարք՝ Վ. Պիտանեան, Գ. Յէլլահեան, Մ. Պետանեան, Ս. Յէլլահեան, Շ. Սարգիսեան:

ՎԱԼՍՆՍ, 70 անդամով: Վարչութիւնը կը կազմեն Տեարք՝ Ե. Յովհաննէսեան, Խ. Թորոսեան, Յ. Կեվուրեան, Յ. Թերզեան, Յ. Պայդարեան, Յ. Քէսմէճեան, Յ. Կուտեան:

ՊՈԼԷՆ, 25 անդամով: Վարչութիւնը կը կազմեն Տեարք՝ Լ. Շաշուրեան, Ս.

ԿԱՐԷՆ ՄԻՔՍԷԼԵԱՆ

Պէգիրճեան, Խ. Պօտուրեան, Վ. Տէօվլէթեան, Կ. Խորսիկեան:

ՄԱՐՍԷՅԷ, 100 անդամով: Վարչութիւնը կը կազմեն Տեարք՝ Տօրթ. Ո. Արզուեան, Ս. Իսրայէլեան, Ս. Հեթումեան, Ա. Հեսապերտեան, Ե. Գազանճեան, Մ. Մալմեան:

ՆԻՍ, 90 անդամով: Վարչութիւնը կը կազմեն Տեարք՝ Ա. Փափագեան, Ս. Գասապեան, Մ. Թապագեան, Շ. Յովհաննեան, Ս. Հարպիկեան:

ԿՐԱՍ, 35 անդամով: Վարչութիւնը կը կազմեն Տեարք՝ Ա. Վախանեան, Ա. Զաքարեան, Մ. Տէրտէրեան, Ս. Տէօնկէլեան, Հ. Սէմէրճեան:

*
**

1925 Նոյեմբերին Հայաստանէն յատուկ առաքելութեամբ Եւրոպա եկան Հայաստանի Կարմիր Նաչի նախագահ բժշկագետ Սպանդարատ Կամարական, Շօլի Կեդր. Վարչութեան կողմէ Պ. Մկրտիչ Վարդանեան և յայտնի մտաւորական Պ. Կարէն Միքայէլեան, Հայաստանի վերաշինական աշխատանքը գաղութներուն ծանօթացնելու և գաղութներու օժանդակութիւնը ապահովելու մայր հայրենիքին հանդէպ:

Այս պատուիրակութիւնը անցաւ Գերմանիայէն, Պելճիքայէն և հասաւ Ֆրանսա, ուր զլիսաւոր հայաշատ կեդրոններու մէջ սարքեց բանախօսութիւններ և ներկայացուց Հայաստանը ներկայացնող Ֆիլմ մը, մեծ խանդավառութիւն և ոգեւորութիւն ստեղծելով հայրենաբաղձ ժողովուրդին մէջ:

Առաքելութիւնը յաջողեցաւ արթնցնել գաղութներու ոգեւորութիւնը և ամրացնել կապը մայր երկրին և իր ցան ու ցրիւ գաղութներուն միջեւ:

ԵՐԿՈՒ ՇՂԹԱՆԵՐԸ

.....

Կը խեղդուիմ լիւաներուն տակ, մա'յրիկ:

Այն լիւաներուն որոնք ամէն գարնան կը ծաղկին մեր տանը հին պատերուն շուքին:

Երբ ես քու պզտիկ աղջիկդ էի, լիւաները դարձեալ ամէն գարունին կը ծաղկէին մեր տանը հին պատերուն շուքին, եւ այն միակ շղթան որ ես կը կրէի այն ատեն, քու համբոյրով վիզիս անցուցած ոսկիէ շղթան էր, մա'յրիկ:

Լիւաները դարձեալ ամէն գարունին կը ծաղկին մեր տանը հին պատերուն մօտ, եւ ես հիմա վիզիս անցուցած սէրերու խօս շղթաները, կը խեղդուիմ այդ լիւաներուն տակ, մա'յրիկ...

ՄԱՆՆԻԿ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Մօտերս հրատարակելի «Արեւոս Ճամբան» հատորէն

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Յրանսահայ գաղութին ամէնէն ակնառու և կենսունակ կազմակերպութիւնն է այս մարմինը զոր Փարիզի հին գաղութին Տիկինները կազմած են իբր բարեսիրական հաստատութիւն և որուն շուրջ խմբուած են ամէն սիրտի տէր փարիզաբնակ հայուհի:

Հայ Տիկնանց Միութիւնը պատուաբեր անցեալ մը ու ներկայ մը ունի: Հիմնուած է 1913 ին կառավարական արտօնութեամբ և պատերազմի պահուն իր ծառայութեանը համար դասուած է «հանրային օգտակարութիւն ունեցող» մարմիններու մէջ:

Այս Միութիւնը ունի երեք ճիւղեր՝ որբերու օգնութեան, ուսանողաց օգնութեան և Հայաստանի օգնութեան կարմիր խաչի մասնաճիւղեր: Նախապէս ունէր նաեւ Գաղթականաց օգնութեան մասնաճիւղ մըն ալ, բայց այս գործը, ներկայ տարուայ ընթացքին, գոյացած համաձայնութեամբ մը, ստանձնեց Փարիզի Աղքատախնամ Ընկերութիւնը:

Միութեան գործունէութեան վրայ զաղափար մը տալու համար քանի մը թիւեր կը բաղենք իր հրատարակած վերջին հաշուեկէշիտէն որ կը բովանդակէ 1923 Օգոստոս 1 էն 1924 Յուլիս 31 մէկ տարուան շրջանը:

Որբերու օգնութեան մասնաճիւղը 1923 Յուլիս 31 ին պատրաստ ունէր 106,766 ֆր.ի արժէթուղթ: Տարուան ընթացքին իր մուտքը եղած է 225,107 ֆր., որուն 115,880 ը պարահանդէսէն, 42,266 որբերու պաշտպանութեան տարեվճար, 25,000 Պ. Արշակ Գարակէօզեանէ, 3000 Օր. Մարտիրոսեանի անդամավճարին զրամազլուխը, իսկ մնացեալը՝ նուէրներ, անդամավճարներ, փոխան ծաղ-

կեպտակի դանձանակ և տոկոս: Այս հասոյթէն 157,240 ֆր. յանձնած է Հայ Բարեգործական Ընդհ. Միութեան, իր պաշտպանած 150 որբերուն համար, 5000 Դպրոցասէրին, 12,482 Փարիզի որբերուն պաշտպանութեան հալին:

Ուսանողաց Օգնութեան մասնաճիւղը ունեցած է 21,570 ֆր. հասոյթ (երեկոյթ և նուէր), և բաժնած է ուսանողներու 20,920 ֆր.:

Հայաստանի Օգնութեան Կարմիր Խաչի մասնաճիւղը ունեցած է 56,467 ֆր. ի հասոյթ, պարահանդէսէ և նուէրներէ, որմէ 53,000 ֆր. Հայաստան զրկուած է ճահիճներու չորացման համար և 11,513 ֆր. ի ալ զեղ Հայաստանի, իսկ 1543 ֆր. Փարիզի հիւանդներուն համար զեղ և նպաստ:

Գաղթականաց Օգնութեան մասնաճիւղը ունեցած է 150,095 ֆր. հասոյթ հանգանակութիւններէ, և ծախսած է այս նպատակով 140499 ֆր.:

Ուրեմն մէկ տարուան մէջ Հայ Տիկնանց Միութեան մուտքը եղած է 452,049 ֆր. ի պատկանելի գումարը որ ամբողջովին ելած է գաղութին զրպանէն: Իսկ իր հաստատութենէն ի վեր իր հասոյթը հասած է 1,239,102 ֆր. ի գումարին: Այս գումարէն Հ. Բ. Ը. Միութեան տրուած է վերջին 5 տարուան մէջ 567,495 ֆր.:

Տիկնանց Միութեան 1924-25 Օգոստոսի շրջանին զրամական զործունէութիւնը եղած է հետեւեալ կերպով.—

Որբախնամ մասնաճիւղ, մուտք 94,366 ֆր., ելք՝ 83,777.

Ուսանողաց մասնաճիւղ, մուտք՝ 32,620 ֆր., ելք՝ 25,398:

Գաղթականաց օգնութեան մասնաճիւղ, մուտք 53,944 ֆր., ելք՝ 63,139:

Հայաստանի օգնութեան Կ. Խաչ, մուտք՝ 36,535 ֆր., ելք՝ 12,265:

Ուրեմն, ընդհ. մուտք՝ 217,466 և ելք՝ 184,581 ֆր.:

Այսպէս, Միութիւնը ցալսօր մէկ ու կէս միլիոնի ուշադրաւ գումարի մը հայթայթումին ու ծախսումին պատիւը կը վայելէ:

Այս հաշիւէն զուրս է ֆրանսական ազնիւ կառավար-

Մ. ՆԵՐՍԷՍԻԱՆԻ ԽԱՆ
Առեւտրական

Ա. ՉՊԱՆԵԱՆ
Կրագէտ

Վ. ՄԱՆՈՒԵԱՆ
Նկարիչ

որոնք այս տարի իրանսական կառավարութեան կողմէ արժանացան Պատուոյ Լէգէոնի բարձր գնահատման:

Իւրթեան ցարդ ըրած օգնութիւնը, որու զուամբը կը հասնի 75.728 Ֆր.ի և կը շարունակէ վճարել տարին 33,600 Ֆր., ինչ որ երախտագիտութեամբ պէտք է լինել:

Մ'իւրթեան Կ. Խաչի ճիւղը կը հողայ տեղական աղքատ հիւանդները. բժշկական մարմին մը անձուիրարար և փոխն ի փոխ շարաթը երկու օր հայ եկեղեցիին խորհրդարանը կը խնամէ դիմողները և ձրի դեղ ալ կուտայ:

Մ'իւրթեան ամէնէն օգտակար մէկ գործն ալ եղած է իր աշխատութիւն հայթայթող դիւանը որ միշտ կը գործէ և հազարաւոր գաղթականներու գործ հայթայթած է: Այս դիւանին վարիչն է Պ. Խաչիկ Գավալճեան:

Մ'իւրթեան հասցէն է Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15, Rue Jean Goujon.

Մ'իւրթեան մասնաճիւղերը ունենալով հանդերձ իրենց ուրոյն դիւաններն ու զանձապահները, կապուած են իրարու վարչական ժողովով մը որ կեդրոնական կապն է համերաշխ իր գործունէութեան:

Ահաւասիկ Փարիզի Հայ Տիկնանց մասնաճիւղերուն վարչութեանց անդամները.—

ԿէԴՐ. ՎԱՐՁՈՒԹԻԻՆ.— Տիկ. Կոյեմի Գափամասեան՝ *պատուոյ նախագահ*, Տ. Վառամշապուհ Եպս. Քիպարեան՝ *նախագահ*, Տիկ. Զապէլ ձեւանիւրճեան՝ *ատենապետ*, Տիկ. Մէլիքեան՝ *փոխ ատենապետ*, Տիկ. Էլիզա Էսմէրեան՝ *ատենադպիր*:

ՈՐԲԱԽՆԱՄ ՄԱՍՆԱՃԻԻՂ.— *Տիկնայք՝* Հերմինէ Մի. քայէլեան՝ *ատենապետ*, Մաքրուհի Քէլէկեան Խան՝ *փոխ ատենապետ*, Հերմինէ Կիւմիւշկէրտան՝ *ատենադպիր*, Հէ. ղինէ Կերսէսեան՝ *փոխ ատենադպիր*, Զ. ձեւանիւրճեան՝ *զանձապետ*, Եւզինէ ձեւանիւրճեան, Զարուհի փուլճեան, Էլիզա Էսմէրեան, Ֆուլիկ Բուշման, Ագնիւ Պարկիրճեան և Օր. Երանուհի Մարտիրոսեան:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՄԱՍՆԱՃԻԻՂ.— *Տիկնայք՝* Մ. Քէլէկեան Խան՝ *ատենապետ*, Տօքթ. Քօլօլեան՝ *փոխ ատենապետ*, Մառի Կիւլպէնկեան՝ *ատենադպիր*, Անայիս ձիւնէրեան՝ *փոխ ատենադպիր*, Զարուհի փուլճեան՝ *զանձապետ*, Էլմո. նիկ Համբարձումեան, Տէտէեան, Յակոբեան և Էլիզ Կեվրէկ:

ՈՒՍՆԱՆՂԱՅ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻԻՂ.— *Տիկնայք՝* Հ. Կիւմիւշկէրտան՝ *ատենապետ*, Կինա Զավրիէֆ՝ *փոխ ատենապետ*, Ա. ձիւնէրեան՝ *ատենադպիր*, *Տեարք՝* Պ. Էս. մէրեան՝ *զանձապետ*, Ա. Զօպանեան, Գաւրիմ Բէկ և Մ. Կերսէսեան, նաև Երկու ներկայացուցիչ Ուսանողական միութենէն:

Միութեան խորհրդականներն են՝ *Տիկին* Տօքթ. Գրգոյեան, և *Տեարք՝* Պ. Էսմէրեան, Ա. Համբարձումեան, Տօքթ. Վ. Թորգոմեան, Յակոբ Պօյաճեան, Արուստոս Կեվրէկ, Ա. Զօպանեան, Տօքթ. Քօլօլեան, Տօքթ. Ինճէեան: *Իսկ Տիար* Արամ ձեւանիւրճեան *հիմնադիր-գործակատարն է Միութեան:*

Փ Ա Ր Ի Զ Ի Ա Ղ Ք Ա Տ Ա Խ Ն Ա Մ Ը

Ահաւասիկ ընկերութիւն մը որ 35 տարիներէ ի վեր իր գոյութիւնը պահած է:

Ճրանտական կառավարութենէն ճանչցուած, անկէ տարեթոշակ ստացող և իր տոմարները պետական հակահշոյթ

տակ զտնուող մարմին մըն է Բարիզի Աղքատախնամ Ընկերութիւնը, որ 150 աղքատ ընտանիքներու օգնութիւն կ'ընէ:

Այս տարի հաստատեց մասնաւոր գրասենեակ մը և անոր պաշտօնեայ կարգեց Պ. Ղազիկեանը որ կը քննէ նպաստընկալներու վիճակը և որուն տեղեկագրին համաձայն կ'որոշուի նպաստը:

Աղքատախնամին հասցէն է 17, Rue Damesme, Paris (13°):

Աղքատախնամի ներկայ վարչութեան անդամները որոնք երեք տարուան համար ընտրուած են, հետեւեալներն են. — Տեարք՝ Պօղոս Էսմէրեան՝ ատենապետ, Մանթիէ խան Նէրսէսեան՝ փոխ-ատենապետ, Խաչիկ Սվաճեան՝ զանձապետ, Տրմ. Ալլահվերտի Որդի՝ ատենադպիր, Տիկիւններ՝ Լեւոն Ճեվախիբճեան, Միքայելեան, Լ. Կիւմիշկէրտան եւ Տեարք՝ Արմենակ

ԱՐՄ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ
Մանած գոհարաւաճառ
և անդամ փարիզահայ ազգ.
մարմններու.

Համբարձումեան, Ն. Կարազեան, եւ Տիգրան Նէրսէսեան:

Ընկերութեան հիմնադիր անդամներէն մնացած են միայն Տեարք՝ Ստեփան Անանեանց, Մանասէ Գալուստեան և վաղարշ Թագուրեան, որոնք մշտական անդամներն են Աղքատախնամ այս մարմնին:

Աղքատախնամը Փարիզի համար ամէնէն կարեւոր մարմինն է և պէտք ունի ընդհանուր օժանդակութեան, որպէսզի կարենայ դիմակալել զաղթականներու և աղքատներու անսպառ պէտքերուն: Սակայն զժբախտաբար իր վճարող անդամներուն թիւը սահմանափակ է, մինչ փափաքելի է որ Փարիզ զտնուող ամէն դասի Հայեր իրենց լուսման չի զլանային անոր:

Աղքատախնամը տարեկան շուրջ հարիւր հազար ֆր.ի

ծախք մը ունի, և իր բացը կը գոցուի շնորհիւ անոր քանի մը անդամներուն առատաձեռնութեան:

Ահաւասիկ 1925 տարւոյ իր զրամական գործառնութեանց մէկ ամփոփումը.—

Մուտք եղած է անդամավճարներէ 9678, նուիրատուութիւններէ 55,247, թօմսօլալէ 20,000, զանազանք 2953 եւլլն. ընդհ. գումար 10,0419 ֆրանք: Իսկ ելք եղած է 38,473 ֆր. Պուլվառ Ժուլտանի գաղթականներուն համար, 42,373 ֆր. Ռիւ Տամէմի, ինչպէս նաև ուրիշ տեւական ազքատներու և պատահական օժանդակութեանց, 2668 դիւանական ծախքեր, գումար՝ 83,515 ֆրանք:

Հ Ա Յ Բ Ժ Շ Կ Ա Կ Ա Ն Մ Ի Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Բարիգարնակ երբեակ մը եռանդուն բժիշկներ գովելի գազափարը կը յղանան Հայ Բժշկական Միութիւն մը կազմելու, իրար ճանչնալու, զնահատելու եւ իւրաքանչիւրին փորձառութենէն հաւաքական օգուտ մը մէջտեղ բերելու առաջադրութեամբ:

1920 Հոկտ. 30 ին է որ միութեան հիմը կը դրուի գլխաւորութեամբ Տ.ք.թ. Բօլօլեանի, Տ.ք.թ. Քէմհանեանի, Տ.ք.թ. Ալլահվէրաի Որդիի և այլոց:

Միութիւնը ինքզինքը ի սպաս կը դնէ նաև հանրութեան, սարքելով ժողովրդական բանախօսութիւններ որոնք միշտ զնահատուած են:

Հայ Բժշկական Միութեան վարչութիւնը հետեւեալ կերպով կազմուած է.— Պատուակալ Նախագահներ՝ Տք.թ. Կ. Քէմհանեան, Տք.թ. Վ. Ռորգումեան, Ա. ատենապետ՝ Տք.թ. Բօլօլեան, Բ. ատենապետ՝ Տք.թ. Ա. Ինճեան, ատենադպիր՝ Տք.թ. Ալլահվէրաի Որդի, զանձապետ՝ Տք.թ. Արմէն:

Հայ Բժշկական Միութեան հասցէն է 37 bis, Rue de Ponthieu, Paris (8e).

ՀԱՅ ԼԵԳԻՈՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒՅԻՆ

«Association des Anciens Volontaires Arméniens
de l'Armée Française»

1914 Օգոստոսին, երբ ընդհանուր զորաշարժ հրատարակուեցաւ, Հայերը, որոնց համակրութիւնը միշտ այնքան մեծ եղած էր հանդէսը Ծրանասյի, ուղեւոր զրահանօրէն սպացուցանել իրենց սածած զգացումները, անմիջապէս փութացին դէպի զօրահաւաք դիւանները, զինուորագրուելու ինդրանքով: Այսպէս, այդ թուականին, Փարիզի ու ամբողջ Ծրանասյի մէջ գտնուող շուրջ չորս հազար Հայերէն մէկ քառորդը կ'երթար իր կեանքը ի սպաս դնելու իրենց երկրորդ հայրենիքին՝ Ծրանասյի:

Հայ կամաւորները նախ ընդունուեցան օտար լէգէոններու շարքերուն մէջ եւ ցոյց տուին աննման քաջութիւն եւ արժանացան դնահատմանց, յիշատակութիւններու եւ փառաւոր մրցանակներու, իրենց կատարած վտանգաւոր ու անձնուէր ծառայութեանց համար:

1917 ին, մինչ հայ կամաւորները կը կռուէին ֆրանսական ճակատին վրայ, անդին Կիպրոս կղզիին մէջ կը կազմուէր Արեւելեան Լէգէոնը, բաղկացած Սուէյտիոյ եղերքէն ֆրանսական մարտնասէրու կողմէ փրկուած Հայերէն, ինչպէս նաեւ Եգիպտոսի, Ամերիկայի եւ ուրիշ տեղերու հայ երիտասարդներէն: Այս Արեւելեան Լէգէոնի սպաները Ծրանացիներ էին եւ աստիճանաւորեալ հայ մարդիկներ, աւնուած օտար լէգէոններու շարքերէն:

Արեւելեան Լէգէոնը, որ սպա կոչուեցաւ Հայկական Լէգէոն, մասնակցեցաւ 1918 Սեպտ. 18 ի վճռական կռիւն, որուն հետեւանքը պիտի ըլլար թուրք զօրաց պարտութիւնը: Այս լէգէոնը իբր գրաւման բանակ գտնուեցաւ Սուրիա, Կիլիկիա եւ կարեւոր բաժին մը ունեցաւ տարաբախտ օրերու բոլոր կռիւններուն եւ Մարաշի զօրասիւնին մէջ:

Զինադուլէն յետոյ հայ կամաւորները վերապրողները կազմեցին ընկերակցութիւն մը, որ 1921 ին արձանագրուեցաւ ստեղծանունով հայ Ծրանացիներու ընկերակցութիւն) անունին տակ: Բայց Արեւելքի մէջ տեղի ունեցող տիտղոս դէպքերու հետեւանքով, երբ հայ լէգէոնականները զինաթափուելով վերագարձան աշխարհիկ կեանքի. իտապիւնը համար իրենց երկրին մէջ հալածանքներէ, Ծրանաս կեան: Ընկերակցութիւնը զանոնք ալ ընդունելու համար իր գրիկին մէջ, իր անունին մէջ «ֆրանսական ճակատ» բառին տեղ դրաւ «ֆրանսական բանակ» բառը, եւ այսպէս յանուն իրաւանց կուռող զանազան երկինքի տակ ծնող երիտասարդներ իրարու եղբայրացան:

Ընկերակցութիւնը իրեն պարտականութիւն նկատեց կանգնել յիշատակարան մը, պատուոյ դաշտին վրայ մեռնող իր ընկերներուն համար, նաեւ ուսումնասիրել հաշմանդամներու, ալիքներու, սրբերու թոշակ յատկացուելու եւ ֆրանսահայատակութեան ինդիւրը, վերջապէս սպահովել լեռվին հայ մարտիկներու շահերը:

Մեռնող հայ կամուտներու սիրելի յիշատակին համար կանգնելի մահաբձանին ի նպատակ Մարտ 7 ին պարահանդէս մը արուեցաւ, որուն հասոյթին վրայ աւելնալով մօտերս կատարուելիք հանգանակութեան մը արդիւնքը, կարելի պիտի ըլլայ գլուխ հանել այս պարտականութիւնը: Մահաբձանին կազապարը արդէն պատրաստ է եւ Ընկերակցութիւնը կը յուսայ նոր տարուան ընթացքին զայն կանգնեցնել Փարիզի հայ եկեղեցիին դրան աջակողմը, քանի սր հակառակ բազմաթիւ դիմումներու, կարելի չէ եղած արտօնութիւն ձեռք բերել հրապարակային տեղ մը կանգնելու պատերազմը յիշեցնող ս եւ է արձան:

Ընկերակցութիւնը միշտ բարւոք յարաբերութեանց մէջ է ֆրանսական բանակի օտար կամուտներու ընկերակցութեանց եւ ֆրանսացի մարտիկներու մարմիններուն հետ. սիրուած է ֆրանսական պաշտօնական շքանշաններէ ու նշանաւոր անձերէ, եւ կը ծուռայէ ֆրանսեւհայ բարեկամութեան ամրապնդման:

Երկու տարի առաջ հայ կամուտներու պաշտօնական գրոշմ մասնաւոր արարողութեամբ զետեղուեցաւ Էնվալիտի զինուորական թանգարանին մէջ:

Ընկերակցութիւնը այժմ կը համրէ շուրջ 200 գործօն անգամ: Անոր բարերար ու պատուոյ նախագահն է Պ. Սերովբէ Սվաճեան:

Ընկերակցութեան արդի վարչութիւնը կազմուած է սաղէս. — Տեարք՝ Մ. Մանուկեան տտեհապետ, Զ. Վարպետեան դեր-տտեհապետ, Ֆ. Մալաքեան տտեհապետ, Վ. Միրալէեան իտի-տտեհապետ, Ա. Ատիլեան գանձապետ:

Հասցէն է, 149 Rue Lafayette, Paris (10^e):

ՄՏԱՆՈՒՄՆԵՐ

Այն մարդը որ կը մեւցնէ մի քանի անձեր կը կոչուի մարդասպան, իսկ այն անհատը որ կը փճացնէ մի քանի հարիւր հազար մարդ, կը յորջորջուի աշխարհակալ:

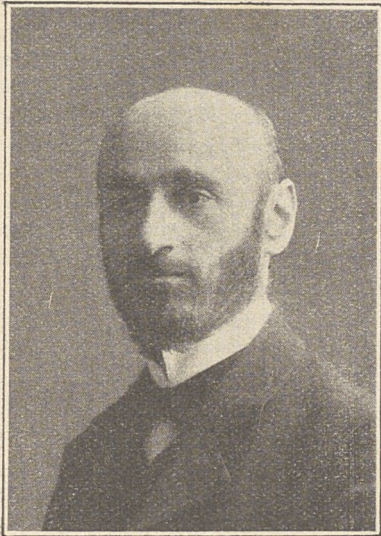
Հոգիին ու մարմինին միջեւ զօրանորագոյն դերակատարն է ոգեկից բնակիլն:

ԳՐԻՄԻԹԷԼ

ԿՈՄԻՏԱՍԵԱՆ ՅԱՅՁՆԱԽՈՒՄԻ

Տարաբախտ Հայ խոնարհը, այն օրէն որ կորսոյ իր մ'աբի յաստակութեանը, շրջապատուեցաւ Հանրային դուրսուբանքով: Աւաջ յոյս կար զինքը վրկեւու եւ զերազարձեւու Հայ երաժշտութեան իր սիրելի աշխարհը, բայց այժմ այդ յոյսը իսպառ կորած է:

Փարիզի մէջ գոյուլթեան ունի Կամիտաս Վարդապետի օժանդակութեան յանձնարումքը, որուն նպատակն է Հայ երաժիշտին նիւթական ու բարոյական հոգը տանիլ:

Յանձնարումքին անդամներն են. — Տ. Վուսնչապուհեպո. Քիպարեան նախագահ, Օր. Մարգարիտ Բարապեան գանձապահ, եւ Տեառք Գ. Սինապեան, Ա. Հարկնց, Ա. Զօլանեան, Պատասկեան, Ա. ձէվա-հիրճեան, Հայկ Սեմէրճեան եւ Արայ Պարթեւեան:

Յանձնարումքը կը հոգսոյ վարդապետին հիւանդանոցի ծախքերը: Իսկ այս տարի կը ձեռնարկէ անոր անտիպ երկերուն հրատարակութեան, որուն ծախքը տասնձեռնած են Ամերիկահայերը:

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԳԱՊԵՏ 1907 ին

Կամիտաս Վրդ. կը գանուի Villejuif ի հիւանդանոցը, ֆիզիքապէս գէր ու կայտաւ, բայց մտաւորտան զիճակը միշտ ողորտ:

ԲԱՐԻՉԻ ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻՔԸ

Փարիզի Հայ Տրամաթիք թատերաստումքը հիմնուած է 1922 ին Փարիզի մէջ զեկազարուլթեամք եւ նախաձեռնութեամք Պսլտոյ Հայ Տրամաթիքի վարիչ անդամներէն Պ. Տրդատ Նշանեանի: Այս ձեռնարկին գլխաւոր աջակցողները եղած են Տիկիններ՝ Ս. Յ. Ալիբաանեան, Սիրուհի Նշանեան, Աարիէն Տէրուան. Օրիորդներ՝ Անգլինէ Ավանեան եւ Հայկուշ Զէյնապեան. եւ Պարոններ՝ Վահրամ Սրվաճեան, Լեան Յարութ, Շահան Սարեան, Արման Կոթիկեան, Արտաշէս Գոբէթեան, Ստեփան Տէօփէնեան եւլն.:

Տրամաթիբը իր առաջին շրջանին ունեցած է հովանաւորող մասնախումբ մը բաղկացած Տեարք՝ Արմենակ Համբարձումեանէ, Ազոկոտս Կէվրէկէ, Տօթ. Քօլօւնանէ, Ա. Չօպանեանէ, Գաւթ Բեկէ եւ Տ. Կամարականէ:

Տրամաթիբը ցարդ տուած է 52 ներկայացում: Ներկայացում

Ա. ՇԱՀԻԱՌՈՒՆԻ

է Պէպօ (Սունդուկեանց), Սիմն (Պրիտօ) եւն. եւն., իսկ ամենալերջին ներկայացումը եղած է 13 Դեկտ. 1925 ին Տիւրան Տիւրան (Աւլպէն Վալսապրէկ եւ Մօրիս Օրասնօ) որ մեծ ընդունելութեան արժանացաւ:

Տրամաթիբը կը շարունակէ գարձեալ իր գործունէութիւնը զեկալարութեամբ Պ. Տրդատ Նշանեանի եւ յառաջիկայ սէզօնին կը պատրաստուի առ Շէյքբօիբի Սիւլլօն. Ժան Էգառի Հալլը 1,ր Պօնտը. Պուիտօյի Պլանչիեմը, Շէյքբօիբի Արքայ 1,րը եւն.:

ՓԱՐԶԻ ՀԱՅ ՌԻՍՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻԻՆ

Փարիզի Հայ Ուսանողական Միութիւնը կազմուած է 1888 թուականին: Որոշ գործունէութիւն ցոյց տուած է 1895-96 ի Հայկ.

ջարդերուն ատեն՝ Փարիզի մէջ սարքելով բողոքի միջոցներ եւ հրատարակելով գրքոյկներ: Միուեցին իր կեանքը շարունակած է անկէ ի վեր, երբեմն վաճառու, երբեմն անկեղծական ձեւով, մինչեւ 1920 թուականը, երբ թուրքիայէն եւ Կովկասէն Փարիզ հասած մեծ թիւով նոր ուսանողներ, վերակազմեցին Միուեցինը՝ նոր ծրագիր-կանոնագրով:

Միուեցան կ'անդամակցին այն բոլոր հայ ուսանողները, որոնք կը հետեւին Փարիզի համալսարաններուն եւ բարձրագոյն վարժարաններուն: Միուեցան «Օժանդակ Մարմին»ը կ'օգնէ կարօտ ուսանողներուն, ամսական երկու հազար ֆրանքի մօտ գումարով մը: Այս գումարը կը հայթայթէ Տիկնանց Միուեցինը, սիրահանուէտով կամ հանդանակութեամբ:

Միուեցինը կը սարքէ հրատարակային գառախօտութիւններ գրական եւ գիտական ինքիքներու շուրջ. ասկէ վատ ամէն տարի Ապրիլ 11ի սգատօնին առթիւ կը տօնէ Հայ նահատակ մ'աւարականներու յիշատակը, մասնակցութեամբ բոլոր հայ քաղաքական եւ ազգային մարմիններու:

1922 - 23 շրջանին Միուեցինը ունէր իր կեդրոնատեղին:

Ուսանողական Միուեցինը վերջերս ունեցաւ նաեւ իր մատենաշարը, հրատարակութեան տալով Փրօֆ. Նիքոլա Մառի մէկ գառախօտութիւնը Հայ մշակոյթի մասին:

1925 - 26 շրջանի վարչութեան անդամներն են՝ Օր. Արաքսի Թորոսեան ատենապետ, Տեարք՝ Էլմսեան քարտուղար, Գեղարդ Շառայեան գանձապահ, Ս. Սասունի եւ Գր. ձիզմէճեան:

Միուեցան հասցէն է՝ Օր. Ա. Թորոսեան, 221, Rue de Tobliac, Paris.

Միուեցան գառուակալ նախագահն է Փրօֆ. Շառլ Ռիշէ:

*
**

Փարիզի մէջ 1925ի ամառը կազմուած է նաեւ Հ. Յ. Գաշնակցութեան Ուսանողական Միուեցին մը, որուն կ'անդամակցին բոլոր գաշնակցական ուսանողները: Միուեցինը ամէն շաբաթ գառախօտական ժողովներ կը սարքէ՝ ընկերային, գիտական եւ քաղաքական նիւթերու շուրջ:

ՀԱՅ ՍՊԱՅԻՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի մէջ 1925ի վերջերքը կազմուած է Հայ Սպայից Միուեցին մը, որուն կ'անդամակցին բոլոր այն Հայ սպաները, որոնք ծառայած են Հայ բանակին, Ֆրանսայի Օտարականներու Լէգէոնին

Կիւիկիւոյ Հայկական Լէզօններն մ'էջ: Ռուսական եւ թրքական բանակներու մ'էջ ծառայող Հայ սպաններն ալ կրնան անդամակցիլ:

Միութիւնը պարբերական հաւաքոյթներ կ'ունենայ, եւ զինուորական թեքնիկ հարցերու մասին դատախօսութիւններ կը սարքէ: Նոր տարուոյ առթիւ հացկերոյթ մ'ը սարքուեցաւ ասնելու համար Միութեան բացումը:

Մօտերս մտադիր են հրատարակել պարբերաթերթ մ'ը՝ որ պիտի զբաղի զուտ զինուորական խնդիրներով: Նոյնպէս մեծ երեկոյթ մ'ը պիտի կազմակերպէ:

Միութեան ատենապետն է Գնդապետ Պ. Հայկ Գնդունի, նախկին սպայ թուրք բանակին՝ Պալքանեան պատերազմին մ'էջ եւ նախկին սպայ Հայաստանի բանակին:

Հասցէն է՝ 41, Rue Brancion, Paris (15e).

ՀԱՅ ԹԷԲՆԻԲԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

(UNION TECHNIQUE ARMÉNIENNE)

Հասցէ՝ 15, Rue Jean Goujon

Կազմուած է 1925 ին եւ ֆրանսական կառավարութեան կողմէ վաւերացեալ: Բնական անգամ՝ կրնան ըլլալ բարձրագոյն վարժարաններէ եւ համալսարաններէ շրջանուարանները եւ ազատ անգամ՝ նոյն վարժարաններու եւ համալսարաններու սեանողները:

Նպատակն է Հայաստանի համալսարանին օգնել՝ գիրքեր ու գործիքներ ուղարկելով, եւ Հայաստանի բնական հարստութիւնները եւ անտեսական լիճակը ճանչցնելու նպատակաւ քննիչներ կազմակերպել: Այս ուղղութեամբ արդէն գործի ձեռնարկած է:

Ունի երեք պատուոյ նախագահներ՝ Paul Appell, համաշխարհային դէմք, մամթեմաթիկոս, պատուակալ սէքրետուր եւ բրոֆէսէօր Փարիզի համալսարանին, անգամ Լ'հոմիէթի ի. Georges Urbain բրոֆէսէօր Փարիզի համալսարանին, Լ'հոմիէթի անգամ եւ նախագահ քիմիական տարրերու եւ հիւլէական կշիւներու միջազգային յանձնախումբին, եւ Պօլոս Նուպար փաշա:

Վարչութեան անդամներն են. — Տեաք՝ Առաքիլ Չարբեան՝ ատենապետ, Եւպար Կիւլլապեան՝ ատենապօլի, Հայկ Արամ Քիւպրեան՝ գանձապետ, Տիգրան Բուգաղեան, Գեղամ Երամեան, Վաչէկանց, Ապոստոլեան, Յարութիւն Որթերեան, Վարդան Օհաննէսեան:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ԵՐԿՍԵՌ ԵՐԳՉԱՒՈՒՄԲ

Փարիզի մ'էջ 1923 Ապրիլին կազմուած է Փարիզահայ երկսեռ երգչախումբը՝ նախաձեռնութեամբ Փարիզի Հայ Ուսանողական

Միութեան եւ զեկազարութեամբ երաժիշտ-ուսուցիչ Պ. Սաքօ Յակոբեանի: Երգչախումբին կ'անդամակցին 35 Հայ օրիորդներ եւ երիտասարդներ:

Երգչախումբը յաճախ իր բարեացակամ մասնակցութիւնը կը բերէ ազգային հանդէսներու, մասնաւորաբար Ուսանողական Միութեան երեկոյթներուն: Երգչախումբին փորձերը տեղի կ'ունենան ամէն Շաբաթ Զորեքշաբթի եւ Ուրբաթ օրերը՝ 95, Bld. St. Germain, Café Métroի վերնասրահը:

Հասցէն է՝ Պ. Սաքօ Յակոբեան, 43, Bld. St. Michel, Paris (5^c).

ՀԱՅ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԻ ՓԱՐԻԶԻ

Բաղաբաղան զէպօբերու բերմամբ Պուլտոյ Քնար, Մասիս եւ Սրինգ նուագախումբերը լուծուած եւ զանոնք կազմող երիտասարդներէն շատեր Փարիզ եկած ըլլալով, անցեալ տարի, այս ցրուած սոյժերը քով քովի եկան եւ կազմեցին Միութիւն մը «Հայ նուագախումբ Փարիզի» անունով:

Այս միութեան անդամները անձնական գեղեցիկ նախաձեռնութեամբ ու համեստ միջոցներով ստեղծեցին այս մարմինը եւ արդէն իսկ գնած են գործիքներ ու կազմած են խումբը:

Հիմնադիրներն են Տեարք՝ Տօթ. Արք. Տէր. Անդրէասեան, Մա. Նուկ Մանուկեան եւ Յակոբ Պօղոսեան որոնք ներկայիս ալ Վարչութեան անդամ են:

Նպատակն է՝ օտար հորիզոններու տակ վառ պահել մեր ազգային զգացումներն ու եւանդը՝ ուսուցանելով հայ երաժշտութիւնը, նոյնպէս եւ օտարներուն ծանօթացնել հայ եւ արեւելեան երաժշտութիւնը:

Ներկայիս նուագողներու թիւն է 30, զեկազարութեամբ M^o A. Evrard ի:

Որպէս հիմնադրամ նուագախումբին փոխ տուած է Պ. Մանուկ Մանուկեան 5000 ֆրանք:

Կ'արժէ որ քաջալերուի այս երիտասարդ մարմինը որ փարիզահայ հանրային կեանքին մէկ պակասը լրացնելու կուգայ:

Հասցէ, — 149 Rue Lafayette, Paris (10).

Ստանցիլէ զատ Փարիզի մէջ կան շարք մը ուրիշ միութիւններ, ինչպէս Հայ Համալսարականներու Միութիւն, Զափահաս Որբերու Միութիւն, Ընթերցասիրաց Միութիւն, Ռուսոմ լսարանական Միութիւն, եւ այլն, եւ այլն:

ՀԱՅ ՈՐԲԱՆՈՑ ՄԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

ՀԱՌԻԸՐՏ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ ՀՕՄ

Չորս տարի է ի վեր ծանօթ է այս տունը, ընտանեկան յարկը ընտանեզուրկ հայորդիներու:

Ան հիմնուած է Նիւեօքքաբնակ հայ միլիոնատէրին՝ Պ. Միհրան Գարակէօղեանի կողմէ, ի յիշատակ իր վաղամեռիկ որդւոյն՝ Հաուրտի, որ այս աշխարհը թողուց 14 տարեկանին:

Առաջին անգամ Պոլիս էր որ հաստատուեցաւ ՀՕՄը, 1921 Նոյեմբերին, և իրեն տնօրէն ունեցաւ Տօքթ. Գ. Դաւիթեանի նման արժէքաւոր անձնաւորութիւն մը: Երկար չտեւեց սակայն այս. օրին մէկը հաստատութիւնը խուզարկուեցաւ և յայտարարուեցաւ պաշտօնապէս թէ ՀՕՄը փակուած է իբրեւ վարժարան: Ասոր վրայ տղաքը գետեղուեցան զիշերօթիկ վարժարաններու մէջ:

Իրերու այս կացութիւնը կը պարտադրէր ՀՕՄին փոխադրութիւնը վերջնական և ապահով վայր մը: Այս մըտքով ողբացեալ Տօքթ. Դաւիթեան ուսումնասիրական ճամբորդութիւններ կատարեց նախ Ռումանիա և ապա Ֆրանսա, և ճիշդ այս պահուն էր երբ իր հիւանդութիւնն ու մահը վրայ հասան:

Այս վաղաժամ կորուստը կը զրկէր ՀՕՄը իր իմաստուն զեկավարէն. բայց Պ. Նուպար Գ. Դաւիթեան, թէև շատ երիտասարդ, հայրական գործը շարունակելու ամէն եռանդ ունէր: Եւ անա 5 Նոյեմբեր 1924 ին, ՀՕՄի սաները, 80 հոգի, Պոլսէն կը հասնէին Լա Կօտինիէն, այժմու բնակավայրը:

ՇԷՆՔԸ

ՀՕՄին ներկայ շէնքը վերածնունդի ոճով փառաւոր զդեակ մըն է, մէկը ամէնէն գեղեցիկներէն Loir-et-Cher նա-

ԲԱՐԵՐԱՐ ՄԵՉՐԱՆ ԳԱՐԱԿԷՉԵԱՆ

հանգին, որ համբաւաւոր է իր պատմական զգեակներով: Կը գտնուի, ուրեմն, նոյն նահանգին մէջ, La Ville aux Clercs ըստեւ գիւղէն 4 քիլոմէթր հեռու, անտառներու խորը, և վայրը — ուր չկայ ուրիշ ո եւ է շինուած իւն — զգեակին իսկ անունով կը կոչուի La Gaudinière.

Այս ապարանքը կառուցուած է 1865 ին, Ֆրանսայի ամենափարթամ դուքսերէն մէկուն կողմէ, Duc de la Rochefoucauld de Doudeauville (ամուսնացած՝ պատմական ընտանիքէ մը սերող կնոջ մը հետ, Marie Colbert, որ մերժած է իր

ձեռքը խնդրող Նափուէոն Գ. ք, նկատելով որ մրցակից զուքսը աւելի հարուստ էր քան Ֆրանսայի թագաւորը):

Գրասկան այս պալատն է աճա, որուն ճակատը քանդակուած նշանաբանն է *C'est mon plaisir !*, որ դերերու տաբօրինակ շրջումով մը, կէս դար յետոյ, եղած է բնականվայր անտէրունջ հայ տղեկներու:

Գնելէ վերջ դղեակը, Պ. Գարակէօզեան անհրաժեշտ փոփոխութիւններն ու նորոգութիւնները փստահած է ճարտարապետ Պ. Գագանճեանի: Այդ աշխատութիւնները տեւած են շուրջ տարի մը: Շէնքը և նորոգութիւնը բարերարին արժած են շուրջ երկու միլիոն ֆրանք:

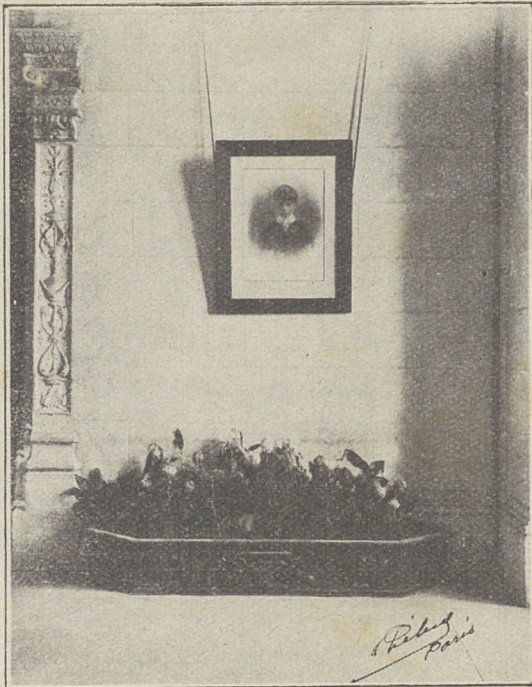
Շէնքը սապէս բաժնուած է.—

Վեանայարկ.— Ճաշարան, խոհանոց, մտան, լուսցարան:

Առաջին յարկ.— Անվթար պահուած ո՛չ միայն իր ճարտարապետութեան, այլ և իր երբեմնի ծանրագին կահաւորումին մէջ, որ կը կրէ դքսական դրոշմը, սկզբնատառ ու խորհրդանիշ, բեհեզներուն և զիպակներուն վրայ որոնցմով կը ծածկուին թիկնաթոռներ, նստարաններ և պատեր: Նոյն այդ դրոշմը՝ մինչև և իսկ փորագրուած է դռներուն և անոնց մետաղ մասերուն վրայ: Ընդունելութեան շքեղ զահլիճներ, բարձրաձեղուն և ընդարձակ, հոյակապ շքմինէներ՝ քարակոփ քանդակներով զարդարուն, գրադարան ու զրասնետակ՝ բանուած կաղնեփայտի գեղարուեստական զրուագումներով (ամբողջ շէնքին փայտէ մասերուն համար 300 տարուան կաղնիի անտառ մը գործածուած է), զաշնակի և գնդամուղի սրահներ, և համակ քարէ լայնատարած կամարակապ զաւիթ մը որ կը ներկայացնէ մուտքը և որմէ բարձրացող քարակերտ սանդուխը իր շուրջանակի շարժումին մէջ կը կազմէ այս ճարտարապետութեան հմայքներէն մէկը: Անոր շուրջ կանգնած սիւները ընդօրինակութիւնն են Blois ի (նահանգին մայրաքաղաքը) համբաւաւոր զղեակին մուտքի բակին սիւներուն: Այս յարկը վերապահուած է բարերարին ամառնային բնակութեան և պաշտօնական ընդունելութիւններու:

Երկրորդ յարկ.— Գասարաններ, ընդարձակ ու լուսա-

ՀԱՌԻՐՐՏ ԳԱՐԱԿԼՁԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

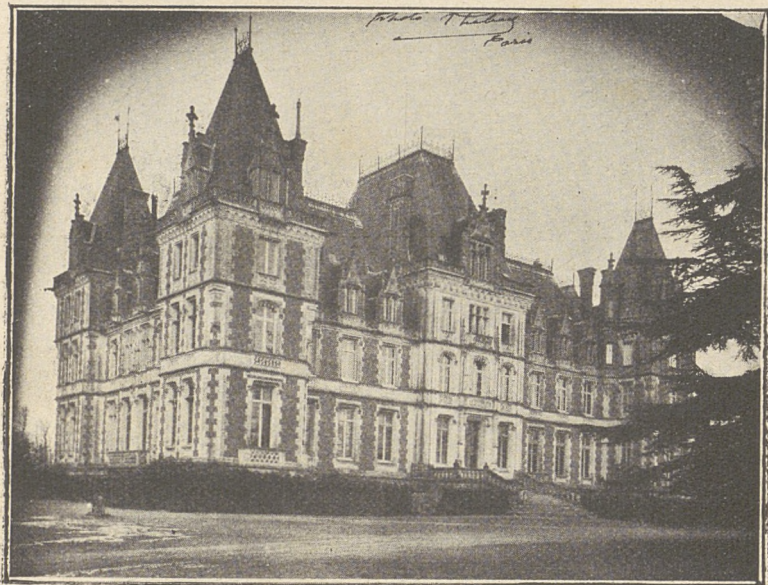
և որ, ու սերտողութեան խոշոր սրահը որ կը ծառայէ իբր հաւաքավայր:

Երբորդ յարկ.— Ննջարան, պաշտօնէութեան բնակարան, լուսցարան, լոգարան և ճեմփշներ:

Վերջին յարկ.— Արհեստանոց, ինչպէս և բնակարան ստորադաս պաշտօնէութեան:

ԿՐԹԱԿԱՆ

Հիմնադիրին մեծագոյն փափաքն է տեսնել տղաքը ստղորուած քրիստոնէական անկեղծ դաստիարակութեամբ մը:

ԳԱՐԱԿԷՉՆԱՆ ՈՐԲԱՆՈՅԻ ՇէՆՔԸ

Կրթական ներկայ ծրագիրը կը համապատասխանէ նախակրթարաններու ծրագրին և ըստ այնմ՝ ունի 6 դասարան: Իբրեւ կարգապահական դրութիւն՝ ընդունուած է ինքնակառավարութեան ձևեր:

Դասախօսութիւնները տեղի կ'ունենան շաբթուան 5 օրերուն մէջ, և ամէն օր կ'աւանդուին հայերէն, ֆրանսերէն և թուրքանուրթիւն՝ առաջինէն մինչեւ վեցերորդ դասարանը:

Հինգշաբթի կէս օրերէ վերջ՝ դորձնական աշխատանքներ, իսկ շաբաթ օրերը շէնքի հիմնական մաքրութիւն, լողանք, կըն.: Իրենց տան ներքին աշխատանքներուն մեծագոյն մասը տղաքը իրենք է որ կը կատարեն: Շաբաթ իրիկունները՝ ընդհանուր հաւաքոյթ, սինէմա, երգեր, ֆօնօկրաֆ, արտասանութիւններ, ուսուցիչներու կողմէ բանախօսութիւններ, կըն.: Գեղեցիկ օրերուն՝ շօմի ընդարձակ

մարգագեանին վրայ գիշերային խարոյկներ և զուարճութիւններ:

Կիրակի՝ կիրակնօրեայ զպրոց և մայրենի եկեղեցի: Տօնական օրերուն՝ պատարագ:

Դպրոցական բաւական ճոխ զբաղարան մը և տղոց աշխատակցութեամբ կազմուած թանգարան:

Ֆուլթպօլ, թէնիս, մարգական խաղեր, հեծեկանիւ: Շօմի խումբը պարբերաբար ֆուլթպօլի մրցումներ կը կատարէ շրջակայքի ֆրանսական խումբերուն հետ և հազուադէպ չէ որ յաղթող հանդիսանայ:

ՊԱՇՏՕՆԷՈՒԹԻՒՆ

Շօմի վարչութիւնը ներկայիս իրենց ձեռքին մէջ ունին Ա.յրի Տիկին Տօրթ. Գ. Դաւիթեան և Պ. Նուպար Գ. Դաւիթեան: Առաջինը զլիսաւորաբար կը զբաղի առտնին և մայրական գործերու կարգադրութեամբ, իսկ իր որդին ստանձնած է բուն իսկ վարչական և ելմտական մասը: Այս շրջանակին մաս կը կազմէ Պ. Արամ Աւագեան, մատակարար - քարտուղար:

Կրթական անօրէնութիւնը յանձնուած է, հիմնադիրին իսկ կողմէ, ֆրանսացի համալսարանականի մը՝ M. André Conrad, որ քրիստոնէայ շրջանակներու մէջ ծանօթ է մանաւանդ իր քարոզչական գործունէութեամբը: Անիկա կ'աւանդէ ֆրանսերէն լեզուն, պատմութիւնն ու աշխարհագրութիւնը՝ բարձրագոյն կարգերուն:

Ուսումնական երկու բաժանումները — զպրութիւններ և գիտութիւններ՝ յանձնուած են երկու աւագ ուսուցիչներու: Գպրութիւնները՝ Պ. Վահրամ Թաթուլի և Գիտութիւնները Պ. Փայլակ Սանասարի:

Միւս ուսուցիչներն են՝ Տիկ. Արաքսի Փ. Սանասար, Տիկ. Իսկուճի Վ. Թաթուլ, Պ. Նուպար Գ. Դաւիթեան՝ կրօնագիտութիւն, Տիկ. Անահիտ Ն. Դաւիթեան, Mme A. Corrad, Պ. Գառնիկ Գանճեան այցելու ուսուցիչ հայ երաժշտութեան եւ դպրապետ Շօմի մատուռին, եւ Պ. Վարդան ճիհանեան՝ բնոյցի, հսկիչ եւ մարզիչ:

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԸ

ԱՐԶԵՍԱՆՈՑՆԵՐ

Կօշկակարանոց, աստղձագործարան և դերձակատուն: Մեծ զարկ պիտի տրուի, հեազհեաէ, արհեստական կրթութեան: Արհեստագործները շօմի նախկին սաներ են, և կը վարձատրուին նիւթապէս՝ համաձայն իրենց աշխատանքին:

Պարտիզամշակութեան և անասնապահութեան խիստ տարրական փորձեր առայժմ:

Ս Ն Ո Ւ Ն Դ

Նախասաշ.— թիէյ, քաքաս, կաթ:

ձաշ.— Շարաթական երկու անգամ մսեղէն՝ որուն մէկը երբեմն ձկնեղէն, երկու անգամ բանջարեղէն՝ միշտ մի սոյլ, երեք անգամ ընդեղէն՝ ձէթով կամ ճարպով:

Նախընծիրիք.— Ամսոս օրերուն:

Ընծիրիք.— Ապուր, պանիրով քաքաս կամ կաթով սուրճ:

Հաց և էերակուր՝ իւրաքանչիւրին ախորժակին չափով:

ՏԵՂԱԻՈՐՈՒՄ

Պատասպարումէն, ուսումէն և արհեստական կրթութեանէն զատ, շօմը ծանրաբեռնուած է նաեւ ոչ նուազ կա-

րեւոր հոգով մըն ալ.— իր մեծցող սաներուն տեղաւորումը:

1925 ի ամբան իր առաջին հունձքը տուաւ Ֆրանսայի մէջ. 15 ի չափ տղաք իր ջանքերով տեղաւորուած են այլ եւ այլ արհեստներու կամ հաստատութեանց մէջ: Անոնց հետ բարոյական կապը միշտ կը պահուի, եւ անոնք որոնք զեւեղուած են մօտակայ վայրերու մէջ, շարաթ իրիկուններ կամ տօնական օրերու առթիւ, հոն կ'երթան զիշերել, ապրելու համար հայրենական քանի մը ժամ իրենց ընտանիքին հետ զոր չեն մոռնար եւ որ չի մոռնար զիրենք:

Կը խորհուի շրջուն գրադարան մը հաստատել այս տղոց համար, որպէսզի չկորսնցնեն ամենօրեայ շփումը մայրենի լեզուին հետ:

ՆՈՐԵԿՆԵՐ

Այս տարի շօմը ընդունեց 48 նոր սաներ, որոնց 19ը՝ Նիքի Իսթ Բոյիֆի Յունաստանի սրբանոցներէն, 28ը Պոլսէն եւ 1ը Ֆրանսայէն: Ներկայ աշակերտութեան թիւն է 102:

Շօմը կանխատեսած ըլլալով մինչեւ 150 սաներու ընդունելութիւնը, յառաջիկայ տարիներու ընթացքին պատեհութիւնը պիտի ունենայ հետզհետէ իրագործելու իր այս մտադրութիւնը, երբ այլեւս վերջնական կերպով հարթուած ըլլան առաջին գծուարութիւնները:

ՓԱՐԻԶԻ ՓՈՐԸ

Փարիզ կրեք միլիոնէ աւելի բնակիչ ունի: Ի նշպէս սնուցանել այս ահաւոր փոքր: Առեւտրիքները միւրեւ վաճառողին ձեռք հասնիլը շատ մը ձեւերէ ու միջոցներէ կ'անցնին, որով կեանքը կը սղէ ինքնաբերարար:

Պատերազմէն յետոյ ինչպէս ամէն տեղ Փարիզի մէջ ալ միտ սպառումը զգալուպէս շատցած է: Անցեալ տարի սպանդանոցներն ու շաւր ծախուած է 200 միլիոն ֆիլօ միս: Արդէն տարուէ տարի կ'աւելնար միտ սպառման քանակը: Յիտան տարուան մէջ մարդ գլուխ միտ տարեկան սպառումը 26 էն 80 ֆիլոյի բարձրացած է:

Բանշարեղէնին ու պտուղին ալ սպառումը աւելցած է եւ անցեալ տարի 200 միլիոն ֆիլօ ծախուած է:

Իսկ հացի սպառումը, ընդհանրաւորին, նշանակելի նուազում ունեցած է: Փարիզցիք առաջուան բաժի հաց չեն ուտեր: Պատերազմէն առաջ մարդ գլուխ օրական 750 կրամը իջած է 500 ի:

«ՇՆՈՒՆԳԻ, ԴՐՈՒԱԳ ՄԸ

1917 ի Ծնունդը Վանի մէջ էր որ տօնեցի, ուր
կը գտնուէի քաղաքապետութեան պաշտօնով. բայց այդ
տարին Վանը քաղաք չէր այլ եւս, այլ ռազմական ճակատ:
Թրքական բանակը Ռատան կը գտնուէր, 5 ժամով միայն
հեռու Վանէն: Ռուսական բանակը երկու անգամ պարտա-
ւորուած էր լքելու աւերակներու այդ քաղաքը եւ նահան-
ջելու:

Այդ նահանջներէն մէկուն պահուն, զիս կը ներկայա-
ցնէին ժէնէրալ Թամամշէվին, հայերէն չգիտցող հայ զօ-
րավարի մը, որ Վան կը հասնէր ճիշդ նահանջի պահուն:

— Կօրօտսքօյէ Կալավա (քաղաքագլուխ), ռուսերէն
բացատրութիւն մը, որուն պատճառաւ է որ Ռուսահայերը
քաղաքագլուխի փոխած են մեր քաղաքապետ բառը:

— Գլուխ առանց քաղաքի, կ'առարկեմ այն ատեն
զիտցած ռուսերէնովս:

— Նահանջի՞ն պատճառաւ, թէ ոչ տիրող աւերածու-
թեան, կը հարցնէ հետաքրքիր զօրավարը, որ երկու պատ-
ճառաւ ալ քաղաքին գոյութիւնը չէր տեսներ:

— Այս բոպէին երկուքին ալ պատճառաւ, կը պա-
տասխանեմ:

Արդարեւ, իսկական իմաստով քաղաք եւ քաղաքապե-
տութիւն գոյութիւն չունէին, և եթէ ստանձնած էի այդ
պաշտօնը, ուրիշ բանի համար չէր, եթէ ոչ փրկելու Այ-
գեստանի շուրերը և պարտէզները, որոնք հիմա ա'լ գոյու-
թիւն չունին: Կը համարէինք թէ մնացեալը արդէն հարկ է
նորէն շինել նոր բլանով...:

Իսկ բանակին հանդէպ Քաղաքապետութեան ղերն էր
օգնել անոր բնակարանի և պարենաւորումի պէտքերուն:

Քաղաքին ընդարձակ տուներուն ամենամեծ մասը հրդեհուած էր. մնացեալներուն մէջ ուրու գօրքը ոչ դուռ թողած էր և ոչ փեղկ: Ամէն անգամ որ նոր գօրք կը հասնէր, Քաղաքապետութիւնը, որ հիւաներու խումբ մը ունէր իր տրամադրութեան ներքեւ, նաև զոներու և փեղկերու պահեստ մը, պէտք եղած սենեակները կը պատրաստէր:

Այդ օրերուն Վանի քաղաքային կառավարիչն էր Պուրկոփսի անուն ժէնէրալ մը որ ազնուական և շատ ազնիւ Ռուս մըն էր և որ սակայն յաճախ կը բացակայէր Վանէն, որպէս փոխանորդ թողլով իր օգնականը, Լալէկին անուն Ղրազար խենթ զնդապետ մը:

Գնդապետ Լալէկին, երբ օգնական էր, հեզ էր և հանդարտ. Ղրազարութիւնը այն ատեն կը բռնէր՝ երբ կառավարիչը կը բացակայէր և դրութեան ու գործերու պատասխանատուութիւնը կը ծանրանար միայն իր խեղճ ջիղերուն վրայ:

Խթումին իրիկունը զնդապետը բանակէն հրաման կը ստանայ երկու օրուան մէջ քսան սենեակ պատրաստել Պարսկաստանէն գալիք զունդի մը համար: Գնդապետը զիշերանց հրամանը կը հաղորդէ Քաղաքապետարանը և իմ գործս կ'ըլլայ առտուն կանուխ լուր դրկել հիւաներու խումբին զլիաւորին՝ Հմայեակ անուն երիտասարդի մը, որ սակայն «Այսօր Ծնունդ է» ըսելով կը մերժէ գործի սկսիլ:

Հմայեակ զիտէր որ ռազմաճակատին վրայ Ծնունդ Չատիկ չկայ: Ան Ծնունդը պատրուակ կը բռնէր: Բուն պատճառը այն եղած էր, որ զնդապետը առտուն Հմայեակին հանդիպած էր փողոցը և իր հրամանը հաղորդած ատեն «Արմեաշքա» ըսած էր անոր հասցէին:

«Արմեաշքա»ի ստուգարանութիւնը մոռցած եմ, բայց զիտեմ որ անոր գործածութիւնը «աղտոտ Հայու» իմաստը կուտայ:

Գիտէի որ զնդապետը պիտի փրփրէր, բայց ես ալ վրդովուած էի, և հակառակ գործին պատասխանատու բնոյթին, չուզեցի խանգարել Ծնունդի տրամադրութիւնս և թոյլ տուի որ յաջորդ օրուան մնայ գործը:

Ձէի հաշուեր որ Ղրազար խենթը անձամբ պիտի ստուգէր աշխատութեան ձեռնարկուած չըլլալը և մեր Ծնունդի հանգիստը պիտի խոտովէր:

Ոստիկան մը աճապարանքով զիս կանչելու կուզայ: Կը գուշակեմ փոթորիկը և գնդապետին քով կը փութամ: Հոն կը տեսնեմ քաղաքապետութեան պաշտօնեայ Վահրամը: Գնդապետը փրփրալից ճառ մը կը խօսի, որուն մէջ չհասկցած բոսս չկայ, բայց ժամանակ շահելու համար ասորի թարգմանէն կը խնդրեմ ինձ թարգմանել ճառը:

Գնդապետին անհամբերութիւնը թող չի տար իրեն սպասել թարգմանութեան վերջանալուն և գերազգրգուած՝ խօսքը Վահրամին ուղղելով.

— Դուն գիտես որ քեզ կարելի է հրացանագարի ընել:

Թարգմանը անմիջապէս կը թարգմանէ:

Վահրամ, որ Ծնունդի գինիով տաքցուցած էր քիչ մը իր արիւնը, անտարբերօրէն կը հարցնէ.

— Ճի՞շդ կը թարգմանէք:

— Ա,յո՛, այո՛:

— Հրացանագա՞րի:

— Ա,յո՛:

— Ա,յս Ծնո՞ւնդ օրով:

Թարգմանը չկրցաւ ծածկել իր ժպիտը և գնդապետին ոտներէնով կրկնեց եղած հարցումը:

— Ա,յո՛, այո՛, կրկնեց գնդապետը, քանի որ քաղաքապետարանի պաշտօնեայ էք:

— Իրաւ որ ես բնաւ միտք չունիմ Ծնունդ օրով մեռնելու և այժմէն կը ձգեմ իմ պաշտօնս:

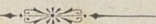
Թարգմանը, որուն հետ շատ մտերիմ էինք, աչքերովը իմ կարծիքս իմանալ ուզեց, թէ արդեօք պէ՞տք էր թարգմանել: Ես թոյլ տուի որ նոյնութեամբ թարգմանէ Վահրամի խօսքերը, բայց անմիջապէս կցեցի թէ գնդապետը կրնայ վստահ ըլլալ որ վաղը ես երկու օրուան աշխատանք կատարել պիտի տամ ասոնց, և թէ գօրքը բացօթեայ չպիտի մնայ:

Պատասխանատուութենէ դողացող թոյլ մարդուն համար այդ էր կարելորը. անմիջապէս զիջեց և խոստացուած աշխատութիւնը չկասեցնելու մտահոգութեամբ՝ ո՛չ միայն չբանտարկեց Վահրամը, այլ և մնաց անկէ առած դասին ազդեցութեան ներքեւ:

Ա. ԹԷՐԶԻՊՊԱՇԵԱՆ

ՆԿԱՐԻՉ ՇԱՌԼ ԱԴԱՄԵԱՆ

Փարիզի Հայ նկարիչներու բայլքին կարկառուն գեմքերէն է Ազամեան: Մէկ բառով բնորոշելու համար արուեստագէտը, «ինքը իր գործին զաւակն է» պիտի ըսէր Փրանսոսին: Արդարեւ Ազամեան իր այսօրուան յաջողութիւնը ամէն բանէ աւելի կը սրարտի անդուէ ինքնաշխատութեան եւ յարատեւող սգիին որով կրցած է իր բնածին բազմաիզմանի տաղանդը նպատակաւորելով արգիւնաբերել: Իր արուեստագիտական ուսանողութեան շրջանը համեմատաբար շատ կարճ եղած է. Վենետիկի մէջ է որ իբր Մուրատ-Ռաֆայէլեան սան կը վայելէ համեստ խաւացի վարպետի մը՝ Բաուէթթիի գասուանդուէթիւնները: Ապա Պոլիս կը վերադառնայ ու կը սկսի գործնական աշխատանքի կեանքը: Բանի մը տարի Պոլիս մնալէ վերջ կ'ամուսնանայ եւ կ'անցնի Փարիզ ոչ թէ իր ուսումը շարունակելու, որուն համար նիւթական ձեռնառուէթիւնը կը պակսէր իրեն, այլ ապրուստ ձարելու իր արուեստով:

Անոնք որոնք քիչ թէ շատ արուեստագիտական շրջանակներ յաճախած են ու մօտէն վերահասու եղած նիւթական կեանքի այն անխուսափելի դժուարութիւններուն որոնց ենթակայ է ինքն իր բազդին ու տաղանդին թողուած սկսնակ արուեստագէտ մը, շատ լաւ պիտի ըմբռնեն թէ ինչո՞ւ արուեստագէտներէ շատեր ընդերկար կը յամենան ընտանեկան յարկ կազմելու բնական պահանջին առջեւ: Յանցաւ է թիւը անոնց որոնք հերտուէթիւնը ունեցած են կանուխէն ամուսնանալ եւ արուեստագէտի մը յաջողութիւնը ուշացնող դասական խոչընդոտներուն վրայ բարդել ընտանեկան կեանքի հետզհետէ դժուարատար մտահոգութիւնները եւ հուսկ ուրեմն հասնիլ յաջողութեան: Ազամեան իր աներկիւղ պայքարողի խառնուածքով ու օժտուած ֆիզիքական աննկուն ցեղային տակունութիւնովը կրցած է այդ սակաւթիւ հերտներու շարքը դասուելի ու ներկայիս արուեստագիտական դնահաստելի գեղեցիկ յաջողութեան մը հետ տէրը դառնալ նոյն բազմամոգամ ընտանիքի մը. իր երեք աղջիկներէն մին արդէն ամուսնացած է եւ իրեն պարգեւած երկու սիրական թուներկներ:

Ինչպէս մերազնեայ միև նկարիչներու վերաբերմամբ, Աբամ-
եանի մասին եւս պիտի խոստովանինք որ արուեստով ան Աւրուպացի
մըն է եւ մանաւանդ Ֆրանսացի մը, թրծուած ըլլաւով այս միջա-
վայրին գեղագիտական միջնուորտին մէջ: Մինչեւ որ հայ նկարչա-
կան ինքնուրոյն դպրոց եւ աւանդութիւն չստեղծուի, մենք պիտի

կրնանք խօսիլ միայն հայ նկա-
րիչներու վրայ բայց ոչ հայ
նկարչութեան մը վրայ որ գրե-
թող դարձար դեռ գոյութիւն
չունի:

ՇԱՌՂ ԱԳԱՄԵԱՆ

Այսուհանդերձ իբր անհատ
մեր արուեստագէտը իր վրայ
կը մարմնացնէ հայկական ուղ-
ղամիտ աշխատանքութեան,
ճարտարութեան եւ ձեռներէ-
ցութեան բոլոր փայլուն յատ-
կութիւնները եւ ատով իսկ
պատուաբեր կերպով կը ներկա-
յացնէ իր ցեղը յաչս օտարներուն:

Մեզ թոյլատրուած սահ-
մանին մէջ ծանօթացնելէ վերջ
մարդը, անցնինք պահ մը ծան-
րանալ նաեւ արուեստագէտին
վրայ:

Նախապատերազմեան շըր-
ջանին Աբամեանի գեղագիտա-
կան գործունէութիւնը, նիւթա-
կան կեանքի պահանջներուն եւ-

թակայ, գլխաւորաբար կեդրոնացած էր գրական հասօրներու, վէպե-
րու պատկերազարդութեան մէջ: Խիստ բեղմնաւոր գործունէութիւն
որ գնահատելի համբաւ մը շինած էր իրեն ընթերցասէր հասարա-
կութեան մէջ: Արդարեւ բեղմնաւոր կարելի է կոչել այդ շրջանը
ուր բացի Հաշէթի եւ Բիւն Ափիթի նման յայտնի հրատարակչա-
կան հաստատութիւններու հաշուոյն կառայած հարիւրէ աւելի հատոր-
ներու պատկերազարդումէն, կ'աշխատակցէր նաեւ Լը Մօնտ Իլլիւս-
թրէի եւ նմանօրինակ հանդէսներու, միեւնոյն ատեն առիթը գտնելով
նկարչական գործեր եւս արտադրելու, գլխաւորաբար դիմանկարներ
որոնց մեծ մասը անցած են Սօսիէթէ Նասիօնալ աէ Պօլարի տարե-
կան ցուցահանդէսներէն եւ արժանացած քաջակերիչ գնահատութեան:
Այսպէս յիշենք 1911ի ցուցահանդէսին ներկայացուցած Մօնտ Իլ-

լիստերէի իմբագրապետ Պր. Ժողէ Ֆուբայի դէմքը, յաջորդ տարին, Պր. Ֆէռնան Տավիտի դէմքը որ այն թուականին երկրագործական նախարար էր եւ որ յետոյ կարգուեցաւ ընդհ. գամիսէր 1925ի Զարգարուեստներու Համաշխարհային Յուցահանդէսին: Յուցադրած է նաեւ մեր վիսիճանեալ արուեստագէտներէն Տիգր. Եսայեանի, լուսանկարիչ Աբէլ Մինասեանի, եւ քանիցս նկարած իր զաւակներուն դիմանկարները:

Յետ պատերազմեան շրջանին, նոր զարկ մը կը ստանայ Ադամեանի արուեստը, աւելի Լայն ժամանակ կը գտնէ ան զուտ նկարչական աշխատութեանց նուիրուելու եւ մերթ ընդ մերթ դիմանկարներ տալով հանդերձ կ'արտադրէ գլխաւորաբար բնանկարներ, իսկ աւելի վերջը մասնաւորաբար ծովափը կ'ընտրէ իբր նկարչական գործեւալայր:

Նախապատերազմեան շրջանի Ադամեանը՝ թէ պատկերազարդումներու եւ թէ դիմանկարներու իրագործման մէջ կը հետեւէր հին դասական ոճին եւ տուեալներուն, բայց ժամանակակից Ադամեանը համարեա՛ արհամարհական վերաբերումով է որ կ'անդրադառնայ իր այդ վաղեմի արտագրութիւններուն, ընդունելով հանդերձ սովայն որ այդ անցեալ գործունէութեան շատ բան կը պարտի, գլխաւորաբար իր ձեռք բերած գծագրական ճարտար փորձառութիւնը:

Արդէն շահուած դափնիներու վրայ քնանալ եւ կանդ առնել կամ լճանալ իր կենսականութեան հետ գործ չունին, բարեշրջական հսկայ քայլերով ան ներկայիս կը թեւածէ տպաւորապաշտներու նկարչական լուսապայծառ դպրոցին մէջ. որուն աչքառու դէմքերէն մին ըլլալ կը ձգտի հետզհետէ: Տարիներու յաջորդականութիւնը չի թուիր տկարացնել իր գործունէութեան թափը որ ընդհակառակը թէ որակի եւ թէ քանակի տեսակէտով պահած է իր բաւոր երիտասարդական շրջանի բեղմնաւորութիւնն ու յառաջգիւմական ներոյժ յատկութիւնները:

Ադամեան իր նկարչական ձոխերանդ ոճը տարուէ տարի պայծառացնելով եւ պարզաբանելով հասած է լուսաւորութեան ու թափանցիկութեան վերին սահմանները, ուրկէ անգին դժուար թէ կարելի ըլլայ անցնիլ, բայց մենք վարժուած իր յառաջգիւմական անընդհատ վերելքի կարելիութեանց, մեծ հետաքրքրութեամբ է որ կը սպասենք իր ազագայ նկարչական նոր իրականացումներուն:

Մեր արժէքաւոր արուեստագէտի մասին սոյն կարճաւոտ ուսումնասիրութիւնը չենք ուզեր փակել առանց մէջ բերելու իր արուեստի գնահատման շուրջ արտայայտուած օտար եւ բազմաթիւ վկայութիւններէն հետեւեալը, որ երեւցաւ անցեալ Դեկտեմբերին

ժուռնալ ար Պրիւժի մէջ, Պրիւքսէլի մէջ տեղի ունեցած (17 Նոյ.էն 9. Գեղոս. 1925) Ազատեանի 60 նորագոյն նկարներուն ցուցադրութեանը առիթը:

«... Ազատեան նկարիչն է բացօթեայի եւ ցոյքերու:

Մեզ կը կեցնէ դէմ յանդիման ովկիանոսին եւ խանդավառ կը նկարագրէ անոր շարժումները, ժպիտները, հրապոյրները, քնայքները, բարկութիւնն ու ժխորը. — «Ալիքը», «Խճաքարերուն վրայ», «Անձրեւէն յետոյ», «Մակընթացութիւն», «Ծովանկար», «Սմայ», «Ծով», «Ալեկոծութիւն», «Փոռորիկ»: Իրենց դիտողութեամբը, նրբութիւնովը, պերճութեամբն ու ազնուականութիւնովը հիմալից դէմքերով կը բնակեցնէ ոսկեզօծ ծովափ: Գէմքեր անմերի եւ հաճոյալի, որոնք գողոր ներդաշնակութիւնով մը կը խառնուին ջուրին, աւազին, օդին, լոյսին ու երկնքին հետ. «Քաղցր անգործութիւնը (Տօլէ Էֆանիէնմէ)», «Լուգանքէ ելքը», «Ծովափի դրուագ», «Հանգիստ», «Լուրդդուհին», «Գէմ յանդիման ծովուն», «Թաց աւազին վրայ», «Առաօտեան լագանք», «Կարմիր ժագէթը», «Սպիտակ հովանոցը»:

Արձանէ վրձնութիւնով եզերուած ալիքներու թափանցիկ կամ սառտափեայ երանգաւորումները սխրալի արուեստով մը եւ ճարտարօրէն կը ցոյցնէ աւազին վրայ խաղացող տղոց վարդագոյն այտերուն եւ վարվունն աչքերուն վրայ:

Իր կարճեցումները (*raccourcis*) յեղակարծ ճշգրտութիւն մը ունին եւ կնոջ իր զմայլելի դիմաստուերները քաղցր թովջութիւն մը կը ներգործեն անցորդին վրայ:

Այս բոլորը լուսաւոր է, ակնախտիլ, սքանչելի եւ ճշգրիտ, հասոյն է ապրումին:

Մեզ ցոյց կուտայ նոյնպէս լուսաճաճանց դիմանկարներ որոնց մէջէն յիշենք «Բացօթեայն պայծառ, առողջ եւ կենդանի արտայայտութիւնով, ինչպէս նաեւ հոյակերտ բազմէ մը՝ (գունաւոր մատիտներով նկարուած գործ) «Մայրս»՝ որ իսկական գլուխգործոց մըն է:»

Ռ. Շ.

Մ Տ Ա Ն Ծ Ո Ւ Մ Ն Ե Ր

Գեղեցիկ կը կոչուի այն կինը, որ մոռցնել կուտայ թէ նիւթէ շինուած է:

Երգը՝ զգացումներու ծիածանն է:

Գ Ր Ի Մ Ի Թ Է Լ

ԱՐՁԱՆԱԳՈՐԾ ՅԱԿՈՒԲ ԿԻՐՉԵԱՆ

Կովկասահայ արուեստագէտը իր ասպարէզն սկսած է նկարչութեամբ եւ ուժեղ նկարագրի մը ավացոյցները տուած է իր նախափորձերուն մէջ: Այժմ իբր արձանագործ, ան կը հետեւի նոր դպրոցին եւ կը համարուի հայ արուեստագէտներուն մէջ լաւագոյններէն մին: Ինք է որ շինած է շայ Եկեղեցիին առջեւ ի յիշատակ հայ կամաւորներու կանգնելի մահարձանին կաղնապարը:

ՆԿԱՐԻՉ ՀՐԱՆՏ ԱԼԵԱՆԱՔ

Գրչի եւ զրձինի մարդ մ'իանգամայն: Երկար տարիներէ

ի վեր հաստատուած Փարիզ ուր
ամէն տարի կը մասնակցի Անկախ-
ներու Սալօնին ցուցադրութեան:
Նորագոյն նկարչական ձգտումնե-
րէ կը զգուշանայ եւ ինքզինք
կը պահէ այժմ դասական հա-
մարտող գպրոցին մէջ: Անց-
եալ տարուան Սալօնին մէջ
ցուցադրած էր Պօլսոյ Նաւա-
հանգիսար լուսնեակ գիշերով եւ
Լիւքսանպուրկի առաջանը արեւ-
մուտքին սրոնք երկուքն ալ
գնուեցան Ամերիկացի եւ Սպա-
նիացի երկու քօլէքտիօներներու
կողմէ Լաւ գինով: Յուցադրուած
շուրջ 5000 գործերու մէջ եր-
կու գործ ծախել, երկու ցուցա-
դրածի վրայ, քիչ կը պատահի
Սալօնին մէջ, ինչ որ ինքնին
յաջողութիւն մը եւ արժանիք
մը պիտի ենթադրէր:

ՀԱՅ ԳԻՒՂ ՄԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՉ

Մեր մէջէն ո՞վ գիտէ թէ Ֆրանսայի կեդրոնը պզօիկ գիւղ մը
կայ որուն անունն է Désarménien, այսինքն Հայոց գիւղ: Անունին
վերջաւորութիւնը թէպէտ եզակի է, բայց ակներեւ է որ «Հայերու
գիւղ» է իմաստը: Ո՞րիկից ուր այդ անունը տրուեր է այդ գիւղակին.
ո՞ր Հայերը, բախտին ի՞նչ բերմունքով, դարեր առաջ եկեր ինկեր են
այդ անկիւնը, ուր իրենցմէ բան մը չէ մնացեր բացի միայն անունէն:
Ոչ մէկ բանասէր մինչեւ հիմա յատկապէս չէ գացած այդ գիւղը,
հարկ եղած ուսումնասիրութիւնը կատարելու ճագուտին վերաբերմամբ:
Թերեւս այս երկտողը այդ հետաքրքրութիւնը արժնցնէ իրենց մէջ:

Հետաքրքրակամը այն է որ գիւղին մէջ շատ մը բնտանիքներ
կան որ Désarménien կը կոչուին: Փարիզի մէջ ալ, եւեթ թէլէֆօնի
գիրքը քննենք, երկու հոգի կը գտնենք Désarménien պատմով, մին որ
«գաֆէ-պառ» մը կը բանեցնէ, եւ միւսը որ «ուռ»ի մեծաքանակ
առեւտուրով կը զբաղի:

ԻՆՉԵՐ ՊԵՏՔ Է ԳԻՏՆԱՅ ՖՐԱՆՍԱԲՆԱԿ ՀԱՅԸ

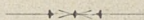
ԻՆՉՊԵՐ ԿԱՐԵԼԻ Է ՄՏՆԵԼ ՖՐԱՆՍԱՆ.

ԲՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔ.— ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԸ.

ԱՌՆԵՏՈՒՐԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ.— ՏՈՄԱՐՆԵՐԸ.

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ.— ԾՆՈՒՆԴ.— ՄԱՀ.

Տ Ո Ւ Ր Ք Ե Ր Ը :

Ամէն երկրի մէջ երկու տեսակ իրաւունքներ կան՝ հանրային (droits publics) և քաղաքական (droits politiques): Օտարականները միայն առաջին կարգի իրաւունքներէն կրնան օգտուիլ, իսկ քաղաքական իրաւունքները վերապահուած են միայն երկրի բնիկ տարրերուն և քաղաքացիներուն: Այսպէս, Ֆրանսայի մէջ Հայերը կը վայելեն անհատական ազատութիւն, խղճի ազատութիւն, սակայն զըրկուած են օրէնսդիր և այլ ժողովներու ընտրող և ընտրելի ըլլալու, պետական պաշտօններու կոչուելու, Ֆրանս. բանակին մէջ ծառայելու իրաւունքներէն (բացի Օտար լէգէոնէն) և այլն: Ասոնցմէ զատ կան նաեւ մասնաւոր իրաւունքներ (droits privés), ամուսնութեան, ժառանգութեան և ընտանեկան այլ հարցերու վերաբերեալ՝ որոնք իւրաքանչիւր երկրի համար ճշդուած են մասնաւոր դաշնագիրներով և միջազգային իրաւունքի սահմանին մէջ կը մտնեն:

Այս հարցերը իրաւական տեսակէտէ քննելէ աւելի մեր նպատակն է հոս համառօտ կերպով Տարեգիրքի ընթերցողներուն տալ կարգ մը օգտակար զիտելիքներ, որոնք անհրաժեշտ են Ֆրանսա դալ և հոն հաստատուիլ ուզող բոլոր հայրենակիցներու համար:

ԻՆՉՊԷ՞Ս ԿԱՐԵԼԻ Է ՄՏՆԵԼ ՖՐԱՆՍԱ.—

Մինչեւ վերջին տարիները Ֆրանսա իր դուռները լայն բացած էր առ հասարակ բոլոր օտարահպատակներու առջեւ: Սակայն քանի մը տարի առաջ Ֆրանսա ներգաղթողներու թիւը մեծ համեմատութիւն ստացած ըլլալով, Ֆրանս. կառավարութիւնը Ամերիկայի օրինակին հետեւեցաւ և կարգ մը խիստ պայմաններ դրաւ:

Ներկայիս գործադրութեան մէջ եղող օրէնքին համաձայն արտասահման գտնուող ո եւ է Հայ Ֆրանսա գալու համար պէտք է կանխաւ մասնաւոր արտօնութիւն ձեռք բերէ: Եթէ եկողը բարեկեցիկ է և Ֆրանսա կուզայ հանգիստ ապրելու և կամ առեւտրական սեփական գործ ընելու նպատակով, այդ արտօնութիւնը պէտք է ստանայ իր բնական տեղի Ֆրանս. հիւպատոսարանէն կամ իշխանութիւններէն, ներկայացնելով անոր վկայութիւնը դրամատան մը, որ հաստատէ թէ խնդրարկուն անհրաժեշտ երաշխաւորութիւնները կը ներկայացնէ: Այդ երաշխաւորութիւնը պէտք է առ նուազն հինգ հազար Ֆրանք ըլլայ իւրաքանչիւր անձի համար:

Վերջին հրահանգներուն համաձայն, նոյնիակ ուսանելու նպատակով Ֆրանսա եկողները պարտաւոր պիտի ըլլան այս կարգի երաշխաւորութիւն ներկայացնելու: Այս արտօնութիւնը ձեռք բերել համեմատաբար աւելի դիւրին է բնականաբար անոնց համար որոնք դրամ ունին:

Իսկ եթէ Ֆրանսա կուզայ աշխատելու համար, անհրաժեշտ է Աշխատանքի նախարարութեան հաւանագիրը (avis favorable) ստանալ: Ասիկա ալ տեղի կ'ունենայ քանի մը ձեւով: Եթէ եկողը Ֆրանսայի մէջ ունի ծնողք կամ զաւակ, որոնք գէշ աղէկ գործ մը կ'ընեն, այն ատեն այս վերջինները խնդրագիր մը կը ներկայացնեն ոստիկանական տեսչութեան, բացատրելով իրենց նիւթական վիճակը և յայտնելով որ Ֆրանսա գալիք իրենց զաւակը կամ ծնողքը հանրութեան վրայ բեռ չպիտի ըլլան և թէ իրենք պիտի հոգան անոնց բոլոր ծախքերը: Խնդրագրին պիտի կցուի նաև խնդրարկուին աշխատած տեղէն առնուած վկայագիր մը՝ վաւերացուած աշխատած տեղին ոստիկ. պաշտօնատու-

նէն: Եթէ ոստիկ. տեսչութիւնը իր հաւանութիւնը տայ, այդ թուղթը կը դրկուի Ֆրանսա գալիք մարդուն, որ իր քաղաքի ֆրանս. հիւպատոսին ցուցնելով գայն՝ վիզա կը ստանայ:

Կայ նաև ուրիշ ձև մը: Անոնք որ մօտիկ ազգական չունին և աշխատելու համար դալ կ'ուզեն, նախապէս պէտք է պայմանաւորուին ֆրանս. ո եւ է գործարանատէրի կամ յանձնառուի հետ: Ֆրանսայի մէջ շատ ճարտարարուեստներ կան, մասնաւորապէս հողագործական ճիւղի մէջ, որոնք օտար բանւորներուն նախապատուութիւն կուտան: Յաճախ եկողին ճամբու ծախքն ալ կը հայթայթուի գործատէրին կողմէ, որ նոյնպէս կ'ապահովէ ներգաղթողին համար բնակարան և գործ: Հիմա որ Ֆրանսա մտնելու պայմանները բաւական խիստ են, մեր հայրենակիցները կրնան օգտուիլ այս դիւրութենէն, միայն թէ պէտք է զգուշանան երկար պայմանաժամով պայմանաւորուելէ. վեց ամիսը բաւական է: Այդ ժամանակամիջոցին անոնք Ֆրանսա բնակելու իրաւունք ձեռք բերելէ զատ, քիչ շատ տեղական լեզուին ու պայմաններուն ալ կ'ընտելանան և կրնան իրենց նախասիրած ուրիշ գործերու մէջ մտնել: Ուշադրութիւն պէտք է ընել որ պայմանագրութեան մէջ չգտնուին կարգ մը աննպաստ յօդուածներ: Մեր հայրենակիցներէն շատեր, ընդհանրապէս որբեր, ֆրանսերէն լեզուին ծանօթ չլլալով, ստորագրած են այնպիսի պայմանագրութիւններ, որոնց երեսէն շատ մը դժբախտութեանց ենթարկուած են:

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԸ.—

Ֆրանսա մտնող իւրաքանչիւր անհատի առաջին գործն է ինքնութեան թուղթ ստանալ: 2 Հոկտ. 1888 ի հրամանագրին և 8 Օգոստոս 1893 ի օրէնքին համաձայն (բարեփոխուած 16 Յուլիս 1912 ին) Ֆրանսա հասնող ամէն օտարական մինչև ութ օր պէտք է իմաց տար իր բնակավայրի թաղապետութեան և ստանար արձանագրութեան վկայագիր մը (certificat d'immatriculation): Այս օրէնքը ջնջուեցաւ պատերազմին սկիզբը և օտարականները խիստ հսկողութեան ենթարկուեցան: Յետոյ 2 Ապրիլ 1917 ի հրամանագրով (décret) ստեղծուեցաւ ինքնուրուի թուղթի (carte

d'identité) գրութիւնը: Մինչև անցեալ տարի կը գործադրուէր 1917 ի այս օրէնքը, սակայն 1925 ին որոշ փոփոխութիւններ մտցուեցան, 13 Յուլիսի ելմտական օրէնքով և 15 Սեպտեմբերի հրամանագրով: Այժմ գրութիւնը հետեւեալն է.—

15 տարեկանէ վեր ամէն օտարական որ երկու ամիսէ աւելի պիտի մնայ Ֆրանսա, իր հասնելէն մինչև 48 ժամ պարտի ներկայանալ իր բնակավայրի ոստիկանատունը (և կամ ոստիկանատուն չեղած տեղերը թաղապետարան) և ինքնութեան թուղթի խնդրանք ընել, միասին տանելով՝

1.— Օրինաւոր Անցագիր մը, որով Ֆրանսա եկած է: Օրինաւոր կ'ըսենք, որովհետև վերջերս մեր հայրենակիցներէն շատեր չկարենալով Ֆրանսա մտնելու իրաւունք ձեռք բերել, իրենց անցազրին վրայ Խրանգիկի ձեռով Ֆրանսական վիզա կը ստանան, օրինակ Ֆրանսայի ճամբով Իտալիա, Պելճիքա, Սպանիա եւն. երթալու համար: Եւ անգամ մը որ Ֆրանս. հողը ոտք կոխեն, կը յուսան կերպով մը հոն մնալու միջոցը գտնել: Այս մեթոտը յանձնարարելի չէ, որովհետև Ֆրանս. իշխանութիւնները կը մերժեն այդ կարգի անցազիր ունեցողներուն ինքնութեան թուղթ տալ և ենթական սահմանէն դուրս կը հանուի:

2.— Բնակարանի վկայագիր մը (certificat de domicile). տրուած իր պանդոկապետին կամ տանտէրին կողմէ և վաւերացուած թաղին ոստիկանութենէն:

3.— Չորս օրինակ յուսանկար, առանց զլխարկի և դէմքէն քաշուած: Ասոնցմէ դատ՝

4.— Լեցնել երկու հարցարան, տալով հետեւեալ մանրամասնութիւնները.— մզկանուն, անուն, ծննդեան թուականն ու վայրը, հօրը և մօրը անունը ծննդեան թուականն ու վայրը (մօրը ծննդեան մականունը), հպատակութիւն, արհեստ, ամուսնացած, ամուրի կամ այրի ըլլալը. եթէ ամուսնացած է՝ կնոջը մականունը, տարիքն ու հպատակութիւնը, տասնըհինգ տարեկանէ վար զաւակներու անունն ու տարիքը, արտասահմանի բնակավայրի վերջին հասցէն: Այս յայտարարութիւնները պէտք է հաստատել պաշտօնաւոր

կան վաւերաթուղթերով *, անցազիր կամ Հ. Հանրապետութեան Պատուիրակութենէն կամ Գաղթ. կեդր. Յանձնաժողովէն առնուած *certificat d'origine* մը (ձագոււմի վկայագիր):

Այս թուղթերէն մէկը կը պահուի թուղթը տուող նահանգի ոստիկանական տեսչութեան մօտ, միւսը կը դրկուի ներքին գործերու նախարարութեան օտարականներու ինքնութեան թուղթի կեդրոնական գրասենեակը:

Այն պարագային ուր խնդրարկուն վերջնականապէս ձրանսա հաստատուի կը փափաքի, պէտք է տայ անունները երկու ֆրանսացի քաղաքացիներու, որոնք կը հաւանին երաշխաւոր ըլլալ իրեն:

5.— Աշխատանքի վկայագիր մը (*certificat de travail*) տրուած գործատիրոջ կողմէ, եթէ խնդրարկուն աշխատելու համար եկած է ձրանսա: Այդ վկայագիրը պէտք է վաւերացուի ոստիկանութեան և մանաւանդ Աշխատանքի նախարարութեան օտար գործաւորներու պաշտօնատան կողմէ *Chef du Service de la Main-d'œuvre étrangère, 2bis Ave. Rapp.*

Այս վերջին պարագան որոշ դժուարութեանց տեղի կուտայ: Աշխատաւորները երկու սուրի մէջ կը մնան. մէկ կողմէ օրէնքը կը տրամադրէ որ բոլոր գործատէրերը իրենց մօտ օտար աշխատաւորներ ընդունելէ առաջ պէտք է հաստատեն թէ անոնք օրինական բոլոր տրամադրութիւնները լրացուցած են, այսինքն որոշեալ պայմանաժամին մէջ ինքնութեան թուղթ ստացած են, որով անոնք որ այդ թուղթը չունին, չեն կրնար ունէ տեղ գործ ճարել. միւս կողմէ ոստիկանական տեսչութիւնը աշխատանքի վաւերացեալ վկայագիր չունեցողին ինքնութեան թուղթ չիտար: Օրէնքի այս տարօրինակ դժուարութեանց առջեւ մեր հայրենակիցները յաճախ կը ստիպուին կողմնակի միջոցներու դիմել, պահանջուած թուղթերը ձեռք ձգելու համար:

Գալով առեւտրականներուն, անոնք ալ պէտք է ներկայացնեն իրենց *Patente* ի կամ *Registre du commerce* ի թուղթերը: Իսկ ուսանողները իրենց արձանագրուած վարժարանէն վկայագիր պէտք է տանին:

*) Նախապէս պատուիրակութիւնը Հպատակութեան վկայագիր (*certificat de nationalité*) կուտար, սակայն յորմէ՛հետէ ֆրանս. կուսավարութիւնը չի ձանջնար Հայկական Հպատակութիւնը, Հ. Հ. Պատուիրակութեան տուած վկայագիրն ալ անուն փոխեց:

6.— Վճարել վաթսուներութ (68) Ֆրանք:

Տասը ֆրանք կը վճարեն ուսանողները, լրագրողները, զիտնականները, Ֆրանսացի տղու մը ծնողքը և անոնք որ 28 Ապրիլ 1917 էն առաջ *sauf conduit* ով Ֆրանսա մտած են եւն.: Տուրքէ բոլորովին զերծ են 1870-71 և 1914-1918 ի պատերազմներուն Ֆրանս. բանակին մէջ ծառայողները եւն.:

Երբ վերոյիշեալ ձեւակերպութիւնները լրացուին, ոստիկանատունը կամ թաղապետարանը խնդրարկուին կը յանձնէ առժամեայ թուղթ մը (*demande de carte d'identité*), որ ի զօրու է մինչեւ իսկականին յանձնումը նոյն պաշտօնատան կողմէ:

Բնակարանի փոփոխութեան պարագային, 48 ժամուան մէջ ինքնութեան թուղթը վաւերացնել պէտք է տալ իր նոր բնակարանի թաղապետութեան կամ ոստիկանութեան:

Ինքնութեան թուղթը համարժէք է բնակութեան արտօնագրի (*permis de séjour*):

Ինքնութեան թուղթերը ետ կ'առնուին բոլոր անոնցմէ, որոնք չեն հպատակիր Ֆրանս. օրէնքներուն և կամ կը դադրին պահանջուած երաշխաւորութիւնները տալէ: Երբ օտարականի մը ինքնութեան թուղթը կը մերժուի և կամ ետ կ'առնուի, յիշեալը պարտաւոր է մինչեւ ութ օր մեկնիլ Ֆրանսական հողէն:

Ինքնութեան թուղթերը միայն երկու տարուան համար արժէք ունին. սկսած ամէն տարի կը նկատուի իբրեւ ամբողջ տարի: Հետեւաբար երկու տարին անգամ մը պէտք է նորոգել զանոնք, վճարելով 68 Ֆրանք: Այս տրամադրութիւնը զրուած է պարզապէս հասոյթի աղբիւր մը ապահովելու համար կառավարութեան: Օտարականները Ֆրանսայի մէջ շատ մը առաւելութիւններէ կ'օգտուին ձրիաբար — օրինակ, օտար հիւանդները կ'ընդունուին բոլոր հիւանդանոցները՝ յաճախ առանց ո եւ է վճարումի, օտար մանուկները Ֆրանս. նախակրթարանները կը յաճախեն՝ առանց թոշակ վճարելու, զաւակ ունեցող զործաւորները բացառիկ գումար մը կը ստանան, վերջապէս կը վախէին քաղաքակիրթ և բարգաւաճ երկրի մը բոլոր հան-

գատաւէտ պայմանները՝ զերծ շատ մը տուրքերէ: Ասոնց փոխարէն բնականաբար շատ պէտք է տեսնել երկու տարին անգամ մը 68 ֆրանքի վճարում մը:

Ինքնութեան թուղթ ունեցող Հայը օրինաւոր կերպով արտօնուած է Ֆրանսայի մէջ բնակելու և ո եւ է գործով զբաղելու:

ԱՌԵԻՏՈՒՐԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ.—

1 Ապրիլ 1791ի օրէնքէն (loi Chapelier) ի վեր, որ ջնջեց հին ոէժիմի արհեստապետութիւնները (corporations), Ֆրանսայի մէջ առեւտուրը հռչակուած է ազատ և ամէն մարդ, Ֆրանսացի թէ օտարական, այր թէ կին, ուղած առևտուրով կրնայ զբաղիլ: Բացառութիւն են այն առարկաները, որոնց առևտուրը պետութեան կը պատկանի (օր. ծխախոտի, լուցկիի, վառօդի, զրամաշինութեան, թղթատարի և այլ մենաշնորհները), և կամ որոնք օրէնքով արգիլուած են անհատներուն: Կան կարգ մը առևտուրներ ալ, որոնց համար մասնաւոր արտօնութիւն պէտք է ձեռք բերել:

Օտարականները չեն կրնար սակարանի մէջ արժեթուղթերու ելն առուծախով զբաղիլ (agent de change) և կամ առևտրական սակարանի մէջ երգուեալ միջնորդ (courtier assermenté) ըլլալ: Նոյնպէս չեն կրնար ընտրել և ընտրելի ըլլալ առևտրական դատարաններու և սենեակներու ելն: Եթէ Ֆրանսացիի մը դէմ դատ բանան, պարտաւոր են կարգ մը պարագաներու մէջ դատական երաշխաւորութիւն (cautio iudicatum) գումար մը ցոյց տալ:

Ո եւ է անհատ առևտուր կարենալ ընելու համար չափահաս պէտք է ըլլայ (21 տարեկան): 18 տարին լրացնողները վաճառականութեան իրաւունք ունենալու համար իրենց ծնողքին հաւանութիւնը պէտք է ստանան:

Առևտուրի սկսելէ առաջ անհրաժեշտ է յայտարարութիւն (déclaration) մը ընել Փարիզի մէջ ոստիկ. տեսչութեան, յայտնելով թէ ի՛նչ գործ պիտի ընէ: Յետոյ պէտք է patente առնել՝ Փարիզի մէջ 27, Quai de la Tournelle, գաւառի մէջ ուղղակի տուրքերու (contributions directes) գրասենեակներէն: Նախընտրելի է փամբանիմ առնելէ առաջ խորհուրդ հարցնել թաղին հարկահաւաքին (percepteur) որ օգտակար կրնայ ըլ-

լալ՝ նախապէս յայտնելով վճարուելիք տուրքին քանակը
Եւրաքանչիւր տեսակի առեւտուրի համար: Վաճառատան
վարձքը կարելոր հիմ մըն է փաթեանի սակը որոշելու
համար:

Այս գործողութենէն յետոյ անհրաժեշտ է արձանագրուել նաեւ առեւտրական դատարանի մասնաւոր տոմարին մէջ (Registre du Commerce):

Այս պարտաւորութիւնը հաստատուեցաւ 18 Մարտ 1919 ի օրէնքով (լրացուած 22 Մարտ 1920 ի հրամանագրով):

Առեւտրականը գործի ձեռնարկելէն առ առաւելն մինչեւ մէկ ամիս առեւտրական դատարանը պէտք է դիմէ և լեցնէ երկու օրինակ հարցարան՝ արձանագրելով առեւտուրին նիւթը, անունը որուն տակ պիտի գործէ, իր իսկական և կեղծ անունները, մականունը, ծննդավայրն ու ծննդեան թուականը, հպատակութիւնը, ամուրի կամ ամուսնացած ըլլալը, վաճառատան հասցէն, ճիւղերը (եթէ ունի), ո՛ր թուականին գործի սկսիլը կըն: Այս թուղթերուն համար պիտի վճարէ 16 Ֆր. 50, փոխարէն ստանալով թիւ մը, զոր պարտաւոր է արձանագրել իր բոլոր հաշուեթուղթերուն վրայ: Յառաջիկային կատարուելիք ու եւ է փոփոխութիւն (մաս՝, ընկերութեան լուծում կըն.) օրը օրին պէտք է արձանագրել տալ առեւտրական դատարանին մէջ: Դատի պարագային, առեւտրական դատարանի տոմարին մէջ արձանագրութիւն չունեցողը տուգանքի կ'ենթարկուի:

§ ՈՄԱՐՆԵՐ.—

Ամէն առեւտրական իր գործառնութեանց համար պէտք է պահէ տոմարներ, որոնք երկու տեսակ են.—
ա) Օրէնքով պարտադրուածներ, բ) գործածութիւնը կամաւոր տոմարներ:

Պարտադիր տոմարներն են՝

1.— Որատետր (livre-journal), որուն մէջ օրը օրին պէտք է արձանագրել իր առեւտրական բոլոր գործառնութիւնները, առնելիքներն ու պարտքերը, հասոյթներն ու ծախքերը, առեւտրական կամ ոչ: Մանր առեւտրականները օրը մէկ անգամ իրենց ամբողջ հասոյթին զումարը կը նշանակեն:

2.— Ընդօրինակուածեան տոմար (Copie de lettres). Ամէն առեւտրական պարտաւոր է իր ստացած նամակները պահել ցուցակի ձեւով և իր զրկած նամակներուն օրինակը առնել նամակի ընդօրինակութեան տետրակին մէջ:

3.— Գոյքի տոմար (Livre des inventaires) որուն մէջ առնուածն տարին մէկ անգամ կ'արձանագրէ իր «պարտի» ն և «պահանջէ» ն մանրամասն կերպով (զրամագլուխ, գոյք ևն.): Այս տետրակին վերջը երկու սիւնակի վրայ համառօտ հաշուեկշիռով (bilan) մը պիտի ներկայացուի վաճառականին տարեվերջի վիճակը:

Առաջին և երրորդ տոմարները ըստ օրինի պէտք է թուագրուին և վաւերացուին առեւտրական դատարանին կամ քաղաքապետին (maire) կողմէ: Այս օրինական ձեւակերպութիւնը այժմ գրեթէ չի յարգուիր վաճառականներուն կողմէ: Այս տոմարները պէտք է պահուին տասը տարի:

Վաճառական մը եթէ ուզէ կրնայ ունենալ նաև հետեւեալ տոմարները.— 1. Մայր տոմար (grand livre), որ պարտի-պահանջէի ձեւով ցոյց կուտայ իւրաքանչիւր յաճախորդի նկատմամբ վաճառականին ունեցած զիրքը:

2. Մտուկի տետրակ (Livre de caisse), ուր կ'արձանագրուին սնտուկը մտած և անկէ ելած գումարները:

3. Մթերատետր (livre des marchandises), որուն շնորհիւ ամէն վայրկեան կարելի է հասկնալ վաճառատուն մտած ապրանքին քանակը և որքան պատրաստ մթերք զտնուելը:

4. Գանձելի եւ վճարելի տոմսակներու տոմար (livre des traites et des billets), որուն մէջ կ'արձանագրուին գանձուելիք և վճարուելիք բոլոր մուրհակները, փոխանակագրերը ևն. իրենց պայմանաժամերով:

Ասոնցմէ զատ կարգ մը առեւտրականներ chiffre d'affairesի տուրքին զիւրութեան համար մասնաւոր տետրակ մը կը պահեն, որուն մէկ էջին վրայ օրուան ծախքերը, միւս էջին վրայ հասոյթները կ'արձանագրուին:

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ՕՐԷՆՔԸ.—

Յրանսայի մէջ ամուսնութիւնը իրաւական տեսակէտով քաղաքային պայմանագրութիւն մըն է և բնաւ կրօնա-

Ա. ՇԱՀԻԱԹՈՒՆԻ

Յայտնի դերասան Պ. Ա. Շահխանթուհի այժմ Փարիզի մէջ յաջողութիւններ կ'ունենայ ֆրանսական սինէմային մէջ: Մասնակցած է երկու մրցումներու եւ յաջողած առաջնութիւնը շահելու: «Միշէլ Սթրոկոֆ» ֆիլմին մէջ կը կատարէ իվան Օկարիէվի իսկ «Նարոլէոն»

ֆիլմին մէջ հակառակորդ Բոցցո տի Պոռլո կոմսին դերերը: Այս տեսարանը կը ներկայացնէ այն պահը ուր տի Պոռլո կը ձերբակայէ Պօնափարթը՝ Քօրսիքայի Այաչիօ քաղաքին մէջ: Շահխանթուհիի դերը կը պահանջէ որ Քօրսիքայի ամբոխին առջեւ ճառ մը խօսի եւ զայն գրգռէ Նարոլէոնի դէմ: Հայ արուեստագէտը որ խաղերէն կամ ֆրանսերէն խօսիլ չէր գիտեր, հայերէն ճառով մը կը յաջողի իր ձեւերով ու շեշտերով յուզել ու խանդավառել այդ ամբոխը: Իր այս բացառիկ յաջողութիւնը մասնաւոր գնահատման արժանացած է սինէմայի քննադատներուն կողմէ:

«Փառի Միտի» Թերթը տեսակցութիւն մը հրատարակած է

Շահխանթուհիի հետ. ուր ան յայտարարած է թէ արուեստագէտ մը ամէն յուզում անմիջապէս արտայայտելու կարող ըլլալու է:

Կան բնոյթ չունի: Հետեւաբար բոլոր այն Հայերը, որոնք Ճրանսայի մէջ կ'ամուսնանան, պարտաւոր են ֆրանս. քաղաքային իրաւունքի (code civil) տրամադրած պայմանները լրացնելու եւ քաղաքային ամուսնութիւն կնքելու, այլապէս օրէնքի առջեւ իրենց ամուսնութիւնը չեղեալ կը նկատուի: Ճրանսայի Հայ եկեղեցական իշխանութիւնն ալ արտօնուած չէ կրօնական պսակ կատարելու, առանց տեսնելու քաղաքակերտին վկայագիրը, հաստատող թէ ներկայացող ամուսնու թաղաքային ամուսնութիւնը կատարուած է: Անսաստող քահանան պատիժի կ'ենթարկուի:

ՍԻՆԷՄԱՅԻ ՄԷՋ

ՄԻՉԵԼ ՍԹՐՈԿՈՓ ՖԻԼՄԻՆ՝ ԻՎԱՆ ՕԿԱՐԻԵՎ ՂԵՐԻՆ ՄԷՋ:

Ահա՛ թէ ի՛նչ կը տրամադրէ օրէնքը այս մասին.—

Երիտասարդ մը 18 տարին, իսկ աղջիկ մը 15 տարին չլրացուցած, չեն կրնար ամուսնանալ:

Ամուսնութիւնը չեղեալ կը նկատուի եթէ չկայ հաւանութիւն: Չափահասութեան տարիքն է 21: Չափահաս չեղող երիտասարդն ու աղջիկը ամուսնանալու համար իրենց հօր և մօր հաւանութիւնը պէտք է ստանան: Անհամաձայնութեան պարագային հօրը հաւանութիւնը բաւական է: Եթէ երկուքէն մէկը մեռած է, միայն ողջ եղողին հաւանութիւնը կը բաւէ, իսկ եթէ երկուքն ալ մեռած են, կամ ի-

րենց կամքը արտայայտելու անկարելիութեան մէջ կը գտնուին, մեծ հօր և մեծ մօր հաւանութիւնը պէտք է ստանալ: Մինչև երեսուն տարեկան եղողները երբ առաջին անգամ կ'ամուսնանան, պէտք է նոյնպէս իրենց ծնողքէն հաւանագիր ներկայացնեն: Եթէ ծնողքը հաւանութիւն չտայ, նօտարի միջոցաւ կը ծանուցուի իրենց որ եթէ մինչև 15 օր իրենց հաւանութիւնը չտան, ամուսնութիւնը պիտի կատարուի: Եթէ ամուսնացողները ո'չ ծնողք ունին, ո'չ ալ մեծ հայր և մեծ մայր, այն ատեն ընտանեկան խորհուրդին (conseil de famille) հաւանագիրը պէտք է ստանալ:

Ամուսնացողը քաղաքապետարանի ամուսնութեան գրասենեակը պէտք է զիմէ, միասին տանելով հետեւեալ թուղթերը.

1.— Ինքնութեան թուղթ (carte d'identité) :

2.— Ծննդեան վկայագիր (acte de naissance), որուն թուականը վեց ամիսէն աւելի հին պիտի չըլլայ:

3.— Բնակարանի վկայագիր (certificat de domicile), առնուած առ առաւելն 15 օր առաջ և վաւերացուած ոստիկանութենէն կամ քաղաքապետութենէն:

4.— Ուրիշ վկայագիր մը, որով կը հաստատուի թէ գոնէ մէկ ամիսէ ի վեր միեւնոյն թաղամասին (arrondissement) և կամ համայնքին (commune) մէջ կը բնակի:

5.— Եթէ անչափահաս են՝ հաւանագիր (acte de consentement) և անկարելիութեան պարագային acte de coutume, գորկարելի է ստանալ Հայաստանի Հանրապետութեան պատուիրակութենէն (71 Avenue Kléber, Paris):

Ծննդեան վկայագիրը (acte de naissance) ըստ օրինի պէտք է տրուի ամուսնացողին ծննդավայրի քաղաքային իշխանութեանց կողմէ: Սակայն Ֆրանսա գտնուող Հայերու համար այդպիսի վկայագիր ներկայացնել նիւթապէս անկարելի ըլլալով, անոնք պարտաւոր են acte de notoriété ձեռք բերել, զիմելով իրենց բնակավայրի հաշտարար ատեանին (justice de Paix), երեք չափահաս վկաներու հետ, որոնք պիտի հաստատեն ամուսնացողին ո'ւր և ո'ր թուականին ծնած ըլլալը, ծննդավայրը. հօրն ու մօրը անունը, ամուսնացած կամ ամուրի ըլլալը. նոյնպէս պէտք է լայտնեն թէ

Թեկնածուն ինչո՛ւ իր ծննդեան վկայագիրը ներկայացնելու անկարելիութեան մէջ կը գտնուի: Հայերուս համար պատճառը պարզ է. բոնի տեղահանութիւնը:

Փարիզի հայոց եկեղեցիին կողմէ տրուած ծննդեան վկայականները կ'ընդունուին կարգ մը տեղեր:

Այս թուղթը ստորագրելէ յետոյ, Հաշտարար ատեանի անտուկին պէտք է վճարել քսան (20) ֆրանք, ստանալով համապատասխան ընկալագիր:

Այս acte de notoriétéն յետոյ կը դրկուի Նախագատ Ատեանին (Փարիզի մէջ Palais de Justice ամուսնական ճիւղը, 4e section) վաւերացումի համար (homologation): Դատարանը լսելէ յետոյ ընդհ. դատախազը, կը մերժէ կամ կը վաւերացնէ զայն: Վաւերացման համար կը վճարուի 16 ֆր. 80 երկու հոգիի համար: Այս գործողութիւնը կը տեւէ քանի մը շաբաթ, երբեմն ամիս մը, սակայն ստիպողական պարագաներու մէջ կարելի է խնդրել պաշտօնեայէն որ փութացնէ գործողութիւնը:

Այս վկայագիրը ստանալէ վերջ ամուսնացողը վերոյիշեալ բոլոր թուղթերով կը ներկայանայ քաղաքապետարանի ամուսնութեան գրասենեակը: Երբ տօսիէն ամբողջացած է, քաղաքապետութիւնը հրապարակաւ կը ծանուցանէ (publication) ամուսնացողներու անունը՝ քաղաքապետարանի դրան առջեւ, գրաւոր յայտարարութեամբ մը: Այս յայտարարութիւնը ծանուցումներու տախտակին վրայ փակցուած կը մնայ տասը օր: Այն պարագային, ուր ու է բողոք չի ներկայացուիր քաղաքապետութեան՝ օրինական պայմանաժամին մէջ, պաշտօնեան կը նշանակէ ամուսնութեան օրը՝ թեկնածուներու համաձայնութեամբ: Հրապարակային յայտարարութեան պայմանաժամը լրանալէ անմիջապէս վերջ ամուսնութիւնը կրնայ կատարուիլ. սակայն այդ յայտարարութիւնը մէկ տարի միայն արժէք ունի. եթէ այդ մէկ տարուան ընթացքին հարսնիք տեղի չունենայ, ամուսնութեան պարագային անհրաժեշտ է կրկին յայտարարութիւն ընել:

Եթէ ամուսնացողը վեց ամիսէն պակաս բնակած է իր այժմու թաղամասին կամ համայնքին մէջ, այն ատեն իր

նախորդ բնակավայրին մէջ եւս տեղի կ'ունենայ յայտարարութիւնը (publication).

Քաղաքային պսակը կը կատարուի ամուսնացողներէն մէկուն բնակավայրի քաղաքապետարանին մէջ, պայման է առնուազն մէկ ամիս անընդհատ բնակած ըլլալ լիշեալ վայրը:

Որոշեալ օրը ամուսնութեան թեկնածուները քաղաքապետարան կ'երթան, ընկերակցութեամբ երկու վկաներու, ազգական կամ ոչ, ուր քաղաքապետը կամ իր օգնականը անոնց կը կարդայ Քաղաքային իրաւունքի 212, 213 և 214րդ. յօդուածները, որոնց մէջ կ'ըսուի.— «Ամուսինները փոխադարձաբար հաւատարմութիւն, օգնութիւն և օժանդակութիւն կը պարտին իրարու:— Այլը պաշտպանութիւն կը պարտի իր կնոջ, կինը՝ հնազանդութիւն իր ամուսինն:— Կինը ստիպուած է բնակիլ ամուսինին հետ, և հետեւիլ անոր ամէն տեղ ուր անիկա լարմար կը նկատէ բնակիլ. ամուսինը ստիպուած է ընդունիլ զայն և անոր հայրթայթել կեանքի պէտքերուն համար ինչ որ անհրաժեշտ է, համաձայն իր կարողութեան և վիճակին:»

Վկաները կը ստորագրեն ամուսնական տոմարին մէջ: Անոնք որ կը փափաքին եկեղեցական պսակ կատարել տալ, քաղաքապետարանէն կը ստանան վկայաթուղթ մը ուղղուած պսակը կատարող եկեղեցիին:

Ամուսնացողներուն կը տրուի Livret de famille մը, որուն մէջ կ'արձանագրուին ծնունդներն ու մահերը:

ԾՆՈՒՆԻ.—

Ո եւ է Հայ որ գաւազ կ'ունենայ, պարտաւոր է ծննդաբերութենէն մինչեւ երեք օր վերջ (ծնած օրը չի հաշուուիր) արձանագրել տալ իր բնակավայրի Քաղաքապետութեան մարդահամարի պաշտօնեային (Officier de l'Etat Civil): Եթէ օրինական պայմանաժամին չյայտարարուի, այն ատեն պէտք է լողուն ծնած տեղւոյն դատարանին կողմէ տրուած վճիռ մը ձեռք բերելէ յետոյ դիմել մարդահամարի պաշտօնեային ծնանդը արձանագրել տալու համար: Պատժական օրինազիրքը 6 օրէն 6 ամիս բանտարկութիւն եւ 16 ֆրանքէն 300 ֆրանք տուգանք կը նախատեսէ ծնունդի

յայտարարութիւն չկատարողներուն: Երախային ծնունդը պէտք է յայտարարուի նորածինին հօրը կողմէ. իսկ եթէ հայրը չկայ՝ բժիշկին, դայեակին, առողջապահական պաշտօնեային եւ կամ ծննդաբերութեան ներկայ եղող ո եւ է անձի մը կողմէ:

Հայ կիներուն կը յանձնարարենք ծննդաբերութեան համար դիմել ո եւ է հիւանդանոց, ուր յաճախ ձրի կ'ընդունուին եւ հանգստաւէտ պայմաններու մէջ կը խնամուին: Արձանագրութիւնն ալ կը կատարուի հիւանդանոցին մէջ, երկու վկաներու ներկայութեամբ: Ծննդեան վկայագրին վրայ կ'արձանագրուի նորածինին սեռը, ծննդեան օրն ու ժամը, դրուելիք անունը, հօրն ու մօրը ինչպէս նաեւ վկաներուն անունը, արհեստն ու բնակարանի հասցէն:

Եթէ երախային ծնողքը Ֆրանսայի մէջ ամուսնացած է և Livret de Famille ունի, ծնունդը կ'արձանագրուի նաեւ այդ տետրակին մէջ և առանձին ծննդեան վկայագիր կը տրուի, (Bulletin de naissance).

ՄԱՀ.—

Եթէ մէկը մեռնի, անոր ամենէն մօտիկ ազգականները, եթէ մարդ չունի՝ ղրացիները պէտք է իմաց տան Քաղաքապետութեան: Մարդահամարի պաշտօնեան անձամբ կուգայ մեռնողին տունը, եւ յետ քննութեան երբ հաստատէ մահը, երկու վկաներու ներկայութեամբ կը պատրաստէ մահուան վկայագիր (acte de décès): Այս վկայագրին մէջ կ'արձանագրուի մեռնողին անունը, մականունը, տարիքը, արհեստը եւ բնակարանի հասցէն. եթէ մեռնողը ամուսնացած կամ այրի է, կնոջ կամ ամուսինին անունը կամ մականունը. նոյնպէս՝ վկաներու անունը, մականունը, արհեստը եւ բնակարանի հասցէն. եթէ ազգական են՝ ազգականութեան աստիճանը: Եթէ կարելի ըլլայ, կ'արձանագրուի նաեւ մեռնողին հօրն ու մօրը անունն ու հասցէն, ինչպէս նաեւ ծննդավայրը:

Եթէ մէկը հիւանդանոցի մէջ մեռնի, հիւանդանոցի վարչութիւնը մինչեւ 24 ժամ տեղեկութիւն պէտք է տայ Քաղաքապետութեան, որուն կողմէ յատուկ պաշտօնեայ գալով ըստ օրինի կը պատրաստէ մահուան վկայագիրը: Մեռ-

նողին անունը կ'արձանագրուի նաեւ հիւանդանոցի յատուկ տետրակին մէջ:

Առանց մահուան վկայագիր ունենալու, ո եւ է մեռել չի կրնար թաղուիլ. նոյնպէս մեռելը թաղելու համար մեռնելէն առ նուազն 24 ժամ անցած պէտք է ըլլայ:

Իսկ եթէ մահը արկածի, ոճիրի կամ կասկածելի արարքի մը հետեւանքով առաջ եկած է, այն ատեն ոստիկանութիւնը բժիշկի կամ վիրաբոյժի մը ընկերակցութեամբ մանրամասն քննութիւն կը կատարէ, զիակը կը զննուի և տեղեկագիր կը պատրաստուի՝ արձանագրելով մահուան պարագաները ինչպէս նաեւ մեռնողին ինքնութիւնը:

Այս տեղեկագիրը ոստիկանութեան կողմէ քաղաքապետարան կը ղրկուի և պաշտօնեան ատոր հիման վրայ կը պատրաստէ մահուան վկայագիրը:

ՏՈՒՐՔԵՐԸ.—

Ինչպէս բոլոր երկիրներու մէջ, Ֆրանսայի մէջ ալ տուրքերը երկու տեսակ են՝ անուղղակի և ուղղակի: Անուղղակի տուրքերը ուտելիքի, հագուստեղէնի և այլ անհրաժեշտ առարկաներու վրայ զրուած մաքսերն ու տուրքերն են, զորս կը վճարեն անխտիր բոլոր մարդիկ, վաճառական կամ ոչ: Ուղղակի տուրքերը կը վճարուին կալուածատէրերու, առետրականներու, պաշտօնեաներու և զորձաւորներու կողմէ:

Համառօտ կերպով բացատրենք ուղղակի տուրքերու դրութիւնը.—

Պատերազմէն առաջ ընդամէնը չորս տեսակ տուրք կար Ֆրանսայի մէջ՝ կալուածատուրք, անձնական տուրք, շահատուրք և զուռներու ու պատուհաններու տուրք: Պատերազմէն ի վեր զանազան նոր օրէնքներով տուրքերու տեսակը շատցուցին և դասակարգերու բաժնեցին (impôts cédulaires) հետեւեալ ձևով.—

1.— կալուածատուրք՝ շինուած կամ չշինուած կալուածներու վրայ (Contribution foncière des propriétés bâties et non bâties):

Այս կարգի կալուածներէն այժմ հարիւրին 10 տուրք կը գանձուի:

2.— ձարտարարուեստի եւ առետրական շահերու

վրայ դրուած տուրք (Impôt sur les bénéfiques industriels et commerciaux):
Ֆրանսայի մէջ ճարտարարուեստով կամ առեւտուրով զբաղող ամէն մարդ ենթակայ է այս տուրքին: Սակը կ'որոշուի նախորդ տարուան շահին վրայ: Ամէն առեւտրական տարին մէկ անգամ (Ապրիլ 1 էն առաջ) ուղղակի տուրքերու գրասենեակը (Contrôleur des contributions directes) պէտք է զրկէ իր տարեկան շահուղէնի համաւճում հաշուելիչիւր: Ի հարկին կը պահանջուին նաեւ ուրիշ վաւերաթուղթեր:

Ուզողները կրնան իրենց առեւտրական գործառնութեանց ընդհ. գումարը (chiffre d'affaires) ցոյց տալ իբրեւ հիմ վերոյիշեալ տուրքին: Անոնք որ տարեկան 50,000 Ֆր.էն աւելի գործ կ'ընեն, գրաւոր կերպով և Ապրիլ 1 էն առաջ պէտք է տեղեկացնեն, հակառակ պարագային հարիւրին 10 յաւելում կ'ըլլայ տուրքին վրայ: 50,000 Ֆրանքէն պակաս գործ ընողները ստիպուած չեն գրաւոր տեղեկացնելու, բայց եթէ իրենց հարցուի, մինչեւ 20 օր պէտք է պատասխանեն: Իւրաքանչիւր արհեստի կամ առեւտուրի տեսակին համաձայն տարբեր սակ կ'որոշուի ելմտական նախարարութեան յատուկ յանձնախումբին կողմէ:

3.— Երկրագործական տուրք (impôt sur les bénéfiques de l'exploitation agricole). Այս տուրքին ենթակայ են անոնք որ հող կամ ազարակ ունին և կը շահագործեն: Սակն է 6%:

4.— Ամուսականներու եւ օրավարձերու վրայ տուրք (Impôt sur les bénéfiques des professions non-commerciales). — Այս տուրքը կը վճարեն բոլոր պաշտօնեաները, գործաւորները և առհասարակ ամսականաւոր աշխատաւորները, երբ իրենց տարեկան վաստակը 4,000 Ֆրանքէն աւելի է մինչեւ 50,000 բնակիչ ունեցող քաղաքի մը մէջ, 5,000 Ֆրանքէն աւելի՝ 50,000էն աւելի բնակիչ ունեցող քաղաքներու մէջ, 6,000 Ֆրանքէն աւելի՝ Փարիզի կամ շրջակայներուն մէջ:

Ամէն անհատ կամ ընկերութիւն Յունուար ամսուն մէջ ցանկ մը պիտի ներկայացնէ տուրքերու վարչութեան, անոր մէջ արձանագրելով անունները բոլոր արն պաշտօնեաներուն, գործաւորներուն, օգնականներուն կամ սպասաւորներուն զորս աշխատցուցած է անցած տարուան ընթացքին, անոնց վճարուած թոշակներով կամ օրավարձերով միասին:

Այս տուրքի սակը նոյնպէս հարիւրին 6 է:

5.— Ոչ-առեւտրական արհեստներու վրայ տուրք (Impôt sur les bénéfécies des professions non-commerciales).— Այս տուրքին ենթակայ են բժիշկները, փաստաբանները, զրադէտներն ու արուեստագէտները եւն., որոնք ո՛չ առեւտուրով կը զբաղին, ո՛չ ալ ամսականաւոր պաշտօնեայ են: Նախորդ տարուան շահը հիմ կը բռնուի այս տուրքին: Ամէն տարի մինչեւ Ապրիլ 1 տեղեկացնել պէտք է: Սակը հարիւրին 6 է:

6.— Առեւտ. գործառնութեանց վրայ տուրք (Impôt sur le chiffre d'affaires).— Այս տուրքը կը վճարէ առեւտրական գործընող ամէն մարդ, իր ընդհանուր գործառնութիւններուն վրայ հարիւրին 1.30 համեմատութեամբ:

7.— Եկամուտի վրայ ընդհ. տուրք. (Impôt général sur le revenu).— Բացի վերոյիշեալ տուրքերէն այս տուրքին ենթակայ են բոլոր անոնք, որոնք նախորդ տարուան ընթացքին գանազան աղբիւրներէ և եկամուտներէ 6,000 Ֆր. է աւելի զուտ շահ) ունեցած են: Ընկերակցութիւններն ու հանրային հաստատութիւնները այս տուրքէն զերծ են:

Ամուսնացողներուն համար 3,000 Ֆր. գեղչ կ'ըլլայ ընդհ. եկամուտին վրայ. գալով գաւակ ունեցողներուն, իւրաքանչիւր անչափահաս զաւկի համար 2000 Ֆր. կը գեղչուի: Հետեւաբար այս տուրքէն զերծ են՝ ամուսնացած մարդ մը, որ բնաւ զաւակ չունի և տարեկան 9,000 Ֆր. կը շահի, ամուսնացած և մէկ անչափահաս զաւակ ունեցողը, որ տարեկան 11,000 Ֆր. կը շահի, որ երկու անչափահաս զաւակ ունի և 13,000 Ֆր. կը շահի եւայլն:

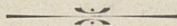
Ձրանսա ալթմ ելմտական ծանր տազնապի մատնուած է: Ելմտացոյցը հաւասարակշռելու համար կառավարութիւնը նոր տուրքեր ծրագրած է: Հետեւաբար տարուան ընթացքին վերը ցոյց տրուած սակերը կրնան փոփոխութեան ենթարկուիլ:

Յառաջիկայ տարի Տարեգիրքի ընթերցողներուն կուտանք աւելի լախն ծանօթութիւններ ֆրանս. կարեւոր օրէնքներուն մասին:

ՀՐԱՆՏ-ՍՍՄՈՒԷԼ

ՀԱՅ ԵՐԱԺԻՇՏՆԵՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Երաժշտական շարժումը ընդհանուր կերպով ուրիշ կազմակերպութիւններու չափ ոգեւորուած չէ դժբախտաբար: Հակառակ տեղւոյս գեղարուեստի մեծ կեդրոն մը ըլլալուն՝ մասնաւորներ են որ կը հետաքրքրուին այս ճիւղով, թէեւ պայմաններն ալ շատ թոյլատու չեն աւելի արդիւնաբեր գործունէութեան մը:

Մասնաւորներու կարգին ունինք մէկ քանի անուանի արուեստագէտներ որոնք առանձինն գնահատութեան արժանի են: Հանրածանօթ հայազգի թաւջութակահար Տիրան Ալիքսանեան ֆրանսական շրջանակներու մէջ մեծապէս գնահատուած ու համակրութիւն շահած է. իր նուագած գործիքով՝ կը համարուի Փարիզի առաջնակարգ արուեստագէտներէն մին: Բայց ինք ոչ միայն նուագածու մըն է, այլ նաեւ հեղինակ, եւ ղեկավարելու հմտութիւն ալ ունի: Հրատատարակուած իր գործերը մասնաւորապէս հայկական գեղջուկ երգեր են, զորս թաւջութակի համար ալ պատրաստած է: Յիշենք Կանչէ կռունկ, Ալագեագ, Խորհուրդ խորին, Օրօր եւն., որոնք բոլորը եւրոպական ոճով դաշնաւորուած են առանց փոխելու իրենց նկարագիրը: Հարաւոր նուագախմբի համար ունի *suite* մը, ուր օգտագործած է եկեղեցական քանի մը շարահաններ. ասոր առաջին ունկնդրութիւնը տեղի ունեցաւ Սալ Կալօ ի մէջ, Պ. Զօպանեանի յրգելեանին օրը, իր իսկ ղեկավարութեամբ:

Որպէս ուսուցիչ անուանի՝ կոչուած է վարելու էքզ Նօրմալ ար Միւզիքի մէջ թաւջութակի դասարան մը: Վերջերս իր հեղինակած Մէթօսը այժմէականներու մէջ առաջնակարգ կը նկատուի:

Ն. Օր. Մարգարիտ Բարայեան, ծագումով ռուսահայ, երկար տարիներէ ի վեր Փարիզ հաստատուած ու հոս շինած է իր համբաւը: Նախապէս յաջող երգչուհի՝ մեներգներով մասնակցած է Քօնսէր Քօլն եւ Լամուրէօներուն, եւ բաւական աշխատած է հայ երգը Ծրանոացիներուն ծանօթացնելու գործին մէջ՝ Կոմիտաս Վարդապետի հետ սարքելով համերգներ: Ներկայիս դեռ կը մասնակցի նուագահանդէսներու, բայց աւելի կեդրոնացուցած է իր ոյժը ռուսերման մէջ: Ունի հայ եւ օտարազգի բազմաթիւ աշակերտներ, որոնցմէ Հայերը մասնաւորաբար աւելի յաջող են:

*. Օր. Ինայէթեան, դաշնակազարուհի, քիչ լսուած է նուագա-
հանդէսներու մէջ. բայց կ'երեւի ունի մանուսանդ ուսուցանելու կա-
րողութիւն. եւ էջօլ Նօրմալ ար Միւզիքի մէջ դաշնակի դասաւան-
դութեամբ կը զբաղի, սկսնակներու համար աւ այժմ:

*. Ա. Սինանեան, ջութակահար, եղբայրը Պոլսոյ ծանօթ
Յ. Սինանեանի, վերջերս հաս-
տատուած Փարիզ: Ջութակի
դասաւանդութեամբ կը զբաղի
եւ ունի ստուար թիւով աշա-
կերանք:

Անցնինք մասնաւորապէս
ամաթէօններու, որոնք նուազ
շահեկան չեն:

*. Օր. Նուարդ Փափազեան,
դաշնակազարուհի, բնիկ Պոլսե-
ցի եւ դուստր Պ. Վ. Փափազ-
եանի (Լիլա). յաջող աշակերտ
Սպանիացի Ricardo Vinèsի: Քիչ
անգամ կը մասնակցի նուագա-
հանդէսներու եւ աւելի հաճոյք
կը զգայ իր բարեկամներուն լսել
տալով իր նուագը: Անթերի մե-
քենականութիւն եւ արտայայ-
տութեան մէջ նշակելի, հուս-
տարապէս կը նուագէ դասական-
ները թէ արդիականները, բայց
վերջինին աւելի հակում ցոյց

ՕՐ. Մ. ԲԱԲԱՅԵԱՆ

տալ կ'ենթադրէ: Տրպիսիի երաժշտութիւնը հաճեցիօրէն կ'ունկըն-
դրուի իր մասներէն:

*. Օր. Լիտի Տէմիրճեան, հայտնուն Փրանսուհի, հայկական
կազմակերպութեանց այնքան սիրով կը մասնակցի որ յարմար գտանք
իր անունը անցընել մ'երիններուն կարգին: (Ճրանաացի մօրմէ եւ հայ
հօրմէ սերած է): Յաջողաբոյն ջութակահար ու ֆրանսական շրջա-
նակներու մէջ յոյժ գնահատուած:

*. Օր. Տիրուհի Զաւարեան (դաշնակ), յաճախ կը նուագէ
հրապարակաւ եւ ուսուցանելու ալ սկսած է: Հաճեցի է զինքը
լսել ու շահեկան արուեստագիտուհի մըն է:

*. Յովհ. Գալամեան, (ջութակ), մի քանի նուագահանդէսներ

սարքած է օտար արուեստագէտներու մասնակցութեամբ: Ճպտող զգայուն է եւ մեքենականութիւնը բաւարար:

*. Օր. Երանուհի Բաղալ, երգչուհի, քոնթրալթօ. Պարսկահայ, Մոսկուայի օփերէթի խմբէն: Չայնի մասնաւոր թաւ դրոշմը հմայիչ է: Բնդհանրապէս յաջող կ'երգէ ռուսական կտորները: Միանգամայն դերասանուհի է:

Օ Ր. Փ Ա Փ Ա Ջ Ե Ա Ն

2.— Պ. Արայ Պարթեւեան, (աւմօնի, քօմբօզիսիօն). իր ճիւղին մէջ միակ օտարականը ամբողջ Երաժշտանոցին մէջ: Աշակերտն է **Henri Dallier** ի, Մատըլէնի երգեհոնաչարին եւ **René Lenormand** ի (compositeur): Կը զբաղի ռուսացիներութիւն մը կատարելով երաժշտութեան ընդհանուր կառուցուածքին շուրջ, իրաւ է թէ խիստ երկար եւ դժուարին: Ներդաշնակելու մասին արդէն ունի բաւական ճոխ պաշար, զոր ի մասնաւորի ի յայտ բերաւ Փարիզի Հայ Եկեղեցւոյ երգեհոնը նուագելու իր ձեւին մէջ, ուր մ'իօրինակ պատարագը օժտուեցաւ երբեմն հարուստ ընկերակցութեամբ մը: Իր նախնական ուսումը աւած է Պոլիս Պ. Է. Մանասէն:

3.— Գեորգ Սինանեան, (violon-alto). այս տարի ընդունուած Երաժշտանոց. բնիկ Պոլսեցի եւ սրբի Ա. Սինանեանի, ջութակահար,

*. Տիկ. Շուշիկ Լալուս-Բարայեան, լաւ դաշնակահարուհի մը:

*. Ասոնցմէ զատ Պետական Երաժշտանոցի (Conservatoire) ուսանողներ են՝

1.— Օր. Հայկանոյշ Թորոսեան, (թեթեւ սօփրանօ). ունի խիստ մարդուած քնարական ձայն բաւական ձկուն եւ ի հարկին՝ հզօր: Աշակերտուհին է **Mr Hettich** ի, ծերունի փրօֆէսէօր՝ սրուն պատիւ կը բերէ: Մասնաւորապէս յաջող է Մօցարթի եւ ընդհանրապէս քնարական ու զուարթ ոճ կրող գործերու արտայայտութեան մէջ. ունի նաեւ բեմական ձիրք: Անցնող տարւոյն յաջողեցաւ շահիլ **premier accessit** (առաջին յիշատակութիւն):

խոյ Երթօշտանոցին մէջ կը նուագէ ալթօ հաւասար կարողութեամբ: Անթերի մեքենականութիւն եւ ընթերցումի դիւրութիւն ունի. ապագան շատ յաջող կ'երեւի:

Այս հետեւողներէն գուրս կան նաեւ պատահական արուեստագետներ, որոնք Փարիզ որոշ ատեն մը մնացին սարքելու համար նուագաշահանդէսներ, ինչպէս երգիչ Շահմուրատեան, որուն ճայնը վերջապէս փոխուած է Պառլիթօնի (եւ կամ այդպէս ըլլալ կ'ենթադրուի), եւ Ազատ Ասատուրեան, Թէնօն, որ ժամանակին շատ աւելի փայլուն ասպարէզ մը ունեցած ըլլալու է:

Գալով կազմակերպութեանց, կայ Փարիզահայ երգչախումբը կամ Հայ Ռեսանդակաւն Միութեան երգչախումբը: Ղեկավարն է Պ. Ս. Յակոբեան, ամաթէօն մը, որ իր շուրջը հաւաքած է քանի մը տասնեակ երկսեւ երիտասարդներ ու ճիշդ է ըսել չափազանց աննպաստ պայմաններու հակառակ կրցած է գլուխ հանել փոքր երգչախումբ մը որ տեղական հանդէսներու մասնակցած է յաճախ. գոհացուցիչ կարելի է նկատել, առանց բաղդատութեան դնելու Ֆրանսական երգչախումբերու հետ եւ մանաւանդ չմոռնալով գործին ամաթէօններէ կազմուած ըլլալը:

Կայ եկեղեցւոյ երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ Պ. Նշան Սէրբօեանի: Ասիկա վերինէն լաւ կարելի է նկատել, մանաւանդ որ միայն այրերէ կազմուած է: Պատարագները, որ խառն են, ամիսը անգամ մը բաղմաճայն կ'երգուին առաւել կամ նուազ յաջողութեամբ: Խումբին ղեկավարը կը ջանայ իր կարելին ընել լաւագոյնին համար:

..

Իբր խմբական գործունէութիւն՝ կազմուեցաւ օրէրէթային խումբ մը որ ամէն տեղ ժողովրդական ընդունելութիւն գտած է: Արշին մալ ալանը եւ Ռուշիկի նուշ ինի ն լոյս աշխարհ ընծայեց նաեւ Փարիզի եւ Լոնտոնի բեմերուն վրայ՝ ղեկավարութեամբ Թառիսթ Արգարի (որ իր գործիքով հաւանաբար առանձինն աւելի պիտի բան մը ըրած ըլլար):

Բարեբախտաբար նմանօրինակ խաղերու գացող ժողովուրդը Պոլսէն եկած ընդհանրապէս ոչ դժուարահաս թարրն է միայն եւ բախտաւորութիւն նկատելու է եթէ Ծրանսացիներ ներկայ չեն ըլլար այսպիսի ներկայացումներու:

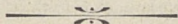
Մաղթենք որ Փարիզի երթօշտական գործունէութիւնը յաւաքիկայ տարի աւելի արդիւնաւոր ըլլայ:

ԱՐՈՒԵՍՏԱՍԷՐ

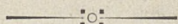
ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հայ կեանքին առաջին արտայայտութիւններէն մին ալ Հայրենակցական Միութիւններն են: Ուր որ հայկական խմբաւորում մը կայ՝ հայրենակցական շերտաւորումները ի յայտ կուգան եւր բնական եղբայրակցական կապի արտայայտութիւններ:

Այսպէս Ճրանասոյսի ամէն հայաշատ վայրերուն մէջ կազմուիլ սկսած են հայրենակցական միութիւններ, սկսեալ Փարիզէն, Լիօնէն ու Մարտէյլէն մինչեւ աւելի փոքր կեդրոններ: Ասոնց մէջ կարեւոր տեղ կը գրաւեն Վասպուրականցիներու, Սեբաստասայերու, Բարձր Հայքի, Տարօն-Տարուբերանի, Շապին Քարաշիսարի, Ծովքի, Տրպիզոնի եւ այլ միութիւնները:

Ահա ասոնց մէկ քանին վերաբերեալ տեղեկութիւններ, յառաջիկային թողլով միւսներուն մասին խօսիլ.—

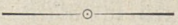

ՍԵՐԱՍՏԱՀԱՅԵՐՈՒ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ (ՓԱՐԻԶ)

Կեդրոնատեղին է՝ 79, Rue des Rigoles, Paris 20^e.)

Վարչութեան անդամներն են՝ ատենապետուհի Տիկին Լուսարեկ Պողոսեան (Սեբաստացի), ատենադպիր Երուանդ Երանոսեան (Սեբաստացի), գանձապահ Նշան Համբարձումեան (Սեբաստացի), խորհրդականներ՝ Թադէոս Մեծատուրեան (Փինկեանցի) եւ Գարեգին Գատըրեան (Սեբաստացի):

Նպատակն է Սեբաստասայերու ամբողջական մէկ ցանկը պատրաստել, դիւրութիւններ տալ հայրենակիցներու եւ աշխատիլ ասոնց մտաւոր ու բարոյական զարգացման:

ՄԱՆՃՐԼՐՔՅԻՆԵՐՈՒ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿՄՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

(ԳՈՒՆ ԳՕԼՕՆԳ)

1925 Մարտ 8ին՝ նախաձեռնութեամբ Տեարք Կարապետ Նիկողոսեանի, Պողոս Փիրէնեանի եւ Նշան Գարամանուկեանի, կազմուեցաւ Մանճրլրքցիներու Հայրենակցական Միութիւնը, որուն կը մասնակցին Եարասարցի եւ Գարաէօրէնցի հայրենակիցներ, եւ որուն նպատակն է ոյժ տալ հայրենակիցներու մտաւոր ու բարոյական զարգացման, եւ մանաւանդ թո՛ւմբ կանգնիլ ուժացումի ու նման սպառնացող վտանգներու դէմ:

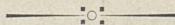
Վարչութիւնը կը կազմեն Տեարք՝ Կ. Նիկողոսեան ատենապետ, Գէորգ Ղազարեան ատենադպիր, Ն. Գարամանուկեան գանձապահ, Պողոս Փիրէնեան եւ Յարէթ Խորիկեան:

Վարչութիւնը հաղորդակցութեան մտած է այն բոլոր հայրենակիցներուն հետ որ կը գտնուին Եգիպտոս, Միջագետք, Սուրիա, Յունաստան, Թուրքիա, Հայաստան, Ամերիկա եւ Յրանայի զանազան քաղաքներուն մէջ, այս կերպով կապ մը հաստատելու համար զանազան ուղղութեամբ ցրուած բոլոր հայրենակիցներու մէջ:

Այժմ Յրանայի մէջ կան 50 ի չափ մեծ ու փոքր հայրենակիցներ, որոնց 30-35 կ'անդամակցին այս Միութեան: 1925 ի ընթացքին ունեցած են մէկ ամուսնութիւն, մէկ ծնունդ, 3 նշանախօսութիւն, 2 մահ, երիտասարդ Յովնաթան Փիրէնեան՝ արկածով, իսկ փոքրիկն Ալիս Նիկողոսեան՝ թոքատապէ:

Միութիւնը ունի 7 յօդուածներէ բաղկացած համեմատ ծրագիր-կանոնադիր մը եւ հազար ֆրանքի մօտ համեմատ գումար մը՝ գործածելի անհրաժեշտ դատուած պարագային:

Միութեան հասցէն է՝ Mr G. Nigoghossian, 110, Rue Charles Chefson, Bois-Colombes (Seine), France.

‘ՊՈՒԼԻՍ, ԳԻՒՂԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՅԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Թօքատի «Պուլիս» գիւղի Հայրենակցական Միութիւն մը կազմուած է Արտէշի նահանգին Բօն տ'Օպլընայ քաղաքին մէջ, ատենապետութեամբ Պ. Արմենակ Փէշլիվանեանի:

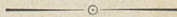
Նպատակն է ընկերական կապ հաստատել եւ իրարու օգնել:

1925 տարուայ ընթացքին Բօն տ'Օպլընայի Պուլիս գիւղացիները ունեցած են մէկ ամուսնութիւն՝ Սմբատ Տէր Յակոբեան Մարիամ Բեսսիմեանի հետ, եւ մէկ ծնունդ, Սողոմէ՝ դուստր Արմենակ Ազարեանի:

ՀԱՅ ՉԱՓԱՀԱՍ ՈՐԲԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

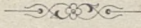
Նորերս կազմուած հայկական ընկերակցութեանց մէջ ամէնէն շահեկաններէն մին է աներկբայ այս միութիւնը զոր հաստատած են Յրանաս գտնուող հայ չափահաս որբերը: Իրարու մօտ գալու եւ իրարմով միխիթարուելու ամէնէն աւելի պէտք ունեցողներն են մեր որբերը, որ կեանքի նոյն եղերական փորձերէն անցած են: Ահա միութիւն մը որ պէտք է կազմակերպուի, զօրանայ եւ իր մէջ առնէ Յրանայի մէջ ցրուած բոլոր հայ որբերը, որոնց թիւը հազարի կը հասնի:

Միութեան համար դիմել առ Պ. Յ. Պուրնազեան, 208 bis Rue Lafayette, Paris (10):

ՄԻՆԱՍ ԶԵՐԱԶԻ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԸ

1926 ի ընթացքին, Յրանաայի հայուսթեան հանրային կեանքին գլխաւոր դէպքերէն մին պիտի ըլլայ ապահովաբար Մինաս Զերազի ազգային վաթսուսամեայ գործունէութեան յրեւեանը: Մեծանուն ուսուցչին, հրապարակագրին, ազգային գործիչին եւ գրագէտին յրեւեանը պիտի կատարուի Մայիս 30 ի Կիրակի օրը Մարտէյլի մէջ, ուր կ'ապրի յարգելի վաստակաւորը, եւ Յունիսի սկիզբներն ալ Փարիզի մէջ:

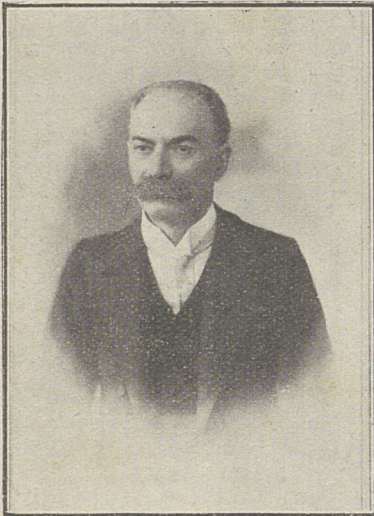
Մինաս Զերազ ծնած է Կ. Պոլիս, Ստադիալ, 1852 Յուլիս 3/15 ին, եւ իր ուսումը աւած է թաղին Ներսէսեան եւ Նուպար-Շահնազարեան վարժարաններուն մէջ, եւ դեռ 14 տարեկան չէր երբ Ներսէսեան վարժարանին մէջ թոշակաւոր օգնական դասատու կարգուեցաւ:

Իր գրական գործերը, իր կատարած դերը Պերլինի Վեհաժողովին ատեն երբ քարտուղարն էր Պերլին զրկուած պատուիրակութեան որ հայկական դատը ներկայացուց եւ պաշտպանեց Եւրոպայի առջեւ, նորահաստատ Ազգ. Կեդր. Վարժարանին անօրէնութիւնը, եւ տարիներ շարունակ իր անխնջ

ու բանիմաց գործունէութիւնը՝ Եւրոպայի եւ Սմերիկայի ճանչցնելու մեր ժողովուրդը, մեր դատը, մեր գրականութիւնը՝ իր Արմէնի թերթով, իր բանախօսութիւններով, իր հրատարակութիւններով, ծանօթ են հայ ազգին:

Իր հրատարակած գիրքերն են, 1874 ին՝ Գրական Փորձեր (բանաստեղծութիւններ, ճառեր, քննադատական յօդուածներ), 1876 ին՝ Ազգային դաստիարակութիւն (Վարժապետական Ժողովի մէջ կրթա-

կան եւ ալ ազգային հարցերու վրայ արտասանուած ճառեր), 1878ին՝
 Թէ Ի՛նչ շահեցանք Պէրլինի
 վեհաժողովէն, 1879ին՝ Հայաս-
 տան եւ Իտալիա, 1881ին՝ Գրիչ
 եւ սուր (Լեզուական, գրական
 եւ ալ հարցերու վրայ բանա-
 խօսական յօդուածներ):

Հրատարակած է նաեւ Լրա-
 գիրներու մէջ հետեւեալ շար-
 քերը. Նոր ճառեր 1881-1889),
 կրթական դասախօսութիւններ
 (1882-83), Առաջին ուղեւորու-
 թիւնս Եւրոպայի մէջ (1885-87):

Հրատարակած է երեք հա-
 սոր ֆրանսերէն Լեզուով, — **Po-
 ètes arméniens** որ կը պարունա-
 կէ թարգմանութիւններ Պետրոս
 Դուրեանի բոլոր բանաստեղծու-
 թեանց, Քամաւ - Քաթիպայի,
 Խորէն Նարպէյի եւ ալ հայ
 բանաստեղծներու հատընտիր է-
 ջեր. **L'Orient Inédit**, հաւաքածու

Պոլսոյ եւ շրջակայքի Հայոց եւ ալ ժողովրդոց մէջ տարածուած
 առածներու, աւանդութեանց, պատմուածքներու, շահեկան սովորու-
 թեանց, եւ **Nouvelles Orientales**, շարք մը ֆրանսերէն գրուած նորա-
 վէպեր՝ Հայոց կեանքէն, եւ որոնց հայերէն թարգմանութիւնը հրա-
 տարակեց յետոյ հայ ամսաթերթերու մէջ:

Իր անունը սիրելի եւ յարգելի է եւ պիտի մնայ մեր մէջ, իբր
 մարդու մը որ ամբողջ կեանքին մէջ ուրիշ մտահոգութիւն չէ ունեցած
 բայց եթէ էր աչքին բարիքը, եւ որ այդ գործին յատկացուցած է
 բոլորանուէր իր համակ իմացականութիւնը, իր ամբողջ հոգին եւ
 իր բոլոր սյօքը:

Տարեգիրքս տպագրութեան յանձնելու պահուն հանդիպով տեղե-
 կացանք Թէ Ֆրանսական կառավարութիւնը, գնահատելով ծանօթ հայ
 բանասէր բժիշկ Տրթ. Վ. Թորգոմեանի բժշկական պատմութեան մատու-
 ցած ծառայութիւնները, անոր շնորհիւ է Պատուոյ Լէգէոնի ասպետու-
 թեան կարգը, իբր անդամ Բժշկական Պատմութեան Ֆրանսական
 Ընկերութեան: Տրթ. Թորգոմեան հայ բժշկական պատմութեան ինն
 էջերը երեւան հանած է եւ գանոնք ծանօթացուցած Ֆրանսայի գիտա-
 կան աշխարհին:

ՄԱՐՍԵՅԼԻ ԱՁԳ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ՈՒ ԵԿԵՂԵՅԻՒ ՀՈԳԱՐԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

Մէջտեղը կան. պատուիրակ Տ. Պալաքեան սրբազան, որուն աջակողմը՝ Տեառք Յ. Սեւեան. Հայկազուն Գուրաժեան եւ Ա. Արզումանեան, իսկ ձախակողմը Տեառք՝ Յովհ. Սահաթեան, Վ. Ղազարեան, Քիմապեան: Ետեւ որքի վրայ եղողները ձախէն աջ Տոնտիկեան, Գալիաքեան, Մ. Սահաթեան, Մ. Զարդարեան, անձանօթ, Կարապետեան, Ա. Արծնեան, անձանօթ, Միհրան Տէրտէրեան, Թ. Խաչիկեան, անձանօթ:

ՀԱՅԵՐԸ ՄԱՐՍԵՅԼԻ ՄԷՁ

Մասնաւոր էջին մէջ արդէն խօսած ենք Մարտէլի ազգային պաշտօնական կազմակերպութեանց մասին:

Մարտէլ Փարիզէն յետոյ ամենաշատ Հայ գաղութը կազմող կեդրոնն է եւ իր մէջ կը համրէ բազմաթիւ Հայրենակցական, երիտասարդական, մարզական եւ այլ միութիւններ:

Հայ Կարմիր Խաչի մարմին մըն ալ կար որ պառակտուեցաւ եւ որմէ գոյացան երկու Կարմիր Խաչեր, մին Ամերիկահայ Կ. Խաչին իբր մասնաճիւղ, միւսն ալ պետական Հայ Կարմիր Խաչին իբր մասնաճիւղ: Հայաստանի Կ. Խաչի նախագահ եւ լիազօր բժիշկ Ս. Կամսարական իր առաքելութեան ընթացքին Մարտէլի մէջ կազմեց Հայաստանի Կարմիր Խաչի մասնաճիւղ մը, ղերջ տալու համար այս ղէճին:

Ահաւաստիկ այս մասնաձեւըին վարչութեան անդամները.—
 Տիկնայք՝ Սարգիս նախագահուհի, Հ. Գուրումճեան փոխ-նախագահ-
 ուհի, Ա. Թէքէեան փոխ-նախագահուհի, Սահաթճեան գանձապետուհի,
 Էփիզեան, Տ. Միրզայեանց, Քէշիշեան, Ա. Թիւրապեան, Շուշանիկ Ղա-
 զարեան, Տօրթ. Արզումեան, Տօրթ. Քէշեան եւ Օր. Փափազեան ատե-
 նողպուուհի: Վերստուգիչ Յանձնաժողովը կը կազմեն Տիկնայք Ա.
 Կիւրկէնիեան, Արման Թիւրապեան եւ Գոհարիկ Գամպուրեան:

Մարտէյլի մէջ կան նաեւ Խարբերք Ծովքի Երիտասարդաց
 Յաւազդիմասէր Միութիւնը իրերօգնութեան եւ նոր Ծովք մը ստեղ-
 ծելու առաջադրութեամբ: Հասցէն է 29, Rue Bernard du Bois,
 Marseille.

Բայց Մարտէյլի ամենակարեւոր հաստատութիւնն է Օտտօ
 գաղթականանը իր պարունակած Հայոց թիւին պատճառով: Ուստի
 աւանձնապէս կ'արժէ խօսիլ անոր մասին:

ՔԷՄՓ OSSO

Իզմիրի աղէտին վրայ երբ մեծաթիւ հայ գաղթականութիւն
 մը խուժեց Պրանսոյի հիւրընկալ ափունքը, Մարտէյլ եղաւ վայր
 մը, ուր Հայ բեկորներ՝ շուարած ու անպաշտպան՝ կը լեցուէին: Ան-
 միջոցապէս կազմուեցաւ Օգնութեան Յանձնախումբ մը որ ձեռք ձեռ-
 քի տալով Հայ Կարմիր Խաչի Տիկնանց Միութեան հետ, աշխատեցաւ
 ամօքել ու մեղմել թշուառութիւնը, ճաշ ու սպաստան հայթայթ-
 եցելով եւ բժշկական խնամք արամադրելով: Այս պահուն էր որ
 նախկին հայ հիւպատոս Պ. Տիգրան Միրզայեանցի դիմումին վրայ
 ֆրանսական կառավարութիւնը բարեհաճեցաւ արամադրել զինուորա-
 կան Օտտօ կայանը, ուր տակաւ փոխադրուեցան հայ գաղթականները:

Այսպէս այս կայանը պարունակեց մինչեւ 2500 գաղթական
 որով ստեղծուեցաւ հաւաքական կեանք, կազմակերպութիւն, դպրոց
 ու եկեղեցի:

Ներկայիս Քէմփին մէջ կ'ապրին 1763 հոգի որոնց 1238ը մեծ
 եւ 525ը՝ պղտիկ:

1925 ին ունեցած են 158 ծնունդ, 53 մահ եւ 60 ամուսնու-
 թիւն:

Կրթական.— 1924-25 ին «Արարտ» վարժարանը ունէր 400 երկ-
 սեռ աշակերտ, 12 ուսուցիչներով որոնց 9ը հայ եւ 3ը ֆրանսացի:
 Վարժարանը ունեցաւ 40 շրջանաւարտ, 20ը նախակրթարանէն, նոյն-
 քան ալ մանկապարտէզէն: Այս շրջանին (1925-26) ունին 350
 աշակերտ, նոյնպէս 9 հայ ուսուցիչներով: Երեք ֆրանսացի ուսուցիչ-
 ները արամադրուած են կրթական նախարարութեան կողմէ եւ անոնց
 ամսականները կառավարութիւնը կը վճարէ: Վարժարանին մէջ ու-
 սումը ձրի է ու պարտաւորիչ:

Առողջապահական. — Կայանը ունի մասնավոր ֆրանսացի բժիշկ մը՝ Dr. Trabuc, դեղագործ մը՝ Յարութիւն Ճէզզէճեան եւ փոքրիկ դեղարան մը ուր կան անհրաժեշտ դեղեր եւ ճրի կը արուին:

Վարչական. — Կայանը ունի տնօրէն մը՝ Պ. Թագուր Խաչիկեան, քարտուղար մը՝ Ռ. Արապեան, հաւաքիչ մը՝ Գ. Գասպարեան եւ հսկիչ մը՝ Մ. Տէյիբէնճեան:

ՄԱՐՄԷՅՈՒ — ԲԱՆ ՕՏՏՕՅԻ ԱՐԱՐԱ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Կազմակերպութիւններ. — Կայանը ունի հոգաբարձութիւն մը, մասնակարարական մարմին մը եւ Տիկնանց Բարեսիրաց Միութիւն մը:

Հոգաբարձութեան եւ մասնակարարականի անդամներն են Տեարք՝ Գէորգ Գասպարեան, Սերոր Փափազեան, Նշան Թորոսեան, Նազար Պուռլուճեան, Մինաս Փափազեան, Պողոս Ամիրխանեան, Նշան Տէրաբեան, Գաւթ Սարսեան, Կարապետ Մազմանեան, Մարտիրոս Մանուկեան եւ Աբէլ Նազիկեան:

Տիկնանց Բարեսիրաց Միութեան վարչութիւնը կը կազմեն Տիկնայք՝ Աղանի Ռուսեան, Մարիամ Ալիքսանեան, Թագուհի Գասպարեան, Մարրուհի Անթիքոսեան, Լուսարեր ձկամեան, Անգլինէ Գամեան եւ ժամկոչեան:

Նիւթական. — Կայանը ունի տոնական 9000 ֆրանքի ծախք, որ կը գանձուի աշխատող դասիականներէն, օրական 50 սանթիւր պուսկելու վարձք, եւ կը վճարուի պաշտօնէութեան, ուսուցիչներու, բժիշկի, դեղագործի, դեղերու, լուսավարութեան, վարձքի, մաքրութեան,

ՄԱՄԲՐԷ ՎՐԳ. ԳՍԼՖՍՆԱՆ
Հոգեւոր հովիւ Մարտէյի եւ շրջակայից

Ծնած է 1890 ին իզմիր: Ազգ. եւ ֆրանս. քոլէժը աւարտելէ յետոյ երեք տարի իբր ուսուցիչ կը պաշտօնավարէ Պէյրութ: 1914 ին Բօր-Սալիա դրամատան մը մէջ կարճապէս պաշտօնի կը կոչուի եւ կը մնայ հինգ տարի: Իր ունեցած նախասիրութեան հետեւանք տալով 1921 ին կը մեկնի Երուսաղէմ նուիրելու ինքզինքը եկեղեցիին: Տ. Եղիշէ Պատրիարք Գուրեանի առաջին ձեռնապահ, Յոսէփ կը կոչուի իբր ժողովրդեան հովիւ եւ անախ եւրոպայի կամ. Պատուիրակ Պալաքեան Սրբազանի կողմէ կը կոչուի Մարտէյի եւ շրջակայից հոգեւոր հովուութեան, պաշտօն՝ զոր կը վարէ ձեռնհասօրէն: Քաջ հմուտ է ֆրանսերէն եւ յունարէն լեզուներու եւ կը խօսի անգլիերէն, իտալերէն եւ արաբերէն լեզուները:

պաշտօնէն թեան եւն., եւն.: Կոյսնի 1763 Հոգիին գրեթէ կէսը միայն կը վճարեն, իսկ մնացեալ ծերեր, սղջատներ, սրբ-սրբեւայրի եւ բազմամարդ ընտանիքի հայրեր գեղծ են այս վճարումէն:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Մարտէյլի ազգ. հաստատութեանց մէջ կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ բնականաբար այս վարժարանը որ Իլմիրի ազգտէն յետոյ Պոլսէն մեկնելով ազճ մը Յունաստանի մէջ թափաւելէ յետոյ 1924 Հոկտեմբերին եկաւ հաստատուիլ ֆրանսական այս քաղաքը, **35, Avenue de la Capelette** գեղեցիկ շէնքին մէջ:

Դպրոցատէր Տիկնանց Միւլթիւնը հիմնուած է Պոլսոյ մէջ 1879ին նպատակ ունենալով վարժուցիներ պատրաստել եւ կարօտ հայ աղջիկներ դաստիարակել: Ուրեմն շուրջ կէս դարու անցեալ պատուաբեր գործունէութիւն մը ունի այս ընկերութիւնը: Վերջին աղետալի տարիներուն ան եղաւ ինամածու մայր մը ընտանեզուրկ աղջիկներու, որով ան այժմ աւելի որբանոց-արհեստանոց մըն է քան վարժուցինոց, ինչպէս էր երբեմն Պոլիս:

Դպրոցատէրը մեշտ կանգուն մնացած է հանրային օժանդակութեամբ եւ քանի մը տարի առաջ Տիկիներ Մուրատ եւ Սօճասարեան 25,000 տօլար հաւաքեցին, գումար որ կը մնայ Գարակէօզեան եղբարց քով եւ սոկորը կը յատկացուի վարժարանին ծախքերուն: Այս տարի ալ Անգլիոյ մէջ հանգանակութիւն կատարեցին վարժարանին վարիչները եւ ստացան շուրջ 500 սթէրլին: Ամերիկեան Բիլիֆն ալ կարեւոր գումար մը յանձնած է՝ իր 120 սանուէրները փոխանցելով Դպրոցատէրին:

Վարժարանը այժմ ունի շուրջ 180 աշակերտ գեղեցիկ եւ ցորեկեայ: Իր ուսումնական ծրագիրը պատշաճեցուած է ֆրանսականին: Կան նաեւ ձեռագործ, կար եւ գորգագործութիւն, այնպէս որ աշակերտուցիները իրենց ծախքին մէկ մասը այսպէս հանած կ'ըլլան:

Դպրոցատէրի վարիչներն են Տիկին Ա. Մ. Պօյաճեան եւ Օր. Թագուհի Պալթազուրեան եւ շուրջ 30 պաշտօնեայ, իւր ուսուցիչ, արհեստանոցի վարպետ եւ այլն:

Տարեկան պիւտձէն է շուրջ 200,000 ֆրանք:

ԼԻՕՆԱՀԱՅ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԸ

Լիօն որ կենսունակ հայ գաղութ մը կը կազմէ, բացի ազգային ու եկեղեցական մարմիններէ ունի նաեւ բազմաթիւ հանրային մարմիններ ու ընկերակցութիւններ:

Կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ ասոնց մէջ Տիկնանց Հայ կարմիր խաչի Միւլթիւնը որ կազմուած է 1925 Ապրիլ 1ին, նպատակ ունենալով օգնել ամէն կարգի կարօտեալներու, ինչպէս նաեւ մայր-երկրի

ԼԻՕՆԻ ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ԽՄԲԱՆԿԱՐԸ

Մէջտեղը կանթ. Պատուիրակ Տ. Պալաքեան Սրբազան, իր աջակողմը՝ Պ. Ս. Փափագեան եւ Տիկ. Ազնիւ Գարագաշ եւ ձախակողմը Տիկ. Աղանի Վարդագեան: Իսկ ոտքի վրայ կեցողներն են, ձախէն աջ՝ Տիկ. Մաննիկ Բարսեղեան, Օր. Մալլինէ Հէլվանեան, Օր. Արուսեակ Պէլզատեան, Տիկ. Ֆուլիկ Ալթունեան եւ Տիկ. Նուարդ փաշաեան:

խաղաղութեան եւ կուռի ժամանակ ժողովուրդին եւ բանակին օգտակար ըլլալ: Սոյն Միութեան վարչական ժողովին անդամներն են Տիկնայք՝ Աղանի Վարդագեան՝ Ատենապետուհի, Ֆուլիկ Ալթունեան գանձապետ, Մաննիկ Բարսեղեան՝ Ատենադպրուհի, Յակոբեան, Նուարդ փաշաեան, Օրք՝ Էփրազ Աշեան եւ Արուսեակ Պէլզատեան: Կ. Խաչի վարչութեան նախագահն է Ազգ. Միութեան Ատենապետ Տիար Ս. Փափագեան:

Յանփառի միութիւնը կազմուած է 25 անդամէ, գաղութին մէջ աղքատիկն զգացումը վառ պահելու նպատակով: Կաշխատի Միութիւններու կողմէ կազմակերպուած հանդէսներուն փայլը աւելցնել: Վարչութեան անդամներն են Տեարք՝ Ե. Պօլեան՝ Ատենապետ, Յա-

րուծին փափազեան՝ Ատենադպիր, Սարգիս Շաքարեան՝ գանձապետ, վ. Յակոբեան, կ. Սրմաքէշեան, Ա. Վարդազեան եւ Չ. Վարդազեան:

(Մասիս) մարդասիրական միութիւնը, որուն նպատակն է ամէն կերպով օգտակար ըլլալ իր անդամներուն, գիշերային դասախօսութիւններ եւ բանախօսութիւններ կազմակերպելով: Կ'աշխատի ունենալ յատուկ ընթերցարան եւ լսարան:

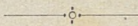
Թատերական Միութիւնը յատուկ ներկայացումներէ զատ հանդէսներու ալ կը մասնակցի:

Հ. Մ. Բ. Մ.ի մասնաձիւղը կը բաղկանայ եօթը հոգիէ. խմբապետն է Տիար Յարութիւն Փէքմէզեան:

Իպրաց Դասին ղեկավարն է Տիար Յ. Վարժապետեան:

ՓՐԱՆՍՍԱԿԱՅ ԱՆԿԻՒՆՆԵՐ

Գ Ր Է Օ Զ Օ

Իդմբիի աղէտէն վերջ քանի մը Պոլսեցի երիտասարդներ Մարտիկայէն կուգան Գրէօղօ (Սօն է Լուսու նահանգ) աշխատելու համար Շնչտէր Եղբայրներուն եւ Ընկերութեան հսկայ երկաթեղէնի գործարանը:

Ահա այդ երիտասարդները հիմը կը դնեն տեղւոյս հայ գաղութին, որ հետզհետէ կը բազմանայ եւ կը հասնի մինչեւ 450 հոգիի:

Գրէօղօ Բարիզէն երկաթուղիով ութ ժամուան հեռաւորութեամբ դէպի հարաւ, փոքրիկ, այլ սիրուն քաղաք մըն է, հաստատուած ըլլալով երկու բլուրներու վրայ. գարնան մասնաւանդ սքանչելի տեսարան մը կը պարզէ: Կլիման գեղեցիկ է եւ օդն ու ջուրը առողջարար:

Տեղւոյս հայ գաղութը, հակառակ որ երեք տարիէ ի վեր հոս հաստատուած էր, չունէր աղգային ո եւ է կազմակերպութիւն, եւ նոյն իսկ աղգային իշխանութիւններն ալ բնաւ հետաքրքրուած չէին այս գաղութով, որ ինքն իր մէջ ամփոփուած կ'ապրէր աւանձնակի գործաւորական կեանք մը, իր օրապահիկ հացը մտածելով միայն:

Այս տարի Նոյեմբերին քանի մը սրտցաւ եւ գիտակից երիտասարդներ միանալով կազմեցին Ծրագիր - Կանոնագիր մը հաստատելու համար Աղգային Միութիւն մը, որուն նպատակն է աղգային ոգին միշտ վառ պահել, սատարել գաղութիս բարոյական, մտաւորական եւ ֆիզիքական զարգացման, օգտակար հանդիսանալ իրապէս կարօտ հայրենակիցներու, բանալ Լսարան - Ընթերցարան մը, պայքա-

րիւ այլաստերման վտանգին դէմ եւ բարձր պահել արժանապատուութիւնը Ֆրանսացի եւ օտար գործաւորներու քով:

Ահա այս նպատակին հասնելու համար Նոյեմբեր 10ին գաղութիս ամբողջ հայուութիւնը գումարուելով Քաղաքապետութեան շէնքին մէջ հիմը դրաւ տեղւոյս Աղգային Միութեան եւ ընտրեց Գործադիր Վարչութիւն մը, բաղկացած հետեւեալ անձնաւորութիւններէ:—

Տիրաբ՝ Դաւիթ Տէր Գալուստեան, Արշակ Վարդանեան, Միհրան Պողոսեան, Յարութիւն Էվրէնեան, Յակոբ Փէշտիմալձեան, Սիմոն Թորոսեան, Ռուբէն Փիլիկեան:

Վարչութիւնը իր Ծրագիր-Կանոնագիրը ֆրանսերէնի թարգմանելով, ներկայացուց Քաղաքապետութեան, որ հաւանեցաւ եւ գովեց առաջադրուած նպատակները եւ հրամայեց դնել գործադրութեան:

Երեք տարիներէ ի վեր եկեղեցիէ, աղգային հանդէսներէ, թատրոններէ եւ երգերէ զրկուած գաղութիս փափաքին ընդ առաջ երթալու նպատակաւ Վարչութիւնը ձեռնարկեց Ս. Ծննդեան Տօնին Շաբաթ օրը սարքել ընտանեկան երեկոյթ մը եւ Ծննդեան Ծառի մը շուրջ համախմբելով տեղւոյս գաղութը՝ ընտանեկան եւ եղբայրական միջնորդի մը մէջ ընել բանախօսութիւններ, արտասանութիւններ, երգեր, կատակերգութիւններ եւ այն ու մոռցնել տալ պահ մը այն դառն զրկողութիւնը, որու ենթարկուած է գաղութիս հայուութիւնը երեք տարիէ ի վեր:

Տնտեսական ներկայ ծանր պարագաներու պատճառաւ այս ամառ տեղւոյս աղգայիններէն շատերը տեղափոխուեցան այլուր, եւ այժմ տեղւոյս հայուութեան թիւն է 250 հոգի, այր եւ կին:

Կան 25-30 մանուկներ, որոնք ֆրանսական վարժարանները կը յաճախեն եւ ընդհանրապէս մեծ ընդունակութիւն ցոյց կուտան ուսման ամէն ճիւղերու մէջ:

Գաղութս կը բաղկանայ ընդհանրապէս Նալլը - Խանցիներէ, Պուսեցիներէ, Սեբաստացիներէ, Հաճընցիներէ, Աֆ. Գարա Հիսարցիներէ, Նիկոմիդիացիներէ, Վանցիներէ եւ այլն:

1925 տարուոյ ընթացքին տեղի ունեցան շուրջ 10-12 ամուսնութիւններ, մէկը միայն ֆրանսացի օրիորդի մը հետ, եւ ամենքն ալ գրեթէ լատինական պատկով:

Ծնունդներու թիւն ալ գրեթէ նոյն համեմատութիւնը ունի. 10 երախաներ:

Գաղութիս մեծագոյն մասը թրքախօս է, բայց հետզհետէ կը թօթափէ այդ գէշ սովորութիւնը, ան կը սիրէ իր ազգը եւ ամուր կապուած է իր մայրենի ականգութեանց, չի խառնուիր քաղաքական կասկածելի հոսանքներու:

Հոս հաստատուած Հայերը կ'աշխատին Շնէտէր Եղբարց եւ Ընկերութեան երկաթեղէնի հսկայ գործարանը, ստանալով նուազագոյն 15 եւ առաւելագոյն 25 ֆրանք օրավարձք: Գործարանի Տնօրէնութիւնը գործաւորներուն ձրի կը տրամադրէ բնակարան, ածուխ, փայտ, բժիշկ, դեղ, վարժարան եւլն.:

Գաղութիս հայ թարգմանն է Սամաթիացի եւ Կ. Պոլսոյ ֆրանսական նամակատան նախկին պաշտօնեաներէն Պ. Յակոբ Փէշտիմալճեան, գործունեայ եւ գիտակից երիտասարդ մը, որ մեծապէս օգտակար կը հանդիսանայ հայ բանուորներուն, որոնք ֆրանսերէն լեզուի անտեղեակ են:

Գործարանին յատուկ նուագախումբին մէջ ընդունուած են եւ կը մասնակցին կանոնաւորաբար Սամաթիոյ «Մասիս» նուագախումբի անդամներէն Պ. Պ. Յակոբ Փէշտիմալճեան, Հայկ Ալեանաբեան, Հայկ Ճամճեան, Աւետիս Պամաճեան:

Բնիկ Կեսարացի Պ. Սիմոն Թորոսեանի ջանքերով եւ տեղս հաստատուած Հրեայ վաճառական Պ. Էսքիսպի ձեռնտուութեամբ գորգի արհեստանոց մը եւս հաստատուեցաւ հոս, առ այժմ 5-6 տէղկեհաճով, ուր կ'աշխատին հայ կիներ եւ աղջիկներ:

Գրէօզօ, Գեկտ. 1925

ԱՐՇԱԿ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Լ Ա Ս Է Յ Ն — Թ Ո Ւ Լ Օ Ն

Տեղւոյս Ազգ. Միութիւնը կազմուած է 2 Նոյեմբեր 1924ին «Լա Սէյն - Թուլոնհայ Գաղութային Միութիւն» անուամբ: Ներկայ Վարչութեան անդամներն են Տեարք՝ Արամ Յովհաննէսեան՝ Ատենապետ, Երուարդ Եագուպեան՝ Բ՝ Ատենապետ, Երուանդ Ա. Թէրզեան՝ Ատենադպիր, Խաչիկ Պէրպէրեան՝ Գանձապետ, Օննիկ Վարդանեան՝ Հաշուակալ, Յարութիւն Պէրպէրեան եւ Անդրանիկ Տրդատեան՝ խորհրդատու անդամ:

Երկու քաղաքներուն մէջ ունինք կ'ուր հաշուով 400 հոգիէ բաղկացեալ գաղութ մը (որուն 100ը Թուլոնի մէջ), ուր մեծամասնութիւն կը կազմեն Կ. Պոլսեցիները, յետոյ կուգան Գոնիացիներ, Սիւրի - Հիսարցիներ, Պրուսացիներ, Անգլարացիներ, Զիլէցիներ եւլն.:

Բոլորն ալ կ'աշխատին Լա Սէյնի նաւարանին մէջ (եթէ չհաշուենք քիչ շատ անկախ դիրքի տիրացած քանի մը արհեստաւոր ազգայինները), օրական շահեւորով 13էն մինչեւ 20 եւ 22 ֆրանք:

Գաղութը ունեցաւ իր մատուռ - մանկապարտէզը Նոյեմ. 23ին: Շէնքը նուիրած է Մ. Ռէմպօ, նաւարանի ազնուասիրտ տնօրէնը: Բացումը կատարուեցաւ Ծնունդին:

1925ի ընթացքին տեղի է ունեցած են. — Ամուսնութիւն՝ 2 Լա

Սէյնի մէջ եւ 3 թուլոնի մէջ (մին Իէռաբնակ ուստաշայ), Ծնունդ՝ 8 Լա Սէյնի մէջ (3ը աղջիկ), 2 թուլոնի մէջ, Մազ՝ 4 Լա Սէյնի մէջ:

ԵՐՈՒԱՆԻ Ա. ԹԵՐԶԵԱՆ

ԱԼՖՕՐՎԻԼ

1923ի վերջերը, Փարիզի մօտակայ այս գիւղին մէջ հազիւ 3-4 հայ ընտանիքներ կային: Անկէ ի վեր հետզհետէ — հայրենիք գացողներու պէս — գունդագունդ հոս գալ սկսան եւ ճիշդ երկու տարի վերջ հայութեան թիւը 800—900ի հասած է: 10-20 հայ ընտանիքներ իրենց անձնական տուները շինած են. 10-15 ամուսնութիւններ եւ 22-30 ծնունդներ տեղի ունեցան. շատ չնչին է մահերու թիւը եւ անոնք ալ մէկ քանի ամսուան երախաներ:

Ո եւ է ընկերութիւն եւ ազգ. մարմին գոյութիւն չունի, բայց յոյս կայ ընդհուպ կազմուելու:

Պղտիկները մանչ աղջիկ ֆրանսական վարժարան կը յաճախեն, որոնք բաւական յառաջացած են: Ասոնց հայերէն դասախօսուելու համար Կաթող. Պատուիրակութիւնը նշանակած է երկու վարժուհի:

Չէնկիլէրցիները բնակչութեան գրեթէ կեսէն աւելին կը կազմեն:

Ծանօթ դէմքերէն կան Պ. Պ. Սուրէն Բապուջեան, Աճարն Պէրպէրեան, Հասի Կարապետ Սողոմոնեան, Լեան Նօտարեան, Նիկողոս Նօտարեան, Միքայէլ եւ Թագուր Պետրոսեան, Ղազարոս Տօպոյեան, Յովսէփ Մուծաֆեան, Յակոբ Մէսէլեան, եւ ուրիշներ:

ԱՐՇԱԿ Խ. ՄԿՐԵԱՆ

ԼԱ ԼՕՆՏ

Վառ նահանգի Լա Լօնտ կոչուած գիւղին մէջ կը գտնուին 17 հայեր, որոնց 10ը Սեբաստիոյ Դաւթի գիւղէն՝ զոր թուրքերը թալուա կը կոչեն:

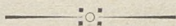
Մեր կեցած տեղէն 27 քիլօմէթր հեռու Քօկուլէն անունով գիւղի մը մէջ 30 հայ ընտանիք կը գտնուին, որոնք գորգի ու մետաքսի գործարանի մէջ կ'աշխատին:

Յ. ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

ԾԱՆՅԹ.— Կը խնդրենք Ֆրանսայի գանազան վայրերու մէծ Թէփոքր գաղութներէն իրենց մասին ամփոփ տեղեկութիւններ տալ, իրատարակութեամբ. համար յառաջիկայ տարուան Ֆրանսահայ Տարեգիրքին մէջ:

ԱՊՍՀՈՎ ԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ապահովագրութեան բարիքներուն վրայ երկարօրէն ծանրանալը աւելորդ է: Մեր Ֆրանսաբնակ հայրենակիցներուն անհրաժեշտ է սակայն զաղափար մը ունենալ այս երկրին մէջ կատարուած ապահովագրութեան զանազան կերպերուն եւ պայմաններուն վրայ, եւ ատոր նուիրուած է ներկայ համառօտ տեսութիւնը:

ՀՐԴԵՅԻ ԴԷՄ ԱՊՍՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.— Հրդեհի դէմ ապահովագրութեան պայմանագիրները (police) Ֆրանսայի մէջ ընդհանրապէս տասը տարուան համար կը շինուին: Ապահովագրուողը, որ իրաւունք չունի այդ պայմանագիրը ջնջելու, պարտաւոր է, այդ տեսողութեան ընթացքին, ապահովագրող ընկերութեան վճարել որոշուած բրիմները: Միայն թէ իրաւունք ունի ապահովագրութեան գումարը աւելցնել կամ իջեցնել:

Ապահովագրուողը կրնայ սակայն, նախ քան պայմանագրին ստորագրութիւնը, իր ուզած պայմանաժամը ընդունիլ տալ ընկերութեան: Միայն թէ, ի նկատի առնելով պայմանաժամին լրանալուն անուշադրութեամբ կամ մոռացութեամբ առանց ապահովագրութեան մնալու վտանգը, լաւագոյն է պայմանաժամի միջեւ ձեւ մը ընտրել:

Ապահովագրուած առարկային զինին որոշումը նկատողութեան առնուելիք կենսական խնդիր մըն է:

Ընկերութիւնը մի միայն ապահովագրուած գումարին չափ փնաս մը տալու պարտական է: Հետեւաբար, բացի վաճառատուներու ապահովագրութենէն որոնց վրայ առաւելագոյն զին մը կ'որոշուի՝ ապրանքներու մուտքի ելքի պատճառաւ, անձնական առարկաները պէտք է իրենց համապատասխան արժէքով ապահովագրել:

Հրդեհի դէմ ապահովագրութիւնը անոր համար մանաւանդ անհրաժեշտութիւն մըն է Ֆրանսայի մէջ, որ այս

երկրին մէջ անձնական պատասխանատուութեան խնդիր մը կայ, օրէնքով հաստատուած: Կալուածատէր մը կամ վարձակալ մը երբ իր անհոգութեան պատճառով հրդեհի մը պատճառ կ'ըլլայ, այդ հրդեհէն առաջ գալիք փասաներուն համար պատասխանատու է կալուածատիրոջ եւ դրացիներուն հանդէպ եւ պարտաւոր է անոնց կրած փաստ վճարել:

Ընկերութիւնները կ'ապահովագրեն այդ պատասխանատուութիւնն ալ, որ *risque locatif* կը կոչուի: Այդ պատասխանատուութիւնը սահմանուած է, ինչպէս ըսինք, Ֆրանսական օրինագրքով (*Code civil*, յօդ. 1733 եւ 1734), որուն համեմատ վարձակալ մը պարտաւոր է տիրոջը վերագարձնել ո եւ է շէնք մը այն վիճակին մէջ որով զայն ստացած է: Հետեւաբար երբ շէնք մը վարձենք եւ ան այրի մեր պատճառով, պայմանաժամին լրանալուն՝ պարտաւոր ենք նոյն շէնքին նմանը կամ անոր փոխարժէքը տալ տանտիրոջ: Պատասխանատուութենէ զերծ կրնանք մնալ այն պարագային միայն երբ յաջողինք հաստատել շէնքին լաւ շինուած ըլլալը, կրակի ենթակայ կամ հրդեհին դրացիներէն ելած ըլլալը: Բայց ասոնք հաստատելը դժուար ու երկար ըլլալով եւ կանխաւ գիտնալ չկարենալով թէ հրդեհը ինչ ձեւով պիտի պատահի, լաւագոյն է ապահովագրուիլ այդ պատասխանատուութեան դէմ:

Շէնքի մը մէջ ինքը միայնակ բնակող վարձակալը ամբողջ շէնքին համար պատասխանատու ըլլալով, պարտաւոր է անոր ամբողջութիւնը ապահովագրել: Իսկ եթէ նոյն շէնքին մէջ ուրիշ վարձակալներ կան, այն ատեն իր տուած վարձքին 15 անգամ աւելին վճարելու պարտաւոր է:

Փոխագարձաբար, կալուածատէրն ալ պատասխանատու է վարձակալներուն հանդէպ, եւ այս ոխքին դէմ իր ըրած ապահովագրութիւնը *recours des locataires* կը կոչուի: Իսկ ամէն կալուածատէր եւ վարձակալ իրենց պատճառաւ ուրիշներու հասած փաստին պատասխանատու ըլլալով, պէտք է ապահովագրուին ատոր դէմ, ինչ որ կը կոչուի *recours des voisins*:

Հրդեհի պարագային, վարձակալը չի դադրիր վարձքը տանտիրոջ պարտական ըլլալէ. այդ վարձքին ապահովագրութիւնն ալ կը կատարուի (*perte du loyer*): Ուրիշ ապահո-

վազրույթիւն մըն է հրդեհի ենթարկուած տանտիրոջ մը կամ վարձակալի մը ընկելիք ծախքերը նոր շէնքի մը համար (perte de jouissance):

Այս պատասխանատուութեանց դէմ ապահովագրութիւնները բազմաթիւ ըլլալով, ընկերութիւնները ասոնց բրիմները ամենաչնչին սակի մը իջեցուցած են:

ԳՈՂՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.— Այս կարգի պայմանագիրները կը նախատեսեն ամէն տեսակի գողութիւն եւ անոնց դէմ կ'ապահովեն: Արժէքաւոր քարերու եւ գոհարեղէններու գողութեան կամ կորստեան դէմ յատուկ պայմանագիրներ կը պաշտպանեն վաճառականը կամ միջնորդը իր բոլոր փասներուն դէմ:

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ կը նախատեսէ ապրանքի մը մէկ նաւահանգիստէն միւս նաւահանգիստ կրելիք բոլոր փասները, ամբողջովին կամ մասամբ, ըստ պայմանագրութեան: Յամաքային արկածներն ալ կը նախատեսուին:

ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ կան ընդդէմ կարկուտի հասցուցած փասներուն, անասուններու մահուան, ապակիներու կոտրելուն, մեքենաներուն արկածով փասուելուն եւայլն: Նոյն իսկ վաճառական մը կարող է ապահովագրուիլ իր յաճախորդներուն չվճարած պարտքերուն դէմ, կա'մ միանուագ գումարով մը, կա'մ ամէն յաճախորդի դէմ զատ զատ: Առնելիքին չզանձուած պահուն, ընկերութիւնն է որ կը հատուցանէ փասը:

ՔՍՂԱՔՍՅԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՄԻՒԹԻՒՆ.— Ըստ ֆրանսական օրէնքին, ամէն ոք պարտաւոր է դարմանելու այն փասը զոր ուրիշին կը հասցնէ: Հետեւաբար, երբ մէկը կամ իր պարագաները ձիով, կառքով, օթօմօպիլով ուրիշի մը փաս կը հասցնեն, երբ բժիշկ մը, դեղագործ մը, ճարտարագետ մը եւ ասոնց պէս ազատ արուեստի տէր մարդիկ ուրիշի մը փաս կը պատճառեն, առ այդ պատասխանատու են եւ պէտք է ապահովագրուին այդ պատասխանատուութեան դէմ (responsabilité civile): Օթօմօպիլի տուած փասները բազմազան ըլլալով, ընկերութիւնները յատուկ պայմանագիրներ կը պատրաստեն ընդդէմ ամէն փասի (contre tous risques):

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՐԿԱԾՆԵՐՈՒ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.— Գործատէր մը իր պաշտօնեաներուն եւ գործաւորներուն հանդէպ պատասխանատուութիւններ ունի, որոնց ամբողջութիւնը կ'ապահովագրուի: Այդ պատասխանատուութիւնը շատ ծանր է. գործատէրը պարտաւոր է արկածի մը հետեւեան քով մեռնող գործաւորին օրականին 700 անգամը վճարել, ամբողջովին հաշմանդամ մնացողին՝ օրականին 1000 անգամը, ինչպէս նաեւ առժամեայ արկածաւորներուն կէս օրականը եւ բժշկութեան ծախքերը:

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.— Այս ապահովագրութեամբ, ընկերութիւնը ոեւէ արկածէ մը մեռնողին, կամ հաշմանդամ մնացողին, կամ ժամանակաւոր կերպով իր աշխատանքը կատարել չկրցողին՝ նախապէս որոշուած հատուցում մը կ'ընէ:

Անշուշտ այս կարգի արկածներու մէջ հաշուի կ'առնուին միայն օտար ոյժի մը ազդեցութեան ներքեւ յառաջ եկածները, եւ ոչ թէ կամովին պատահած արկածները: Բայց ջուրի մէջ կամ կազէ խողովակներու պարագաները, անասուններէ փոխանցուած շարպօնի հիւանդութիւնը, կատաղութիւնը, անձնապաշտպանութեան պարագային կամ գոյքեր ազատելու ջանացած պահուն պատահած բոլոր արկածները օրինաւոր կը նկատուին եւ կ'ընդունուին:

Ընկերութիւնները 30ի չափ զանազան տեսակ հիւանդութեանց դէմ ալ կ'ապահովագրեն, ապահովագրուողին օրականը եւ բժշկութեան ծախքերը վճարելով: Այս ապահովագրութեան բրիմներն ալ անհաւատալի կերպով փոքր են:

ԿԵՄՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.— Անբուժելի հիւանդութիւն եւ մահ այն պարագաներն են որոնց մէջ ապահովագրող ընկերութիւնը ապահովագրուողին կամ անոր ժառանգորդներուն կը վճարէ որոշեալ գումարը: Բայց ասոնք չեն միայն այն ապահովութիւնները զոր ընկերութիւնները կ'երաշխաւորեն ապահովագրուողներուն:

Եթէ որոշուած պայմանաժամին ապահովագրուողը չմեռնի կամ չհիւանդանայ, ապահովագրութեան միանուագ գումարը կամ մինչեւ կեանքին վերջը տարեթոշակ մը կ'ապահովուի իրեն: Նոյնպէս զրամական նեղութեան պարա-

գալին օգնութիւն կը տրուի, երբ պայմանագրութիւնը շարունակուի:

Այս կարգի ապահովագրութեան պայմանները ընկերութեան ընկերութիւն կը տարբերին: Ընկերութիւններ կան որ որոշեալ պայմանաժամին բրիմը չվճարուած ժամանակ պայմանագրութիւնը չեղեալ կը նկատեն եւ մի միայն տրուած դրամին չափով իրաւունք մը կը ճանչնան ապահովագրուողին: Բայց կան ընկերութիւններ ալ որ որոշեալ պայմանաժամին բրիմը չվճարուած ժամանակ կը շարունակեն ապահովագրութիւնը, եւ մահուան պարագային, առանց պարտական եղած բրիմը վար դնելու, բոլոր ապահովագրուած դրամը կը վճարեն: Ընկերութիւններ կան որ սեղմումներ կը դնեն ճամբորդութեան, անձնասպանութեան եւայլնի դէմ, իսկ ուրիշներ որ հաշուի չեն առներ այդ պարագաները:

Ապահովագրուող մը կրնայ վախնալ որ յետ մահու իր որբերը կորսնցնեն իր հարստութիւնը: Ընկերութիւնը առ այդ յատուկ պայմանագրութիւն կը կնքէ, որով ապահովագրուողին մահուան պարագային, ապահովագրուած գումարին հարիւրին 10ը կը վճարէ որբերուն, եւ որոշուած պայմանաժամին ալ ամբողջ գումարը:

ԿԵՆՍՍ.Թ.ՈՇԱԿ.— Այս ապահովագրութիւնը տարիքոտ անձերու, անզաւակ ընտանիքներու եւ ամուրիներու յարմարող ձեւն է:

Տարիքոտները, ըլլան առանձին կամ այր եւ կին, եթէ միանուազ գումար մը վճարեն ընկերութեան, առաջին օրէն թոշակ մը կը ստանան մինչեւ իրենց մահը: Թոշակին սակը իրենց տարիքին համապատասխան ըլլալով, կրնան իրենց տուած գումարին վրայ հարիւրին 10էն մինչեւ 20 թոշակ մը ստանալ:

Իսկ եթէ միանուազ չեն կրնար վճարել, այն ատեն մէկ քանի տարի վճարումներ ընելէ յետոյ կը սկսին ստանալ իրենց կենսաթոշակը:

Երբ այր ու կին միասին կենսաթոշակ կը ստանան, իրենցմէ մէկուն մեռնելու պարագային, միւսը կը շարունակէ ստանալ իր կենսաթոշակը:

Երիտասարդ մը կընայ, նախապէս որոշելով իր ձերու-
թեան ու է մէկ տարիքը, տարեկան պզտիկ վճարումներ
ընել եւ այդպէս ձերութեան համար կենսաթոշակ մը ա-
պահովել իրեն:

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԻ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ.— Ասիկա, ապահո-
վագրութենէ աւելի, ինչայդական սնտուկի ձեւ մըն է որ
մասնաւորապէս կը յարմարի պզտիկ տղոց: Տղան տարուէ
տարի պզտիկ գումար մը վճարելով, որոշեալ տարիքի մը
իրեն համար պատրաստ զբամազուխ մը կ'ունենայ: Դրա-
մագլխի կազմութեամբ զբաղող ընկերութիւնները պզտիկ
վիճականութիւններ ալ հաստատած ըլլալով, եթէ տղան
վիճակով պզտիկ գումար մը շահի՝ զբամազլխին վրայ կ'ա-
ւելնայ:

ՔԵՐՈՎՔԷ ԷԼՄԱՆՆ

Ապահովագրութեանց գործակալ

18 rue de l'Alme, Asnières (Seine)

Հ. Մ. Ը. Մ.

ՀԱՅ ՄԱՐՄՆԱԿՐԹԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՅ ՍԿԱՌԻՏՆԵՐ

ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— 1918 Նոյեմբերին Պոլսոյ մէջ հիմ-
նուած է նախապէս գոյութիւն ունեցող մարդկան միութիւններու
միացումով:

ՆՊԱՏԱԿ. Ա.— Սկստութեան միջոցաւ պատանիին տալ
Ֆիզիքա - բարոյական դաստիարակութիւն մը, օրինակ՝ ձեռներէցու-
թիւն, անձնավարութիւն, կարգապահութիւն, այլասիրութիւն, պար-
տականութեան գիտակցութիւն, անձնագոհութեան ոգի:

Բ.— Մարմնամարզի միջոցով զարգացնել մարմինը, հաւասար-
ակշուեւ եւ անտեսել Ֆիզիքական ուժը, գիմնադրական կարողու-
թիւնը զարգացնելով անոր մէջ:

Գ.— Դաշտային խաղերու միջոցով (ֆութ-պօլ, պասքէթ-պօլ,
եւլն.) զօրացնել անոր մէջ գատեւու կշուեւ, ուշադրութեան, պա-
տեհութիւնը օգտագործելու, վճռական ու ճշտապահ ըլլալու յատ-
կութիւնները:

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԿԱԶՄ.— Հ. Մ. Ը. Մ. ր ունի ընդհանուր կեդ-
րոն մը որ 7 հոգիէ բաղկացած վարչական ժողովէ մը կը բաղկանայ:

Վարչութիւնը կ'ընտրուի բոլոր շրջաններէ հաւաքուած պատ-

գամաւորներու ժողովէն: Ներկայիս թէեւ գոյութիւն չունի կեդրոնավայր, սակայն վարչական անդամները ըստ օրինի կը մնան իրենց պաշտօնին վրայ մինչեւ նորին ընտրութիւնը:

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ.— Միութեան կարեւոր նպատակներէն մին է համաշխարհային հայ երիտասարդութիւնը իրարու շարկապէլ գաղափարի մը շուրջ: Ասոր համար գրեթէ բոլոր գաղթավայրերու մէջ մասնաձիւղեր հիմնուած եւ հիմնուելու վրայ են:

Այսպէս մասնաձիւղեր կան.

ՅՐԱՆՄԱ.— Փարիզ, Լիօն, Մարսէյլ, Վիէն, Բօն աը Շէրի:

ՌՌԻՄԱՆԻՍ.— Պուրթէշ, Թաթար Բաղարձըզ, Կաւաց, Գոստանձա, Թրանսիլվանիա:

ԱՄԵՐԻԿԱ.— Նիւ Եօրք, Ֆիլատէլֆիա, Պոսթոն:

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.— Ֆիլիպէ, Սօֆիա, Ռուսձուզ, Շումէն, Սիլիստրէ:

ՊԵՂՃԻՔԱ.— Պրիւքսէլ:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ.— Աթենք ու շրջակայ արուարձանները:

ՍՈՒՐԻԱ.— Հալէպ, Պէյրութ եւ Պաղտատ:

ԶՈՒԻՅԵՐԻԱ.— Ժընեվ:

Փարիզի մասնաձիւղին հասցէն է **56 rue Lafayette Paris (9)** ուր պէտք է ուղղել բոլոր գրութիւնները.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ.— Հ. Մ. Լ. Մ.ի գլխաւոր նպատակներէն մին եղած է Մայր-Երկրին մէջ կազմակերպել շարժումը եւ այս ուղղութիւնով բաւական լուրջ ձեռնարկներ ըրած է:

Վերջերս ալ գրաւոր թէ բերանացի գիմում կատարած է թէ Լոստոնգիոմին եւ թէ մարդական կազմակերպութիւններուն, որոնց պատասխաններուն կը սպասէ գործի ձեռնարկելու համար:

ՊԻՒՏՃԷ.— Իր պիւտձէն կը հայթայթէ անդամավճարներէ, տարեկան մարդահանդէսներէ ու անհատներու կողմէ եղած նուիրատուութիւններէ:

Հ. Մ. Լ. Մ.ը ըլլալով համահայ կազմակերպութիւն մը, անխտիր անոր կրնան անդամակցիլ բոլոր հատուածներու եւ յարանուանութիւններու պատկանող 7 տարեկանէն վեր հայ անհատներ:

Ան այժմ Փարիզ կը նկատուի Ֆրանսայի շրջանի իբր կեդրոն:

Փարիզի տեղական վարչական կազմն է.—

Պ. Պ. Յակոբ Դուռուսի, Վահրամ Թերզեան, Օննիկ Դարբինեան, Պօղոս Ֆրէնկեան, Արտաշէս Պէրպէրեան, Լեւոն Տէվէճեան եւ Ս. Պօյաճեան:

Հ. Մ. Լ. Մ.ի խորհրդանիշն է՝ Արարառը արեւածագի ձաճանչներով սկաւառակուած, ԲԱՐՉՐԱՅԻՐ ԲԱՐՉՐԱՅՈՒՐ նշանաբանով:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Հ. Բարեգործ. Միութիւնը, որ այսօր հայկական հանրային ամէնէն հզօր կազմակերպութիւնը կը ներկայացնէ իր վարիչներուն հեղինակութեամբ, իր դրամագլխով, իր տասը հազարի չափ անդամներով եւ իր հասոյթներով, նոր շրջանի մը մէջ մտաւ 1925ին: Ընկերութիւնը այսօր զուեցեքիական հաստատութիւն մըն է եւ իրաւական անձնաւորութիւն կը վայելէ, այսինքն իրաւունք ունի կտակ ընդունելու: Միեւնոյն ատեն նոր կազմակերպութեան մը ենթարկուած է: Գործադիր ժողովը Գահիրէէն փոխադրուած է Փարիզ, եւ երեք մեծ շրջան կազմուած է. 1. Եգիպտոսի շրջանը, կեդրոնը Գահիրէ, որուն մէջ կը մտնեն Յունաստան, Սուրիա, Պաղեստին, Միջագետք, Եթովպիա, Հնդկաստան ու Ծալրագոյն Արեւելք, 2. Ամերիկայի շրջան, կեդրոնը Նիւ Եորք, որ կ'ընդգրկէ հիւսիսային Ամերիկան, եւ 3. Եւրոպայի շրջան, կեդրոնը Փարիզ:

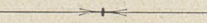
Փարիզի Կեդրոնական Վարչութիւնը կազմուած է հետեւեալ կերպով.

Պօղոս Նուպար փաշա՝ նախագահ, Տեարք Գարբիէլ Նորատունկեան եւ Ե. Աղաթօն՝ փոխ-նախագահ, Լ. Կիւմիւշկերտան՝ գանձապահ, Գր. Սինապեան վարիչ-անօրէն, Էմիլերան Պօղոս, Կամուարական Տիգրան, ձեկվաճիւրճեան Արամ, Նուպար Զարեհ, Պապաջանեան Միքայէլ, Սվաճեան Սերոբէ, Փիլիպպոսեան Տիրան եւ Քէլէկեան Տիգրան Խան: Հասցէ՝ 56 Fbg. St. Honoré, Paris (8).

Գահիրէի Կեդր. Յանձնաժողովին կազմն է Տեարք՝ Ղազարոսեան Միհրան ատենապետ, Տօքթ. Պ. Սերովրեան եւ Հայկ Ինայէթեան փոխ-ատենապետ, Տօքթ. Ն. Քէլէճեան ատենադպիր, Տիգրան Հաճըրլեան գանձապահ, Եագուպեան Սենեքերիմ, Մարգարեան Ա., Նասիպեան Հրանտ, Զարբր ձանիկ եւ Սէֆերեան Գրիգոր: Հասցէ՝ B. P. 1079, Le Caire.

Ամերիկայի Կեդր. Յանձնաժողովին կազմն է Տեարք՝ Արշակ Գարակէօղեան ատենապետ, Աշոտ Յ. Թիրեաքեան ատենադպիր, Յարութիւն Կիւլպէնկեան գանձապահ, Գարակէօղեան Միհրան, Կիւմիւշկերտանեան Ն. Ս., Փուշման Կարապետ Թ., եւ Քիւրքճեան Վահան Մ., անօրէն: Հասցէ՝ 287, Fourth Avenue, New York:

Բարեգործականի անձեռնմխելի դրամագլուխն է 146,500 անգլ. ոսկի, եւ տարեկան ծախքը 50,000 անգլ. ոսկի: Կը պահէ 4 սրբանոց, 7 վարժարան եւ 9 զանազան հաստատութիւններ: 1925 ին Հայաստան զրկած է զանազան նպատակներով 7000 անգլ. ոսկի:

ԶԱՏԻԿ ԽԱՆԶԱՏԵԱՆ

Մուսուլի հարցը ակնառու կերպով մէջտեղ դրաւ միջազգային շրջանակներու մէջ անունը հայ մասնագէտի մը, որ արդէն ծանօթ էր մեզի: Ազգերու ընկերութեան կողմէ Մուսուլ զրկուած քննիչ յանձնաժողովը իր նշանաւոր տեղեկագրին մէջ կը յիշէ թէ շատ բան կը պարտի աշխարհագիր Պ. Խանզատեանի հատուկեան, և 1925 Սեպտեմբերին անգլեկթուրք վէճին առթիւ ժընէվ հրաւիրուած միջազգային տասնեւեց մասնագէտներուն մէջ իր յայտնի տեղը ունէր ան, ինչ որ հաջուադէպ պատիւ մըն էր հայ անունին:

Պ. Խանզատեան ծնած է Մադնիսա 1886ին, զաւակը պատուական հայ դաստիարակի մը՝ Յակոբ Խանզատեանի՝ որ ցարդ իր զաւակին ազգային ներշնչման ու աշխատասիրութեան մենտորն է: Նախակրթութիւնը ստացած Իզմիրի ազգ. վարժարանը, Դուբեան Սրբազանի վերատեսչութեան օրով, 1904ին եկած Ֆրանսա իր եղբօր՝ Տիրանի հետ որ այժմ արհեստապետն է Փարիզի կահազործական մեծ տան մը, կը մտնէ Պրէսթի ծովային վարժարանը, ապա Փարիզի Ծովային Սպայակոյտի Բարձրագոյն վարժարանը ուրկէ կը վկայուի իբր ջրագիր - ճարտարագէտ (ingénieur-hydrographe), և կը մտնէ ֆրանսական նաւատորմին սպասարկութեան մէջ: 1913ին ձէմալ փաշայի օրով կը հրաւիրուի օսմ. նաւային ծառայութեան մէջ իբր կազմակերպիչ, ծովային հազարապետի աստիճանով, անգլիացի սպաներու կարգին: Հոն կարճ ատենի մէջ կը կարգաւորէ մատակարարական մթերանոցները, կը դասախօսէ թէրսանէի վարժարանին մէջ, կը գծէ Իզմիրի և ուրիշ զլխաւոր ծովաքաղաքներու զինուորական

Խանզատեանի հատուկեան, և 1925 Սեպտեմբերին անգլեկթուրք վէճին առթիւ ժընէվ հրաւիրուած միջազգային տասնեւեց մասնագէտներուն մէջ իր յայտնի տեղը ունէր ան, ինչ որ հաջուադէպ պատիւ մըն էր հայ անունին:

քարտէսները եւ անդլիացի ծովակալ Լէմփիւս փաշայի առաջարկով կը բարձրանայ օսմ. ծովային մատակարարութեան ընդհ. քննիչի պաշտօնին:

Պատերազմին սկիզբը մինչ օտար սպաները կ'արձակուին, Պ. Խանգատեան կ'արգելափակուի իր պաշտօնատան մէջ իբր Հայ, եւ երբ տարազրութիւնները կը սկսին, իր աքսորի հրամանը դժուարաւ ետ առնել կուտան Ամերիկեան դեսպան Մր. Մօրկլընթաու, Պուլկար դեսպանն ու մանաւանդ զինուորական կցորդ զօր. Մարքօֆ: Պուլկար կառավարութիւնը պաշտօնապէս կը պահանջէ զայն Վառնայի պաշտպանութեան քարտէսը պատրաստելու պատճառաւնութեամբ եւ զօր. Մարքօֆ՝ ոստիկանութեան ձեռքէն դժուարաւ առնելով զայն՝ անձամբ կ'առաջնորդէ մինչեւ սահման: Արքայական ուքազով Պ. Խանգատեան կ'անուանուի Պուլկար նաւատորմին մէջ մասնագէտ-խորհրդական: Սակայն քիչ ետք Պուլկարի ալ պատերազմի մտնելով եւ Խանգատեան մերժելով կոուիլ Ֆրանսական դրօշին դէմ, իբր զինուորական գերի կը զրկուի ձիւրիպէ ուրկէ զինադադարին Ֆրանսական առաջին ինքնաշարժով կը մեկնի Սելանիկ եւ անկէ կ'անցնի Փարիզ:

Փարիզ Ազգ. Պատուիրակութեան իբր մասնագէտ խորհրդական կը զբաղի Հայաստանի սահմաններու խնդրով, կը հրատարակէ Հայաստանի աղլասը, եւ ի վերջոյ Իզմիր կ'երթայ Հայաստանի կառավարութեան կողմէ իբր կապակցական սպայ. սակայն Կարսի անկումով իր պաշտօնը կը վերջանայ: Հելլէն կառավարութիւնը կը հրաւիրէ զինքը պատրաստելու Յունաստանի տնտեսական աղլասը. այս առթիւ պատիւը կ'ունենայ ընդունուելու Ալեքսանդր եւ Բօնսթանթին թագաւորներէն:

1922ին կը դառնայ Փարիզ եւ Միջազգային Կարմիր Խաչի Արեւելքի նախորդ պատուիրակ Կոմ Շապան տը լա Փալիսի նախագահութեամբ կը վարէ տնօրէնութիւնը «Արեւելեան Տնտեսական Ընկերութեան» ու կը սկսի հրատարակութիւնը իր աղլասներուն, որոնց առաջինը, Թուրքիոյ տնտեսական աղլասը, մեծ ընդունելութիւն կը գտնէ: Ասոր պիտի յաջորդեն Սուրիոյ, Ռումանիոյ, Յունաստանի աղլասները, այդ երկիրներու կառավարութեանց պաշտօնական

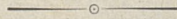

խնդրանքին վրայ: Պատրաստելու վրայ է նաև Հայաստանի պատմական աղբյուրը, որ պիտի ըլլայ անգուզական գործ մը բազմաթիւ անտիպ վաւերագրերով:

Փարիզի Տնտեսական Աշխարհագրական ընկերութիւնը զնահատելով հայագգի աշխարհագէտին աշխատութիւնը վարձատրած է դայն իր մետալով:

Պ. Խանգատեան որչափ միջազգային համբաւով զիտնական մը նոյնքան պատուական Հայ մըն է և իր բարեացակամ ծառայութիւնը ի սպաս դրած է ոչ միայն ազգային իշխանութեանց ու պէտքերու այլ և անհատներու, մասնաւորաբար օժանդակելով ուսանողներու: Իր կարողութիւնները ի սպաս դրած է Հայաստանի բոլոր կառավարութեանց և այժմ յարաբերութեան մէջ է Խորհրդային Հայաստանի կառավարութեան հետ, Հայաստանի պատմական աղբյուրին համար, որ իր գլուխ գործոցը պիտի ըլլայ և որ պիտի պարունակէ ինչ քարտէս որ դարերէ ի վեր արձանագրած են մեր երկրին զիրքը:

ՅՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼ

ԱՊԱԳԱՅ Քաղաքական ու հասարակական շաբաթաթերթ: Զ. տարի: Խմբագիր՝ Ա. Թէրզիպաշեան: Բաժնեգին՝ տարեկան 50, վեցամսեայ 30 ֆրանք: Հասցէ՝ 28 Rue Serpente, Paris (6):

ԱՐՁԱԳԱՆԳ ՓԱՐԻԶԻ պարբերաթերթ քաղաքական, ազգային ու հասարակական: Ժ. տարի: Խմբագիր՝ Յ. Թիւրպպեան: Հասցէ՝ 227 Bld. Raspail, Paris.

ԵՐԵՒԱՆ Քաղաքական, ընկերային եւ գրական եւօրեայ օրկան: Ա. տարի: Բաժնեգին՝ տարեկան 50, վեցամսեայ 27 ֆր, Հասցէ՝ 3 Impasse Crozatier, Paris (12).

ՀԱՅ ՍԻՐՏ Շաբաթաթերթ ազգային, քաղաքական եւ այլն, Ա. տարի: Խմբագիր՝ Ե. Թորոսեան: Բաժնեգին՝ տարեկան 40, վեցամսեայ 20 ֆրանք: Հասցէ՝ 17 Place Alexandre Labadie, Marseille.

ՅԱՔԻՐ ԹԱՀՐԱ ՊԷՅ

1925 ին Փարիզի մէջ մեծ համբաւ ու ժողովրդականութիւն շահնցաւ Փաքիր մը՝ թահրա պէյ ու դարձաւ միջազգային դէմք մը: Նախապէս խորհրդաւոր Եզիպտացի մը կարծուած այս Փաքիրը Հայ մըն է, բնիկ պոլսեցի, Գրիգոր

Թորոս Գալֆաեան, որ իր 28 տարեկանին արդէն շինած է փառքն ու բախտը:

Պ. Գրիգոր Գալֆաեան փոքր հասակէն մեծ միտում ունէր հոգեկան գիտութեանց եւ գրեթէ ուսում ու գործ երեսի վրայ կը ձգէր զբաղելու համար քնածուլթեան ու մագնիսականութեան փորձերով: Այսպէս պակաս թողած է նոյնիսկ իր բժշկական ուսումը:

Զինադադարին, Սկիւտար գրավաճառութեամբ պարապող այս երիտասարդը կ'երթայ Իզմիր, կը ձախողի առեւտրական կեանքի մէջ, անկէ կ'անցնի Ե-

զիպտոս ուր հեաքը կը կորսուի, եւ օր մըն ալ հրապարակ կ'ելլէ իբր Փաքիր: Գալֆաեան յաջողած էր թափանցել Եզիպտոսի Փաքիրական շրջանակները եւ իր բնական յարմարութիւններով շուտով իւրացնել անոնց գարմանալի արուեստը: Կ'ուզէ Եւրոպա գալ եւ ցոյց տալ արեւմտեան աշխարհին արեւելքի այդ հին դասակարգին ճարտարութիւնները, որով երկու տարի առաջ Յունաստան երթալով կը հրապարակէ իր Փաքիրական ձիրքերն ու գիտութիւնը: Կը գրաւէ պետական բարձր իշխանութեանց համակրանքը, հակառակ մոլեռանդ կղերին հալածանքներուն, եւ անկէ

կ'անցնի Իտալիա, ուր աւելի մեծ կ'ըլլայ իր յաջողութիւնը: Հոն կը ներկայանայ Թագաւորին, Թագուհիին, Ս. Պապին եւ Մուսօլինիի, որոնք կը հիանան իր փորձերուն: Իտալիոյ գիտական, հոգեկան եւ մամուլի աշխարհը մեծապէս կը հետաքրքրուին իրմով եւ փառաւոր ժողովրդական ընդունելութեանց կ'արժանանայ:

Իտալիա գտնուած պահուն Բալէրմոյի մէջ կը հանդիպի Անգլիոյ արքայական ամուլին որ զբօսական պտոյտով հոն էր, եւ անոնց ներկայութեան կը կատարէ փորձեր եւ անոնց կողմէ կը հրաւիրուի Լոնտոն: Անգլիոյ Թագաւորին կը յայտնէ իր Հայ ըլլալը եւ ան համակրական խօսքեր կ'ուղղէ իրեն:

Փարիզ նուիրագործեց իր համբաւը: Ան գիտուններու ներկայութեան կատարեց նախ իր փորձերը եւ երբ անոնք անհերքելի եւ անբացատրելի զտան զանոնք, սկսաւ բեմերու վրայ երեւալ: Երկու Թատրոն մեծ գումարներով յաջողեցան տասնեակ մը ներկայացումներ սարքել, աննախընթաց բազմութեամբ: Տօլիլի եւ Պիարիցի մէջ Թահրա պէյի եղաւ մեծ ընդունելութիւն եւ Սպանիոյ Թագուհին զինք հրաւիրեց սահմանազուլի տեսակցութեան մը համար: Փարիզի մէջ իր յաղթանակը արձագանդեց անմիջապէս Անգլիա ու Ամերիկա, ուրկէ բազմաթիւ հրաւերներ ու շահաբեր առաջարկներ ստացաւ:

Թահրա պէյ զնաց նաեւ Պելճիքա: Այս տարի պիտի այցելէ Լոնտոն ու Ամերիկա ու պիտի դառնայ Փարիզ ուր հաստատուելու մտադիր է: Դարձին կը խորհի ինքզինքը տալ ուսումնասիրութեան, եւ ըստ իր տեսութեան, Փաքիբիզմը ժողովրդականացնելով ան պիտի կրնայ նոր կեանք մը բերել բժշկական արուեստին:

Փաքիբին փորձերն են հետեւեալները.— Ան լեզուն կլլելով ինքզինքը կը քարացնէ. վիզին եւ ոտքին տակ սուր մանգաղներ կը դնեն, եւ ձգտուած մարմինին վրայ 80 քիլօնոց քար մը դնելով կը փշրեն: Մարմինը կը ծակէ շամփուրով ու դանակով եւ արիւնահոսութիւն տեղի չ'ունենար: Դամերով ծածկուած տախտակի մը վրայ կը պռոկի, վրան կը կոխտեն եւ վէրք չի գոյանար կոնակին վրայ: Անասունները կը քնացնէ մատի հարուածով մը: Գոց նամակներ

կը կարգայ թեւադրանքի ոյժով: Ի վերջոյ կը թաղուի ա-
ւազի տակ եւ որոշ ժամանակէ ետք, ընդհանրապէս 20
կամ 30 վարկեան — ի հարկին օրերով — կ'արթննայ:

Թահրա պէյ չի ծածկեր իր Հայ մը ըլլալը եւ նոյն իսկ
բանախօսեց Փարիզի մէջ հայերէն լեզուով Ֆաքիրութեան
մասին:

ՅԱԿՈՒ ՍԷՄԷՐՃԵԱՆ

Ի՞նչ պիտի ըլլայ ապագան այն տասնեակ հազարաւոր
Հայութեան որ բազդին բերմունքով այս հիւրընկալ երկիրը
ինկան վերջին տարիներս: Անոնց ամենաստուար մասը
այնպէս կը թուի թէ ա'լ արմատ պիտի բռնէ այս երկրին
մէջ, եւ շատեր են որ օր մը անուն մը պիտի ունենան

Յրանսալի տնտեսական,
մտաւորական եւ արուես-
տագիտական կեանքին մէջ:

Ատոր օրինակները ամէն
կողմէ ծայր կուտան արդէն
զիտողին աչքին, եւ քիչ չէ
թիւը անոնց որ երէկ դեռ
անձանօթ այս երկրին, այ-
սօր արդէն յաջողած են
զիրք մը շինել իրենց, ա-
պագայի խոստումներով
բեղմնաւոր:

Այդ կարգի Հայերէն յի-
շենք Պ. Յակոբ Սէմէրճեա-
նը, տէր «Ֆէպիւս» լուսա-
նկարչատան: 1898ին ծնած
Ատափազար, կանուխէն
հայրը կորսնցուցած, մօրը
հետ Կ. Պոլիս կը փոխա-
դրուի, եւ պահ մը Էսսեան
վարժարանը յաճախելէ լե-

տոյ, կը մտնէ Պալեանի լուսանկարչատունը (Վէնիւս) Բերա
Բանկալթի, ուր ապա անոր ընկերը կը դառնայ: 1922ին

ստիպուելով Կ. Պոլսէն հեռանալ, կուգայ Փարիզ, ուր կը յաջողի մտնել հանրաժանօթ լուսանկարիչ Պ. Անրի Մանիւէլի լուսանկարչատունը եւ աստիճանաբար հասնիլ առաջին օբէրվածքի պաշտօնին: Երկուքուկէս տարի յետոյ, Պ. Մէմէրճեան ունի արդէն իր առանձին ամբլիէն պուլվար Բուասօսիէրի վրայ, «Ֆէպիւս» անունով:

Հայ արուեստագէտը արդէն կարողացած է նկարել Հանրապետութեան նախագահը Էլիզէի պալատին մէջ, նախարարներ, դեսպաններ, Ռումանիոյ թագաւորը, Սերպիոյ թագուհին, Ճէքի Քուկանը, Եթովպիոյ Խնամակալն ու պալատականները որոնք նուէրներ տուած են իրեն ի նշան գնահատութեան, Չեխօսլովաքիայի նախագահը, Բարիզի Գոնսէրվաթուարին տնօրէնը եւ բոլոր ուսուցիչները, հայ ծանօթ անձնաւորութիւններ եւ ուրիշ շատ բարձրաստիճան մարդիկ որոնք գոհունակութեան զրէր ուղղած են իրեն, զնահատելով արուեստագէտը եւ ցեղը որուն կը պատկանի ան:

Ահա գեղեցիկ օրինակ մը ինքնօգնութեան, աշխատասիրութեան եւ անխոնջ անվհատ ջանքերու:

ՅԱՆԱԶ հիմնուած 1925 Օգոստոս 2ին Փարիզի մէջ, իմբագրութեամբ Շաւարշ Միսաքեանի:

Կը հրատարակուի կիրակի, Զորեքշարթի եւ Ուրբաթ օրերը:

Յառաջը հայեւի են է ոչ միայն Թրանսայի եւ Արեւմտեան ու Միջին Եւրոպայի հայկական կեանքին, այլ եւ լրացնելով օրուան թերթի մը բոլոր պահանջները, ամենալայն տեղ կուտայ Հայաստանի, գաղութներու եւ թրուքիոյ ամենավերջին լուրերուն, եւ կը հետեւի Թրանսայի եւ հարեւան երկիրներու ներքին բոլոր անցուղարձերուն, քաղաքական, տնտեսական թէ գրական:

Մասնաւոր թղթակցութիւնները, որոնք ջիղն են արդի լրագրութեան, կը կազմեն Յառաջի կենդանի մէկ բաժինը, որ եւ կը վայելէ աշխատակցութիւնը շատ մը ծանօթ գրողներու, Թրանսայէն եւ արտասահմանէն: **Հ Ա Տ Ը 50 Ս Ա Ն Թ Ի Մ**

Բ Ա Ժ Ն Ե Գ Ի Ն —	Եռամսեայ	վեցամսեայ	Տարեկան
Թրանսա եւ գաղութներ	20 ֆր.	38 ֆր.	70 ֆր.
Անգլիա, եւ » Եգիպտոս, Պարսկաստան		10 շ.	20 շ.
Ամերիկա		3 տ.	5 տ.
Ուրիշ երկիրներ		50 ֆր.	100 ֆր.

Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն. — 208 bis Rue Lafayette, Paris (10.)

Fonds A.R.A.M

ԿԱՐՊԻՍ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ

Ինքնօգնութեամբ և աշխատասիրութեամբ քիչ ժամանակուան մէջ յառաջգիմութեան ուրիշ փայլուն օրինակ մը եւս տանք Փարիզէն դուրս:

Նիսի մէջ եւ անկէ դուրս գնահատելի համբաւի մը տիրացած է այսօր կալուածական կապալի Յովնանեան տունը, զոր կը վարեն երեք եղբայրներ, Կարպիս, Հրանտ եւ Պարոյր, գլխաւորութեամբ իրենց երէցին:

Ծնած է Պոլիս, եւ զաւակն է Գում-Գափուի ծանօթ Մուխթար Յովսէփ աղայի:

Նախակրթութենէն յետոյ հետեւած է Բօպըրթ Քօլէճի ճարտարագիտական ճիւղին եւ հազիւ գործի ասպարէզ անցած, տեղի ունեցած է բէմալական արշաւանքը որով թողած է Պոլիսը և անցած Մարսէլ: Անցընելու վրայ էր զէշ ու զրեթէ գործաւորի օրեր, երբ օր մը կը լսէ թէ Նիսէն շինութեանց յանձնատու կը փնտռուի: Ինք որ նախաձեռնութեան ոգին չէր կորուսած, անմիջապէս Մարսէլէն կ'անցնի Նիս, ուր բախտը զինքը զէմ գիմաց կը հանէ Պարսկահայ միլիոնատէր Պ. Նահապետի:

հապետի, որ մեծ շէնքեր շինել կուտար իբր կալուած: Երկուքն ալ անզլիխափօս եւ քրիստոնէական միեւնոյն ըմբռնումները ունեցող մարդիկ, շուտով զիրար կը հասկնան եւ Պ. Նահապետ իր գործերը կը վստահի այս աշխատասէր ու պարկեշտ երիտասարդին, որ արդէն ամէն ձիրք ունէր յաջողելու:

Այսպէս Պ. Յովնանեան հիմը կը դնէ գործին, իր մօտ կուգան իր միւս եղբայրները եւ իր դպրոցական ընկեր Պ. Արսէնեանը, բոլորն ալ ճարտարապետ, ու եղբայրական աշխատակցութեամբ մը կը յաջողին ստեղծել կարեւոր գործ մը: Այսօր Նիսի մէջ բազմաթիւ նոր շէնքեր իրենց գործն են եւ Յովնանեան եւ Ընկ. Ֆիրման կը վայելէ գեղեցիկ վարկ մը:

Յովնանեան տան շնորհիւ բազմաթիւ հայ գործաւորներ կը հրաւիրուին Նիս, ուր անոնք այժմ ունին լաւ գործ և շատեր հաստատուած ու սեփական բնակարան շինած են իրենց:

*
**

Դան.— Փրանսահայ տարեգիրքը գալ տարի հաճութեամբ տեղ պիտի տայ այս կարգի ուրիշ օրինակներու որ իրեն հաղորդուին, և որոնք ապացոյցներն ըլլան մեր ցեղին լաւագոյն բարեմասնութեանց:

ԻՐԱՒԱԳԷՏ

Մ. ԶԱՅԼԱՔ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻՋԻ ԵՒ Կ. ՊՕԼՍՈՅ ԻՐԱԻԱԲԱՆԱԿԱՆ

ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԵՐԵՆ

*****

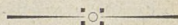
Կ'աշխատակցի իրաւարանական համալսարանի Բրօֆէսօր **Léon Polier** ի հետ, եւ կը ստանձնէ փոխանորդութիւնը առեւտրական ամէն տեսակ դատերու, կը խմբագրէ զանազան կարգի գրութիւններ, ընկերութեան պայմանագրութիւններ, կը հետապնդէ առկախ մնացած շահեր Ապահովագրութեան Ընկերութեանց մօտ:

Խորհրդակցութիւն՝ 10-12 27, Rue de la Ville l'Evêque (8e).

Tél. : Elysées 23-16

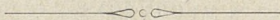
Métro : Madeleine

ԱՆՈՒՆ, ԶԲԱՂՈՒՄ, ՀԱՍՑԷ ԵՒ ԹԷԼԷՖՕՆԻ ԹԻՒ ՖՐԱՆՍԱ ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐՈՒ

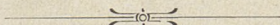
Փարիզի մէջ, շրջակայքը եւ շատ քիչ մասամբ ալ ֆրանսայի զանազան կողմերը հաստատուած Հայերու ներկայ ցանկը կատարեալ բլլալու ո եւ է յաւակնութիւն չունի: Ասիկա լոկ սկզբնաւորութիւն մըն է, հետզհետէ ընդլայնուելու եւ կանոնաւորուելու ընդունակ:

Յառաջիկայ տարուան համար սիրով կ'ընդունինք անփոխարինաբար հրատարակել գործի տէր բոլոր Հայերուն անունները որոնք առ այդ երկտող մը զրկեն մեզ: Նոյնպէս պատրաստ ենք ընդունելու հասցէի փոփոխութիւններ, ուղղումներ եւ յաւելումներ:

ԿՐՃԱՏՈՒՄՆԵՐ

r.	= Rue.	cent.	= Central.	lou.	= Louvre.
ave.	= Avenue.	comb.	= Combat.	mar.	= Marcadet.
bl.	= Boulevard.	did.	= Diderot.	pas.	= Passy.
fb.	= Faubourg.	el.	= Elysées.	rich.	= Richelieu.
S.	= Seine.	fl.	= Fleurus.	roq.	= Roquette.
S.O.	= Seine et Oise.	gal.	= Galvani.	ség.	= Ségur.
tel.	= Téléphone.	gob.	= Gobelins.	trud.	= Trudaine.
arch.	= Archives.	gut.	= Gutenberg.	vaug.	= Vaugirard.
aut.	= Auteuil.	inv.	= Invalides.	wag.	= Wagram.
berg.	= Bergère.	lab.	= Laborde.		

ԾԱՆՈՒԹ.— Փողոցի անուններէն ետքը եկող թիւը Թաղապետական շրջանակը ցոյց կուտայ, որ անհրաժեշտ է: Ան հասցէները որոնց քով քաղաքի եւ նահանգի անուն նշանակուած չէ, Փարիզի մէջ են:

— Ա —

- Աբգար, Թառխսթ, 140 fb. Poissonnière 10e.
- Աբել (Մինաստեան), լուսանկարիչ, 5 bl. Montmartre. tel. cent. 06-44.
- Աբելեան Բ. եւ Ընկ., դրամատուհն, 17 r. Drouot 9e. tel. gut. 39-69 եւ Louvre 56-41.
- Աբովեան Յովսէփ եւ Պետրոս, 26 bl. Rochecouart, 18e.
- Աբուլեան Վ., ճարտարագէտ, 14 r. du Hameau, 15e.
- Աբրահամեանց Ալեքսանդր, ակնեղէն, 4 Cité Condorcet, 9e.
- Ադամեան (Օրիորդ), ասամնարոյժ, 25 r. de Douai, 9e.
- Ադամեան Ա., ասեղնագործութիւն, 9 r. du Bellefond, 9e.
- Ադամեան Շառլ, նկարիչ, 15 r. Hégésippe-Moreau 18e.
- Ադամեան Ս., առևտրական, 23 r. Baudin, 9e. tel. trud. 51-22.
- Ադանց (Բրոֆ.) Ն., 15 r. Henri Martin, 16e.
- Ազարեան Ա., դերձակ, 101 r. de Richelieu, 2e. tel. cent. 41-45.
- Ազարեան Գր., 18 r. Blanche, 9e. tel. trud. 16-27.
- Ազարեան Հասուար., վարդի իւղ, 35 ave. Malakoff 16e.
- Աթաբէգեանց, խավէար, 57 bis bl. de Strasbourg 10e.
- Աթաբէգեանց Վառնի, Տնօրէն նաւթային գործարանի, 25 Quai de France, Rouen.
- Աթեան Գուրգէն, կուփամարտիկ, 18 r. Le Marois, 16e.
- Ալակէօղեան եւ Ընկ., ապուխտ եւ երչիկ, Chemin de Cauvell par Allauch, Marseille.
- Ալեանաք (Տիկին), 12 r. Lantonnet, 9e. tel. trud. 60-61.
- Ալեանաք Ա., 6 ave. du Dr. Brouardel, 7e.
- Ալեանաք Հրանտ, նկարիչ, 7 r. Constance, 18e.
- Ալեանաք Վահրամ, 40 ave. Niel, 17e. tel. gal. 03-45.
- Ալեքսանեան Տիրան, Թաւջութակահար, 12 r. Faraday, 17e.
- Ալէասթձեան Գր., զինկոլորափ, 16 r. Mouton-Duvernoy, 14e.
- Ալթունեան Է., հնութիւնք, 44 r. Taitbout, 9e. tel. trud. 41-00.
- Ալթունեան Ժ., հնութիւնք, 14 bis r. St. Georges, 9e. tel. trud. 58-82.
- Ալթունեան Մանուկ, դերձակ, 14 r. Marbeuf, 8e. tel. el. 01-05.
- Ալթունեան Յարութիւն, արեւելեան ասեղնագործութիւն եւ յանձնապատար, 6 Passage Violet, 10e.
- Ալիբեգեանց Յովհաննէս, տնօրէն գործարանի, 8 r. des Tuileries, St. Etienne (Loire).
- Ալլասզլէրտի պէյ (Տիկին), 66 ave. du Bois de Boulogne, 16e. tel. pas. 25-29.
- Ալլասզլէրտի որդի (Տօքթ.), մասնագէտ քիմի, կոկորդի, ականջի, 27 r. St. André-des-Arts 6e. եւ 27 r. des Sablons, 16e. tel. pas. 94-77.
- Ալխազեան Օ., նկարիչ, 7 r. Belloni, 15e.

- Աւճեան, կոշիկի գործարան, 18 bis r. Jouye-Rouve, 20e. tel. roq. 45-13.
- Աւջրճեան, օթէլ, 46 r. de Trévisé, 9e.
- Աւջրճեան Ստեփան, հյաշուապահ, 54 r. Pierre-Charron. tel. el. 32-83.
- Ակինեան Ա., նպարեղէն, 1 r. Molière, Marseille.
- Աշարոնեան Աւետիս, 51 r. de Passy, 16e.
- Աղաբէգեան եղբարք, գորգ, 182 bl. Haussmann, 9e.
- Աղաթօն Գրիգոր, ակնեղէն, 26 r. Cadet, 9e. tel. louvre 07-94.
- Աղաթօն Ե. պէյ, 3 r. Angélique-Vérien, Neuilly (Seine). tel. wag. 94-90.
- Աղազարեան Ֆ., ջութակահար, 21 bis r. Louis Philippe, Neuilly (Seine).
- Աղազարթեան Հրանտ, պաթիք, 12 Chemin des Postes, Gargan-l'Ivry (Seine).
- Աղապէկեան, յանձնակատար, 25 r. d'Hauteville, 10e.
- Աղաջանեանց (Բրոֆ), բժիշկ, 5 r. St. Didier, 16e. tel. pas. 68-48.
- Աղասի (Թուր-Սարգիսեան), Maisons-Alfort.
- Աղւորիկեան Լ., ակնեղէն, 53 r. Lafayette.
- Աճէմով Մովսէս, իրաւագէտ, 3 ave. du Parc-Monceau, 8e: tel. el. 69-12.
- Ամասեան Ս., սրոցարան, 4 Passage Rauch, 11e.
- Ամատունի Յովհաննէս, 4 r. Jouye-Rouve, 20e.
- Ամատունի (Բշիան) Նիկողիմոս, 32 r. de l'Exposition 7e.
- Ամբարտանեանց (Տօքթ.)
- Ամիրեանց Տիգրան, գործարանատէր, 22. ave. du Petit-Parc, Vincennes, S.
- Ամիրխանեան Ն., դերձակ, 3 r. Cadet, 9e.
- Անանեանց Ստեփան, դերձակ, 15 bl. Poissonnière.
- Անանեանց Միշրան, կարի արհեստանոց, 11 r. Montaigne. tel. el. 65-48.
- Անդրէասեան Արշակ (Տօքթ.), Frouville, par Nesles-la-Vallée, S. O.
- Անդրէասեան Վ., ոսկերիչ, 52 fb. Montmartre. tel. trud. 65-35.
- Անթուան, մածոն, 15 r. Traversière, Billancourt, Seine.
- Անտուր Դ., բրոֆ. երեսանի համալսարանի, 12 r. Boutebrie, 5e.
- Անի, ֆաշարան, 67 r. Mr. le Prince, 6e.
- Անտոնեան Արամ, օրագրող, 6 r. Gay-Lassac, 5e.
- Աշճեան, սափրիչ, 5 ave. d'Argenteuil, Asnières, Seine.
- Աշճեան Ստեփան, պանքայի պաշտօնեայ, 23 r. de Tournon, 5e.
- «Ապագայ», լրագիր, 28 r. Serpente, 6e.
- Ապաշունի, նպարավաճառ, 47 r. de Trévisé, 9e.
- Ապաշունի (Տօքթ.), 4 r. de l'Abbé de l'Épée, 5e.
- Ապաճեան, կոշիկ, 45 r. de Belleville, 20e.
- Ապոյեան Կարապետ, յանձնակատար, 5 r. Ménilmontant, 20e.
- Ապտալեան Ս., ֆարտարագէտ, 27 r. des Plantes, 14e.
- Առաքելեան Մկրտիչ, ֆաշարան «Պաթիսթ», 15 r. Lamartine, 9e.
- Առաքելեան Յակոբ (Հարիւրապետ), փոխնախագահ Հ. Մ. Բ. Մ. Ի.
52 avenue d'Iéna.
- Առքեան, առեւտրական, 7 r. des Petits-Hotels, 10e. tel. nord 53-35 եւ 53-41.

SALTIEL & SEROPIAN

Agents Généraux de la

RAILWAY PASSENGERS ASSURANCE C^o

DE LONDRES

(La plus ancienne Compagnie du Monde contre les accidents)

Assurances Incendie - Vie - Maritime

Vol - Bagages - Bijoux et Tous risques

Tél. : Trudaine 58-18

71, RUE LAFAYETTE
PARIS (9e)

ՍԱԼԹԻԵԼ ԵՒ ՍԵՐՈՒՍԻԱՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ

ԼՈՆՏՈՆԻ RAILWAY PASSENGERS ASSURANCE C^o

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Աշխարհիս հնագոյն ընկերութիւնը ընդդէմ արկածի

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԵՆՀԻ - ԿԵԱՆՔԻ - ԾՈՎԱՅԻՆ - ԳՈՂՈՒԹԵԱՆ

ՊԱԿԱԺԻ - ԳՈՀԱՐԵՂԷՆԻ ԵՒ ԱՄԷՆ ԿՈՐՈՒՍՏԻ

- Սատուրեան*, գծագրիչ, 9 r. Dagorno, 12e.
Սալան ժողէֆ, յանձնակատար, 16 r. Mazagran, 10e. tel. gut. 12-05.
Սալանեան, պրոսա, 104 r. Montmartre, 2e.
Սալանեան Սեթ, գորգ եւ հնուեթիւնք, 44 r. de Provence, 9e.
Սալանկիւլ, սրբեմէն,
Սատուածատուրեանց Ս., անարարագէտ, 11 ave. Emile-Deschanel, 7e.
Սարիբէզեան Աւեքսանդր, իրաւագէտ, 8 Sq. Desaix, 15e. tel. inv.24-73.
Սլանսթամեանց, նաւթ, 1 r. du Maréchal Harispe, 7e.
Սաիլեան, ակննդէն, 56 r. Lafayette, 9e.
Սրամ, անշարան, 8 r. de la Sorbonne, 5e.
Սրամ, մածուն, 1 bis Impasse du Rouet, 14e. tel. seg. 04-82.
Սրամ Տօքթ., ատամնարոյժ, 5 bl. St. Michel 15e.
Սրամեան, (Տօքթ.), բժիշկ, 68 r. Claude-Bernard, 5e.
Սրամ Պ., 98 r. des Colombes, Asnières, Seine. tel. wag. 96-03.
Սրայ Տ. (Տօքթ.), ատամնարոյժ, 9 Passage Davy, 18e.
Սրապեան Սիրունակ, կերպասեղէն, 46 r. Lafayette, 9e. tel. ber. 42-34.
Սրապեան, ելեկտրականութիւն, 15 r. des Halles, Colombes, S.
Սրարատ, պարսկական հնուեթիւնք, 134 r. du Bac, 7e. tel. fl. 51-57.
Սրաքս, մածուն, 127 r. du Cherche-Midi, 15e. tel. seg 77-42.
Սրեւշատեան (Տօքթ.), 491 r. du Temple, 4e.
Սրեթէն Տօքթ., բժիշկ, 42 ave. de la République, 11e. tel. roq. 51-73.
Սրեթիւն, օեթյի նորոգութիւն եւ պիտոյք, 17 r. d'Armenonville, Neuilly, S.
Սրեթիւնեան Տօքթ., Sommery, S. Inférieure.
Սրեթիւնեան Կ., ակննդէն, 3 r. de Bussy, Ermont-Eaubonne, S. O.
Սրծրունի Պողոս, գորգ, 53 fb. Montmartre, 9e.
«*Սրճագանգ Փարիզի*», լրագիր, 227 bl. Raspail, 14e.
Սրղուեթեան-Երկայնաբազուկ (Քշիան) Յովսէֆ, 7 r. François 1er., 18e.
Սրղուեթեան-Երկայնաբազուկ (Քշիան) Պօրիս, 16 ave. Mozart, 16e.
Սրուեթիւնով Մարկ, խմբագիր Le Pétrole ի.
Սւագեան, յանձնակատար, 10 r. N. D. de Lorette, 9e.
Սւագեան Անտրէ, 99 bl. Exelmans, 16e. tel. aut. 12-51.
Սւագեանց Տիկին, Jardin des Modes, 8 r. de Presle, 15e.
Սւագեան Ռ., Danière, Haute Loire.
Սւգէր Վ., առեւարական, 5 r. Grétry, 2e. tel. Louvre 08-54.
Սւետիսեան եղբարք, նպարեղէն, 24 r. Monge, 5e.
Սքեան Ստեփան, դերձակ, 25 r. d'Orsel, 18e.

— Բ —

- Բաբայեան - Գարպօնէլ (Տիկին)*, նկարիչ,
Բաբայեան Մարգարիտ (Օրիորդ), երգչուհի, 17 r. Denfert-Rochereau, 14e.

- Բաբերդեան Անդրանիկ, վարձակալութիւն, 52 r. Lafayette, 9e.
Բագրատունի Հ., ֆրանսերէնի դասեր, 128 bl. St. Germain, 6e.
Բալիեանց Մկրտիչ (Ներքեթա Բալիեւ), Տէր եւ սնորէն La Chauve
Souris Թատրոնին.
Բաղալ Ա., իյն երկամ եւ մետաղ, 22 r. Neuve-des-Boulets, 11e.
tel. roq. 07-71.
Բաղալ Երանուշի (Օրբորդ), երգչուհի, 8 r. Rouvet, 19e.
Բաղալ Ժան, ինտ.թիւնք, 8 r. Rouvet, 19e.
Բալուեան Հրանտ, կօշկակար, 24 r. Condorcet, 9e.
Բաշալեան Լեւոն, 208 bis r. Lafayette, 10e. tel. nord 57-82.
Բաշիսեան Աշոտ, շէնքիներկ եւ զարդ, 43 r. de St. Cloud, Billancourt, S.
tel. aut. 25-85.
Բատակեանց Վ., ճարտարագէտ, 10 r. de Lille, 7e.
Բամաջեան Կարապետ, բանասէր, 9 r. Gazan 4e.
Բամանեան Լուիֆիկ, ճարտարագէտ, 1 bis r. Jannot, St. Denis, S.
Բարթոլեան Խաչիկ, գորգ շինող, 29 r. Poulet, 18e.
Բարունակեան Գառնիկ, ուսուցիչ, 6 r. Péligot, Enghien-les-Bains, S. O.
Բարսեղեան Գէորգ, դերձակ, 16 r. Hippolyte-Lebas, 9e.
Բարսեղեան Զաքար, ճաշարան, 28 r. Nationale, Billancourt, S.
Բարսեղեան Փանոս, կօշիկ, 3 r. Lemercier, 17e.

HORLOGERIE - JOAILLERIE - ORFEVRERIE

H. STEPHAN

9, Rue de l'Arrivée (Face à la Gare)

LA GARENNE (Seine).— Gare St. Lazare

R. C. S. 31.530

Téléph. : 145 La Garenne

Ամեն տեսակ գոհարեղէններու, ընտիր ժամացոյցներու.

եւ արձամեղէնի հոխ միտերք :

ԲՈՒՈՐ ՀՍՅԵՐՈՒ ՀՍՄԱՐ ԶԵՂՉՈՒԱԾ ԳԻՆԵՐ

Հայերէն փորագրութիւն «alliance» մատանիներու մէջ :

ACHAT AU PLUS HAUT COURS BRILLANTS & MÉTAUX PRÉCIEUX

- Բէգլադեանց Տիգրան, նարտարագէտ, 7 r. Desnouettes, 15e.
Բէգլարեան Ս. (Տիկին), 71 av. de Breteuil, 15e. tel. ség. 40-11.
Բողբանեանց, իրաւագէտ, 33 r. de la Liberté, Vincennes, S.
Բորթոլգալեան, դերձակ, 14 r. de l'Orme, 19e.
Բուլաղեան Տիգրան, նարտարագէտ, 8 r. Frédéric-Bastiat, 8e.
Բուլձեան, 54 r. Lafayette, 9e. tel. gut. 13-41.
Բուլձեան Վ. ԿԼ Վ., ակննդէն, 16 r. Saulnier, 9e. cent. 19-63.
Բուլձեան Ս., ակննդէն, 58 r. Lafayette, 9e. tel. berg. 63-69.
Բունեակթեանց (Բրոֆ.), Մենտոր, ռուսական համալսարանին Փարիզի,
29 av. Victor Hugo, tel. pas. 33-44.

— Գ —

- Գաբամաճեան Ն. (Տիկին), 46 r. Boissière, 16e. tel. pas. 79-07.
Գաբամաճեան Սիմոն, պանքա, 39 r. Vivienne, 2e. tel. gut. 24-09 ԿԼ 26-19
Գաբրիէլեան, նաշարան, 18 r. de la Sorbonne, 5e.
Գաղաղեան Երուանդ, ակննդէն, 81 r. d'Enghien, Enghien-les-Bains, S. O.
Գաղանձեան Հ., նարտարապետ, 7 sq. Alboni, 16e. tel. Auteuil 19-56.
Գաղանձեան Միշրան, դերձակ, 190 bl. Voltaire, Asnières, S.
Գալամեան Յովզաննէս, ջութակի դաս, 24 av. de Chatillon, 14e.
Գալայձեան Թորոս, ջութակի նորոգութիւն, 3 pas. d'Austerlitz, 12e.
Գալայձեան Միշրան, նամակադրոշմ, 25 av. de St. Ouen, 17e.
Գալէմբէրեան Կ., 8 bis r. du Chemin de Fer, Enghien-les-Bains, S. O.
Գալէնտէրեան Սուրբէն, պանիք, 2 r. Chevreuil, St. Maur-Créteil, S.
Գալըպեան Եղբարք, հիւնութիւնք, 12 r. de la Paix, 2e. tel. lou. 32-87.
Գալըպեան Ն., հին արուեստք, 21 r. Balzac, 8e. tel. el. 34-56.
Գալթաքեան Սարգէս, Privas-ville, Ardèche.
Գալուստ Կարապետ, քիմիական նիւթեր, 22 pl. de la Madeleine.
Գալուստեան Երուանդ, շինութեանց նարտարագէտ, 9 r. Angélique
Vérien, Neuilly, S.
Գալուստեան Մանասէ, ակննդէն, 26 r. Lamartine, 9e. tel. trud. 14-36.
Գալֆաեան Չարեհ, գծագրիչ, 38 bl. Beaumarchais, 6e.
Գալսէրլեան Սիմոն, Nice.
Գաշքեան, կոշիկ, 44 r. Fessart, 19e.
Գապարաճեան Վէնսան, դերձակ, 112 fb. St. Denis, 10e.
Գառնիկեան Թագաւոր, մուշտակ 49 av. Trudaine, 9e.
Գասպարեան, երաժշտութեան դասեր, 130 bl. St. Germain.
Գալաֆեան, երամանարութեան պիտոյք, 25 fb. Montmartre.
Գալալձեան Խաչիկ, քարտուղար Հայոց եկեղեցիին, 15 r. Jean-Goujon.
Գալէգեան Չ., փորձագէտ-հաշուակալ, 61 r. Mr. le Prince 6e.
Գալուքեան, հիւսուածեղէն, 43 r. des Petits-Carreux, 2e. tel. gut. 08-48

MANUFACTURE DE DRAPERIE

SOCIÉTÉ ANONYME DES

Établissements A. COLLET

(Capital 500.000 francs)

31, Rue des Jeûneurs, Paris (2e)

ԿԵՐՊԱՍԵՂԻՆԱՅ ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Ա. ԳՈԼԼԵ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆՑ

Անանուն ընկերութիւն՝ 500.000 ֆրանք դրամագլխով

Միակ գործարանատէր որ առանց միջնորդի ուղղակի կը հայթայթէ վաճառական-դերձակներու առաջնակարգ եւ միշտ նոյնատեսակ կերպաներ:

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ DRAPERIES UNIES Ի.

CLASSIQUES ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐ

ԿԱՊՈՅՑ, ՍԵՒ ԵՒ ՄԱՐԷԿՈ

ՄԻՇՏ ՊԱՏՐԱՍ ՄՈՒՐԲ:

Պահանջեցէք նմոյշները որ ձրիօրէն կը դրկուին եւ մանաւանդ զարնան յատուկ մասնաւոր զեղչով ՍԵԼ եւ Կապոյտ Serge երը:

- Գարագաշեան Հ., ակննդէն, 74 r. Lafayette, 9e. tel. berg. 43-84 եւ
24 r. Victor-Massé, 9e. tel. trud. 38-93.
- Գարագօջ (Տօքթ.), սամմուարոյժ, 30 bl. St. Michel, 5e.
- Գարաեան, դերձակ, 5 r. Mignon, 6e.
- Գարաեան Մովսէս, ֆիւն, 116 ave. de l'Union, Arnouville-les-Gonesse, S.O.
- Գարակէօզեան Մարի, դերձակու.ֆի, 7 r. de Tournon, 6e. tel. fl. 05-47.
- Գարակէօզեան Նորայր, ակննդէն, La Barre, S. O.
- Գարակիււկեան Նուպար, 3 r. Monbel, 17e. tel. wag. 35-48.
- Գարակիււկեան Տիրան, 41 r. Singer, 16e. tel. aut 41-74.
- Գարաճեան, գորգ, 7 r. Notre-Dame-de Lorette, 9e.
- Գարամանեան, հրատարակիչ, 59 r. Beauboug, 4e.
- Գարայեան Եղբարք, գորգ, 32 r. des Martyrs, 9e.
- Գարաքէչեան Չ. (Օր.), 40 ave. du Bois de Boulogne, 16e. tel. pas. 41-21.
- Գարիպեան, պարլսվա, 9 passage Davy, 18e:
- Գարիպեան Օ., ակննդէն, 56 r. de Lisbonne, 8e.
- Գեանջունցեան Հայկ, ցարտարագէտ, սնորէն Franco-Egyptien նաւթա-
լին ընկերութեան, 125 ave. des Champs-Élysées.
- Գեանջունցեան Սամուէլ, պանքայի պաշտօնեայ, 48 bis r. des Belle-
feuille, 16e.
- Գէնջօկուեանց, ցաշարան A la Renaissance, 5 place de l'Alma, 8e.
- Գէորգեան, կօշիկ, 4 r. de Vincennes, 12e.
- Գէորգեան Տէվլէթ, ուսուցիչ Փարիզի արեւելեան լեզուներու վար-
ժարանին, 312 r. St. Jacques, 5e.
- Գէորգով Օւկա (Օր.), գծագրիչ, Jardin des Modes, 8 r. de Presle, 15e.
- Գլթիկեան Յար., դերձակ, 7 Cité Biverin, 10e.
- Գնդունի Հայ (Գնդապետ), նախագահ Հայ Զինուորական Միութեան,
ակննդէն, 49 r. Brancion, 15e.
- Գոգքէզլեանց (Բրոֆ.), մաթեմատիկոս, ուսուցիչ Սորպօնի, 22 r.
Brézin, 14e. tel. el. 42-33.
- Գորոյեանց Արշակ խան, 38 bis r. Fontaine 9e.
- Գորտոնճեան Լեւոն, դերձակ, 26 bl. Rochechouart 9e.
- Գումբուեանց, մուշտակ, 101 r. de Longchamps, 16e.
- Գուլյումճեան Մկրտիչ, առեւտրական, 12 r. de Tilly, Colombes, S.
- Գրգոյեան (Տօքթ.), բժիշկ եւ Տիկին Գրգոյեան, բժշկու.ֆի, 70 bis
rue Dutot, 15e. tel. ség. 72-39.
- Գրիգորեան Աւեր, սնորէն Firms First National ի, 25 r. de Courcelles, 8e.
tel. el. 83-40.
- Գրիգորեան Գրիգոր, յանձնակատար, 15 r. de l'Echiquier, 10e.
- Գրիգորեան Լ. (Տօքթ.), բժիշկ, 126 fb. St. Denis, 10e. tel. Nord 84-04.
- Գրիգորով Լեւոն, 31 bis r. de la Saussaie, Neuilly, S.
- Գոնչէկիւկ Արամ, չինեւ. ցարոնեան վաճառատուն, 10 r. de la Vic-
toire, 9e. tel. trud. 56-73.
- Գոյունեան Արշակ, դերձակ, 20 r. Cujas, 5e.

— Դ —

- Դանիէլեան Եղեշէ, մեքենագործ, 54 r. Damesme, 13e.
 Դաւթեան, խորհրդական Ս. Խ. Հ. Միուծեան դեպպանատան, 79 r. de Grenelle, 6e. tel. n. 17-16.
 Դաւիթ - Բէկ Ս. Ս., բննասէր, 238 bl. St. Germain, 6e.
 Դաւիթեան Կ. (Տօքթ.) ատամնարոյժ, 16 bl. St. Denis, 2e.
 Դերձակեան Գ., ակնեղէն, 42 fb. Montmartre, 9e. tel. ber. 61-97.
 Դերձակեան Լ., շինութիւն, 133 r. de Vaugirard, 15e. tel. inv. 29-16.
 Դերձակեան Լ., ակնատաշ, 67 r. Réaumur, 3e. tel. gut. 21-74.
 Դերջանեան Պետրոս, պանքայի պաշտօնեայ, 26 ave. Mathurin-Moreau, 19e.
 Դոլուխանեան Միքայէլ (Գողապետ), գործարանատէր. 26 ave. des Champs-Élysées, 8e. tel. el. 59-54, 55 եւ 56, գործարան Montreuil sous Bois, S.
 «Դրոշակ» ամսագիր, 71 ave. Kléber, 8e.

— Ե —

- Եղալճեան Գրիգոր, ակնեղէն, 2 pl. de Passy, 16e.
 Եղալճեան Մկրտիչ, պորսա, 2 pl. de Passy, 16e.

“ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՔ,”

Ա. Ս. ՔԱՍԱՊԵԱՆ

ՃԱՐՏԱՐԱԳԻՏ.ԵԼԵԿՏՐԱԳԻՏ

ՁԵՌՆԱՐԿՈՒ ՓԱՐԻՋԻ ԲԱՆԱԲԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

5, Square Maubeuge (9e).

Կատարեալ զետեղում լոյսի, ոյժի եւ թէլէֆօնի:

Խնամեալ աշխատութիւն:

Եւրկարական որեւէ զետեղումէ առաջ խորհուրդ եւ գին
 Հարցուցէք նախ Ա. Ս. ՔԱՍԱՊԵԱՆ Ի:

- Եղաճեան Գրիգոր*, դերձակ, 4 Cité Fénelon, 10e.
Եղուպեան Նուպար, 12 r. Geoffroy-Marie, 9e.
Եարուկեանց, ֆարտարագէտ, 6 ave. de la Station, Bois Colombes, S.
Եղեկիէլեան Գրիգոր, ձեռող Բրէնթանի, 150 r. Légende, 17e.
Եղեկիէլեան Յարութիւն, պաշտօնեայ («Թօմսօն-Հոստօն»)ի, 36 Grand' Rue, Enghien-les-Bains, S. O.
Եէմենիճեան Հրանտ, 268 r. St. Jacques, 5e.
Եիզպաշեանց Դաւիթ Խան Սաինաղսքի, Versailles S, O.
Եկեղեցի Հայոց, 15 r. Jean Goujon, tel. el. 67-03.
Եղիաւարեան Ս. Էւ Ընդ., 11 r. Etienne-Marcel, 3e. tel. arch. 46-06.
Եղիաւարեան Ս. (Տօքթ.), բժիշկ, 22 r. Copernic, 16e. tel. pas. 45-29.
Եղիաւարեանց (Հարիւրապետ) Բողղան, 39 ave. Kléber.
Եղիաւարեանց Ստեփան, իրաւագէտ, յանձնակատար, 22 r. Chaussée d'Antin.
Եռսուֆեան, լուսցատուն, 40 r. d'Enghien, 10e.
Եսայեան Զապէլ (Տիկին), 8 r. Lamartine, Viroflay, S. O.
Եսայեան Զուկաս, 28 ave. d'Iéna, 16e.
Եսայեան Վարդան, ներկի վաճառատուն, 164 bl. Poissonnière, 9e. tel. trud. 31-31.
Երամ, նամակադրոշմ, 6 r. Lallier, 9e.
Երամ Միշրան, պանքա, 17 r. Drouot. tel. gut. 39-69 Էւ lou. 56-41 Էւ 2 r. Balny-d'Avricourt, 17e. tel. wag. 40-25.
Երամեան Վարդգէս, քիմիագէտ,
Երանեան Գրիգոր, դերձակ, 50 r. Lacépède, 5e.
Երանեան Կ. Պ., դերձակ, 106 r. de Richelieu, 2e.
«Երեւան», լրագիր, 3 Impasse Crozatier, 12e.
Երեցեան Արտէն, գրավաճառ-տպագրիչ, 40 r. des Dominicains, Marseille.
Երեցեան Շնորհք, նկարիչ, 9 r. Chaptal, 9e.
Երուանդեան Պ., յանձնակատար, 5 r. Ménessier, 18e.
Եւանդուկեանց (Տիկին), լեօն, 51 r. François 1er., 8e.
Եօրտամեան, դեղաբան, 3 r. Lagille, 18e.

— Զ —

- Զառարեան Տիրուհի (Օրիորդ)*, դաշնակի եւ սօլֆեժի դասեր, 39 ave. Kléber, 16e.
Զավրիեվ Յովհաննէս, իրաւագէտ, անօրէն «Նավառ» տպարանի, 5 r. des Gobelins.
Զատիկեան Թ., առեւտրական, 78 r. Taitbout, 9e. tel. trud. 23-65.
Զարեան Կոստանդ, օրագրող, 49 r. Malleville, Enghien-les-Bains, S. O.
Զարգարեան Հրաչ, ատամնարոյժ, 126 r. Bolivar, 19e.
Զարգարեան Ռաֆայէլ, պարի դասեր, 126 r. Bolivar, 19e.

HUTCHINSON - PARIS

ՀԸՉԻՆՍՈՆ-ՓԱՐԻՉ

هوتچینسون پاریس

Զարեֆեան (Տօքթ.), բժիշկ, քաղաքական, Samsois, Marne.

Զարֆճեան Գեղամ, ակննդէն, 6 Place de l'Hotel de Ville, Asnières, S.

Զաֆրաճեան Յակոբ, դերձակ, 9 r. de Bellefond, 9e.

Զիրէճեան Հ., 53 fb. Montmartre, 9e.

Զմիւռնակէսեան Վաչան, ժամացոյց եւ գոհարնդէն, 1 r. Puget, 18e.

Զուրաբեանց Նիկ., ճարտարագէտ, նախկին տնօրէն Սիպերիոյ երկա-
թուղիներուն.

— Է —

Էգնսեան, ակննդէն, 36 r. Lafayette, 9e. tel. cent. 40-23, *եւ* աղա-
մանդի տաշարան, 20 r. Louis-Philippe, Neuilly, S. tel. wag. 23-21.

Էգնսեան (Տիկին) Ա., 14 r. Crevaux, 16e. tel. pas. 41-31.

Էլմասեան Քերովբէ, ապահովագրութեանց գործակալ, 18 r. de l'Alma,
Asnières, S.

Էլմասճեան Վաչրամ, երաժշտութեան ուսուցիչ, 19 r. Pierre-Nys, 11e.

Էլմասեան Յ., հանքագէտ, 46 r. Nicolo, 16e. tel. aut. 13-02.

Էշրամճեան Բաբկէն, 100 bl. Rochechouart, 18e.

Էսսեան Ադուարդ, ընտանեկան առարկաներու գործարան, Sérézin-du
Rhône, Isère.

Էսսեան Յակոբ, 12 r. Angélique-Vérien, Neuilly, S.

Էսսապալեան, ճարտարագէտ-եկեկտրագէտ, 33 bl. Exelmans, 16e.

Էսմէրեան Ժիրայր, ակննդէն, 26 r. Cadet, 9e. tel. lou. 07-94, *եւ*
54 ave. Kléber. pas. 16-08.

Էսմէրեան Պօղոս, ակննդէն, 10 r. Chauchat 9e. tel. lou. 12-78 *եւ*
14 r. Jules-Claretie, 16e. tel. aut. 35-80.

Էսմէրեան Վաչան, ակննդէն, 26 r. Cadet, 9e. tel. lou. 07-94, *եւ*
10 bis r. Descombes, 17e. tel. wag. 76-57.

Էքշեան Ժ., առամնարդով, 88 r. Oberkampf, 11e. *եւ* 108 bl. Montpar-
nasse, 14e. tel. fl. 34-40.

Էքշեան Մ., 13 r. Bréa, 6e.

Էֆէնտեան Յակոբ, դերձակ, 120 ave. Péreire, Asnières, S.

Էօզլլէկեան, դերձակ եւ մուշտակագործ, 38 r. de Cléry. tel. rich. 99-34.

Էօտեմիշեան (Տօքթ.), 30 r. Robinson, Sceaux, S.

— Թ —

Թազուրեան Վաղարշակ, հաշուագէտ, 34 r. Rodier, 9e.

Թազուրեան, ճարտարագէտ, 91 bl. du Port Royal, 13e.

Թազուրեան Կար., կոշիկակար, 5 r. des Ecoles, Arnouville-les-Gonessé, S.O.

Թաթարեան (Տօքթ.), բժիշկ, 1 r. Alfred de Musset, Malakoff, S.

Թասճեան Արամ, ճարտարապետ, 18 r. Claude-Villefaux, 10e.

Թաշթածեան Լիւն, իրաւագէտ, քարտուղար երկրագործութեան նախարարին, 78 r. de Varenne, 7e.

Թաշթապրուն Կ. , 33 ave. Friedland, 8e.

Թաշմաղեան Գուրգէն, իրաւագէտ, 3 r. Crozatier, 12e.

Թաշրա սէյ ֆաքիր (Գրեգոր Գալֆաեան), 47 r. de Sèvres.

Թալիբեանց Կոստանդին, կառած, 10 r. Danton, Levallois-Perret, S.

Թաշճեան Պերճ, 23 r. des Dominicains, Marseille.

Թաշճեան Օննիկ, գորգ, 6 r. Arsène-Houssaye, 8e. tel. el. 15-20.

Թարասոֆ Ս. եւ Ս. , ճաշարան «Գարիէլ», r. Brey, 17e.

Թարկուլեան Յ. , խափեարի վաճառականութիւն, 122 r. de Courcelles 17e. tel. gal. 04-77.

Թաքլմճեան Տ. Բարթոլ քաշանայ, 11 bis r. Julien-Certain, Viroflay, S. O.

Թաքլմճեան Մկրտիչ, իրաւագէտ, 11 bis r. Julien-Certain, Viroflay, S. O.

Թելեան Յովհաննէս,ակնեղէն, 41 r. Brancion, 15e.

Թերզեան Երուանդ, Թերթի գործակալ, 1 pl. Noël Verloque, La Seyne s/Mer (Var).

Թերզեան Լ. , ստամբարոյժ, 13 r. de Montenotte, 17e.

Թերզեան Օննիկ, դերձակ, 27 r. Gabrielle, 18e.

Թէլլալեան Գր. (Գրիմիթէլ), իրաւագէտ, 44 r. Descartes, 5e.

ՕՆՆԻԿ ԳԱՊԱՐԱՃԵԱՆ

Վ.ԿԱՅԵԱԼ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏ ԵՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆՅ ՅԱՆՁՆԱՌՈՒ

J. CABARAJEAN

ARCHITECTE-CONSTRUCTEUR D. E. B. A.

74, Rue de Romainville, PARIS (19^e)

Մասնաւոր կերպով կառուցում ատանազին բնակարաններու եւ ուրիշ ամէն տեսակ շէնքերու:

Յաճախորդին փափաքին համաձայն կատարեալ ծրագիրներու պատրաստութիւն եւ նպատաւոր պայմաններով շէնքերու ուղղակի կառուցում:

ՄԵՔԵՆԱԿԱՆ ՅԱՏՈՒԿ ԱՏԱԳԶԱԳՈՐԾԱՐԱՆ

51 bis Rue de Noisy, LES LILAS (Seine)

- ԹԵԼԼԱԼԵԱՆ ՍԵՊՈԼՏ, դեղագործ, 11 ր. Tholozé, 18e.
ԹԵԼՖԵԿԱՆ ՍԱՐԳԽԱ, գորգ, 12 ր. Notre-Dame de Lorette, 9e.
ԹԵՐԳԽԱԿԱՉԵԱՆ Ա., օրագրող, 28 ր. Serpente, 6e.
ԹԻԼՐԱՎԵԱՆ ԱՐԱՄ, մուշտակ, 8 Cours Belzunce, Marseille.
ԹԻԼՐԱՎԵԱՆ Յ., տպարան, 227 bl. Raspail, 14e.
ԹՈՒԹՎԱՆԵԱՆ ԱՐՉԱԿ, նկարիչ, 252 ave. de Paris, Malmaison, S. O.
ԹՈՒՆԻԿԵԱՆ ԱՔՐԱՏԱՄ, կանանց դերձակ, 6 ր. Sorbier, 20e.
ԹՈՐԳՈՒԿԱՆ ՎԱՅՐԱՄ (Տօքթ.), բժիշկ, 25 ր. de Douai, 9e. tel. trad. 48-15
ԵԼ 1 bis ր. Lacépède, 5e, tel. gob. 60-37.
ԹՈՐՈՍԵԱՆ Տ. ԱՔԽՈՂՈՄ ՔԱՏԱՆԱՅ, 221 ր. de Tolbiac, 13e.
ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԱՐԱՔՈՒ (Օր.), լիսանսի դպրոցի, 221 ր. de Tolbiac, 13e.
ԹՈՐՈՍԵԱՆ ՀԱՅԿԱՆՈՅՉ (Օր.), երգչուհի, 221 ր. de Tolbiac, 13e.
ԹՈՒՆԱՄԿԱՆ (Տօքթ.), բժիշկ, Ste. Sigolène, Hte. Loire.
ԹՈՒՂԼԱՃԵԱՆ ԼԵԱՆ, դեղարան, Berck-sur-Mer.
ԹՈՒՄԱՆՕՓ (Գնդապետ Իշխան),
ԹՕՓԱԼԵԱՆ ՉԱՐԵՏ, շինութեանց ֆարտարագետ, 42 ր. de la Jonquièrre, 17e.
ԹՕՓԱԼԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔ, 44 ave. Kléber, 16e.
ԹՕՓԱԼԵԱՆ (Տօքթ.), բժիշկ, 81 ր. de Saint-Cloud, Billancourt, S..
ԹՕՓԱՔԵԱՆ Հ., ակննդէն, 53 ր. Lafayette, 9e.
ԹՕՓՆԵԱՆ (Տօքթ.), 11 ր. de la Paix, St. Cloud. tel. St. Cloud 513.
ԹՕՔԱԹԼԵԱՆ ՄԿՐԱԻՅ, 55 bl. de Cimiez, Nice.

— Ժ —

- ԺԱՄԿՆԵԱՆ ԿՐԱՎԵԱ, 115 ր. Moncey, Lyon.
ԺԱՄԿՆԵԱՆ Հ., 10 ր. des Fossés-St.-Jacques, 5e.
ԺԱՄՈՆԻՒՐ., գծագրիչ, 47 ր. Felix-Faure, Enghien, S. O.

— Ի —

- ԻՎՄԻՐԼԵԱՆ, ատամնարոյժ, 38 bl. Voltaire, 11e.
ԻՎՄԻՐԼԵԱՆ (Տօքթ.), բժիշկ, 48 ր. Montmartre. tel. cent. 73-38.
ԻԼԱԿԻԿԵԱՆ, նպարեղէն, 72 Grand'Rue, Marseille.
ԻՆԷՃԵԱՆ, ֆերմակեղէնի և գորգի լուսարան, 12 ր. de la Pyramide,
Boulogne. S. tel. Boulogne 3-77.
ԻՆՃԵԿԱՆ (Տօքթ.), ատամնարոյժ, 21 ր. Soufflot, 5e. tel. gob. 30-89.
ԻՆՃԻՃԵԱՆ ԱՐԱՄ, ապահովագրութիւն, 88 ր. Lafayette, 9e.
ԻՆՃՈՒՃԵԱՆ, ֆերմութիւն, 26 ր. Lafayette, 9e. tel. gut. 15-77.
ԻՍԱԿԻՐԵԱՆ Վ., գորգ, 31 ր. St. Lazare, 9e. tel. trad. 71-01.
ԻՐԱՅԵԼԵԱՆ ՆԻԿ. (Տօքթ.), վարիչ Սօսնիով և «Բէթրոլ-Թրոս» նաւ-
թային ընկերութեանց, 54 ր. Pierre-Charron. tel. el. 01-88 ԵԼ
22 ր. Raynourd. tel. aut. 45-85.

COMPTOIR D'OPÉRATIONS EN BANQUE

10, PLACE DE LA BOURSE & 11, RUE FEYDEAU, PARIS

Hall Public, où sont affichés, comme à la Bourse, de minute en minute, les cours des différentes valeurs en Banque se traitant à terme;

Facilité d'opérer à terme sur ces valeurs par 5 titres ou multiples de 5, au lieu du minimum de 25 titres exigé à la Bourse et d'arrêter eux-mêmes leurs opérations sur les cours inscrits;

Faculté d'acheter ou de vendre jusqu'à 6 heures du soir sur les cours de clôture.

Le Comptoir met à la disposition de sa clientèle les cours des Changes et ceux des Bourses de Londres et de New York, qu'il reçoit télégraphiquement au fur et à mesure de leurs cotations.

Par son organisation unique, le Comptoir assure une exécution offrant toute sécurité et toutes garanties.

Հանրային սրահ, ուր բոլոր անբոլոր կը հրատարակուին վաճառքի արժեթղթերու գները, ինչպէս կ'ըլլայ Պորայի մէջ

Դիւրութիւն կ'ընծայուի ամէն տեսակ արժեթղթերուն վրայ պայմանաժամով գործառնութիւններ ընելու հիւնդ հատով կամ աւելիով, փոխանակ առնուազն 25 հատի, ինչպէս կը պահանջուի Պորային մէջ, եւ յաճախորդները կարող են իրենք կեցնելու իրենց գործառնութիւնները, արձանագրուած գներուն համեմատ:

Նոյնպէս դիւրութիւն կ'ընծայուի երեկոյեան մինչեւ ժամը 6ը գնելու եւ ծախելու, փակման գներուն համաձայն:

ՔՕՆԹՈՒԱՐ ՏՕՓԷՐԱՍԻՕՆ ԱՆ ՊԱՆՔ Հաստատութիւնը իր յաճախորդներուն տրամագրութեան ներքեւ կը գնէ շանթերուն եւ Լոնտոնի ու Նիւ Եորքի Պորայներուն գները գործնք հեռագրով կը ստանայ իրենց ելեւէջներով:

Իր անզուգահան կազմակերպութեամբ, ՔՕՆԹՈՒԱՐը իր յաճախորդներուն կ'երաշխաւորէ ամէն սպահովութիւն ընծայող գործառնութիւններ:

- Իսքէնտէր*, 4 Villa Médicis, Bois-Colombes, S.
Իսքէնտէրեան Յակոբ, 88 Cours Lafayette, Lyon.
Իսքէնտէրեան, ակնեղէն, 175 r. St. Honoré, 8e.
Իփլիքճեան Արթիւր, 11 av. Ste.-Foy, Neuilly, S.
Իփլիքճեան Ս., առևտրական, 13 r. Marivaux, 2e. tel. lou. 57-38.
Իւլիլճեան, լուսանկարիչ, 52 r. N. D. de Lorette, 9e.
Իւլիլճեան Ս., առևտրական, 16 r. Grange-Batelière, 9e.

— L —

- Լիանդոսի Ստեփան*, նախագայ նաւթային բնկերութեանց, 125 ave. des Champs-Élysées. tel. el. 66-78, եւ 133 ave. Wagram.
Լօրիս-Մէլիքով Դօրիէլ, (*Գնդապետ Կոմս*), 9 r. Bayard, 8e.
Լօրիս-Մէլիքով Յովհաննէս (Տօքթ.), բժիշկ, 44 r. Jacob, 6e.
Լօրիս-Մէլիքով Յովսէփ, նախկին դեսպան:

— Խ —

- Խախուլթեան (Տիկին)*, կարի արհեստանոց, 45 r. des Acacias, 17e. tel. gal. 69-97.
Խանդատեան Աւետիս, սպուխտ եւ երշիկ, Banbène, Marseille.
Խանդատեան Չատիկ, աշխարհագիր եւ ծովային ջրագրագէտ սպայ, 16 r. Euler, 8e. tel. el. 72-41 եւ 47 r. de la Victoire, 9e. Բնակարան՝ 21 r. Cantine, Bécon-les-Bruyères, S.
Խանդատեան եւ Ընկ., սպուխտ եւ երշիկ, Chemin de Cauvell par Al-lauch, Marseille.
Խանճեան, դեղագործ, 100 r. de Paris, Clichy, S.
Խանճեան Ալեքսանդր, ելեկտրագէտ-նարտարագէտ, 26 r. de Penthièvre, 8e. tel. el. 55-54.
Խանճեան Արտաւաղդ, վարիչ Rapid Filmի, 6 r. Francœur, 18e. tel. mar. 17-27 եւ 18-17.
Խաշմանեան Յակոբ, դերձակ, 285 r. du fb. St. Honoré, 8e.
Խաչատրեան Սարգիս, նկարիչ, 24 r. Condorcet. 9e. tel. trud. 43-61.
Խաչէրեան եղբարք, ակնեղէն, 31 r. Fontaine, 9e.
Խատիւեան Ալեքսանդր, նախկին վարչապետ Հայաստանի, վարիչ Ն. Պատուիրակութեան, 71 ave. Kléber, 16e. tel. pas. 19-30.
Խէրեան Գրիգոր, իրաւագէտ, 4 r. Euryale Duhaynin, 19e.
Խըրըճեան Չ., ժամացոյց, 69 r. de Chabrol, 10e. tel. nord 34-84.
Խնտամեան Վէնսան, ակնեղէն, 35 r. de Clignancourt, 18e.
Խոյեան Տ. Վահան քահանայ, 22 route de l'Ivry, Sevran, S. O.
Խորովեան Հովսեփիկ, իրաւագէտ, 15 r. Louis-Philippe, Neuilly, S. tel. wag. 96-05.

Խորէն, դերձակ, 75 fb. du Temple, 10e.

Խունուկնց Արթիւր, պանքայի պաշտօնեայ, 60 ave. du Bois de Boulogne, 16e.

Խունուկնց Յովսէփ, իրաւագէտ, մնորէն գրավահանանոցի, 4 r. de Sèze, 9e.

Խուպիկեան Կարապետ, կոշիկ եւ Թրիքօ, 21 r. Jouye-Rouve, 20e.

Խուտօեան Համբարձում, կոշկակար, 28 r. Traversière, Boulogne, S.

— Ծ —

Ծամոյեան Գր., իրաւագէտ, 23 bl. de la République, Chaville.

Ծատուրեան Շամիր, ճարտարագէտ, կալուածատէր, 11 bis bd. Delessert, 16e. tel. pas. 22-82.

Ծերոնեան, ձուլիչ, 55 r. Félix-Faure, Enghien-les-Bains, S. O.

— Կ —

Կամալիկեան Արամ, դեղորայք, 47 r. Bonaparte, 6e.

Կարապեան Ն., ակննդէն, 62 r. Rodier, 9e.

Կարապետեան Զմբար Մ., 4 pas. Ste. Hippolyte, 13e.

Ա Ն Թ Ո Ւ Ա Ն Ք Է Ս Է Ճ Ե Ա Ն

Վ Ա Ճ Ա Ռ Ա Կ Ա Ն - Դ Ե Ր Ձ Ա Կ

29, Rue Berthe, PARIS (18e)

Nord-Sud : Abbesses

Téléphone : Nord 93-06

Ով որ կը փափարի լաւագոյն կերպաներով, խիստ ճաշա-
կաւոր եւ դիւրամատչելի գօտթիւմներ, փարտրսիւներ, փաւթօներ,
եւ ամէն տեսակ հագուստներ կարել տալ, Թող ուղղակի դիմէ՝

Ա Ն Թ Ո Ւ Ա Ն Ք Է Ս Է Ճ Ե Ա Ն Ւ

որ զիրենք ազախովարար պիտի գոհացնէ:

- Կարապետեան Ռուբէն, 12 pl. de Chavanne, Marseille.
Կարապետեան Տաճատ, շինութեանց ձևնարկու, 119 ave. de l'Union, Arnouville-les-Gonesse, S. O.
Կարապետ-Օղլու Ս, առևտրական, 4 r. du Garet, Lyon.
Կարիկեան Ե., 196 bl. Malesherbes, 17e. tel. gal. 46-70.
Կարիպեան, ակննդէն, 24 r. Buffault, 9e. tel. trud. 07-96.
Կէմալմազեան Սաշահ, 3 r. Ste. Barbe, Marseille.
Կէվլբէկ Ազուկոս, ակննդէն, 56 r. Lafayette, 9e. tel. ber. 52-64, եւ 51 r. de Maubeuge. tel. trud. 33-81.
Կէվրէկ, Ֆարտարապետ.
Կիւլէմիրեան Յակոբ, պամիր, 9 r. des Gobelins, 13e.
Կիւլէնեան Ա., 32 ave. Malakoff, 16e.
Կիւլլապեան Նուպար, 35 r. La Bruyère, 9e.
Կիւրճեան Յակոբ, արձանագործ, 6 r. Leclerc, 14e.
Կիւլմսերեան Խաչատուր, նաւթ, 7 r. Chernovitz, 16e. tel. aut. 18-49.
Կիւլպէնկեան Աւետիս, 1 r. Neuve, Versailles.
Կիւլպէնկեան Գալուստ, 27 Quai d'Orsay, 7e.
Կիւլպէնկեան Մարի (Տիկին), 19 bl. Flandrin, 16e. tel. aut. 59-57.
Կիւմիւշեան Եղիա, սուկերիչ, 12 r. de Châteaudun, 9e.
Կիւմիւշեան եւ Ընկ., գրավաճառ, 112 r. de Richelieu, 2e. tel. gut. 27-13.
Կիւմիւշկէրասն Էլեոն, ակննդէն, 56 r. Lafayette, 9e. tel. cent. 79-25, եւ 52 bl. Emile Augier, 16e. tel. aut. 49-38.
Կիւմիւշճեան Գէորգ, երկաթեղէն, 83 ave. de Neuilly, Neuilly, S.
Կիւրիսեան Յակոբ, յանձնակատար 128 bl. de St. Cloud, Garches, S.O.
Կոնիէվ (Տօքթ.) ըմիլլ, 41 r. Michel-Ange, 16e.
Կոթիկեան Արման, դերասան, 11 r. de Cluny, 5e.
Կոստանեան Գեղամ, Ֆարտարագէտ, 8 r. Alexandre-Cabanel, 15e.
Կրասիւնիկեան Արսէն, 16 r. St Feudinand, 17e.

GALERIES LAFAYETTE

Maison vendant le meilleur marché de Paris

ԿԱԼԸՐԻ ԼԱՖԱՅԵՏԹ

Բարիզի ամէնէն աւելի աժան ծախող վաճառատունը

ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՅ ՏՈՒՆ ՄԸ

AGRAÉ ԱԼԵԿՍԱՆՏՐ ԽԱՆՃԵԱՆ

Ելեկտրականութեան ու ջեռուցման ամէն կարգի պէտքերու, պիտոյքներու եւ աշխատութեանց համար վստահելի առև մըն է այս, որ Փարիզի մէջ երկար տարիներու փորձառութիւն ունի: Ճրանտական Լաւազոյն շրջանակներու կողմէ միշտ դնահատուած են անոր աշխատութեանց սովորութիւնն ու նիւթերուն հաստատութիւնը: Ուրեմն, կատարեալ վստահութեամբ կարելի է դիմել անոր ամէն գործի ու գնումի համար:

Ելեկտրականութեան, շօփամի, թէլէֆօնի, անթելի զետեղում, շինութիւն ու նորոգութիւն, ձեւավորչութիւն, տարեվճարով պահպանում ու նորոգութիւն ելեկտրական եւ այլ զետեղումներու:

Տնական ու արդուզարդի ամէն առարկայ որ կը գործէ ելեկտրականութեամբ ու կազով, քաղցրիքեր, ելեկտրական անլներ (ապիրամէտօ), արդուկ, փուռ, ըստիսմէտօր, եռացուցիչ, մազ չորցնելու եւ մասամբ գործիքներ, վառարան ու քիւիլինիեր:

Լուսաւարութեան լամբ եւ այլ բոլոր նիւթեր, թէլէֆօնի ամէն գործիք, անթելի առարկաներ եւայլն:

ԱՄԷՆ ՄԱՐՓԱ ՈՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ

Հրատարակի գիներուն վրայ միշտ զեղջով մը:

Անգամ մը դիմեցէք ու Ձեր հայթայթիչը պիտի ըլլայ
Ա. Խանճեանի ԱԿՈՒԱԷ (AGRAÉ) տունը:

26, Rue de Penthièvre, Paris (8e).

Téléphone : Élysées 55-64

— Ն —

Հաղարապետեան Երուանդ, հաշուակալ, 212 bl. de la Villette, 19e. tel. trud. 25-34.

Հաւածեան Պետրոս, իրաւագէտ, նախկին նախարար, 172 r. de Rivoli 1er.

Հալէպեան Գր., հոտեղէն, 6 r. de Maubeuge, 9e. tel. trud. 34-95.

Հաճեան Ս., ճաշարան, 4 r. de la Chaussée d'Antin, 9e. tel. cent. 46-48.

Համալեան Օննիկ (Տօքթ.), ատամնարոյժ, 207 bis r. de Bercy, 12e.

Համամլեան Երուանդ, լրատակարից, 74 r. de Belleville, 20e.

Համամճեան Անրի (Տօքթ.), ատամնարոյժ, 10 r. de la Fidélité, 10e. tel. nord 65-77.

Համբարձումեան Արամ, Nice.

Համբարձումեան Արմենակ, ակնեղէն, 53 fb. Montmartre, 9e. tel. trud. 25-34, եւ 5 r. Henri de Bornier, 16e. tel. aut. 54-19.

Համբարձումեան Յակոբ, Nice.

Համբարձումեան (Տօքթ.), 2 pl. de Russie, Châtelleraut (Vienne).

Հայաստանի Հանրապետութեան Պատուիրակութիւն, 71 ave. Kléber, 16e. tel. pas. 19-30.

Հայ Գաղթականաց Կեդր. Յանձնաժողով, 56 fb. St. Honoré, 8e. tel. 91-90.

Հանէսեան Դանիէլ, 19 ave. de Clichy, 17e.

Հանրմեան Արտաւազդ, ընդհ. քարտուղար Հ. Հ. Պատուիրակութեան, 71 ave. Kléber, 16e. tel. pas. 19-30.

Հանչէր Արամ, ատամնարոյժ, 23 r. de la Varenne, St. Maur, S.

Հանչէր (Տօքթ.) Բժիշկ, 20 r. Cujas, 5e. tel. gob. 31-66.

Հապէշեան Հ., հին գիրք եւ դրամ, 18 r. de la Sorbonne, 5e.

Հասըրճեան Լեւոն, դերձակ, 207 bis r. de Bercy, 12e.

Հարէնց Ա., 49 bl. d'Inkermann, Neuilly, S.

Հարիկեան Վ., 161 bl. Montparnasse, 6e.

Հէրման Ներսէս, յանձնակատար, 5 r. Bergère, 9e.

Հէրիմեան (Տօքթ.), Բժիշկ, 16 r. d'Edimbourg, 8e.

Հէրիմեան Էօժէն, առևտրական, 57 ave. Villeneuve, Alby (Tarn).

Հէրիմեան Ս., հաշուակալ, 56 fb. St. Honoré, 8e.

Հիւնքեարպէյէնտեան Դաւիթ, գործարանատէր, 30 ave. du Bel-Air, 12e. tel. did. 44-33.

Հիւնքեարպէյէնտեան Լեւոն, հողագէտ-նարտարագէտ,

Հիւնքեարպէյէնտեան Սերովբէ. դեղարան, 105 ave. de St. Ouen.

— Ն —

Ղազարեան Մ., սոքթոր գիտութեանց, 5 r. Pergolèse, 16e. tel. pas. 27-63.

- Ղաղարոսեան* (*Տօքթ.*), 33 ր. *George Sand*, 16e.
Ղաղարոսեան, լուսանկարիչ, 9 ր. *Dagorno*, 12e.
Ղամբարեանց Պետրոս (*Հարեւրապետ*), ջրագիր, 51 ր. *Pascal*, 13e.
Ղորղանեանց (Զօրավար) ՔաբրիէԼ, 45 bl. *Soult*, 12e. tel. did. 33-95.
Ղուկասեան Աբրահամ, 60 ave. du Bois de *Boulogne*, 16e. pas. 13-74.
Ղուկասեան Արմենակ, Կառ.Թ, 4 ave. de *La Bourdonnais* 7e. tel. ség. 21-15.
Ղուկասեան Էտուար, կառավ, 72 ave. *Henri-Martin*, 16e.
Ղուկասեան Լեւոն, ներկի գործարանատէր, 2 ր. *Charles-Dickens*, 16e.
Ղուկասեան Պօղոս, 72 ave. *Henri-Martin*, 16e.

— Ճ —

- Ճանուումլ Մառի (Օրիորդ)*, պաշտօնեայ *Jardin des Modes* ր, 8 ր. de *Presle*, 15e.
Ճանուումլ Սերգէյ, պորսա, 39 ave. *Kléber*, 16e.
Ճգնաւորեան Ժան, 341 ր. des *Pyénées*, 20e. roq. 92-01.
Ճերմակեան Աւագէր, դերձակ, 58 ր. de *Paradis*, 9e.
Ճէլիբեան Էտուար, պորսայի գործաւնութիւնը, 80 ր. *Lafayette*, 9e. tel. ber. 57-34.
Ճէլզէճեան Ն., ակննդէն, 56 ր. *Lafayette* 9e.
Ճէլզէճեան Տ. Գրիգոր քաջանայ, 73 ր. de *Seine*, *Ivry s/Seine*.
Ճէրաշեան Միշրան, երաժշտապետ փարիզի Հայոց եկեղեցիին, 22 ր. du *Sommerard*, 5e.
Ճէվաշիրճեան Արամ, 61 ave. de la *Crande-Armée*, 16e. tel. pas. 36-02.
Ճէվաշիրճեան Ե. (Տիկին), 158 ր. de *Longchamps*, 16e.
Ճէվաշիրճեան Հրանտ, ակնաուաշ, 74 ր. *Lafayette*, 9e. tel. cent. 78-05.
Ճէօզէրեան Բօլ, ակննդէն, 53 fb. *Montmartre*, 9e. tel. trud. 25-34, ԷԼ 168 bl. *Hausmann*, 8e. tel. el. 47-66.
Ճշմարտախօս Գեղամ, նամակադրոշմ, 51 ր. de *Provence*, 9e.
Ճշմարտախօս Ներսէս, լանձնակատար, 37 ր. *Bezout*, 14e.
Ճօլլեան Գրիգոր, լուսանկարիչ, 39 ր. *Briançon*, 15e.

— Մ —

- Մաթիկեան*, տպագրիչ, 42 ր. de la *Jonquière*, 17e.
Մաթոսեան Կարապետ, 85 ave. *Malakoff*, 16e.
Մախոխեան Պետրոս (Տօքթ.), բժիշկ, *Nice*.
Մախոխեան Վարդան, նկարիչ, *Nice*.
Մակագեան (Օրիորդ), երգչուհի,
Մաղաքեան, 53 fb. *Montmartre*, 9e.
Մայիլեան ԴանիէԼ, առեւտրական, 2 bl. *Garibaldi*, 15e.

- Մայիլեան Ի.*, Թրիբոլի արհեստանոց, 4 sq. Raynourd, 16e.
Մայիլեան Իլան, մածոն, 2 r. Gustave-Zédé, 16e.
Մանթաշէլ Գէորգ, 35 r. Singer, 16e.
Մանթաշէլ Լեոն, 69 ave. Victor-Hugo, 16e. tel. pas. 85-66.
Մանթաշէլ Յովսէփ, 1 bis ave. Pasteur, 15e.
Մանուէլեան Երուանդ (Տօքթ.), Institut Pasteur, 15 r. Dutot, 15e.
Մանուէլեան Լեոն, ատամնարոյժ, 38, ave. des Ternes, 17e.
Մանուկ, հնու.թիւնք եւ գորգ, 14 r, J. J. Rousseau, 1er. tel. gut. 19-47.
Մանուկ Յ. Պ., առևտրական, 31 r. des Petites-Ecuries, 10e. tel. gut. 63-44.
Մանուկ Զ., օթօժօպիլի նորոգումիւն, 13 r. Rameau, 2e. tel. cent. 70-99.
Մանուկ պէյ (Իշխանուհի), 43 r. de Bellechasse, 7e.
Մանուկեան Լեոն, 53 r. Rodier, 9e. tel. trad. 67-62.
Մանուկեան Մանուկ, հարտարագէտ, 149 r. Lafayette, 10e.
Մանուկեան Նան, կոշիկակար, La Barre, S. O.
Մանուկեան Վազան, հարտարագէտ - քիմիագէտ, 7 r. Lebon, 17e. tel. gal. 14-10.
Մանտէնեան Վլատիմիր, առևտրական, 10 r. Eugène Delacroix, 16e.
Մատէնճեան Բ., հարտարագէտ, 7 ave. des Charmettes, Villiers-le-Bel, S.O.
Մատթէոսեան, ակնեղէն, 7 r. Condorcet, 9e.
Մատթէոսեան Կ., ակնեղէն, 6 r. Bleue, 9e. tel. gut. 71-85.
Մարաշեան, 123 r. Victor-Hugo, Bois-Colombes, S.
Մարաշեան Վաշէ, ապահովագրութիւն, 2 r. de la Pépinière, 8e.
Մարգարեան Վարդան, Viviers (Aveyron).
Մարկոսեան, կոշիկի գործարան, 18 bis r. Jouye-Rouve, 20e. tel. roq. 45-13.
Մարկոսեան Յ., ակնեղէն, 10 r. Chauchat, 9e. tel. lou. 12-78.
Մարմարեան, փաստարան, 52 ave. de Breteuil, 7e. tel. ség. 40-65.
Մարմարեան (Տօքթ.), բժիշկ, Lorelle sur Biet, près Montargis (Loiret).
Մարուքեան Արամ, լանձնակատար, 22 r. de la Chaussée d'Antin, 9e.
Մարտիկեան Թորոս, դերձակ, 16 bl. Chanzy, Gargan, S. O.
Մարտիկեան Տ. Օ., առևտրական, 175 r. St. Honoré, 1er. tel. cent. 44-18, եւ 31 r. La Pérouse, 16e. tel. pas. 84-63.
Մարտիրոսեան Երանուհի (Օր.), 46 r. Boissière, 16e.
Մաքսուտար Տիրան, առևտրական ներկայացուցիչ, 8 r. de l'Hotel de Ville, Lyon.
Մաքսուտեան Մաքս, դերասան.
Մաքսուտեան Մ., (Տօքթ.), բժիշկ, 15 r. Madame, 6e. tel. fl. 16-45.
Մեւքանեան Ս. (Տօքթ.), բժիշկ, 56 r. de la République, Marseille.
Մեւքանեանց Մեւքան, պարսկական հնու.թիւնք, 134 r. du Bac, 7e. tel. fl. 51-57.
Մերոպեան Գարեգին, լուսանկարիչ Բանէի, 32 r. Louis Besquel, Vincennes, S.

L'UNION

COMPAGNIE ANONYME D'ASSURANCES CONTRE L'INCENDIE

Etablie à Paris en son Hôtel, Place Vendôme, 9

Situation Financière en 1925

Capital Social entièrement versé Fr. 20,000,000

Réserves 51,143,000

Ensemble des Garanties Fr. 71,143,000

L'UNION

COMPAGNIE FRANÇAISE D'ASSURANCES

Contre le Vol et les Accidents

Ի Ի Ն Ի Օ Ն

ԱՊՍՀՈՎԱԳԻՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴՊԵՄ ՀՐԴԵՂԻ, ԳՈՂՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ԱԲԿԱԾԻ

Ի Ի Ն Ի Օ Ն ընկերութիւնը կ'ընդունի ամէն տեսակի
ապահովագրութիւն ընդդէմ հրդեհի, գողութեան,
արկածի, օթօմօպիլի, եւայլն, եւայլն:

Ի Ի Ն Ի Օ Ն ը 1418 գլխաւոր գործակալութիւն ունի:

Կեդրոնի հասցէն է՝ 9, Place Vendôme, Paris

- Մերոպեան Վաղարշակ*, վաճառական ղեկորայրի, 29 r. Philippe de Girard, 10e. tel. nord 54-57.
- Մեղպուրեան Մ.*, աղամանդի տաշարան, 30 r. Drouot, 9e. tel. ber. 01-96.
- Մեթեբիսեան Եղբարք*, կառած, 62 r. Danton, Levallois-Perret. tel. Levallois 553.
- Մեւիբեան Աննա (Տիկին)*, 67 ave. Ste. Foy, Neuilly, S.
- Մեւիբով Իվան*, գրավաճառանոց, 6 r. Godot-de-Moroy, 9e. tel. gut. 26-43.
- Մեւիբով Համբարձուժ*, գինի, 38 Butte de la Loire, Halle aux Vins. tel. gob. 47-86, եւ 5 bis r. Henri-Martin, 16e.
- Մեւիբով Մերգէյ եւ Ժորժ*, «Մէթապ», առևտրական, 41 r. Lauriston, 16e. tel. pas. 74-35.
- Մեւիբ-Բէգլարեանց Կոստանդին*, ելեկտրագէտ-նարտարագէտ, 42 bis r. du Théâtre, 15e.
- Մեւիբ-Բէգլարեանց Յասոն*, նարտարապետ, 12 r. de l'Arc de Triomphe, 17e.
- Մեւիբ-Մինասեանց Առաքել*, ակնեղէն, 11 r. Lafayette, 9e. tel. trud. 32-87
- Մեւիբ-Մինասեանց Արամ*, ակնեղէն, 58 r. Lafayette, 9e. tel. gut. 06-56.
- Մեւիբ Մինասեանց Ժորժ եւ Ընկ.*, ակնեղէն, 60 r. de la Victoire, 9e. tel. tyyd, 16-30.
- Մեւիբ-Նուպարով Լեւոն*, 22 r. Th. Gautier, 16e. tel. aut. 40-43.
- Մեւիբ Փարտաղանեան (Տօքթ.)*, բժիշկ, 17 r. Théodore-Deck, 15e. tel. ség. 58-40.

PRODUITS YILDIZ

HALVA

TAHINE

LOCOUM

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝

CRÈME DE HALVA

BOUCHÉES DE HALVA

HALVA AUX GAUFRETTES

PRODUITS YILDIZ ՆԵՐՈ

ԿԸ ՊԱՏՐԱՅՅՈՒԻՆ ՄԵՐ ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՅԱՊՐԻՔԻՆ ՄԷՋ

93-95 Avenue d'Orléans, PARIS

ուր պետք է դիմել ամէն տեղեկութեանց համար

ՀԱՇՎԱԿԵՑԷՔ ՄԵՐ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԵՒ ԳՈՅ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

- Մէլիքշահեան*, յանձնակատար, 40 r. N. D. de Lorette, 9e.
Մէշար (Տօքթ.), ռատիօկրափ Պուսիքօ Ֆլսանդանցլին, 23 r. Fortuny, 17e. tel. wag. 44-42.
Մէշտէրեան Ք., կօշիկի վաճառատուն, 73 r. Taitbout, 9e.
Մէրասէտիեան, եկեղորականութիւն, 151 fb. Poissonnière, 2e.
Մէրճան, կօշիկի վաճառատուն, 2 r. Buffon, 5e.
Մէրճանեան Գրիգոր, գործարան Ֆերմակ օճառի, 9 r. du Renard, La Garenne, S.
Մէրճանեան Կարօ, իրաւագէտ, 13 r. de Paris, Asnières, S.
Միշրօտտեանց Յ., ակնատաշ, 9 r. de Provence, 9e.
Մինասեան Աբէլ, լուսանկարիչ, 5 bl. Montmartre, 2e. tel. cent. 06-44.
Մինասեան Արշաւիր, գորգ, 31 ave. Trudaine, 9e.
Մինասեան Երուանդ (Տօքթ.), բժիշկ, 28 bl. St. Denis, 10e.
Մինասեան Կարապետ, մեքենաործ, route d'Aulnay Premières, lot 40.
Մինասեան Մ., գոյարեղէնի գործարան, 17 r. Cadet, 9e. tel. trud. 62-43.
Մինասեան Օննիկ, օրագրող, 29 fb. Poissonnière, 9e.
Մինէճեան Ա., 18 ave. des Gobelins, 13e.
Միսաքեան Շաւարշ, օրագրող, 208 bis r. Lafayette, 10e. tel. nord 57-82.
Միսաք-էֆէնտի, նախկին դեղպան, 5 r. Mesnil, 16e. tel. ség. 56-06.
Միրզա, գորգ, 58 r. de Rome, 8e.
Միրզաեանց Տիգրան, առեւարական. 7 r. Edmond-Rostand, Marseille.
Միրզոյէվ Ելիսաբեթ (Տիկին), 5 r. Henri-Duchène, 15e. tel. ség. 96-91.
Միրիճանեան Տիգրան, իրաւագէտ, 43 r. St. Georges, 9e. tel. trud. 56-60.
Միքայէլեան Հայկ, յանձնակատար, 17 r. Lafayette, 9e.

Ա. Դ. Ա. Մ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ
ԴԵՐՉԱԿ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐԱԶԵԻՌԻԹԵԱՆՅ
 24 ՌԻԻ ՊԵՐԺԵՐ, (9e).
 24 Rue Bergère (9e).

Ունի անգլիական եւ ֆրանսական ընտիր եւ ճաշակաւոր կերպաններ:
 Կը ձեռէ խիստ վայելուչ եւ կը սատրաստէ ճիշդ ժամանակին:
 փուճացէք դիմել իրեն իբր ձեր մնայուն բարեկամ դերձակը:

- Միքայէլեան Հ. (Տիկին)*, 5. ր. Edouard-Fournier, 16e.
Միքայէլեան Միշրան, 14 ր. Ortolan, 5e.
Միքայէլեան Ս. Տ., դեղալաճառ, 64 ր. N. D. de Nazareth, 3e.
tel. arch. 37-07.
Միքայէլեանց Ս., Կնուծիւնք եւ գորգ, 12 ր. Hippolyte-Lebas, 9e.
tel. trud. 28-16.
Միսէեան Բասթալ (Տօքթ.), բժիշկ, 13 ր. Pasteur, Joigny (Yonne).
Միսէեան Ստեփան, անասնաբոյժ, 20 ր. d'Orsel, 18e.
Մկրեան Արտաշէս, դերձակ, 64 bl. Rochechouart, 18e.
Մնացականեան Տ. Թովմաս քաջանայ, 13 bis ր. des Lilas, Alfortville, S.
Մնացականեան, ակննդէն, 31 ր. de Soissy, 5e.
Մնացականեան, կոշիկ, 92 ր. de Flandre, 19e.
Մովսէեան Ա., պանքա, 8 fb. Montmartre. 9e. tel. ber. 61-68.
Մոսկվա-Կովկաս, Ֆաշարան, 41 ր. de St. Cloud, Billancourt, S.
Մովսէեան, Թրիքօ, 14 ր. de l'Echiquier, 10e.
Մուլթաֆ Թ., պանքայի հաշուակալ, 8 ր. de Louvois 2e.
Մուլթաֆեան Ս., գոհարեղէն, 140 ր. du Temple, 3e.
Մուրատեան (Տօքթ.), բժիշկ, 5 ր. Louis-Blanc, 10e.
Մուրատեան Լ., ձեռնարկու շինութեանց, 20 ր. Raffet, 16e. tel. aut. 42-02.
Մուրատեան Լ. եւ Ընկ., կեդրոնական ջեռուցում, 92 ր. Château des
Rentiers, 13e. tel. gob. 11-53.
Մօզայեան Հմայեակ, 7 ր. Hoche, Bois-Colombes.
Մօզեան Լ., գրալաճառ, 5 ave. Quihou, Saint-Mandé, S.
Մօզօեան Լեւոն, պանիք, Route d'Aulnay Premières, lot 25.
Մօրուքեան Արամ, առևտրական, 22 ր. de la Chaussée d'Antin, 9e.
tel. ceut. 76-10.

— 3 —

- Յակոբեան*, դեղագործ, 245 ր. des Pyrénées, 20e.
Յակոբեան (Տօքթ.), բժիշկ, 60 ր. de Buzenval, 20e.

Մ Կ Ր Տ Ի Զ Կ Ի Ի Ր Ե Ղ Ե Ա Ն

ԳՐԱՎԱՃԱՌ ԵՒ ԳՈՐԾԱԿԱԼ ՏԵՂԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐՏԱՍՈՇՄԱՆԻ
ԹԵՐԹԵՐՈՒ

Ամէն կիրակի եկեղեցիին առջեւ կը գտնուի ժամր 8 Էն 1

Մ Կ Ր Տ Ի Զ Կ Ի Ի Ր Ե Ղ Ե Ա Ն

1, Passage des Annelets, Paris (19e.)

Métro : Botzaris

— Ս Ե Ի Ա Ն —

ՎԱՃՍՈՒՍՏՈՒՆ ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ՆՊԱՐԵՂԵՆՆԵՐՈՒ
ԱՆՈՒՇԵՂԵՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ԸՄՊԵԼԻՆՆԵՐՈՒ

Ամէն ատեն պատրաստ կը գտնուին՝ բաստրմա,
Սուճուք, ՍԵԼ-խավեար, Գաշէր եւ ճերմակ պանիք,
Լիքօրինոց, Պոլսական գօնսէրվներ, Եւայլն եւայլն :

Յանձնարարութեան վրայ Մասնաւոր խնամքով կը պատ-
րաստուին ամէն տեսակ անուշեղէններ ու խմորեղէններ եւ
արեւելեան կերակուրներ, ինչպէս՝ Բաքլավա, Թէլ եւ Էքմէք
Քատալիք, Քայմաք, Շէլվաներ, Տօլմաներ, Թօփիկ, Չէօրէք,
Պէօրէկներ, եւայլն եւայլն:

**ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ՓԱՐԻՉԻ ՀԱՅ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ
ՃԱՇՆԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵՐ ՏՈՒՆՆԵՐՈՒ**

Գաւառներէն ինչպէս նաեւ Անգլիայէն, Պէլճի-
քայէն, Իտալիայէն եւ շրջակայ երկիրներէն եղած
յանձնարարուածիւնք օրը օրին կը ղրկուին messenger ով
կամ քօլի բոսով *contre remboursement*.

ՉԱՓԱՌՐ ԳԻՆՆԵՐ

ԱՆԹԵՐԻ ԵՒ ՇՈՒՏԱՓՈՅԹ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Գ. ԱՐԱՊԵԱՆ

23, rue Clovis-Hugues, PARIS (19e)

Métro : Jaurès կամ Bolivar.

- Յակոբեան *Լեւոն պէյ*, 95 bl. Malesherbes, 8e.
Յակոբեան *Հ.*, ակննդէն, 26 bl. Carnot, Enghien-les-Bains, S. O.
Յակոբեան *Մարթէն*, 84 ave. Victo.-Hugo, 16e. tel. pas. 85-18.
Յակոբեան *Յակոբ (Տօքթ.)*, բժիշկ, Vendeuvre (Vienne),
Յակոբեանց *Սարգիս*, 1 r. Jacques-Offenbach, 16e.
Յարութեան *Սաքօ*, ուսուցիչ երաժշտութեան, 43 bl. St. Michel, 5e.
Յարութեան *Կարօ*, դերձակ, 51 r. de Seine, 6e. tel. fl. 59-57.
Յարութեան *(Տիկին)*, Թրիքօ, 8 r. Jules-David, Porte des Lilas, S.
Յարութեան *Յ.*, նպարավաճառ, 18 bis r. Jouye-Rouve, 20e.
Յովակիմեան *Ե.*, 79 r. Blanche, 9e.
Յովակիմեան *Մ.*, 2 r. Bleue, 9e.
Յովհաննէսեան, լանձնակատար, 4 Cité Condorcet, 9e.
Յովհաննէսեան *Ա.*, 41 bl. St. Michel, 5e.
Յովհաննէսեան *Գառնիկ*, ժամացոյց, 2 r. Victor-Hugo, Bois-Colombes.
Յովհաննէսեան *Մեղքոս*, անուշեղէն, 25 r. Vilin 20e.
Յովհաննէսեան *Սիրական*, անուշեղէն, 8 r. des Trois-Portes, 5e.
Յովհաննէսօֆ *Ա.*, գորգ եւ պարսիկ գեղարուեստական առարկաներ,
45 r. de Trévisse, 9e.
Յովնանեան, մեքենագործ, 34 r. des Solitaires, 19e.
Յովնանեան *Կ. եւ Ընկ.*, շինութեանց ձեռնարկու, Nice.

— Ն —

- Նաղարեան *Յակոբ*, 4 r. Eugène-Besançon, Bois-Colombes.
Նաղարէթեան *Գրիգոր*, դերձակ, 95 r. de la Chapelle, 18e.
Նալպանտեան *Ա. եւ Հ.*, անեւարական, 49 r. Polonceau, 18e.
Նախնիկեան *Մատթէոս*, 43 bl. d'Enghien, Enghien-les-Bains, S. O.
Նախնիկեան *Գեղամ*, ֆարտարագէտ-էլեկտրագէտ,
Նախնիկեան *Հերման*, Կաշուագէտ, 33 r. de la Ferme, Neuilly, S.
Նասիպ *Լեւոն*, ակննդէն, 56 r. Lafayette 9e. tel. ber. 51-23.
Նաւաղարեան *Սուրէն*, իրաւագէտ, 13 r. de Ville-d'Avray, Chaville, S.O.
Նաֆիլեան *Կ.*, ֆարտարագէտ, 8 bis r. Abel, 12e. tel. did. 34-62.
Ներկարարեան, 14 r. de l'Amiral-Mouchez, 13e.
Ներսէս *(Տիկին)*, 24 r. Vineuse, 16e. tel. pas. 21-23.
Ներսէս, տպագրիչ, 65 r. Pascal, 13e.
Ներսէսեան *(Տէր) Զարեհ*, ֆարտարագէտ, 67 r. de Passy 16e. tel. aut.
21-61 եւ 120 ave. de Versailles, 16e. tel. aut. 29-67.
Ներսէսեան *Խաչատուր*, ակննդէն, 17 r. Cadet, 9e. tel. trud. 21-21.
Ներսէսեան *(Տէր) Հրաչեայ*, տպարան «Մասիս», 208 bis r. Lafayette, 10e.
tel. nord 57-82.
Ներսէսեան *Մաթիէօ խան*, ակննդէն, 36 r. Lafayette, 9e. tel. lou. 09-97
եւ 62 r. de Maubeuge, 9e. tel. trud. 43-07.

- Ներսէսեան Ներսէս իսան, 36 r. Lafayette, 9e. tel. lou. 09-97.
 Ներսէսեան (Տէր) Տիրան, տպարան «Մասիս», 208 bis r. Lafayette, 10e.
 tel. nord 57-82.
 Նէճաթի Արշամ, առևտրական, 19 r. Angélique-Vérien, Neuilly, S.
 Նէվրուզ, (Տօքթ.), 127 r. du Cherche-Midi, 15e.
 Նիկողոսեան Կարապետ, ակնեղէն, 5 Cité Milton, 9e.
 Նշանեան Բարսեղ եւ Մեղքիս, ասեղնագործութիւն, 221 r. de Tobliac, 13e.
 Նշանեան Տրդատ, դերասան, 63 r. Mr. le Prince, 6e.
 Նորատունկեան Գաբրիէլ, 21 r. Beaujon, 8e, tel. el. 41-54.
 Նորատունկեան Տիրան, 85 r. du Rocher, 8e. tel. wag. 73-47.
 Նուպար Պօլոս փաշա, 12 ave. du Président Wilson, 16e. tel. pas. 39-85.
 Նուպար Առաքել պէյ, 14 ave. du Président-Wilson, 16e. tel. pas. 86-57.
 Նուպար Զարեհ պէյ, 12 ave. du Président-Wilson, 16e.
 Նուպար Վաչրամ պէյ, 12 ave. du Président-Wilson, 16e.
 Նուպարեան Մեքոպ, բանասէր, Marseille.
 Նուրիճան, իրաւագէտ, 51 ave. Victor-Hugo, 16e.
 Նուրիճանեան Գէորգ, յանձնակատար, 17 r. Cadet, 9e.

— Շ —

- Շաբուշիկեան Տօրթ, մուշտակ,
 Շաբուշիկեան Լ., ֆարսարագէտ, 13 r. Théodore-Deek, 15e. tel. ség. 18-97.
 Շաբուշիկեան Մարտ., պորսա, 102 r. de la Tour, 16e. tel. pas. 50-54.
 Շագիբանեանց Մովսէս, 4 bl. Exelmans, 16e.
 Շաշինեան Զ., գծաքիչ, 32 r. des Ecoles, 5e. tel. gob. 47-00.
 Շաշին Էտիար, նկարիչ, 25 ave. Wagram, 17e.
 Շաշլամեան Գ., յանձնակատար, 15 r. Longue-des-Capucines, Marseille.
 Շաշլամեան Ս., դերասան, 4 bl. Exelmans, 16e.
 Շաշլուրատով Գալուստ (Տօքթ.), Boulogne s/ Mer.
 Շաշպազեան Մ., արեւելեան անուշեղէն, 7 r. de Tournon, 6e.
 Շաշլէրտեանց (Գնդապետ), 36 r. de l'Echiquier, 10e.
 Շամլեան (Տօքթ.) բժիշկ, 53 ave. Wilson, Montreuil, S.
 Շամտանձեան Ս. եւ Զ., գործարանատէր կեղծ մարգրիտի, 23 r.
 Baudin, 9e,
 Շապանեան Արսէն, նկարիչ, 96 ave. des Ternes 17e. tel. gal. 03-21 եւ
 121 ave. de Neuilly, S. tel. wag. 44-96.
 Շապանեան Հրանտ, նկարիչ, 99 r. de Vaugirard, 6e.
 Շապանեան Շարլ, առևտրական, 82 r. de Crimée, 19e.
 Շատանեան Ա., անգլիերէնի դասեր, 51 ave. d'Iéna, 16e.
 Շատինով Իվան, 12 r. Lalo, 16e. tel. pas. 91-55.
 Շատինով Կատանդին, ֆարսարագէտ, 12 r. Lalo, 16e.

Շէքէրճեան Գր. (Կրէկուար), նամակադրոյժ, 5 r. des Ecoles, Arnouville-les-Gonesse, S. O.

Շիշմանեան Ռաֆայէլ, նկարիչ, 2 Passage de Dantzig, 15e.

Շիրվանդադէ, 190 r. de Longchamps, 16e.

— Ո —

Ոսկերիչեան Մանուէլ, տօքթ. իրաւարանութեան, առևտրական, 13 r. Marivaux, 2e.

Ուլուչաճեան, սանդուկատէր, 40 r. des Dominicains, Marseille.

Ունճեան (Տօքթ.), բժիշկ, Larey-Levy (Allier).

— Զ —

Զաւեան Յարութիւն, դեղագործ, 67 r. Mr. le Prince, 6e.

Զաւրբեան Կ. եւ Ընկ., ակնեղէն, 48 r. de Paris.

Զաւրբեան Կարապետ, մածուն, 30 r. Nationale, Billancourt, S.

Զալեան Տիգրան, 27 r. Hamelin, 16e.

Զալուք Մկրտիչ, իրաւագէտ, 27 r. de la Ville-l'Evêque, 8e. tel. el. 23-16.

Զամիչեան Օ., ակնեղէն, Nogent s/ Marne.

ՏՊԱՐԱՆ-ԳՐԱՏՈՒՆ-ԹՂԹԱՏՈՒՆ

եւ Պոլսական Թերթերու գործակալ

Ա. ԵՐԷՅԵԱՆ

40, Րիւ տէ Տօմէնիքէն (Օթէլ Գաղապլանքա)

ՄԱՐՍԷՅԼ

Նամակի եւ հեռագրի հասցէ՝

A. YÉRETZIAN, Poste Restante, Marseille.

Կ'ստանանէ ամէն տեսակ հայերէն ու ֆրանսերէն գործերու տպագրութիւնը, դիւրամատչելի պայմաններով:

Կը հայեցայթէ ամէն տեսակ հայերէն գրքեր, բառարաններ, պարբերականներ, Թերթեր, եւ այն:

Գատաներէ եւ արտասահմանէ եղած յանձնարարութիւններ կը կատարէ ճշգիւ ու փութով:

- Չանազեան Գեորգ*, դերձակ, 24 r. de Vintimille, Clichy, S.
Չափարեան Ղեկնդ, ֆաշարան, 36 r. Polonceau, 18e.
Չաքրճեան եղբարք, առևտրական, 28 r. Joseph-Bertrand, Viroflay, S. O.
Չաքրեան Գ. եւ Ընկ., մանիֆակտուրա, 40, r. d'Aboukir, 2e. tel. lou. 58-73.
Չաքրեան Յակոբ, հյուսելէն, 14 r. Carle-Hébert, Courbevoie, S., tel. Courbevoie 10-55.
Չերազ Մինաս, 37 r. Breteuil, Marseille.
Չէքիմեան Միշրան, կոշիկ, 30 r. des Dominicains, Marseille.
Չիթունի, ակնելէն,
Չիլենկիրեան (Տօքթ.), բժիշկ, 3 r. de l'Estrapade, 5e.
Չիլենկիրեան, օթօյի նորոգումիւն, 13 r. Rameau, 2e.
Չիլենկիրեան Գրիգոր, գորգ, 22 r. Milton, 9e. tel. trud. 67-24.
Չիլճեան, լուսանկարիչ, 1 bis r. de Troyon, 17e.
Չպուքճեան Լեւոն, ոսկերիչ, 19 r. Corbon, 15e.
Չուբար Եղիշէ, օրագրող, 2 Impasse Crozatier, 12e.
Չուկֆեան, ժամացոյց, 50 ave. Jean-Jaurès, 19e. tel. Nord. 57-60.
Չոխրեան Վահէ, մածոն, 13 Villa d'Orléans, 14e.
Չօպանեան Արշակ, 9 r. Say, 9e.

— Պ —

- Պազալեան Արամ*, նկարիչ, 16 r. Jacques-Callot, 6e.
Պաղել (Տօքթ.), բժիշկ, 191 r. du Temple, 4e. tel. arch. 34-09.
Պաղիկեան Մուրատ, ֆաշարան, Place Nationale, Billancourt, S.
Պալասանեան (Տօքթ.), բժիշկ, 3 r. des Fossés-St.-Jacques, 5e.
Պալասանեան Մ., դերձակ, 14 r. de Mazagran, 10e.
Պալաքեան Գր. Եպիսկոպոս, 39 bis r. des Aubépines, Bois Colombes.
Պալենց Պողոս, գրավաճառ, 8 r. Papillon, 9e.
Պալթազար (Տօքթ.), բժիշկ, 16 ave. Mac-Mahon, 17e.
Պալթաճեան Մ., դերձակ, 13 r. Longue des Capucines, Marseille.
Պախիթիարեան, գորգ, 6 r. Arsène Houssaye, 8e. tel. el. 13-20.
Պաշապանեան Գերասյայճառ, 5 ave. d'Orléans, 14e.
Պաղճեան Գէորգ, ժամացոյց, 5 r. des Messageries, 10e. tel. ber. 05-36.
Պաղտասարեան Տիգրան, կոշիկի գործարան, 3 r. Lesage 20e.
Պաղտասարեան Վ., պարի ուսուցիչ, 44 r. N. D. de Nazareth, 3e.
Պաղտատեան Գամէր, հաշուապահ, 56 r. Lafayette, 9e.
Պապեան, 27 ave. Marigny, 8e.
Պապեան Ներսէս, առևտրական, 16 r. Cujas, 5e.
Պապալեան (Տօքթ.), բժիշկ, 1 r. Perdonnet, 10e. tel. Nord 74-03.
Պապաջանեան Միքայէլ, իրաւագէտ, 4 bl. Exelmans, 16e. tel. aut. 37-74.

- Պամաճեան Արտաշէս, գորգ. 53 fb. Montmartre, 9e.
Պամաճեան Բարթամ, 31 r. Germain-Pilon, 18e.
Պամաճեան Գէորգ, դրամական գործաւնութիւնք, 4 r. Royer-Collard.
Պամաճեան Զարեհ, գորգ, 7 r. N. D. de Lorette, 9e. tel. gut. 41-30.
Պամաճեան Մ., կիկտրականութիւն, 71 r. Michel-Ange, 16e.
Պարծանքեան Գ., սոկերիչ եւ գոհարեղէն, 8 r. d'Aubagne, Marseille.
Պարկիրճեան Արթիւր, գոհարեղէնի գործարան, 1 r. Saulnier, 9e.
Պարկիրճեան Երուանդ, ակնեղէն, 9 r. Maubeuge, 9e. tel. trud. 14-82.
Պարոնվարդեան Մանուկ, դերձակ, 35 r. de l'Arbalète, 5e.
Պարուիճեան Պ., նպարավանատ, 5 r. Riboutté, 9e.
Պարսամեան Մեհրուտան, 53 fb. Montmartre, 9e.
Պարտիզպանեան Վահան, իրաւագէտ, 13 bl. Suchet, 16e. tel. aut. 38-04.
Պէղազեան Աբրահամ, դերձակ, 28 bis bl. Diderot, 12e.
Պէղիւրճեան Ալէքսան, (Թէտոր Պիրէ), տպագրական մեքենաներ, 46 r. St. Placide 6e. tel. ff. 24-26.
Պէկեան Հայկազուն, հողագէտ, 43 Cité des Fleurs, 17e.
Պէկեան Միշրան, հիշուագէտ-կլմուագէտ, ave. Mac.Mahon, 16e.
Պէնտէր, արծանագործ,
Պէլլէրեան Պարէտ, մետաքսի մանարան եւ արեւելեան գորգերու գործարան, Joyeuse (Ardèche).

ԱՐԱՄ ԹԱՀՏԱՃԵԱՆ

ՀԱՐՏԱՐԱՊԵՏ

A. TATAJAN - ARCHITECTE (E. B. A.)

(AGRÉÉ DU DÉPARTEMENT DE L'AINES)

Bureau : 18, Rue Claude-Vellefaux (10e). Métro ; Combat
ուր կ'ընդունի իր յաճախորդները կանխաւ ժամագրութեամբ

Սահէն տեսակ շինութեանց վերաբերեալ մասնագիտական
եւ արուեստագիտական աշխատանք:

Հողերու եւ շէնքերու վրայ քննութիւն ու գնահատում եւ
յատակագիծերու ու պայմանագրութեանց ուսումնասիրութիւն:

Ի նորոյ շինութիւն - Բարեփոխութիւն - նորոգութիւն
Խնայողական շէնքերու մասնագիտութիւն

վարկ եւ վճարմանց դիւրութիւն

Առաջին խորհրդակցութիւնը ձրի

- Պէյլէրեան Փաննակ, մետաքսեղէնի յանձնակատար, 27 r. Sala, Lyon.
 Պէշիրեան, ակնեղէն, 48 r. Bayen, 17e.
 Պէշիրեան Վաշան, յանձնակատար, 40 ave. Pasteur, Bécon-les-Bruyères.
 Պէքեարեան Ա., ֆարսարագէտ, 11 r. des Peupliers, Bois-Colombes.
 Պէօյիւքեան Սրամ (Տօքթ.), ատամնարոյժ, 98 r. des Colombes, Asnières, S.
 Պէօրէքճեան որդի, արեւելեան անուշեղէն, 202 r. Boileau, Lyon.
 Պէօրէքճեան Վաշէ, իրաւագէտ, 46 r. Ste. Anne, 2e.
 Պէրպէրեան Արամ, դերձակ, 24 r. Bergère, 9e. tel. Provence 05-49.
 Պէրպէրեան Մաննիկ (Օր.), 2 ave. Gloria, Nice.
 Պէրպէրեան Հայկ, 5 r. du Sommerard, 5e.
 Պէրպէրեան Հ., առևտրական, 78 r. Taitbout, 9e. tel. trud. 23-65.
 Պէրպէրեան Վաշէ, առևտրական, 44 r. de Provence, 8e. tel. trud. 54-71.
 Պիպէւեան Արտաշէս, ոստանակ, Héricourt, (Haute-Saône).
 Պոնէ (Տիկին) (ծնեալ Ղամբարեանց), երկրարան, 3 r. Froidevaux, 14e.
 Պուրնազեան Յ., ուսանող ատամնարոյժ, 45 r. de la Tour d'Auvergne, 9e.
 Պօլեան, ֆաշարան, 202 r. Boileau, Lyon.
 Պօլոս, կօշկակար, 20 r. Lauzin, 20e.
 Պօլոսեան Աբգար, 203 Chantiers Schneider, Châlons s/Saône.
 Պօլոսեան Յակոբ, դերձակ, 17 r. Constance, 18e.
 Պօլոսեան Պօլոս, 38 r. Francis-de-Préssensé, Marseille.
 Պօլոսեան Ս., գրավաճառ, 28 r. Serpente, 6e.
 Պօյաճեան Ժ., ֆոթօկրավիւռ, 183 r. St. Denis, 2e. tel. cent. 58-29.
 Պօյաճեան Յակոբ, առևտրական, 56 r. Lafayette, 9e.
 Պօնաբարթեան Ժ., դերձակ, 40 fb. Montmartre, 9e. tel. ber. 00,03.
 Պօշնաքեան Լեւոն, առևտրական, 56 r. Lafayette, 9e. tel. ber. 51-23.
 Պօտուրեան, կօշիկ, 22 r. Pradier, 19e.

— 2 —

- Ջամալեան Արշակ, նախկին նախարար Հայաստանի, 71 ave. Kléber, 16e.
 Ջանշիէլ Միքայէլ, ակնեղէն, 50 r. Raynouard, 16e.

— Ռ —

- Ռոման, լուսանկարիչ, 47 ave. Trudaine, 9e.
 Ռոտինով Ն., 27 r. Pauquet, 16e.
 Ռոտինով Ս., առևտրական, 83 ave. Malakoff, 16e. tel. pas. 23-81.
Fonds A.R.A.M

ARMENIA

Ո՞վ պիտի չուզէր միշտ աչքի առաջ ունենալ մեր հեռաւոր հայրենիքին հոյակապ եւ հմայիչ տեսարանները, անոր բնութեան վեհափառ կամ՝ զմայլելի կերպարանքներն ու երեւոյթները, ու հայ ժողովուրդը՝ իր ուրախութեան եւ տրտմութեան արտայայտութեանց մէջ:

Յանձնող նկարիչ Ս. ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ հրատարակած է

Ա Ր Մ Ե Ն Ի Ա

անունով աւարտ մը, ուր 42 գունաւոր էջեր կը ներկայացնեն այդ տեսարանները եւ տիպարները, որոնցմէ գլխաւորներէն յիշենք՝ Արարատը, Արագածը, Սեւանայ վանքը, Սանահին, Հայ գաղթականներ իրենց երփնէրանգ տարազներով եւայլն:

Աւարտին գինն է 100 Ֆրանք Ֆրանսայի համար, 21 շիլին Անգլիոյ համար եւ 6 տուար Ամերիկայի համար:

Գիմել ՇՕկի վարչութեան, 7, rue de l'Isly, Paris (9^e)

կամ ՄԱՍԻՍ տպարանը, 208bis rue Lafayette, Paris (10e).

— U —

- Մաաթճեան Յակոբջան (Տօբթ.), 207 bis r. de Bercy, 12e.
 Մաւեանճեան Մասիս, դեղագործ, 4 r. Darcet, 17e.
 Մաւմասեան Արմենակ, իրաւագէտ, 32 bl. Pasteur, 15e.
 Մակաւսֆ (Տօբթ.), բժիշկ,
 Մաշաթճեան Եղբարք, աւետարական, 1 bl. Louis-Salvator, Marseille.
 Մաշակեան Եղբարք, կոշիկ, 230 r. des Pyrénées, 20e.
 Մաշակեան Լեւոն, մուշտակ, 36 r. de Bellefond, 9e.
 Մամուէլեան Հրոնտ, իրաւագէտ, խմբագիր, 6 r. Pascal, Clamart, S. Եւ
 208 bis r. Lafayette, 10e. tel. nord 57-82.
 Մամուէլեան Վ., աւետարական, 15 r. de l'Echiquier, 10e. tel. ber. 64-25.
 Մառունի Արմէն. Ֆաշարանատէր, 42 r. Hamelin, 16e.
 Մարաճեան Յ., կոշիկի գործարան, 18 r. Mélingue, 19e. tel. nord 59-77.
 Մարաֆեան Գրիգոր, ակննդէն, 12 r. St. Georges, 9e.
 Մարաֆեան Եղբարք, գործարան պանիքի, 51-53 bl. Jean-Jaurès, St.-Cloud.
 Մարգիսբէգեան Կարապետ (Գնդապետ), Ecole Nationale d'Industrie
 Laitière, Mamirole (Doubs).
 Մարաֆեան Ժան, ժամացոյց եւ գոհարեղէն, 26 r. Lahire, 13e. tel.
 gob. 30-74.
 Մարգիս Է., օժտօսպիլի պիտուր, 128 bl. Charonne, 20e. tel. roq. 70-41.
 Մարգիսեան, ժամացոյց, 2 r. des Carmes, 5e.
 Մարգիսեան Արամ, ելեկտրական ֆարտարագէտ, 13 r. Claude-Lorrain, 16e.
 Մարգիսեան Արշակ, շապիկ եւայլն, 104 r. du Poteau, 18e. tel. mar. 18-56.
 Մարգիսեան Ա., 5 r. Gambetta, Lancy (Isère).
 Մարգիսեան Վ., ակննդէն, 41 fb. Montmartre, 9e. tel. ber. 59-53.
 Մարգիսեան Վ. (Տօբթ.), բժիշկ, 40 bis r. de Bezons, Courbevoie, S.
 Մարգիսով Ժորժ (Բրոֆ.), 14 bl. Gemy Aîné, Malpassé, Marseille.
 Մարեան Տ., լուսանկարիչ, 58 r. de Paradis, 9e.
 Մարեան Հ., կառավ, 4 r. Pinet, 13e. tel. gob. 30-27.
 Մարուխանեան Յովսէփ, իրաւագէտ, 37 r. de Ponthieu, 8e. tel. el. 14-11.
 Մեղբոսեան Հայկ, դերձակ, 10 r. St. Lazare, 9e. tel. trud. 52-18.
 Մերբեան Ճէյմս, ապահովագրութիւն, 71 r. Lafayette, 9e. tel. trud. 58-18.
 Մերբեան Մ., գորգ եւ հնուութիւնք, 18 r. Grange-Batelière, 9e.
 Մեւակ (Տրկին), դերասանուհի, 37 ave. Marceau, 16e.
 Մէթեան (Տօբթ.), 42 Allée-des-Jardins-Anglais, Le Raincy, S. O.
 Մէթեան Հեթում, աւետարական, 20 Passage des Petites-Ecuries, 10e.
 Մէմբէճեան Զարեհ, 26 bl. Rochechouart, 18e.
 Մըվաճեան Լ., հիւսուածեղէն, 62 r. des Morillons, 15e.
 Մէմբէճեան Յակոբ, լուսանկարչատուն «Ֆէպիւս», 1 bd. Poissonnière, 9e.
 Մէյլանեանց Համազասպ, աւետարական, 11 ave. Suffren.

ÉTABLISSEMENTS
MÉTRO-DYNA

G. ARTHUR, CONSTRUCTEUR

APPAREILS SCIENTIFIQUES
 T. S. F. - HAUT-PARLEURS

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՄԷԹՐՈ-ՏԻՆԱ

Կ. ԱՐԹԻՒՐ-ԳՈՐԾԱՏԵՐ

ԲՈՒՈՐ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐՈՒՆ
 ԱՆԹԵՐԻ ԸՆԴՈՐ
 ԵՐԱՇԽԱԽՈՐՈՒԱԾ Է

ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ՉԱՓԱԿՈՐ

ԱՆԹԵԼԻ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ

“ՖՕՐԷՅՈ,,

ԵՒ

“ԹՅԻ ՔԻՏ,,

Մառ-բայով

ԲԱՐՁՐԱԽՈՍՆԵՐ

84, Faubourg Saint-Denis, PARIS (X^e)

Téléphone : NORD 03-04

R. C. Paris N° 231.080

- Սէֆէրեան*, առևտրական, 7 r. des Petits-Hôtels, 10e. tel. nord 53-35
հւ 33-41.
- Սէֆէրեան Ա.*, Ֆարաարագէտ շինութեանց, 33 r. François 1er., 8e.
tel. el. 73-21 հւ 27-69.
- Սէֆէրշէեան Անթուան*, Հայկական ճաշարան, 20 r. Rodier, 9e.
- Սըբըեան (Տօբթ.)*, ճին նկարներ, 356 r. St. Honoré, 1er. tel. cent. 03-41.
- Սիմօնեան*, Ֆելմակեղէնի եւ գորգի լուսարարան, 12 r. de la Pyramide,
Boulogne, S. tel. Boulogne 3-77.
- Սիմօնեան*, ասեղնագործութիւն, 14 r. de l'Orme, 19e.
- Սիմօնեան*, յանձնակատար, 11 bl. de la Chapelle, 10e.
- Սիմօնեան*, ճաշարան «Ա. Լա Ռընէսան», 5 pl. de l'Alma, 8e.
- Սիմօնեան Նշան*, 5 r. Saussier-Leroy, 17e.
- Սիմօնեան Նուրիկ (Օր.)*, 5 r. Saussier-Leroy, 17e.
- Սիւննեան Անտոն*, ջութակահար, 5 Villa Nicolas, Epinay s/Seine.
- Սիւննեան Ա.*, ձեռնարկու հանրային շինութեանց, 2 r. Gandon, 13e,
tel. gob. 42-19, հւ 3 Place d'Iéna, 16e. tel. pas. 88-30.
- Սիւնապեան Գրիգոր*, իրաւագէտ, նախկին նախարար, 5 r. Isabey, 16e.
tel. aut. 05-38.
- Սուլիէզ Սըշակ*, անօրէն «Սոպնիով» րնկերութեան, 54 r. Pierre-
Charron, 8e.
- Սուրբիկ (Տիկին)*, կանանց դերձակատուն, 68 r. Caumartin, 9e.
- Սպարթալի Զարեհ*, r, 24 de la Jonquière, 17e.
- Սպարթալի Էտուար*, 65 r. du Marché, Neuilly, S.
- Սպարթալի Թագուոր*, 65 r. du Marché, Neuilly, S.
- Սպարթալի Տիգրան (Տօբթ.)*, բժիշկ, 62 r. Caumartin, 9e.
- Սպեան (Տօբթ.)*, բժիշկ, 158 bl. Malesherbes, 17e.
- Սվաճեան Խ.*, ճնութիւնք, 43 fb. Montmartre, 9e. tel. trud. 34-35.
- Սվաճեան Մ.*, 3 ave. de la Bourdonnais, 7e. tel. ség. 22-86.
- Սվաճեան Մ.*, ակննդէն, 56 r. Lafayette, 9e. tel. cent. 32-01, հւ 19
ave. Rapp, 7e. tel. ség. 56-21.
- Սվաճեան Վաշրամ*, դաշնակահար-երգահան, 13 r. Dutot, 15e.
- Սվաճեան Վաշրամ*, զարդանկարիչ, դերասան, 59 r. de Paradis, 9e.
- Սվաճեան Տիրան*, պանքայի պաշտօնեայ, 35 r. Pigalle, 9e.
- Սվաճեան Ք.*, ակննդէն, 6, Sq. Messine, 8e. tel. el. 26-93.
- Ստեփան*, դերձակ, Place Vendôme.
- Ստեփանեան Հայկ*, ժամացոյց-գոհարեղէն, 9 r. de l'Arrivée, La Ga-
renne, S. tel. La Garenne 1-45.
- Սրապեան Հրանտ*, գրաշար, 14 r. Ortolan, 5e.
- Սրապեան*, կօշիկի գործարան, 44 r. Fessart, 19e.
- Սրմաքէշեան Ա.*, մետաքսեղէնի գործարան, 26 r. des Capucines, Lyon.
- Սրմաքէշեան Ա.*, մետաքսի մանարան, Trans (Var).
- Սուլաքեան (Տօբթ.)*, բժիշկ, 61 r. Monge, 5e.

— Վ —

- Վաչեանց Ասատուր, Գարուարագետ, 41 ave. Mozart, 16e.
 Վանեղեան Բ., խալկար, 94 r. St. Lazare, 9e. tel. cent. 57-65.
 Վանեղեան Գր., 64 bl. de Courcelles, 17e. tel. wag. 60-95.
 Վասիլեան (Տօթթ.), 6. r. Quatrefage, 5e.
 Վարանդեան Մեթայէլ, 31 r. Jean-de-Beauvais, 5e.
 Վարդանեան, կոշիկի վաճառատուն, 73 r. Taitbout, 9e.
 Վարդանեան Գոչարիկ (Տիկ.), դերձակուհի, 25 r. Monge, 5e.
 Վարդանով Վ., առևտրական, 53 r. Félix-Faure, Enghien-les-Bains, S. O.
 Վարպետեան Զաւէն, մեքենագործ, 27 r. Lazare-Carnot, Clamart, S.
 Վիչէնեան Գ., նպնարավաճառ, 26 r. de la Chapelle, 18e.
 Վրացեան Սիմօն, նավակին վարչապետ Հայաստանի, 6 ave. Sully, Chaville, S. O.

— Տ —

- Տամաս Երուանդ, 47 ave. de Villiers, 17e.
 Տամաս Մարիան (Օր.), վիպագիր, 18 r. Montalivet, 8e.
 Տամասեան Զգօն, լուսանկարիչ, 14 r. Carle-Hébert, Courbevoie, S.
 Տամլամեան (Տօթթ.), 19 r. Denis-Gogue, Clamart, S.
 Տապաղեան Յարութիւն, առևտրական, 17 r. de l'Arrivée, Enghien-les-Bains, S. O.
 Տատեան Արթին, Բարձրագոյն Ռէպալական վարժարան, 3 bl. J. B. Clément, Boulogne, S.
 Տարայեան Յ., դերձակ, 44 r. Lafayette, 9e. tel. lou. 45-55.
 Տէլլալեան Սեպուհ, դեղարան, 51 r. de l'Aigle, La Garenne-Colombes, S.
 Տէմիրճեան Լիտի (Օր.), ջութակահար, 10 r. Faustin-Hélie, 16e. tel. aut. 17-76.
 Տէմիրճեան Հ., 22 bis r. Pétrarque, 16e. tel. pas. 45-75.
 Տէվէճեան Ղեւոնդ, պաշտօնեայ Films First National ի, 25 r. de Courcelles, 8e.
 Տէվլէթեան Վահան, դերձակ, 4 Cité Fénélon, 9e.
 Տէտեան Ա., գորգ, 8 r. St. Georges, 9e. tel. trud. 42-76, ԿԼ 55 ave. V. Emmanuel, 8e. tel. el. 60-56.
 Տէտեան Մառք, յանձնակատար, 13 r. de Marivaux, 2e.
 Տէր-Անդրէասեան Աբրահամ (Տօթթ.), բժիշկ, 67 r. Mouffetard, 5e.
 Տէր-Գէորգով Ալեքսանդր, առևտրական, 11 r. Théodule-Ribot, 17e. tel. gal. 86-99.
 Տէր-Դաւթեան Յ. (Տօթթ.), ակնարոյժ, 120 bl. de Crenelle, 15e.
 Տէր-Խաչատուրեան (Տօթթ.), բժիշկ, քաղաքապետ, Saint-Blin (Haute-Marne).

PARIS COMMERCIAL OFFICE

EXPORTATION

IMPORTATION

COMMISSION

16, Rue Grange-Batelière, 16, PARIS (9e)

Adresse Télégraphique : PACOMOFICE-Paris

Téléphone : Provence 05-85

R. C. Seine 248,336

“ՓԱՌԻ ԳՕՄԷՐՍԻԱԼ ՕՏԻՍ”

ԱՐՏԱԾՄԱՆ, ՆԵՐԱԾՄԱՆ

ԵՒ ԳՕՄԻՍԻՈՆԻ ԿԱՐԵՒՈՐ ՏՈՒՆ

Մշտական Յարաբերութիւն

ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԵՆ մասնաւորաբար

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՒ ՍՈՒՐԻՈՅ ՂԵՏ

Տէր-Միլանտեան Ռուբէն, նախկին նախարար Հայաստանի, 70 r. Chéreau, Montmorency, S. O.

Տէր-Միլբալէեանց, հանրագէտ-ճարտարագէտ, 1 r. Jacques-Offenbach, 16e. tel. aut. 16-25.

Տէր-Միլրաիչեան Հայկ (Տօբիթ.), բժիշկ, 75 r. Buffon, 5e.

Տէր-Յակոբեան Յակոբ, օրագրող, 17 r. Damesme, 13e.

Տէր-Յակոբեան Ս., շանձնակատար, 7 r. Canebière, Marseille.

Տէր-Ներսէսեան Հրաչեայ, տպարան Մալիս, 208 bis r. Lafayette, 10e, tel. nord 57-82.

Տէր-Ներսէսեան Սիրարփի (Օր.), դպրութեանց լիսանսիէ, 93 bl. St. Michel, 5e. tel. gob. 23-43.

Տէր-Ներսէսեան Տիրան, տպարան «Մալիս», 208 bis r. Lafayette, 10e. tel. Nord 57-82.

Տէրպէտերեան, առևտրական, 13 r. Marivaux, 2e. tel. lou. 57-58.

Տէր-Պօղոսեան, նախագահ Ազգ. Միութեան, օրագրող Dépêche de Toulouseի, 2 r. des Têtes, Toulouse.

Տէր-Սարգիսեան, գործարանատէր վաքայի, 22 r. de Passy, 16e tel. aut. 36-38.

Տէր-Սարգիսով Տօրթ, սինէմա, 18 bis bl. Arago, 13e.

Տէրպիշեան, կոշիկակար, 8 r. du Renard, La Garenne-Bezons, S. O.

Տէր-Օշանեան, գորգ եւ հնութիւնք, 8 r. Bellanger, Neuilly, S.

Տէր-Օսիբով Վլադարչակ, իրատագէտ, 6 ave. de la Station, Bois-Colombes, S.

Տէօբրէճեան Արամ, մամուլի գործարան, 1 bis Impasse du Rouet, 14e.

Տիգրանեան Պ., կոշիկի գործարան, 3 r. Lesage, 20e. tel. roq. 42-34.

Տիւրիզեան Հ., ատամնարոյժ, 71 ave. de Clichy, 17e.

Տիրատուրեան Տ., 13 r. Grange-Batelière, 9e.

Տիւզ Էտկար պէյ, 33 r. de la Victoire, 9e.

Տիւզ Միկրոսի պէյ, 113 r. Bourgignon, Bois-Colombes, S.

Տիւզ Օննիկ պէյ, 2 r. Pigalle, 9e.

Տիւզ Սարգիս պէյ, պանքայի պաշտօնակ, 17 r. Drouot, 9e.

— Ր —

Րէմզի Լիւսն, իրատագէտ, 16 r. des Alouettes, Colombes, S.

Րէյիզեան Արթիւր պէյ (Տիկիս), 24 r. de Vineuse, 16e. tel. pas. 21-23.

Րէտտէն Գրիգոր, նամակադրոյժ, 13 bis r. de Maubeuge, 9e.

Րուբեան, ժամացոյց, 147 ave. Wilson, Pré-St.-Gervais, S.

Րուսթեմեան Վաչան, հոլագէտ, 14 r. Trézel, 17e.

— Փ —

Փամպուլճեան Մ., կոշիկի գործարան, 206 r. Lafayette, 10e. tel. nord 90-57.

Փաշաճեան Սեդրակ, դերձակ, 26 r. Boussingault, 13e.

- Փատորմածեան, կօշիկի գործարան, 3 r. Lesage, 20e.
 Փափազեան թուղմ., կօշիկակար, 19 r. Godot-de-Moroy, 9e. tel. lou. 50-95.
 Փափազեան Մագնուս, ակննդէն,
 Փափազեան Սեդրակ, առևտրական, 77 r. de Prony, 17e. tel. gal.00-50.
 Փափազեան Սերոբէ, պանդոկատէր, 18 Quai Arloing, Lyon-Vaise.
 Փափազեան Վ., լուսանկարիչ, 10 bis r. des Trois-Chantiers, Chaville S. O.
 Փափազեան Վահան (Լիլա), զտեղտագիր, 37 r. de Poissonnière, 9e.
 Փափազեան Վահրամ, 11 r. de la Pologne, Lancey (Isère),
 Փափազեան Տօրա (Տիկին), դերձակուհի, 8 r. d'Aubagne, Marseille.
 Փէշչիվանեան Կ., 8 r. Michel-Ange, Nice.
 Փիթորէվ Բ., կանանց դերձակ, 28 r. Tronchet, 9e. tel. cent. 74-30.
 Փիթորէվ (Տը) Ժօրժ, 4 ave. Malakoff, 16e. tel. pas. 90-23.
 Փիթորէվ Ժօրժ, դերասանապետ, 1 r. Buenos-Ayres, 7e. tel. ség. 93-74.
 Փիլիպպոսեան թաղար, իրաւագէտ, 11 bis r. du Bois de Boulogne, 8e.
 Փիլիպպոսեան Շ., գործարանատէր, 12 r. Quatrefages, 5e. tel. gob. 69-22.
 Փիրումեան Սիմէոն, ներկայացուցիչ Խ. Հարստանի Հանրապետու-
 թեան, 79 r. de Grenelle, 7e. tel. fl. 17-16, ԵԼ 16-12 ԵԼ 13,
 Փուշման Յովսէփ, նկարիչ, 3 r. Cassini, 14e. tel. gob. 31-72.
 Փրիլմանֆ Մնացական, 8 r. Rembrandt, 8e.
 Փրիլմանֆ Վլադիմիր (Հարիւրապետ), 8 r. Marcadet, 18e.

— Բ —

- Բալալոֆ, ծխախոտի վաճառականութիւն, 8 Square Desaix, 15e.
 Բասապեան Ա., նարտարագէտ-եղևկարագէտ, 5 Square Maubeuge, 9e.
 Բասապեան Երուանդ, ակննդէն, 9 r. de Châteaudun, 9e.
 Բասապեան Ժօլէֆ, դեղորայք, 83 r. de la Verrerie, 4e.
 Բարեան Օեդրակ, իրաւագէտ, 7 r. de l'Isly, 8e. tel. lou. 43-68.
 Բէլբիչեան Շարլ, դերձակ, 18 r. Germain-Pilon, 18e.
 Բէլէկեան Տիգրան Խան, հնութիւնք, 2 pl. Vendôme, 1er. tel. gut.
 26-64.
 Բէմհանեան Մ. (Տօրթ.), բժիշկ, 8 r. de l'Echelle, 1er. tel. lou. 01-05.
 Բէմհանեան Տիրան, ակննդէն, 11 r. de Châteaudun, 9e. tel. trud. 12-51.
 Բէնտերեան Ա., նաշարան, 14 r. Mont-de-Piété, Marseille.
 Բէչեան Մ. (Տօրթ.), բժիշկ, 12 r. des Dominicains, Marseille.
 Բէպապօսեան Ստեփան, վարիչ քէմիի, 18 r. Bezons, Courbevoie, S.
 Բէսէճեան Անթուան, դերձակ, 29 r. Berthe, 18e. tel. nord 93-06.
 Բէտիճեան Պետրոս (Հ.) Վարդապետ, 5 ave. d'Orléans, 14e.
 Բէտիճեան Օննիկ, ոսկերիչ, 16 Chemin-des-Postes, Gargan, l'Isly, S.
 Բէրէսթէճեան, ակննդէն, 38 r. de Trévis, 9e.
 Բէրէսթէճեան Սեփան, անասնաբոյժ, Canty (Somme).
 Բէփինով (Տօրթ.), պարթէրիօրով, 72 ave. Henri-Martin, 16e.

- Քէօլէեան (Տօքթ.)* րժիշկ, 29 r. du Château, Vincennes, S.
Քէօմիւրճեան Միշէլ, լանճնակաւար, 15 ave. trud. 9e. tel. trud 10-54.
Քըրքբէտէեան Գր., 8 r. des Varebois, Courbevoie, S.
Քըրքբէտէեան Լ., նպարավաճառ, 12 r. des Carmes, 5e.
Քիթսոլճի խան (Տիկին), 26 r, Bayard, 8e. tel. el. 60-75.
Քիթսոլճի խան Բօլ, 26 r. Bayard, 8e. tel. el. 46-09.
Քիւճեան Յ. Պ., լուսանկարչական պիտույք, 1 bis r. Truyon 17e. tel. gal. 22-46.
Քիպրեան Գարեգին, դերձակ, 6 r. Cadet, 9e.
Քիպրեան Հայկ-Արամ, հողագէտ, 15 r. Jean Goujon, 8e.
Քիպրեան Վառճապուհ Եպիսկոպոս, 15 r. Jean-Goujon, 8e. tel. el. 67-03.
Քիւրտեան Մ., հին հագուստ, 187 Grand'Rue, Chaville, S. O.
Քիւրքճեան Վահան, գորգի նորագիւյ, 6 r. de l'Industrie, Colombes, S.
Քնարեան Հայկ, աստալճագործ, 35 r. Rochechouart, 9e.
Քոչարեան Յակոբ, 71 ave. Kléber, 16e.
Քորկանօֆ Ժօզէֆ, Ֆաշարան Մօնրրո, 173 ave. Victor-Hugo, 16e.
Քորկանօֆ Նիկ., իրաւագէտ, 10 r. du Bois de Boulogne, 16e.
Քորկանօֆ Սէրգէյ, հանրագէտ, Usines Berliet, Courbevoie, S.
Քորկանօֆ Վլասովիբ, Ֆարտարագէտ, 44 r. de Clichy, 9e. tel. gut. 11-24.
Քօլօլեան Պօլսս (Տօքթ.), րժիշկ, 37 bis r. de Ponthieu, 8e. tel. el. 38-56.

— O —

- Օջանէսով Ժօրժ*, առևտրական, անօրէն շաքարի գործարանի, 39 ave. Victor-Hugo, 16e. tel. pas. 40-99.
Օջանեան Լիւսի (Տիկ.), Թրիբօյի արհեստանոց, 17 r. du Colonel-Moll, 17e.
Օջանեան Ներսէս, 8 r. du Parc, Villemomble, S.
Օջանեան Օ., 4 r. d'Orléans, 14e.
Օտտալաշեան Լեւոն, առևտրական, 10 r. N. D. de Lorette, 9e.

— Յ —

- Յէսճեան Գր.*, կօշկակար, 6 r. des Ecoles, Aronville-les-Gonesse, S. O.
Յրէնկեան Աշոտ, ակնեղէն, 56 r. Lafayette, 9e. tel. ber. 55-36, եւ 11 bis ave. de Suffren, 7e. tel. ség. 79-17.
Յրէնկեան Վահէ, նախանիւթք հյուսեղէնի եւ դեղերու, 23 r. du Renard, 4e. tel. arch. 66-21.

— Մ Ա Ս Ի Ս —

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՍԿԱՆ ՏՈՒՆ

Հաստատութեանս վարիչներուն քառորդ դպրոց
Տպագրական եւ Հրատարակչական արդէն ծանօթ
գործունէութիւնը լաւագոյն երաշխիքն է թէ ՄԱՍԻՍ
տպարանին եղած ամէն յանձնարարութիւն ի գործ
կը դրուի կատարեալ ճշդապահութեամբ եւ անմերի
ճաշակով:

Տառերու եւ զարդերու հոխ հաւաքածոյի մը
շնորհիւ ՄԱՍԻՍ Տպարանը ի վիճակի է ստանձնելու
հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներով գրքերու, պարբե-
րականներու, ինչպէս նաեւ առեւտրական եւ այլ ամէն
կարգի գործերու տպագրութիւնը

ՆՈՒԱԶԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐՈՎ.

Փութով կը կատարուին գաւառներէն ու Արտա-
սահմանէն եղած յանձնարարութիւնները:

Որ եւ է տպագրական գործ ուրիշ տեղ յանձնելէ
առաջ դիմեցէք անգամ մը ՄԱՍԻՍ տպարանին.—

IMPRIMERIE MASSIS

208bis Rue Lafayette, PARIS (10e)

Téléphone : NORD 57-82